

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΛΑΜΠΡΟΥ

Ν Ε Ο Σ
Ε Λ Λ Η Ν Ο Μ Ν Η Μ Ω Ν

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ ΤΟΥ

ΣΠΥΡ. ΛΑΜΠΡΟΥ

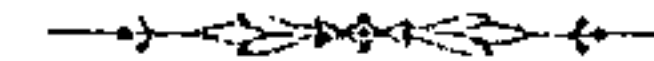
ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Κ. ΔΥΟΒΟΥΝΙΩΤΟΥ

*Ἡξιώθη τοῦ Ζαπκείου βραβείου ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου
πρὸς διάδοσιν τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων.*

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ Α'—3. ΜΑΡΤΙΟΥ 1926

ΑΘΗΝΗΣΙΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ "Ο ΦΟΙΝΙΣ" — ΣΤΑΔΙΟΥ 38

1926

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

Τόμος Κ'. — 30 Σεπτεμβρίου 1926. — Τεύχος Β'—Γ'.

ΕΓΓΡΑΦΑ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΤΟΝ ΚΟΜΝΗΝΟΝ ΠΡΙΓΚΗΠΑ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ΡΠΣΤ' κατάλοιπον ἀποτελούμενον ἐκ φύλλων 40 γεγραμμένων ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως περιέχει ἔγγραφα ἀποκείμενα ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ καὶ ἀναφερόμενα εἰς τὸν Κωνσταντῖνον τὸν Κομνηνὸν πρίγκηπα τῆς Μακεδονίας. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα δημοσιεύονται κατωτέρω ὡς ἄξια δημοσιεύσεως.

Κ. Ι. Δ.

Archiv. Vatic. Arm 29, vol. 57, fol. 231v.

Raphael miseratione divina S. Georgii diaconus cardinalis, domini pape et sancte Romane Ecclesie Camera-rius, Dilectis nobis in Christo Universitati Terre Sancti Genesii, Camerinensis dioces, salutem in Domino. Pro meretur fides, et devotio quam erga statum Sanctissimi Domini Nostri et Sancte Romane Ecclesie gerere comprobamini ut vos specialibus favoribus et gratiis prosequamur et ad instar aliorum populorum vobis finitimorum necessitatibus [vestris] subveniamus, Cum itaque fel. rev. Sixtus papa III, inherens litteris fel. etiam rev. Calixti pape III predecessoris sui, quibus concessio quedam tunc per quemdam Jo. de Beate Prothonotarium apostolicum, provincie Marchie Gubernatorem, Universitati

Terre Montis Sancte Marie in Lapide, dicte provincie, facta, ut liceret eis pro eorum sustentatione omne genus frumenti ex dicta provincia sine aliqua solutione extrahere, Gubernatoris, aut Thesaurarii, seu cuiusvis, alterius officii, bulletino, sive licentia, minime requisita, et per bone memorie Dominicum tituli Sancte Crucis in Jerusalem presbiterum Cardinalem, dicte provincie Legatum confirmata, simititer Universitatibus Montis Monaci et Montis Fortini concessit, ac etiam Universitati Terre Amandule quod omne genus frumenti et grascie huiusmodi, pro suo et animalium suorum victu tantum, et sine aliqua solutione, et absque Legati, sive Thesaurarii, et cuiusvis alterius officialis licentia, extrahere possent, prout in litteris eiusdem Sixti, sub dat. Rome apud sanctum Petrum quarto Kal. Junii pontificatus sui anno duodecimo, plenius continetur. Vos, qui in locis montanis et in xta loca predicta habitatis, Sanctissimo Domino Nostro supplicastis, ut vobis ad instar earundem Universitatum et simili modo concedere dignaretur. Eadem Sanctitas supplicationibus vestris, ac etiam Illustris domini Constantini Cominati [sic] Macedonie principis, ac sacri Palatii Capitanei, et eiusdem sanctissimi Domini nostri secundum carnem affinis, inclinata, per Cameram Apostolicam super his provideri mandavit. In qua, habita super his matura deliberatione, attentis premissis, volentes vos speciali gratia prosequi, de mandato sanctissimi Domini nostri pape super hoc etc. auctoritate etc. Quod liceat vobis et specialibus personis Terre prefate sancti Genesis et eius Territorii, de quibuscunque terris et locis dicte Provincie extrahere omne genus frumenti et grascie, pro vestro et animalium vestrorum victu dumtaxat sine aliqua solutione, et absque Legati, Gubernatoris, seu Thesaurarii, vel alterius cuius-

cunque Officii bulletino sive licentia, et ad instar incolarum Terre Sarnani et aliarum suprascriptarum, presentium tenore concedimus. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus ac prolutionibus apostolicis, ac omnibus aliis statutis et consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscunque. Mandantes propterea pro tempore existentibus dicte provincie Rectoribus, Gubernatoribus, Locatenentibus, Thesaurariis, officialibus Resigne, Mareschallo et aliis ad quos spectat ut huiusmodi concessionem vobis efficaciter observent, et observari faciant, ac auxiliis et favoribus assistant oportunis. Contradictores per censuras et penas et alia iuris remedia oportuna compescendo. In quorum fidem etc. Datum Rome in Camera apostolica die III Ianuarii MDVI, Anno Tertio.

Visa ut Supra Io : Gozadinus Camere apostolice Clericus
L. Amerin

Arch. Vatic. Arm 39. Vol 25 fol. 510.

Dilecto filio Marco Antonio (Columne)

Dilecte fili salutem et apostolicam benedictionem. Minimus pridie supplicationem in aliis nostris litteris introclusam, manu venerabilis fratris nostri Iohannis Episcopi Prenestrin' in presentia nostra signatam, in causa vertente inter dilectum filium Constantinum Cominatum principem Macedonie, nostrum secundum carnem affinem, ex una, et Dominicum Sancti Pauli Ugholini, et Iohannem Antonium de Albertinis, alias in Paden. partibus ex altera, et quia in suprascripta dictarum litterarum nostrarum dicebatur auditori vicelegati Bononie, revocatur in dubium cum auditor gubernatoris sis, et non vicelegati, an dicta causa fuerit tibi commissa necne Nos vero, quia intentionis nostre fuit [tibi], de cuius fide et integritate plurimum confi-

dimus, committere, validantes primo, et ante omnia, quecun- que acta coram te facta in predicta causa fuerunt, tibi committimus et mandamus ut in eadem procedas et ex equaris prout in supplicatione in aliis litteris nostris inclusa plenius continetur, premissis et quibuscunque aliis in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. Datum Rome die XXII Novembris 1507, anno quarto.

Arch. Vatic. Arm. 29, Vol. 61, fol. 43.

Raphael Episcopus Ostien, Cardinalis S. Georgii, Domini Pape Camerarius. Spectabili viro Ser Bernardino ser Iohannis de Sonantibus Depositario camere apostolice Beatin., amico nostro, salutem. De mandato etc et auctoritate etc. tenore presentium tibi committimus, ac mandamus, quatenus de pecuniis proventuum et reddituum communitatis Reatis, tuo depositariatus officio pro satisfactione Camere apostolice, ratione annuorum subsidiorum per dictam communitatem debitorum, deputatorum et assignatorum eidem, etiam ex hiis per illorum conductores ad manus generalium Depositariorum Romam, ex conventionem et forma contractus, portari deberent: des et solvas Illustri Domino Constantino Cominato principi Macedonie, et utriusque Custodie Sanctissimi Domini nostri Capitaneo ac Reatis etc. Gubernatori, ducatos quingentos sexaginta sex, de carlenis X veteribus pro quolibet ducato, et Baiacos quinquaginta, et sunt pro sua provisione duarum pagarum terminatarum sexta Julii et duodecima Augusti proxime preteritorum. Duos ducatos quingentos sexaginta sex et baiacos quinquaginta sic solutos, in deductionem et ad computum subsidiorum dicte Communitatis recipiemus et admittemus, ac per presentes admittimus et bonos faci-

mus, mandantes etiam ad quos spectat ut illos bonos tibi faciant et in tuis computis recipiant et admittant, quittantes ex nunc dictam Communitatem et te de eisdem omni meliori modo, et contrariis quibuscunque non obstantibus. Datum Rome in camera Apostolica die XI^a Septembris 1511.

Arch. Vatic. Arm. 29 Vol. 61, fol. 65^v.

Raphael Episcopus Ostien, etc.

Excellenti et Illustri domino Constantino Cominato Macedonie Principi, Capitaneo generali custodie Sacri palatii, salutem etc. Cum ob gravia impensarum onera que Sanctissimum Dominum nostrum et cameram apostolicam, pro expugnatione et debellatione civitatum et Subditorum Sancte Romane Ecclesie rebellium, subire oportuit et oportet, camera ipsa apostolica stipendia tua quatuor mensium, vicensimaquarta mensis Octobris inceptorum et die desima octava presentis Martii finiendorum, ad summam millicentum trigintatrium ducatorum de Carlenis et bol[ognin.] 25 ascendentium, tue magnificentie solvere destitisset, cupiatque propterea tua Deminatio, prout tua nobis monstravit petitio, in eandem summam verum creditorem dicte Camere apostolice significari nos vestris[sic] votis, prout par est, annuentes, de mandato et auctoritate etc. ac ex matura etc., te verum Creditorem prelibate summe mille centum et trigintatrium ducator. et bol[ogninor.] 25 dicte Camere apostolice, pro satisfactione stipendiorum tue Magnificentie dictorum quatuor mensium, tenore presentium constituimus, decernimus atque declaramus, mandantes de mandato et auctoritate predictis Reverendis patribus dominis Thesaurario, Clericis, et presidentibus Camere apostolice, et aliis officialibus ad quos spectat, quatenus de pecuniis introituum

spiritualium Camere predictae summam autedictam Magnificentie tue seu procuratoribus tuis satisfaciant et satisfieri mandent atque curent. Contrariis non obstantibus quibuscunque In quorum etc. Datum Rome in Camera Apostolica Millesimo, quingentesimo duodecimo, die vero X^a mensis Martii pontificatus domini Julii pape secundi anno nono.

R. Ep̄us Ostien. Camerarius
Cardinalis Sancti Georgii,

Visa Philippus Cam. apostolice clericus
Visa F. Armellinus Cam. apostolice clericus
Visa Io. de Viterbio Cam. apostolice clericus

Arch. Vatic. Arm. 29 Vol. 63 fol. 6^v

Leo papa X.

Motu proprio etc. Venerabili fratri nostro Raphaeli Episcopo Ostien. Cardinali S. Georgii Camerario, ac dilecto filio Bernardo de Bibiena sedis apostolice protonotario, Thesaurario, nostro generali, ceterisque ad quos spectat, per presentes mandamus ut deinceps singulis quibuscunque mensibus futuris, nostro pontificatu durante de pecuniis Aluminum Sancte Cruciate vel quibus vis aliis Camere apostolice spectantibus, per manus dilectorum filiorum Augustini de Chisiis et sociorum, earundem pecuniarum depositariorum, solvifaciatis dilecto filio nobili viro Constantino Cominato Macedoniae Duci Sacri Lateranensis nostri Consilii Capitaneo, ducatos ducentos auri in auro largos, pro ejus subventionem cuiuslibet mensis, eosque sic solutos in computis camere apostolice admittatis, scripturasque et mandata desuper necessaria et oportuna successive expediatis, et admittere et expedire procuretis, contrariis non obstantibus quibuscunque. Datum Rome apud san-

ctum Petrum die quintadecima mensis Martii, pontificatus nostri anno primo.

Placet et ita motu proprio mandamus I.[oannes] 1°.

Arch. Vatic. Arm. 40 Vol. 2 n. 241.

Leonis X Brevia.

Constantino Cominato Macedoniae Principi, Fani Gubernatori.

Dilecte fili salutem etc. Cum nuper, te, inducti ratione virtutis et nobilitatis Tue atque egregia observantia et cultu, quem ad Nos et sanctam Romanam Ecclesiam geris, civitatis nostrae Fani illiusque districtus et Comitatus Gubernatorem et rectorem in temporalibus, necnon Castri seu Arcis eiusdem civitatis Custodem seu Castellatum ad triennium constituerimus et deputaverimus, tibi que gubernium regimen et baricellatum dictae civitatis et Comitatus ac arcis custodiam concesserimus atque assignaverimus, prout in aliis nostris litteris plenius continetur. Cupientes quae ad commodum honorem et utilitatem tuam spectant, tibi facilia et parata esse omnemque materiam impedimentorum et dilationum tolli pro salario et emolumentis, causa huiusmodi Gubernii baricellatus et custodiam tibi constitutis, consequendis, mandamus dilectis filiis thesaurario provinciae nostrae Marchiae Anconitanae, necnon communitati civitatis predictae, omnibusque et singulis ad quos spectat, sub pena indignationis nostrae, ut te ad cuiusmodi Gubernium regimen, baricellatum, et custodiam absque contradictione aliqua etiam ex nunc recipiant et admittant, ti-

1) Giovanni era il nome di batteginio di Leone X. Si noti però che questa segnatura non è originale essendo il presente Volume un registro della Camera.

bique in iis, quae ad ipsum Gubernium spectant, omni studio pareant et obediant, favoremque et auxilium oportunum praebeant: ac de lucris salario, emolumentis et, iuribus quibuscunque praemissorum ratione ad te spectantibus statim ac immediate à die exhibitionis praesentium respondeant, et responderi faciant. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. Datum Romae die 7 Maii 1514, anno secundo.

Jacobus Sadoletus

Arch. Vatic. Arm. 29. Vol. 60 fol. 85 v

Raphael etc. Universis et singulis etc. Datur littera passus Illusri Domino Constantino, Domino Principi Macedoniae ac sacri, Concilii Lateranensis Capiteo, et uxori, liberis, familiaribus, jumentis, cariagiis, animalibus, et bonis, ut sine solutione gabelle aut alterius oneris possint transire, pro rebus ad ipsum spectantibus et pro eius usu necessariis, sub Data XII Octobris 1517, anno quinto.

Visa Philippus

Arch. Vatic. Arm. 29 Vol. 67. fol. 109.

*Dilecto filio nobili viro Constantino Cominato
Principi Macedoniae.*

Leo papa X.

Dilecte fili salutem et apostolicam benedictionem. Promeretur fides atque nobilitatis tue singularis devotio quam ad nos et sancte Romane Ecclesie statum geris, ut ea tibi paterno concedamus affectu que eiusdem nobilitatis tue commodis fore cognoscimus oportuna. Hinc est quod tu, quem-

admodum principem decet, qui ex venatione plurimum oblectaris, cum in agro Romano locum sive secessum ad id idoneum aut tibi convenientem sive comodum non habeas desideresque Arcem nostram, et eiusdem ecclesie, Sancte Marinelle, que parvi est momenti et nullius pene emolumentis, tibi propterea concedi, Nos eiusdem nobilitatis comodis consulere atque huiusmodi tuo desiderio benigne annuere volentes, tibi quoad vixeris Arcem predictam cum territorio iuribus iurisdictione et reliquis ad eam pertinentibus tenendam inhabitandam regendam et gubernandam et in eadem quid et prout tibi visum fuerit, non tamen ex menis sive muro maiore exteriori, sed intra septa Arcis tantum, demoliendi, et cameras aulas coquinas et similia instaurandi meliorandi edificandi, et que tibi alia videbuntur faciendi licentiam auctoritatem et facultatem auctoritate apostolica concedimus per presentes. Mandantes dilectis filiis Presidenti et clericis camere nostre apostolice, ut non solum Arcis predictae, visis presentibus, custodiam et illius regimen et gubernium ut praefertur, et illam ab eo qui in ea a nobis vel aliquo vestrum deputatus est, seu alio vel aliis quorum interest cum omnibus munitionibus et rebus ad eam pertinentibus, tibi assignari et relaxari faciant: sed etiam nullo unquam tempore donec vixeris te quovis modo directe vel indirecte molestent aut impediant quominus Arce predicta, iuxta has nostras litteras, libere perfrui possis, ac litteras ipsas nostras approbantes tibi si et quando opus fuerit faveant et assistant, non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac dicte camere stilo, et consuetudinibus, privilegiis quoque atque indultis, iuramento, confirmatione apostolica, seu quavis firmitate alia roboratis ceterisque contrariis quibuscunque. Volumus insuper quod Arcem predictam per Substitutum

quem duxeris eligendum custodire regere et gubernare possis, quodque de illius regimine ac gubernio ac de illius fructibus ac molumentis, seu venationibus, in camera predicta, seu aliter, rationem aliquam reddere non tenearis aut debeas, seu ad id a quoquam cogi aut compelli possis, eadem auctoritate decernimus et declaramus et ad majorem premissorum robur has nostras in eadem camera registrari et inde tibi restitui mandamus, et eum qui ausu temerario his nostris ullo unquam tempore contravenerit indignationem nostram subiisse declaramus, et excommunicationis late sententie pena innodamus. Datum Rome apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris Die VII Junii MDXVIII, pontificatus nostri Anno Sexto.

Evangelista

Callationatum Donatus

Arch. Vatic. Arm. 29 Vol. 75. fol 147.

Franciscus Armellinus Medices, miseratione divina tituli Sancti Calixti Sacrasancte Romane Ecclesie presbiter Cardinalis, Sanctissimi Domini nostri Pape Camerarius.

Illustri viro Domino Constantino Comnino Principi Macedonie, salutem in Domino. Cum in camera apostolica pro parte vestra fuerit exhibitum et presentatum quoddam rescriptum in forma Motus proprii manu sanctissimi in Christo patris et Domini Nostri, Domini Clementis Divina providentia Pape VII signatum, cujus solam signaturam sufficere et ubique plenam fidem facere voluit, tenoris infrascripti. Clemens Papa VII, Motu proprio etc. Cum, sicut, Nobis innotuit, fel. rec. Julius Papa II predecessor noster dilectum filium nobilem virum Constantinum

Comninum Principem Macedonie, ob quamplurima grandia obsequia per eum tam in diversis legationibus etiam ad clare memorie Maximilianum Romanorum Regem in Imperatorem electum et alios principes per eundem Julium destinatus, apostolice sedi laudabiliter impensa, capitaneum Lateranensis Concilii novissime celebrati, etiam provisione ducentorum ducatorum auri largorum singulis mensibus assignata, ac etiam Capitaneum Custodie eiusdem Julii predecessoris constitueri et deputaverit ac idem Constantinus in suorum capitaneatum officiiis se laudabiliter gesserit ac, dicto Julio sublato de medio pie memorie Leo Papa X, etiam predecessor et frater patruellis noster, attendens fructuosam ipsius Constantini servitutum dicte Sedi a primo anno pontificatus eiusdem sedis et continua post, eius vita durante prestitum, et sperans servitutum ipsam eidem sedi in posterum non minus quam antea fore profuturam opera eiusdem Constantini usus fuerit, et ut idem Constantinus iuxta status et conditionis suorum decentiam sustentari posset, loco dicte provisionis emolumenta gubernii et Arcis civitatis nostre Fanensis, et pro residuo ipsius provisionis, emolumenta tractarum et reassignmentis frumenti eiusdem civitatis, a flumine Cesani usque ad limites seu confinia agri Pisauriensis, eatenus collecti et in posterum pro tempore colligendi, necnon emolumenta salarie et quoscunque alios redditus et proventus dicte civitatis usque ad summam ducentorum ducatorum largorum singulis mensibus eiusmodi predictam, eidem Constantino, quoad viveret, pro concurrenti rata usque ad integram satisfactionem, cum potestate et facultatibus tunc expressis, Motu proprio per suas in forma Brevis concesseret et assignaverit, prout in eisdem litteris, quarum tenorem etc., plenius continetur. Nos vero de premissis et aliis dicte sedi per prefatum Con-

stantinum prestitis obsequiis plene informati, et quod etiam, sede predicta per obitum prefati Leonis predecessoris vacante, idem Constantinus ad officium Capitaneatus sacri Collegii Sancte Romane ecclesie cardinalium, et conclavis, ac Alme Urbis, quod pacifice et laudabiliter rexit et gubernavit, per Collegium hujusmodi deputatus, non solum operibus persone et industrie sue fideliter inservierit, verum etiam de propria substantia subveniendo eisdem Collegio et camere apostolice, pro urgentibus necessitatibus prefate ecclesie, summam et quantitatem decem millium et ducentorum quinquaginta ducatorum auri in auro de Camera eisdem Collegio et Camere mutuaverit et exbursaverit. Volentes bonam fidem recognoscere et ipsius Constantini rerum statui favorabiliter prospicere, Motu proprio, et ex certa scientia, ac de venerabilium fratrum nostrorum Sancte Romane ecclesie Cardinalium consilio et assensu, prefatum Constantinum eiusque heredes et successores quoscunque perpetuos gubernatores civitatis et Arcis predictorum ac eiusdem Civitatis Comitatus castrorumque et Arcium Mondaini et Montis floris, cum honoribus etc. et cum mero et mixto imperio gladii potestate et omnimoda iurisdictione auctoritate, superioritate dominio correctione ac antiquis actionibus iuribus et pertinentiis quibuscunque constituimus et deputamus, necnon emolumenta tractarum reassignmentionis et salarie predictarum ac quecunque alia emolumenta, redditus et proventus civitatis comitatus et Arcis Jani, ac castrorum et Arcium Mondaini et Montisfloris predictorum ad Nos et Cameram Apostolicam, quovis modo et quavis occasione et causa, etiam inexcogitata, spectantia et pertinentia, cum facultatibus potestatibus exemptionibus et prerogativis de quibus in diversis litteris dicti Leonis in forma Brevis, de quibus eorumque totis tenoribus

plenam habemus notitiam, quas confirmamus et innovamus easque, ac si de verbo ad verbum presentibus insererentur, pro sufficienter expressis haberi volumus. eisdem Constantino suisque heredibus et successoribus concedimus et assignamus. Ita tamen quod dicta tracta et reassignatio frumenti nullo unquam tempore impediri vel inhiberi sive suspendi aliqua ratione vel causa possint, sibi que Constantino ac heredibus et successoribus prefatis, at Gubernium Civitatis Arcium et Castrorum predictorum per se ipsos et locumtenentem vel quemcunque ab ipsis deputandum gerere administrare et exercere, causasque omnes et singulas dicte civitatis comitatus et castrorum ac singularum personarum eorundem ac aliorum undecunque ad illam et illa venientium tam civiles quam criminales et mixtas, summarie, etiam sola facti veritate inspecta, ac manu regia, cognoscere terminare et exequi, ac Potestatem et ceteros eiusdem civitatis et castrorum officiales et barricellum cum honoribus etc. deputare, ac deputatos pro libito voluntatis eorum [removere] et loco remotorum alios ponere et deputare, et electos per civitatem ipsam approbare et confirmare, necnon liberam pacificam et expeditam possessionem eorundem Gubernii civitatis Arcis et emolumentorum tractarum reassignmentionis et Salarie aliorumque emolumentorum et proventuum predictorum ex nunc per se vel alium seu alios propria auctoritate apprehendere et apprehensam perpetuo continuare libere et licite valeat plenam et liberam facultatem concedimus et quod ab ipsis Gubernio et emolumentorum perceptione, quavis occasione vel causa etiam inexcogitata, nisi prius ipsis Constantino ac heredibus et successoribus, aut cui vel quibus dederint, dictis decem millibus et ducentis quinquaginta ducatis ut premittitur per dictum Constantinum mutuatis, cum effectu

integraliter restitutis, amoveri non possint indulgemus, et pro potiori cautela Constantino, heredibus, et successoribus prefatis, omnes et singulos fructus etc. dicte Camere apostolice spectantes et pertinentes presentes et futuros specialiter et expresse pro concurrenti quantitate dictorum decem millium et ducentorum quinquaginta ducatorum, damnorumque etc. supportandorum, obligamus et hypothecamus, et insuper civitatem Fanensem et eius comitatum castraque Mundaini et Montisfloris predictorum, eorumque tenimenta et districtus cum suis antiquis actionibus jurisdictionibus pertinentiis districtu curia et juribus, ac universitates et homines eorundem, ipsumque Constantinum et eius heredes et successores prefatos a quibuscunque etiam legatis etiam de latere, et Commissariis apostolicis, quo ad temporalia eximimus et totaliter liberamus, ac Nobis et dicte sedi ac Romano Pontifici pro tempore existenti dum taxat immediate subicimus. Ita quod ipsi legati et Commissarii, aut quis alii nullam in civitate Fani et eius Comitatu et castris aut illorum personis et hominibus predictis, eodemque Constantino ac heredibus et successoribus prefatis jurisdictionem potestatem auctoritatem vel dominium quoquo modo exercere valeant. Decerentes civitatem comitatum castra illorum universitates et homines, Constantinum ac heredes et successores prefatos sub quibusvis dispositionibus et ordinationibus per nos et dictam sedem pro tempore quomodolibet faciendis non debere vel posse comprehendi, nisi de illis specialis specifica et individua mentio fiat, et ipsum Constantinum ac heredes et successores prefatos ad reddendum alicui rationem de emolumentis ac fructibus redditibus et proventibus civitatis comitatus et castrorum predictorum pro tempore non teneri, illaque in sortem computari non posse neque debere, quin illos et illa pro parte satisfactio-

nis obsequiorum per eundem Constantinum sedi predicte ut premittitur prestitorum, ipsi Constantino suisque heredibus et successoribus prefatis concedimus, et litteras desuper conficiendas eius firmitatis in omnibus et per omnia existere, cuius essent si consistorialiter et de omnium fratrum nostrorum consensu mature prestito emanarent, et nullo intentionis nostre defectu notari, ac litteras Brevis huiusmodi firmiter observari, sicque per quoscunque iudices, etiam Auditores in quavis iustantia iudicari etc. sublata etc. irritum et inane etc. ac mandantes moderno Governatori seu eius locumtenenti et aliis quibuscunque personis et officialibus universitatibus communitatibus et hominibus dicte civitatis Fani et castrorum predictorum ac aliis ad quos spectat, sub excommunicationis et duorum millium ducatorum auri de camera, camere apostolice applicandorum penis, quatenus etiam ex nunc predictum Constantinum heredesque suos et successores prefatos, et alios per eos pro tempore destinandos, ad dictum Governium recipiant et admittant, ac illis prout nobis pareant et intendant, ac Constantino heredibus et successoribus prefatis et nulli alteri de emolumentis fructibus et redditibus predictis, debitis temporibus, incipiendo in Kalendis mensis Martii presentis anni 1524, respondeant et responderi faciant, neque alium in superiorem et Governatorem, preter sedem apostolicam, nisi dictum Constantinum heredesque et successores prefatos recognoscant, nisi prius dictis decem millibus et ducentis quinquaginta ducatis eidem Constantino et heredibus et successoribus prefatis, aut cui vel quibus dederint, integraliter restitutis, sub pena solvendi duplum dicte quantitatis de proprio. Et in eventum contraventionis premissorum volumus omnia bona dictorum civitatis comitatus et universitatum in specie esse obligata prefato, Constantino heredibus et successoribus prefatis, prout pre-

sentium tenore hypothecamus et obligamus, et ita obligamus quodque contradictas communitates universitates et eorum homines et personas particulares in ventum predictum per quemcunque iudicem et dominum temporalem vel spiritualem cuiusvis provincie et dominis possint et debeant fieri represalia, illasque ex nunc in eventum predictum indicimus et cuicumque iudici prefato facultatem et potestatem dictas represalias concedendi usque ad integram satisfactionem dictorum decem millium et ducentorum quinquaginta ducatorum ac damnorum expensarum et interesse per Constantinum heredesque et successores prefatos patiendorum damus et concedimus, et quatenus emolumenta fructus et redditus huiusmodi aliquo modo essent alicui obligata per nos et sedem apostolicam in vim cuiusvis contractus vel quasi seu aliquo alio modo, et si cardinalatus honore fungerentur etiam si collegio ipsorum Cardinalium obligata, illa, motu et scientia ac de plenitudine potestatis cuiusmodi, eximimus tollimus et liberamus ad huiusmodi obligationibus pro imminentibus sedis apostolice necessitatibus et obligationem seu obligationes ipsas ad alia bona emolumenta et redditus Camere apostolice transferimus et imponimus ac oneramus, derogantes plenarie similibus motu proprio, ex certa scientia et de apostolice potestates plenitudine Regule nostre cancellarie de non tollendo alieni jus quesitum latisjime extendende, et ita dilecto filio nostro F[rancisco] Armellino Medices tituli sauctorum [sic] Marie in Transtiberim et Sancti Calixti presbitero cardinali camerario nostro et dilectis filiis presidenti et clericis camere nostre apostolica ut predicta observent, et ab aliis cum effectu sub quibuscumque penis et censuris observari faciant et mandent, et quod in vim nostri motus proprii, cuius signaturam quoad hoc, absque

aliarum litterarum desuper expeditione, sufficere volumus creditorem dictum Constantinum eiusque heredes et successores in camera apostolica per introitum et exitum ponant, et instrumenta quecumque que super his videbuntur necessaria, vel alias quomodolibet opportuna, seu patentes litteras, semel aut pluries, pro eorum arbitrio, prefato Constantino et suis etiam cum promissione defensionis tam de iure quam de facto, etiam cum clausula quod idem Constantinus eiusque heredes et successores a dicto Gubernio non possint [amoveri] nisi prius eisdem solutis dictis decem millibus et ducentis quinquaginta ducatis, et quod interim fructus non computentur nec computari possint in sortem, sed sint pro parte satisfactionis laborum suorum ut supra prestorum et prout prefato camerario videbitur fore expediendas, pro dicti Constantini heredumque et successorum prefatorum potiori cautela, faciant et concedant, et Thesaurario provincie Marchie Anconitana et quibuscumque aliis ad quos quomodolibet emolumenta predicta locata assignata aut pignorata essent annuatim summam et quantitatem dictorum emolumentorum respective ad eorum computa ponant, vel de pecuniis camera solvi faciant, mandantes insuper, sub sententiis censuris et penis antedictis, quibuscumque legatis vicelegatis dominis domicellis officialibus et executoribus temporalibus et spiritualibus provinciarum civitatum terrarum castrorum et locorum sancte Romane Ecclesie mediate vel immediate subiectorum, quatenus in premissis omnibus et singulis exsequendis eidem Constantino heredibus et successoribus prefatis, quotiescunque pro ipsorum parte fuerint requisiti, favorem et auxilium prestent opportunum, eaque omnia et singula observent et exequantur ac observari et exequi faciant et mandent. Volumus autem et mandamus quod antequam Gubernium huiusmodi exercere

NEOS EΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ ΤΟΜΟΣ Κ'

incipias quod de custodientis per te et heredes et successores tuos Arces predictas Fani Mondaini et Montisfloris fideliter, deque illas cum illarum munitionibus, jure vetustatis et consumptionis illorum que servando servari non possunt salvo, te vel tuis predictis prius satisfactis, et exbursatis dictis decem millibus et ducentis quinquaginta ducatis, de quibus supra, in pecunia numerata et non alias, restituendo nobis viventibus, post nos collegio Reverendissimorum Dominorum Cardinalium vel prefato F[rancisco] Cardinali Camerario, vel successoribus nostris canonice intrantibus, in manibus prefati F[rancisci] Camerarii juramentum prestes ac fideiubeas, quodque Inventarium ipsarum munitionum ac rerum dictarum Arcium, manu publici notarii confectum, infra tres menses postquam illarum assecutus fueris possessionem, ad Cameram nostram transmittere tenearis. Non obstantibus premissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon civitatis castrorum et Camere predictorum, iuramento etiam roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque et indultis apostolicis, illis, ac Communitatibus et universitatibus predictis, etiam iteratis vicibus, sub quibuscunque tenoribus et formis ac cum quibusvis clausulis et decretis, forsitan concessis, necnon quibuscunque concessionibus et deputationibus tam de predictis Gubernio civitatis et arcis Fani, castrorum et Arcium Mondaini et Montisfloris, quam de dictis tractibus et reassignmentatione et salariis, quarumvis ¹, personis per nos eateenus concessis et factis quomodolibet, vel in posterum forsitan faciendis, quibus harum serie, motu et scientia similibus, specialiter et expresse derogamus, quibus omnibus in litteris extendendis, etiam si de illis etc. specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscunque

¹. Sic, invece di: quibusvis

cum clausulis oportunis. In fine vero dicti Motus proprii talis extabat signatura manu prefati Sanctissimi Domini Nostri per hec verba, videlicet Fiat motu proprio. J. Postea vero tales subiungebantur clausule, et cum absolute a censuris ad effectum. Et cum constitutione deputatione facultate concessione assignatione indulto obligatione hypothecatione voluntate exemptione liberatione subiectione decreto mandato et derogatione de et pro omnibus predictis, latissime extendendis perpetuo in forma gratiosa pro Constantino et heredibus et successoribus prefatis ut supra. Et cum deputatione executorum ut supra etiam sub censuris, invocato etiam ad hoc si opus fuerit auxilio bractii secularis et quod premissorum omnium et tenores litterarum brevis huiusmodi et aliorum necessariorum maior vera et amplior specificatio et expressio fieri possit in litteris latissime extendendis, que quidem clausule tali clauderantur signatura, Fiat J. In extremitate vero marginis inferioris eiusdem motus proprii scripta erant de aliene manus littera superioribus litteris penitus dissimili et diversa hec verba videlicet, Datum Romæ apud sanctum Petrum Idibus Aprilis Anno primo. Nos volentes, ut decet et nostro incumbit officio, premissum rescriptum et motum proprium ac prefati sanctissimi Domini nostri intentionem et mandatum inviolabiliter observare de mandato etiam sue sanctitatis vive vocis oraculo nobis super hoc facto, ac auctoritate nostri Camerariatus officii, vos heredesque et successores vestros creditores camere apostolice predictæ de summa et quantitate ducatorum decem millium ducentorum quinquaginta auri in auro de Camera, occasione contentorum in dicto motu proprio, per presentes facimus decernimus et declaramus, vobisque ac vestris heredibus et successoribus prefatis pro dicto credito vestro omnes et singulos reddi-

tus et proventus tam temporales quam spirituales Camera predictae obligamus, ac vos vestrosque heredes et successores predictos pro Gubernio civitatis et Arcis Fani eiusque comitatus, ac castrorum et Arcium Montis floris et Mondaini, in illorum reddituum et proventuum perceptione vobis ut premititur assignatorum, tam de iure quam de facto defendere promittimus, et quod a dicto Gubernio amoveri non possitis neque valeatis nisi prius vobis solutis dictis decem millibus et ducentis quinquaginta ducatis, quodque interim fructus non computentur neque computari possint in sortem, sed sint pro parte satisfactionis laborum, vestrorum, ut in pre inserto motu proprio premititur, prestitorum, iuxta formam et tenorem eiusdem preinserti Motus proprii, decernimus, mandantes premissa omnia et singula in dicto Motu proprio contenta et prenarrata, sub censuris et penis in eo contentis et expressis, iuriolabiliter observari. Non obstantibus omnibusque prefatus sanctissimus Dominus Noster in preinsertis voluit non obstare. In quorum fidem, presentes nostras fieri solitiqui sigilli nostri camerariatus officii munimisse roborari iussimus. Datum Rome in Camera apostolica die ultimae mensis Octobris M. D. XXIII, pontificatus prefati Sanctissimi Domini Nostri, Domini Clementis Pape VII anno primo.

F. Cardinalis Camerarius

F. Poncettus Camere apostolice clericus

Visa Philippus Camere apostolice clericus

Io. de Viterbio Camere apostolice clericus

Collationatum Visa A. Puccius camere apostolice clericus

Donatus

C. Baroctius camere apostolice clericus

Octavius cesis camere apostolice clericus

Nicolcus Gadus camere apostolice clericus

In calce suprascriptarum litterarum erant inscripta verba hec videlicet, Domine Laureli subscribatis has patentes. Nam ita mandat Sanctissimus Dominus Noster A. Puccius.

Ita est Donatus

Arch. Vatic. Arm. 29 Vol 83 fol. 196v

Augustinus Spenba Sancti Ciriaci in Thermis presbiter Cardinalis Perusinus Sanctissimi Domini Nostri pape Camerarius.

De mandato etc. auctoritate etc. Necnon ad instantiam et petitionem Illustris Domine Francisce de Monteferrato relicte et heredis quondam Illustris Domini Constantini Comnini principis Macedonie, Tibi Stephano Gaportio Rospiti et habitatori in Terra Piperni presentium tenore, sub pena quingentorum ducatorum Camere apostolice applicandorum, si contrafeceris, precipimus imponimus et mandamus quatenus visis presentibus debeas retinere penes te in sequestrum et nomine sequestri omnes bestias bubalinas per te emptas a Cola Rentii de Sermoneta et omnem quantitatem pecuniarum per te debitarum eidem Cole pro residuo solutionis dictarum bestiarum bubalinarum, et hoc eo quia prefata Domina Francisca pretendit ius habere in dictis bestiis per te emptis tanquam Domina et patrona earundem bestiarum, donec et quousque fuerit provisum de iure et aliud a nobis habueris in mandatis. Et si de presenti mandato te gravatum senseris aut dictus Cola senserit, compareatis coram nobis in termino quinque dierum ius vestrum ollegaturi et recepturi iustitie complementum, parte citata.

Datum Rome in Camera apostolica die quinta Januarii 1531.

ΤΟ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ ΡηΒ' ΚΑΤΑΛΟΙΠΟΝ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ΡηΒ' κατάλοιπον ¹ ἐκ φύλλων ὃ γεγραμμένων ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως περιέχει τὴν ἀκόλουθον ὑπ' ἀριθμὸν 129 ἐπιστολὴν ἐκ τοῦ Archiv. Vatic. Reg. Vatic. Urbani IV an. I Vol. 26. Fol. 34^b.

Κ. Ι. Δ.

Archiv. Vatic. Reg. Vatic. Urbani IV an. I

Vol. 26, fol. 34^b, epist. 129.

..Ministro provinciali ordinis fratrum Minorum in regno Francie. Orta est nobis de partibus Romanie multeurbationis materia, et exinde prosilierunt jacula que diris puncturis affecerunt et afficiunt intima cordis nostri. Ecce siquidem in regione illa contra fidelem populum scismaticorum exertus est gladius, undique ad subvertendum catholicorum statum grece persecutionis turbo prorupit, propter quod cultores fidei orthodoxe, hostilibus inibi quatiuntur insultibus et xpiana religio variis et diversis adversationibus impugnatur. Paleologus namque scismaticus qui Grecorum imperatorem vocari se facit preterquam illius perfidie gentis obtinuit principatum contra populum Latinorum qui in illis partibus commoratur, cepit sui furoris exer-

cere tir apnidem (sic) inhumanitus, sicque adversus eum una cum subjectis sibi Grecis nationibus conspiciavit, quod ad illius exterminium et subversionem totu sue malignitatis convertit studia, direxit intentionem et animum preparavit, improbe sperans se posse de facili Latinis ejectis exinde Constantinopolitani imperii dominium integre obtinere. Congregato igitur post debellationem et captionem dilecti filii nobilis viri Guillermi de Villardun (sic) principis Achaye exercitu copioso et civitatis Constantinopolitane finibus appropinquans, civitatem eandem cum non posset illam violenter capere prodicionaliter occupavit collocans in ea superbie sue sedem in sempiternum obprobrium Latinorum O quantos concepit dolores O quot suspiria protulit, O quam acerbas effudit lacrimas Romana mater ecclesia, cum audivit quod predictam civitatem, que in ejus permanens unitate in suo gremio altius relucebat amisit Recolens etenim quod multo tempore anxie vigilavit, laboriosa studia intentis vigiliis annectendo, ut civitatem tam inclitam et famosam, tanque insignem et amabilem obtineret, memoretiam sollicitudinum, sumptuum et laborum quibus fe re. Innocentius papa tertius predecessor noster illam imperialem urbem ad unitatem catholicam conquisivit, ac audiens eam sic probrose deperditatem, et ab ejus obedientia ac devotione subtractam, acuti doloris gladio sua presensit viscera perforata Verumtamen quantumcumque immensum ex hoc flebili casu civitatis ejusdem dolorem conceperit et merorem, nequamquam ob hoc cecidit spes ipsius, nec fuit animo consternata, quin de ipsius civitatis et per consequens dicti imperii recuperatione sollicite cogitar et confidens in Illo qui est in se sperantium fortitudo quod post hujusmodi percussioneis dolorem consolationis

1. Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ΡηΑ κατάλοιπον περιέχει ἀντίγραφον ἐγγράφου τοῦ Νερίου 'Ατζαϊώλη ἐκ τοῦ ἀρχείου Τουρίνου, ὅπερ ἀρχεται ἐκ τῆς λέξεως «Novaria universi». Πρόκειται περὶ τῆς γνωστῆς συνθήκης μεταξὺ Νερίου 'Ατζαϊώλη καὶ τῶν ἐπιτρόπων Ἰαμαθαίου τοῦ Σαβανδικοῦ (29 Δεκεμβρίου), τῆς δημοσιευθείσης ὑπὸ τοῦ Λάμπρου ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ «Φερδινάνδου Γρηγοροβίου ἱστορία τῆς πόλεως Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ἀπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων κατακτῆσεως μεταρρασθεῖσα ἐκ τῆς Γερμανικῆς μετὰ διορθώσεων καὶ προσθηκῶν» (τομ. 3 σ. 405 ἐ).

oportune medelam misericorditer adhibebit. In hoc enim claret excellentia fidei, super cujus petram eadem ecclesia fundata consistit, quia quanto gravius ecclesia ipsa impetitur, tanto persistit constantior, quoniam immobile accepit in xpo, qui est veritas, fundamentum. Nam licet antiquis temporibus eadem ecclesia memoratum imperium amare planxerit ab ejus unitate subtractum, licet diutinas et innumeras amaritudines et afflictiones pertulerit de suorum inibi dimicantium oppressionibus filiorum, semper tamen animo fortis stetit, nec umquam que potuit illuc subsidia destinare cessavit quia sibi continuo divina potentia in tanti prosecutione negotii necessarie subventionis largitione providit corda fidelium ad prebendum ei super hoc assidue attendendo ex quibus innumeri jam effuso in pugna tam salutifera sanguine, cursum vite presentis sub glorioso triumpho martirii felicitem consumarunt. Verum quia dicti Paleologi nequitia faventis temporis tumefacta suffragio predicta urbe que memorati imperii caput existit taliter occupata ad occupationem residui ejusdem imperii videlicet principatus Achaye ac Moree ferventer hanelat (sic) nos attendentes quod ecclesie corpus ex membri tam cari scilicet imperii prefati carentia, si predictum residuum, quod absit, occuparetur ab illo notam probrose deformitatis incurreret et sustineret debilitatis dolende jacturam, confidentes etiam quod carissimus in xpo filius noster Balduinus illustris imperator Constantinopolitanus et nobilis vir dux Venetorum sicut idem imperator et ejusdem ducis nuntii nobis in nostra constituti presentia vetulerunt una cum prelati et baronibus principatus jamdicti magnificentum tam per mare, quam per terram pro succursa ejusdem imperii jam disposuerunt facere apparatus

ac volentes eos in hoc fidelium x presidiiis adjuvari digne providimus fore ab eisdem fidelibus oportunum propter hoc suffragium postulandum. Tue igitur discretioni per apostolica scripta in virtute obedientie districte precipiendo mandamus quatenus tam per te quam per alios fratres tui ordinis quos ad hoc idoneos esse cognoveris proponens eisdem fidelibus per regnum (sic) necnon per alia loca per que tua administratio se extendit, juxta datam tibi a Deo prudentiam verbum crucis, eos attentis et sedulis exhortationibus inducere non omittas, ut pensantes provide quam sit necessaria nunc imperio predicto festina subventio, advertentes etiam quod per imperii prefati succursum catholice fidei et ecclesiastice libertatis augmentum necnon et Terre Sancte liberatio specialiter procurantur ad succurrendum eidem imperio, ac Latinis morantibus in eodem, quinimmo ad imperium ipsum eripiendum de manibus adversariorum contra prefatum Paleologum et fautores ipsius assumpto crucis signaculo viriliter et festinanter exurgant. Predictis quoque fidelibus ipsis, quod dictus dux Venetorum omnes cruce-signatos hujusmodi, suo potenti navali stolio, illuc deferri faciet sine naulo. Nos emin de Omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus auctoritate confisi, ex illa quam nobis licet indignis Deus ligandi atque solvendi contulit potestate, omnibus eidem imperio ac Latinis in personis vel bonis eorum succurrentibus illam suorum peccaminum veniam indulgemus, ipsosque illo privilegio, eaque volumus immunitate gaudere, que predictae Terre Sancte subvenientibus in generali consilio sunt concessa. Non obstante sedis apostolice indulgentia qua fratribus tui ordinis dicitur esse concessum, ne de causis vel negotiis que per litteras apostolicas committuntur

eisdem, se intromittere teneantur, nisi de indulgentia hujusmodi expressam faciant mentionem. Ut autem utilius et facilius commissum tibi hujusmodi ministerium exequi valeas, tibi et fratribus et ejusdem ordinis quos ad hoc cooperatores elegeris convocandi ob id elevos et populos locorum in quibus hujusmodi verbum crucis proponere vos continget, quotienscumque et ubicumque videris expedire, ut processionaliter predicationibus vestris cum devotione intersint nec non et largiendi omnibus vere penitentibus et confessis qui ad hujusmodi convocationes predicationes vestras accesserint, quadraginta vel centum dierum indulgentiam, juxta tue discretionis arbitrium moderandam, plenam concedimus auctoritate presentium potestatem¹.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΕΝΝΑΙΟΥ ΚΩΔΙΚΟΣ PHIL GR. 342

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΖΙΚΟΥ Ι.

λη'.

Ἄλλη

Ἐβουλόμην μὴ ῥήμασιν, ἔργοις δὲ τὸ πλεῖστον ἐπαμύνειν καὶ
 χεῖρα δρέγειν τῷ καταβεβλημένῳ ταῖς συμφοραῖς· ἀλλ' ἐπεὶ δῶρον
 τοῦτο Θεοῦ, ἡμῖν δ' οὐ μέτεστι δεύτερος πλοῦς, ἢ παροιμία φησί,
 τὴν διὰ λόγων κινουμένην παρηγορίαν, οὐ μᾶλλον ὑμᾶς ἢ τὸ ἡμέτερον
 5 θεραπεύοντες πάθος. Ἡμέτεροι γὰρ αἱ σοὶ ὡς περ εὐημερίαι οὕτω
 καὶ δυσπραγίαι. Οὐδὲν οὖν ἔστι τὸ ἀλγῦνον ἡμᾶς ὃ μὴ καὶ ἡμῶν
 ἀπτεται, οὐδὲ τὸ κακῦνον ὃ μὴ πολλῶ πρότερον καὶ ἡμᾶς. Οἷς γὰρ
 τὰ τῆς γνώμης συνήρτηται, τούτοις καὶ τὰ πάθη κοινὰ καὶ κάκωσις
 ἢ αὐτή. Ἡ σύ γε μόνος οἶει τῶν ἐπιπόνων μετέχειν, ἀπωσθεῖς μὲν
 10 βασιλείων, ἀπωσθεῖς δὲ συγγενῶν, φίλων, περιφανείας, λαμπρότη-
 τος, τῆς τ' ἐν ἄστει περιβλέπτου διατριβῆς καὶ τῆς ἄλλης εὐροίας
 ὅσῃν ὁ πολιτικὸς ἐπαγγέλλεται βίος, ἐν ἔσχατιᾷ δὲ τινὶ καὶ δυσβά-
 τοις χωρίοις φυγαδευθεὶς καὶ κρημνώδεις, ῥῶπας μὲν καὶ πέτρας
 εὐθηνουμένοις, οὐδ' ἐνὶ δ' ἄλλῳ χρηστῷ τυχὸν ἢ ἐπαγωγῷ τὸ τραχύ τε
 15 καὶ ἄγριον παραμυθουμένοις, τὸ δεινότατον, ἀπορία συζῆν ἀνθρώπων
 τῶν γε συνεπιληψομένων τὸ μέρος τοῦ πάθους καὶ παρακαλεσόντων
 μὴ ἐνδιδόναι τοῖς ἀλγεινοῖς. Ἄρα σοὶ μόνῳ τῶν τοιούτων μετεῖναι
 δοκεῖ, μὴ τινος τούτων ὑμῖν κεκοινωνηκότος; Μηδαμῶς, ὦ φιλό-
 της, μὴ οὕτω λογίζου. Πικρῶς ἄγαν δοιμύσσουσιν ἡμᾶς· ἀκούει τῶν
 20 λεγομένων θεός. Αἱ ὑμέτεροι ἀλγηδόνες καὶ τὴν καρδίαν σπαράσ-
 σουσιν, ὡς μόνῃ τῇ μνήμῃ συγχεῖσθαί τε καὶ τὸ δάκρυον ἀποθλίβειν

λη'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 108^ο — 111^ο τοῦ Βιενναίου κώδικος
 Phil. gr 342 3. πλοῦς πρόσθετον ἐν τῇ ὡς χειρὶ νεωτέρῃ 6.
 ὅτι μὴ ἡμᾶς 7. μὴ 9. ἐπιπόνως 12. ὅσον 13. ῥῶπας...
 πέτρας. Γρακτέον ρωκάσι... πέτραις; 16. παρακαλεσάντων

1. N B. In questo documento, che è del mese di luglio e dell' anno
 jo di Urbano IV, manca la data.

τῶν ὀφθαλμῶν. Ἄλλὰ τί πάθω, τί πράξω, τί γένωμαι; Ἐν μοι φάρμακον, πολλὰ σκοπούμενον, τοῦ πάθους ἀλεξιτήριο, πρὸς ἑαυτὸν συσιραφῆναι ἑαυτοῦ τε ἡρέμα γεγόμενον ἐπισκέψασθαι τί μὲν τῶν πάντων ἐστὼς, τί δὲ μεταρρέον θάρττον ἢ λόγος. Καὶ γὰρ τὰ μὲν ἀκήρατον ἔλαχε φύσιν καὶ μόνιμον, ψυχὰ ταῦτα καὶ νοῖ καὶ εἴ τι τούτων θειότερον πρὸς τὸ ὄντως ὄν καὶ πρῶτον οἰκείως ἀγαθὸν ἔχει, τὰ δὲ σφαλερὰν καὶ ἀσταθμητὸν, οἷον σῶμα καὶ ὅσα γε τὰ ἀνθρώπινα, κατὰ τοσοῦτον τὸ εὐκίνητόν τε προσεῖναι καὶ εὐπερίτρεπτον, καθ' ὅσον τῆς ἀκινήτου καὶ μακαρίας διέστηκε μονιμότητος. Δοκεῖ δὲ τὸ ἐντεῦθεν πάση μὲν μηχανῇ καὶ παντὶ σθένει δεῖν ἐπιμελεῖσθαι ψυχῆς καὶ τοῦ ἐστῶτος ἔχεσθαι ἀγαθοῦ, πρὸς τὴν ἀρίστην καὶ βεβαιωτάτην ἐπειγομένους ζωὴν. Τῆς γὰρ ἡμετέρας ἠρτῆσθαι γνώμης πάντας ἀκούεις τὴν τοῦ ὄντως ὄντος κτῆσιν καλοῦ, ὅσα δὲ τῆς κάτω περιφορᾶς περὶ τὴν ὕλην στρέφεται καὶ τὸ σῶμα κατὰ τὸν ἐνδιδόμενον ἀνωθεν τούτοις εἰρμὸν τὴν ἑαυτῶν ἔαν ἔξανύειν ἀνέλιξιν, ἄλλοτε ἄλλως ἡμᾶς ταῖς ἀγχιστρόφοις διατιθέντα μεταβολαῖς καὶ μηδέποτε ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἴστασθαι συγχωροῦντα, ἀλλ' ὅτε μὲν εὐφραίνειν ὑπισχοῦμεθα, ὅτε δὲ τὴν αἴσθησιν πλήσσοντα, πάντως δὲ πάντα σοφία καὶ μεγάλη καὶ θαυμασία τοῦ πᾶσαν περιδρασσομένου τὴν κτίσιν πρὸς τὸ συμφέρον διεξαγόμενα ἀπιστα πάντα καὶ μετάτροπα καὶ ἀνώμαλα πρὸς γε τὴν ἡμετέραν περὶ ταῦτα κρίσιν, οὐ τὴν τοῦ τάξαντος, παιδιὰ τις τὸ πᾶν καὶ σκηνῆ, ἀμυδρὸν πάνυ τὸ τῆς ἀληθείας ἴχνος ὑπόσημαίνοντα. Εἰ τοίνυν τοιαύτη τις οὔσα ἢ περὶ ἡμᾶς εὐτυχία καταλαμβάνεται, πῶς οὐ ῥάστη καὶ φορητῆ, μεταρρέουσα τῷ γε συνετῷ τὴν διάνοιαν καὶ τὴν φύσιν ταύτης ἠκριβωκότι; Ὡς γὰρ εἴ τις ἡμῖν τεθνάναι τὴν ψυχὴν καὶ πρὸς τὸ μὴ ὄν χωρήσειν δυσχυρίζετο, ἄτοπος ἂν ἔδόκει πρὸς τὴν ἐναργεῖς καὶ κοινὰς ἀπομαχόμενος δόξας, ἀτοπώτερος πολὺ δοκίμιον πλέον ὃ τῷ ταπεινῷ τούτῳ καὶ χαμῶ ἐρχομένῳ δοξαρίῳ πεπιστευκῶς, ἀθάνατον κρίνων τὸ μηδὲ ζῆσαι ποτε σώφροσι λογισμοῖς πιστευθέν. Εἴ γε μὲν οὖν εἰδείης, ὦ μακάριε σύ, οἷων ἀπηλλάγης κακῶν, οἷου θορύβου τε ψυχῆς καὶ συγχύσεως, ὑποψίας, φθόνου, φόβου, θωπείας, ἀνελευθερίας, ἀνοίας, ἀπάτης, θρύψεως, μαλθακίας, ὕβρεως, ἀπο-

νοίας, δυστροπίας, διαβολῆς τῆς τ' ἄλλης ἀκαθαρσίας καὶ μαρίας, ἃ πάντα νῦν μεθ' ὑπερβολῆς τὸν βασιλεῖον εἰσεκόμασεν οἶκον, μακρὰ ἂν τὴν σεαυτοῦ ταυτηνὴ μακαρίσειας παροικίαν, πολλῶ τῆς ἐν σκηνώμασιν ἁμαρτωλῶν προιμοτέραν τιθέμενος. Ἄλλὰ στέρησις φίλων σε καὶ συιήθων λυπεῖ; Οἶδα μὲν ὡς ἐλίπονον τῶν ἄλλων μᾶλλον τουτὶ καὶ δεινῶς συγγέαι λογισμὸν ἱκανὸν ὄν. Ἐκεῖνο δὲ σοί φημι, ὡς εἴ μὲν τίς ἔστι φίλος τῷ ὄντι καὶ νόμον φιλίας τιμήσειν εἰδὼς οὐδ' ὠτινφοῦν ὄρω τοῦ ποθημένου διεύρογεται. Τίς γὰρ τόπου διάστασις οἷα τ' ἐστὶν ἔρωτα ψυχῆς ἐπισχεῖν, ὥστε συνεῖναι μὴ ἐφεῖναι τῷ ἔρωμένῳ; τίς δὲ διαστήσειν τὰ ἀδιάστατα; Οἷς γὰρ ἀδιάφορος ἢ γνώμη, τούτοις δηλαδὴ καὶ ἡ συνουσία ἀμέριστος καὶ ὁ δεσμός ἄλυτος, εἰ καὶ τὸ σῶμα πολλάκις ἰδίους ὄροις κατ' ἀνάγκην περιλαμβάνεται. Ἦς ἔγωγε μόρας, οὕτως ὑμῖν τῷ ἔρωτι συμφυόμενος, ὡς καὶ πελάγους κατατολμᾶν καὶ κινδύνων ἀνέπεισε, μόνον ὥστε τῷ φιλουμένῳ καὶ σωματικοῖς εἰδώλοις περιτυχεῖν, ἀλλὰ τις ἀνάγκη κατέδησε τῆς ὁρμῆς. Εἰ δὲ τις πλάσμα φιλίας, ἀλλ' οὐκ ἀλήθειαν περικείμενος ἀπατᾶν οἶαίτο, σίμαιζέτω μὲν, ὅς γε οὐδὲ παρῶν ὄν δεξιὸς κατεφάνη, οὐχ ὅτι γε δὴ καὶ ἀπόντος φροντιεῖν ἔχει. Σὺ δέ μοι, ὦ φίλος, τὸ πᾶν ἢ τὸ πλέον θεῷ συγγινόμενος, δι' ὄν σοι καὶ τὸ παθεῖν παραγέγονε, διὰ τε τῆς εἰς ἑαυτὸν ἐπιστροφῆς καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀνανεώσεως τὸ ὄκληρὸν ἅπαν καὶ δύσφορον ἀποσκευάσαι, σταθερὰ δέ σοι γαλήνη τῇ ψυχῇ καὶ ἄκρατος ἐκεῖθεν περιχυθήσεται ἡδονή. Παραίνεῖ δέ σοι καὶ Σολομῶν ὁ σοφώτατος παιδείας Κυρίου μὴ ὀλιγορεῖν μηδ' ἐκλύεσθαι τῷ τούτου ἐλέγχῳ. Ἐκεῖνον γὰρ παιδείαν αὐτὴν διὰ μαστίγων ἐπιβάλλειν ἐπίσταται, οὐ τῷ μακρὰν ὄντι αὐτοῦ καὶ ἀπλωσμένῳ καὶ εἰς υἱοῦ καθισταμένῳ τάξιν τε καὶ οἰκείωσιν. Εἴ τι οὖν σοι μέλει θεῷ μὲν καρτερίας ἐπίδειξιν ποιήσασθαι καὶ ὑπομονῆς, ἡμᾶς δὲ βιοῦν ἀλυπότερον, ἄμαχος ἔσο πρὸς τὴν ἐπήρειαν καὶ ἀκαταγώνιστος, γενναῖον δέ σοι τὸ φρόνημα παρασκευαζέτω πρῶτον μὲν ἢ τῶν ἀμεινόνων ἐλπίς, δι' ἣν καὶ πάντες δίκαιοι κακοπαθοῦσι καὶ κόλποις ἀναπαύσεως ἐναλίζονται, δεύτερον δὲ καὶ τῶν ἐχόντων, εὐ ἴσθι, δεινῶν ἀνεθήση, τῆς ἀργαλέας ταυτησὶ καὶ λυπρᾶς φυγαθείας τὴν οἴκαδε θάρττον ἀλλαττόμενος.

2. τὰ πάντα. 7. σοι φημι 8. ἡστίνουόν 11. ὁ προσέθηκα
15. ἀλλὰ τίς 21-22. ἀποσκευάσαι 26. ὄντι τοῦ. 32. ἀνεθίσθη
33. ἀλαττόμενος

3. γινόμενον 4. ἐστὸς δαι 5. καινοῖ. 15. ἔξανόειν
23. τίς

ἀποκατάστασιν. Ἄλλ' οὐκ ἀργάς σοι τὰς ἐλπίδας ἡμῶν ὑποτείνομεν, ἤδη δὲ που σχεδόν ἐστίν ὁ τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως Κύριος, πέρας αἰσίων ἐπιθήσων τοῖς ἐλπίζομένοις.

λθ'.

Ἄλλη.

Χαίρεις τῷ φιλανθρώπῳ θεῷ, ὅτι καὶ διεσώθης καὶ ὑγιαίνεις καὶ περιχαρῶς ὑπεδέχθης, καὶ τοιοῦτον ἀσφαλῆ θεμέλιον τῆς ἐμπιστευθείσης σοι παρὰ τοῦ φιλοχρίστου βασιλέως ἐξουσίας τὴν τοῦ ἀρχομένου λαοῦ εὐπείθειαν καὶ ἐκουσίαν ὑποταγὴν ἐν ἀρχαῖς σοι μάλιστα ἢ τοῦ θεοῦ πρόνοια προκατεβάλετο, ἵνα καὶ αὐτὸς σπουδάζῃς ἐποικοδομεῖν ὅσα πρὸς ὠφέλειαν τῶν ὑπηκόων, ὅσα πρὸς σωτηρίαν τῆς σῆς ψυχῆς, ὅσα πρὸς εὐαρέστησιν θεοῦ καὶ τοῦ θεοφιλοῦς βασιλέως ὄρῳ καὶ μὴ κατασχύνῃς μηδὲ τὴν φθάσασάν σου ἀρετὴν μήτε καὶ ἡμετέρας περὶ σὲ ἐλπίδας μήτε τὰς χρηστὰς τῶν γνησίως ἐπιγινωσκόντων σε ὑπολήψεις. Ἄ δὴ καὶ ἡμεῖς ἐπευχόμεθα σοι καὶ διαφυλαχθῆναι σε ἐν πάσης ἀρετῆς κοσμιότητι εὐάρεστον θεῷ, εὐάρεστον τῷ φιλοχρίστῳ βασιλεῖ, ποθοῦμενον τοῖς ὑπηκόοις, ἀνεπιβούλευτον ἐνέροῖς καὶ πολεμίοις ὀρωμένοις καὶ ἀοράτοις, καὶ ἡμῖν ἀποδοθῆναι εὐχαῖς ἁγίων ἐξαιτούμεθα ὑγιαίνοντα.

μ'.

Ἄλλη.

Καὶ πρὶν εἰς ὄψιν ἀλλήλων ἐλθεῖν αἱ διὰ τῶν φιλουμένων πεμπόμεναί μοι παρὰ τῆς ἀγάπης σου προσηγορίαι πολλήν τινα τὴν ἐν Χριστῷ σου πίστιν καὶ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ἐνεφάνισον. Οἷς δὲ καὶ ὁ φιλάνθρωπος ἠὐδόκησεν ἐν ταύτῳ γενέσθαι καὶ εἰς ὀμίλιαν ἐλθεῖν οὐκ ἔτι διὰ τὴν ἐκείνων λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν καὶ ἔγνωμεν οἷς ἐπ' ὀλίγον κατὰ πάροδον ὀμίλησας τὸν ἐγκρί-

1. ἀράσσοι ἡμῖν λθ', Περιλαμβάνεται ἐν φ. 123^b-124^a μετὰ δὲ τὰς λέξεις ἀξίαν αὐτῷ ἐν σ. LII, 23 ἐν φ. 1α (β) καὶ ἐν φ. 125^a (B) τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil gr. 342 9. προκαταβάλλετο 18. ἀναδοθῆναι μ'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 124^{a-b} τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil. gr. 342. 23. ἐνταυτῷ

μενον τῇ ψυχῇ σου τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης θησαυρόν. Διὸ καὶ τὸν ἡμέτερον· οὐ γὰρ οἶόν τε διὰ στόματος· διὰ τοῦ παρόντος ἐμφανίζομεν γράμματος, τὸν τε ἡμέτερον πόθον διαναπαύοντες καὶ σοὶ μνήμην τῆς ταλαιπωρίας ἡμῶν καὶ τῶν συγκειμένων σοι περὶ ὧν τε
5 ἠῦξω θεῷ καὶ ἡμᾶς ἠξίωσας εὐχεσθαι ἐκτιθέμενοι καὶ χάριν δευτέραν τῷ διακονομένῳ τοῖς γράμμασι πολὺ κρείττονα τῆς φθασάσης εἰς αὐτὸν δι' ἡμᾶς ἀντιλήψεως παρατιθέμεθα, τὸ διὰ τοῦ γράμματος ἐμφανισθῆναι σοὶ καὶ εὐχαριστήσαι ὡς εὐεργέτη καὶ κηρῦξαι τὸν ἔλεον. Αὐτὸς δὲ καὶ τῆς ἡμῶν ἀγάπης μεμνημένος καὶ εἰδώς, ὡς οὐ
10 φίλια μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνδρεία χαρίζῃ, τὸν εἰς ἡμᾶς μόνους κατὰ θεὸν ἠλπικότα ἀνδρεῖον πένητα εὐεργετηκώς, τὴν τε χάριν τελείαν κατάθου, τὴν προσαῦσαν ἐξ ἔθους τῷ ἀξιώματι δωρεάν καὶ τιμὴν ἀπαράκλητον χαριζόμενος καὶ τῆς σῆς ἀξίων κατὰ τὸ ἐγγωροῦν παρησίας τε καὶ ἐγγύτητος, ἐν' ἔχῃ καὶ αὐτὸς ἐπιδείξασθαι, ὡς ἀξίως
15 παρὰ τῆς σῆς περιφανείας τοῖς ἐγκρίτοις κατείληκται. Ἰνοίης δὲ καὶ αὐτὸς ὡς οὐ προφάσει καὶ οἴκτω τὴν ἀξίαν αὐτῷ καὶ τὴν πρὸς σὲ ἐγγύτητα, ἀλλ' εἰς ἀπόδειξιν πλείονος ἀνδρείας καὶ γενναιότητος παρὰ τῆς σῆς ἀγάπης ἐξηγησάμεθα καὶ ὡς περὶ ἡμᾶς ἐθεράπευσας, τὸν ἀνατεθειμένον ἡμῖν εὐεργετήσας, οὕτω καὶ θεῷ εὐηρέστησας,
20 δικαίως διαιτήσας ταῖς ἀρεταῖς καὶ φίλια καὶ ἀνδρεία τὰ καθήκοντα δοὺς καὶ πάντα εἰς ἀνδρείαν· παρακαλῶν διὰ τῆς εἰς τὸν προσαχθέντα σοὶ παρ' ἡμῶν εὐποιίας.

μα'.

Τῷ ἀδελφῷ μαγίστρῳ

Τοὺς ἐκ βασιλικῆς σοὶ κελεύσεως ἀποσταλέντας ταγματικούς νῦν
25 καὶ ἐξ ἀδελφικῆς δέξαι παρακλήσεως, ἀδελφέ. Καὶ εἰ μὲν ἀδικοῖντο, καὶ Θεῷ καὶ βασιλεῖ καὶ ἀδελφῷ χάρισαι, ῥυόμενος πτωχὸν ἐκ χειρὸς στερεωτέρων αὐτοῦ· εἰ δ' αὐτοὶ μᾶλλον ἄλλοις ἐπάγουσι λυπηρά,

4. σε 5. ἐντιθέμενοι 8. κηρῦξαι 12-13. ἀπαράληπτον ἀξιοῦν 16. οἴκιου 17. ἀνδρείας β: ἀνδρίας B 20. διαιτήσας B: διαιτήσας διαγραφέντος τοῦ δι β. 20. καὶ φίλια β: καὶ καὶ φίλια B 20. ἀνδρείαν α: ἀνδρίαν B 22. εὐποιίας β: εὐεργεσίας B μα'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 1^a τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil gr. 342 27. στερεωτέρων ἄλλοις

ὅπως Θεῷ χαριῇ σκόπησον. Βασιλεὺς δὲ χρηστός καὶ ἀδελφὸς εἰ
Θεοῦ· οὐδὲν τοῦ Θεοῦ εὐφραίνοντος τῷ θεοφιλεῖ χαριέστερον.

μβ'

Τοῦ αὐτοῦ

Ἴσως λάλος δόξω καὶ περιττὸς οὕτω τοῖς λόγοις ὥσπερ τις
5 δξὺς θηρευτῆς σιγῶντα καὶ λανθάνειν ἐθέλοντα καταδιώκων τε καὶ
ἐρευνώμενος· ἀλλ' οὐκ αἰσχύνομαι περιττῶς δοκεῖν ἀγαπᾶν. Διὸ καὶ
νῦν τοῦ μοναχοῦ τοιτονὶ ἐλπίδας ὑποθέντος μοι κατὰ τὴν μνήμην
τοῦ ἡγαπημένου Χριστῷ μαθητοῦ ἐν τῷ θείῳ τούτῳ σοι τεμένει
10 περιτυχεῖν διὰ τὸ λίαν φιλόθεον, οὐκ ἔκρινα δεῖν δίχα συλλαβῆς
ἐμῆς αὐτὸν ἐποφθῆναι σοι. Ὅθεν προσαγορεύω σε καὶ ἀσπάζομαι
καὶ ἐπὶ ταῖς ἀλλοκότοις ἀποδημίαις παρηγορῶ. Οἶδα γὰρ ὡς οὐ
καταθυμῶς σοι γίνονται. Εἶδ' οἶν ὥσπερ τοῖς πρὸς τὸν ἥλιον βλέ-
πουσιν ἔστιν (:) τὸ φωτίζεσθαι θερμαίνεσθαι, οὕτω καὶ τοῖς πρὸς
σὲ γράφουσιν . . . ἀνάγκης . . .
15 . . . ἐν οἷς . . .

μγ'

Τοῦ αὐτοῦ.

Ἦδη τῆς Κυζίκου μέλλων μεταχωρεῖν ἐδεξάμην σου τοῦ διὰ
θαλάσσης κινδυνεύσαντος μοναχοῦ δευτέραν ἀντὶ τῆς πρώτης πεμ-
20 φθεῖσαν ἐπιστολήν, καὶ μέλλοντα αὐτὸν ὡς ἐν Φαίαξιν ἡμῖν διηγεί-
σθαι τὰ κατ' αὐτὸν οὐκ ἐπέτρεψα, εἰπὼν, ὅτι, ὦ βέλτιστε μοναχῶν,
τὰ τοῦ Ὀδυσσέως παθῶν, ἄφες Ὀμήρῳ τὰ περὶ τούτων διεξελεῖν,
μᾶλλον δέ, ἐπεὶ καὶ διεξῆλθεν ἤδη δι' ὧν καὶ Λαιστρυγῶσι καὶ
Κύκλωσι καὶ Σκύλλῃ καὶ Χαοῦβδει οἰόμεθα ἐμπελάσαι σε καὶ δις
25 θανέειν καὶ πρὸς αὐτοὺς φοιτῆσαι τοὺς τῶν νεκρῶν κευθμῶνας καὶ
νεκρῶν ἀμενηνὰ κάρηνα, τυχόν δὲ καὶ τῷ Θηβαίῳ Τειρεσίᾳ περιτυ-
χεῖν. Μὴ κατασμικρύνῃς τῶν ἀπαγγελθέντων τὸ μέγεθος τῇ τῶν

μβ'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 202^{α-β}. Ἐν τέλει ἀφανῆς ἢ διεξεσμένη ;

4. ὡσπερ. μγ'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 202^β — 203^α τοῦ Βιεν-
ναίου κώδικος Phil. gr. 342. 27. ἀπάγγελθέντων

πραγμάτων σμικρότητι. Πλὴν ἐπεὶ καὶ ἐμοὶ ἡ ὁδὸς ἦν ἐν χερσὶ καὶ
ὁ ἀντίδικος παρῆν, παραμυθηθεὶς ἀμύνης τέως οὐκ ἔτυχον. Ἐλθὼν
δὲ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ταῖς τῆς νόσου προσβολαῖς ἐν χρόνῳ τοῦ
θανάτου γενόμενος, καίτοι τῆς προτέρας ἀσθενείας περιφέρων εἶ-
5 τὰ λείψανα, ἐδεξάμην σου καὶ ἑτέραν ἐπιστολήν, ἣν ἀντὶ δύο τῶν
παρ' ἐμοῦ ὡς πολλῶν ἰσοστάσιον ἀνταπέστειλας. Καὶ τότε μὲν
οὐδὲν ἐδυνάμην σοι ἀντιφθέγγεσθαι, προτιμότεραν ἄγων τοῦ ζῆν
τὴν μετάστασιν· νῦν δέ, ἐκχειρίας μικρᾶς ἀπὸ τῆς νόσου δοθείσης,
προσαγορεύω σε τὴν φιλότατην μοι κεφαλὴν, καὶ τὴν ὀδυνηράν μου
10 ζωὴν ἐμφανίζω σοι καὶ μεμνησθαί μου καὶ ὑπερεύχεσθαι ἀξιῶ.

μδ'

Τοῦ αὐτοῦ.

Σοὶ μὲν ὡς φιλοτέκνῳ πατρὶ λαμπρὰ δοκεῖ τὰ ἐμὰ καὶ διὰ τοῦτο
τοῖς ἐγκωμίαις ἀφειδέστερον κέχρησαι· ἐμὲ δὲ τὸ μηδὲν ἐμαυτῷ
συνειδέναί καλὸν καὶ τῆς ἐπισκοπῆς ἀρίστη καὶ ὅλως τῶν θρόνων
15 ἴστη κάτω καὶ τῇ ἀπράγμονι ἔπειθε σχολῇ συγγηρᾶν. Ἐπεὶ δὲ εἶτε
αἱ ἁμαρτίαι μου, ὡς φημι, εἶτε, ὡς οἱ πολλοὶ λέγουσιν, ὁ θεὸς ἐπή-
νεγκεν οὐχ ὕπερ ἠθέλον ὡς οἶδεν αὐτός, ἀλλ' ὅπερ ἐκείνος ἐβού-
λετο, εὐχομαι καὶ ὑμᾶς αἰτῶ τοῦ συνεύχεσθαι τὸν γενόμενον τοιοῦ-
του βίου νομέα γενέσθαι καὶ τοῦ νεμηθέντος προστάτην, ἵνα μήτε
20 τὰς τῶν πολλῶν ἐλπίδας ψεύσθῃναι ποιήσω, μήτε τὴν ὑμετέραν
διδασκαλίαν ἐλέγξω. Εἰ δὲ τὸ πρὸς τὰς τῶν φιλουμένων αἰτήσεις
ἀποπληροῦν ἔστι τις δύναμις, ἴσως οὐ θάθυμος καὶ κακὸς εὐρεθῶ.

με'

Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐβουλόμην, ὥσπερ ὑμῖν ἔστι τοῖς κυρίοις μου ράδιον τὸ ἀξιοῦν,
25 οὕτω δὲ καὶ ἐμοὶ τυγχάνειν τὸ πληροῦν τὰ αἰτούμενα. Ἐπεὶ δὲ τῇ
βουλήσει οὐκ ἔστιν ἡ δύναμις σύνδρομος, ἀνταξιῶ συγγνώμην ἔχειν
μοι οὐκ ἀδικοῦντι μᾶλλον ἢ συναδικουμένῳ τῷ ἐλλίπει τῆς δυνά-
μεως. Εἰ δὲ ὡσπερ θεῷ, οὕτω καὶ τῶν φίλων τῷ ἀληθεῖ φίλον τὸ

10. σου 16. ὡς φημί με'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 203^β τοῦ
Βιενναίου κώδικος Phil. gr. 342.

κατὰ δύναμιν, οὐκ ἀμφίβολος ἢ συγγνώμη πάντως οὐδὲ διαπεσεῖται τῆς φιλίας τὸ δίκαιον.

ματ'.

Τοῦ αὐτοῦ.

Καὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς φιλίας μεμνημένος καὶ μὴ μετακινήθεις τὴν γνώμην, μηδὲ ἀλλοιωθεῖ. τὴν προαίρεσιν, ἐβουλόμην οἷός τε εἶναι ταῖς φιλικαῖς ἐπαγωγαῖς ὑπουργεῖν. Ἐπεὶ δὲ τὰ τῇ προνοίᾳ μου ὑποκείμενα μοναστήρια τῶν βοηθείας δεομένων, οὐ τῶν ἑτέροις παρέχειν δυναμένων εἰσί, καὶ ἐγὼ διδόναι τι μᾶλλον αἰτοῖς ἢ ἀφαιρεῖσθαι τι ἀπ' αὐτῶν ἔκρινα δεῖν, αἶ τε ἐπισκοπαί, ρῦδ' εἰ πολλαπλασίους τῶν ὄντων ἦσαν καὶ ἐξ ἐπιτάγματος οἱ ἐν αὐταῖς ἐπεγίνοντο, οὐδ' οὕτως ἐξήρκουν [ἀν] ραδίως πρὸς τὸ πλῆθος τῶν ἀξιούτων ποιμένας προβαλέσθαι ἐν αὐταῖς, διὰ τοῦτο ἀντιπαρακαλεῖν ἀναγκάζομαι συγγνώμην τοὺς φίλους μου ἔχειν μοι, εἰ μὴ δύνομαι πληροῦν τὰ αἰτούμενα ἦν καὶ αὐτὸς φιλικῶς παρασχῶν ἐν τοῖς δυνατοῖς καὶ δικαίοις οὐκ ἀτυχῆσεις μου.

μζ'.

Τοῦ αὐτοῦ.

Καὶ τὸ μικρὰ εὐεργετῆιν ὡς μικρολόγον ὑφορώμενος καὶ τὸ μεγάλα μὴ δυνάμενος, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑπὲρ ἐμὲ μὴ προϊέμενος, οὐκ ἐβουλόμην μέμψιν ἀντ' εὐλογίας ἐμαυτῷ προξενεῖν παρὰ τῶν μὴ κατὰ τὴν περὶ τούτων κρίσιν συμφερομένων μοι, καὶ διὰ τοῦτο μέχρι τοῦ νῦν παντελῶς ἡ χεὶρ πρὸς ὑμᾶς συνεστάλη μοι. Ἐπεὶ δὲ νῦν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ Βασιλείου ὑπεμνήσθην, ὅτι χρεῖα σοι τυγχάνει τινῶν, ἠγησάμενος καὶ τὸ μικρὸν ὡς χρειῶδες μὴ δόξαι ἀπόβλητον, ἄλλως τε μηδὲ κρίνων χρεῖαν εἶναι μικροῖς τῷ ἀρκουμένῳ τὰ ὀλίγα ταῦτα, τῶν πρώτοις τελείων ἀριθμῶν κατὰ τοὺς εἰδότας ἀριθμεῖν ἀπαρτίζοντα, ἐξαπέστειλα χρυσοῦ νομίσματα ἕξ. Σὺ δὲ μεμνήσθαι

μζ'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 203^b — 204^a τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil.gr. 342. 8. διδόντος 9. πολλαπλασίους.

μζ'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 204^a -^b τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil.gr. 342. 23. ἠγησαμένων 23. μὴ δὲ

ἡμῶν ἐπ' ἀγαθῷ καταξίωσον ἐν ταῖς πρὸς θεόν σου καθαραῖς προσυχαις.

μη'.

Τοῦ αὐτοῦ

Καὶ ἐπὶ ταῖς κατὰ τὸ ἀναγκαῖον τῆς φύσεως ἐπισυμβάσαις σοι πληγαῖς, μᾶλλον δὲ συμφοραῖς ἐπεστέναξα καὶ ἐπὶ ταῖς ἐκ τῆς ἐνίων κακίας ἐπελθούσαις σοι θλίψεις συνεπάθησα καὶ ἐπὶ ταῖς ἐξ ἐπιβουλής καὶ ἐπηρείας τοῦ πονηροῦ συνήλγησα. Ἄλλ' ἐπεὶ πάντων ὁμοῦ πολλὰ τῷ βίῳ τὰ παραδείγματα, καὶ ἐμαυτὸν ἐνουθέτησα καρτερεῖν καὶ ὑμῖν ἔκρινα δεῖν παραινεῖν μὴ ἐκκακεῖν ἐν ταῖς θλίψεσιν, ἀλλὰ φέρειν γενναίως τὰ ἐπερχόμενα καὶ παρὰ θεοῦ αἰτεῖν ἢ τὴν τούτων ἀναίρεσιν ἢ τὴν ἐπὶ τούτοις ὑπομονήν.

μθ'.

Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀπέλαβον ὅπερ ἤτουν, κἄν οὐκ ἀπέλαβον ὅπερ εἶχον, πνευματικὴ ἀδελφὴ, καὶ φιλοσοφῷ νῦν ὀλίγα μὲν λόγοις, ἔργοις δὲ τὰ πολλά. Τοιούτοις γὰρ συνοικῶ καὶ μετὰ τοιούτων αὐλλίζομαι, καὶ ἔστι μοι νῦν ἀντὶ τῶν ἀστικῶν θορύβων ἡρεμία κακῶν καὶ ἡσυχία πολλή καὶ ἡδαι καὶ ὕμνοι πνευματικοὶ καὶ τᾶλλα τῶν ἐκτὸς ἱκανὰ καὶ οὐδὲν τῶν δεόντων ἄπεστι πλὴν ἡ σύγγραφος φιλία καὶ ἡ ἐθὰς μετὰ τῶν ἡλίκων καὶ συνήθων ἀναστροφῆ. Ἄλλὰ τοῦτο παραμυθεῖται τὸ μὴ ζῆν μόνῃ τῇ σαρκί, ἀλλ' ἔχειν τι καὶ θεῖον ἐν ἡμῖν, ᾧ δυνάμεθα ἀρρήτοις συνάπτεσθαι συμπλοκαῖς καὶ τῶν φίλων καὶ ἀπόντων κατατρυφᾶν. Ἐρρωσο τοίνυν καὶ φιλοσοφῶν διατέλει καὶ προσσφορευέσθω μοι διὰ σοῦ καὶ εἴ τις ἄλλος ἔστι τῶν φιλοῦντων με.

ν'

Τοῦ αὐτοῦ.

25 Οὐκ ἐξεγένετό μοι συντάξασθαι σοι κατὰ τὴν ἔξοδον, ἀδελφὴ

μη'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 209^{1b} — 205^a τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil.gr. 342. μθ'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 205^a τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil.gr. 342 ν'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 205^b — 206^a τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil.gr. 342

ποθεινότητα. Διό, ὡσπερ οἱ ναυτιῶντες καὶ πολλὴν ἀπὸ μακροῦ πλοῦ καὶ κλύδωνος ναυτίαν ἐν τῇ ψυχῇ ἑαυτῶν περιφέροντες, θᾶττον ἐκ τῆς νεῶς ἑαυτοὺς ἐπιρρίπτουσι πρὸς τὴν γῆν, ὁμοίως ἔχειν καμὲ καὶ τεταραγμένον ἀπορριφῆναι τῶν καθ' ὑμᾶς, ὑπεράντων μοι
 5 γενομένων τῶν ἀκοῶν ἐκ τῶν συνεχῶν καὶ ματαίων ἄλλων περὶ ἄλλα ὁμιλιῶν. Ὅμως καὶ ἀπελογησάμην διὰ τοῦ κοινοῦ ἀδελφοῦ καὶ πέποιθα ἤδη τὴν συγγνώμην λαβεῖν. Πλὴν ἐπεὶ μοι πρόσεστιν ὄσην ἐβουλόμην ἐνθάδε σχολὴ νῦν, ἔκρινα δεῖν καὶ διὰ τῶν τῆς χειρὸς συμβόλων τὸ πάθος μου τῆς ψυχῆς γνωρίσαι σοι καὶ τὴν συγγνώμην αὐτῶν δι'
 10 ἑμαυτοῦ ἔξαιτήσασθαι. Ἐπεὶ γὰρ οὐκ ὄμματα μόνον ἡμῖν ὡσπερ τοῖς ἄλλοις ζῴοις ἢ φύσις δέδωκεν, ἀλλὰ τι καὶ κρεῖττον ἔστιν ἐν ἡμῖν ὧ δυνάμεθα καὶ τῆς αἰσθήσεως δίχα ἀλλήλους ὄραν καὶ συγγίνεσθαι, ἔξεστι καὶ μεμνησθαι καὶ ἀπολαύειν ἀλλήλων καὶ μηδεμίαν ὑφρῆσιν τῇ ἀπουσίᾳ τὴν φιλίαν προσδέχεσθαι.

να'.

Τοῦ αὐτοῦ.

Πολλὰ ἐπὶ πολλοῖς δυστυχήσας ἐγὼ κατὰ τὸν παρελθόντα τοῦτον καιρὸν τῆς ἐν τῇ βασιλευσούσῃ ἐπιδημίας μου, τοῦτο πρῶτον οἶδα καὶ μέγιστον, τὸ μὴ γενέσθαι μοι, ὡς ἐβουλόμην, συγγενέσθαι καὶ συναναστραφῆναι καὶ συνομιλῆσαι τῇ σῆ τιμιότητι καὶ ἐπὶ τὸ
 20 αὐτὸ συνδιάγειν σοι καὶ ἀπολαύειν σου. Εἰς τοῦτο γὰρ οὐκ οἶδα ὅπως περιέστησαν τὰ ἐμά, ὥστε τοὺς μὲν τῶν φίλων ὑφορᾶσθαι καὶ δεδοικέναι τὸ θρῆνηναι συγγινομένους μοι, πρὸς δὲ τοὺς [τάναντία βουλομένους] ἐμὲ τοῦτο ἐξευλαβεῖσθαι καὶ τὴν μοναξίαν ἀσπάζεσθαι. Ἄλλ' εἰ καὶ ὑπὸ τῶν ἔξωθεν οὕτω πολλάκις ἀγόμεθα ἢ
 25 οἰκονομεῖν ἀναγκαζόμεθα, ἀλλὰ τὸν ἔνδον ἐν ἡμῖν τῆς ἀγάπης πυρσὸν ἄσβεστον διατηρεῖν καὶ ἐπὶ τούτοις πλέον μᾶλλον ἐξάπτειν αὐτὸν οὐδὲν πάντως τὸ κωλύον ἔστιν. Ἴσθι οὖν οὕτως με ἔχοντα καὶ οὕτως ἀεὶ διατεθεῖσθαι πρὸς σέ, τὴν φίλην μοι κεφαλήν. Ἄλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἔξοδον, ὡσπερ οἱ ἐν μακρῷ πλῶ καὶ ἀγρίῳ κλύδωνι ἰκα-
 30 νῶς ναυτιάσαντες καὶ ἀηδίας ὄντες μεστοί, ἀθρόως παραφανέντι

5. ματαίων ἄλλου. 7. πρὸς ἔστιν 12. μηδὲ μίαν. να'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 206^a — 207^b τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil. gr. 342. 22-23. τάναντία βουλομένους προσέειπα 27. κωλύον ἔστιν

λέμβῳ ποθὲν ἑαυτοὺς ἐπιρρίπτουσι πρὸς τὸ θᾶττον εἰς τὴν γῆν ἐκπεσεῖν, οὕτω δὴ καὶ αὐτός, ἀπὸ τῶν διαθρυλησάντων μου τὰ ὄτα συνεχῶν καὶ διαφόρων λόγων βαρέως διατεθείς, ἀπροσφωνήτους πάντας λοιπὸν τοὺς φίλους μου καταλιπὼν, κατέτεινον ἐπὶ θάλασσαν, καὶ τῷ φέροντι πνεύματι δούς ἑμαυτόν, ἐξώσθην εἰς τὴν γεννησαμένην πατρίδα μου, κἀκεῖθεν, τῇ αὐτῇ φορᾷ ἐνδοὺς ἑμαυτόν, ἐπεὶ με καὶ ἐνταῦθα αἰ φῆμαι δίκην Ἐρινύων διώκουσαι κατελάμβανον, οὐκ ἔστην μέχρῃς οὐ κατήντησα εἰς τὰ ὄρη ταῦτα Σιών καὶ εἰς τὴν ἐρημίαν τῶν ἐν ἄστει κακῶν. Καὶ νῦν ἐφ' ἡσυχίας ἑαυτῷ
 10 μόνῳ καὶ τῷ θεῷ συλλαλῶ, πολλάκις δὲ καὶ τοῖς βιβλίοις μου καὶ τοῖς δένδροισιν. Ἔστι γὰρ ἡμῖν ἀσχολία μὲν μεριμνῶν καὶ λόγων, οἱ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων φιλοῦσι λαλεῖν, σχολὴ δὲ καὶ μέριμνα τῶν λογίων τοῦ πνεύματος καὶ συνδιαγωγή μετὰ τῶν φοβουμένων τὸν Κύριον, ὀλίγα μὲν λόγοις, ἔργοις δὲ τὰ πλείω φιλοσοφούντων.
 15 Ὡς ἂν μὴ διὰ τὸ δύσκολον δῆθεν τοῦ τρόπου μου ἀνιαρῶς με φέρειν τὴν ἐπὶ τῆς ἐρημίας διαγωγὴν οἰηθῆς, ἐγνώρισά σοι τὰ κατ' ἐμέ, εἰδὼς ἐν λόγῳ τίني σὲ τίθεμαι καὶ τὰ ἐμά, ἵνα συγχαίρῃς ἔχῃς μοι καὶ μὴ λυπεῖσθαι ἐν τῷ δοκεῖν, ὡς ἔξ ἀναρμόστων ἠθῶν ἢ τρόπων ἀσυμφύλων καὶ δυσξυμβόλων ἐκτός εἰμι συλλόγων καὶ
 20 πανηγύρεων καὶ βασιλικῶν ὁμιλιῶν καὶ φιλοφρονήσεων, ἐπειδὴ κρεῖττω ταῦτα ἐκείνων καὶ κατὰ πολὺ τιμιώτερα. Σοὶ δὲ εἴη ἀξίως θεοῦ καὶ τῆς περὶ σὲ ὑπολήψεως ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἀναστρέφεσθαι πράγμασι, καὶ πλέον τούτων ἀπαιτοῦμεν οὐδέεν. Χαρισθεῖη μοι ἡ ζωὴ καὶ ἡ εὐχὴ καὶ ἡ ἀγάπη σου, φίλων καὶ πατέρων καὶ
 25 διδασκάλων ἀριστε καὶ διὰ πάντα πάντων μᾶλλον ἐμοὶ τιμιώτατε.

νβ'.

Εἰς τὸν βασιλέα.

Καλὸν εἶναι κρίνων, ποθούμενε δέσποτα, παντὸς πράγματος εἰδέναι καιρὸν, οὐκ ἐν τῷ πολλὰ γράφειν ἀπτικίζειν νῦν οἶομαι δεῖν, ἀλλὰ λακωνίζειν ἐν τῷ γράφειν μικρά. Ὁ γὰρ προσῶν σοι τῶν
 30 παρόντων ὄχλος οὐ δίδωσι σχολὴν ἀκροᾶσθαι λόγων μακρῶν, ὅπερ

5-6. γεννησομένην 17. σε 21. καταπολὺ 21. σὺ

νβ'. Περιλαμβάνεται ἐν φ: 207^b — 208^a τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil. gr. 342.

ἦν σοι ἐπὶ τῆς ἀδείας τῆς πρότερον. Ὅμως εἴη ὁ Θεὸς συναντιλαμ-
βανόμενός σου καὶ διευθύνων σου τὴν ἀρχήν, καὶ ἔξεστί σοι καὶ
πολλὰ πράττοντι ἀκροῦσθαι πολλῶν. Ἐγὼ δὲ ἄξιον μὲν σου ἔχων
οὐδέν, βουλόμενος δὲ εἰς τὴν παρ' ἐμοῦ ἀνάμνησιν ἄγειν σε, ἅμα δὲ
καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἐκπληρῶν, ἐκ τῶν κήπων τρυγήσας τῶν φιλικῶν,
οἳ μοι πρόκεινται εἰς τρυφήν, τὰς παρούσας σοι θριδακίνας ἀπέ-
στειλα, ὡς εὐχομαι καὶ ἀρεστάς καὶ ἡδέας φανῆναί σοι, ἵνα, εἴ τοι-
αῦται δόξουσι, καὶ ἑτέρας προσθήσωμεν.

Χαρίσαντό σοι ὁ Θεὸς τῇ οἰκουμένη πάσῃ καὶ ἡμῖν, δέσποτα
κοσμοπόδητε, εἰς χρόνων περιόδους πολλῶν πρὸς τὸ ῥύσασθαι
πένητα καὶ πτωχὸν ἐκ χειρὸς στερεωτέρων αὐτοῦ καὶ κρατῦναι τὸ
δίκαιον καὶ ἀτιμάσαι τὸ ἀδίκον καὶ τὰς τῆς πλεονεξίας ἐκκόψαι
ῥίζας καὶ ἀνθῆσαι πάλιν ποιῆσαι σοφίαν τε καὶ εὐσέβειαν καὶ τὸν
εἰς τοὺς πένητας ἔλεον διὰ τῆς τῶν ταῦτα ἐχόντων ἀρχόντων προό-
δου καὶ προβολῆς.

νγ'.

Τὰ ἐκ τοῦ βασιλέως ἀντίγραφα.

Ἐδεξάμην σου τὸν διὰ τοῦ γράμματος μακαρισμόν, ἀδελφέ, καὶ
ἀπεδεξάμην σου τὴν περὶ ἐμὲ ὑπόληψιν, εἰ καὶ ἐλάττονα ταύτης
ἐμαυτὸν εὐρίσκω κατὰ πολὺ. Ὅμως ἴσθι, ὅτι ἐν τούτῳ κρίνω μὴ
πάντη με ἀμελεῖσθαι ὑπὸ Θεοῦ, ἐν τῷ δοῦναί μοι μετὰ τῶν φοβου-
μένων αὐτὸν ἀναστρέφεσθαι καὶ εἰς ὕμνους καὶ ᾠδὰς πνευματι-
κάς καὶ τὴν ἄλλην καθαρὰν καὶ ἀπερίσπαστον διαγωγὴν ἀπόμοιραν
τινα ἀναλίσκεν τοῦ χρόνου μου τῆς ζωῆς καὶ σχολάζειν κἂν πρὸς
βραχὺ ἀπὸ τῶν τοῦ βίου περιολκῶν καὶ συγχύσεων. Ὅτι δὲ ἐν τῷ
ἐκζητεῖν τινα τὸν Θεὸν οὐδὲ τῶν τοῦ σώματος ἀναγκαίων χρειῶν
προσγίγεται ἔνδεια, δῆλον ἀπὸ τῆς ἐνταῦθα διαγωγῆς οὐκ ἐμοῦ μόν-
ον, ἀλλὰ καὶ τῶν συσκήνων ἐμοί. Ἔτι γὰρ ἡμῖν καὶ λαχάνων
φορὰ καὶ κῆποι δωροφοροῦντες καὶ τέρπουσαι ὑποκείμεναι ἄρου-
ραι ὥσπερ ἐκ τινος περιωπῆς, οἷόν τι πέλαγος ὀμαλὲς καθορώμε-
ται. Οὐ μόνον δὲ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς ὑπεροχῆς ἢ φιλίας δοκιμά-
ζει μοι οἷς ἐμαυτὸν τε καὶ τοὺς συνόντας ἐστιῶν μείζονα ἐμαυτὸν

8. προσθήσωμεν 11. κρατῦναι νγ'. Περιλαμβάνεται ἐν φ.
208^{α-β} τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil. gr. 342.

ἡγοῦμαι τῶν στενοχωρουμένων τοῖς θησαυροῖς καὶ τὰς μεγάλας
καρπουμένων ἀρχάς.

νδ'.

Τοῦ αὐτοῦ

5 Οὐκ οἶδα τίνα χρὴ μεμψθῆναι, πάτερ πνευματικέ, εἴτε ὡς ὀλι-
γόψυχον ἐμέ, εἴτε ὡς ῥάθυμον σέ. Πλήν, ὅπως ἂν ἢ, ἀσχάλλω μὴ
μαθῶν τὴν διοίκησιν τῶν ἀνατεθεισῶν σοι περὶ ἐμοῦ ὑποθέσεων.
Ὅμως κἂν ὀλιγώρως προήχθην ῥαθυμίας σοι ἐπενεγκεῖν ἔγκλημα,
ἀλλ' οἷ δα ὅτι οὐδὲν αὐτὸς τῶν δυνατῶν ἐξ ὀλιγορίας ἐνέλιπες ἀλλ'
10 ὡς ἔοικεν, ἢ τῶν πραγμάτων ταραχὴ καὶ τῆς περὶ ταῦτα βραδύτητος
αἰτία γεγένηται. Ὅμως κἂν ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς πάντα τὸ ἐλλεῖπον ἐκ-
πλήρωσον καὶ περὶ πάντων λεπτομερῶς γνωρίσαι μοι καταξίωσον.
'Ἐν ταῖς εὐχαῖς μὴ ἐπιλάθου μου.

νε'.

Τοῦ αὐτοῦ

Εἴ καὶ ἡ φιλία πρόφασις ἀρκοῦσα ἦν ἀεὶ μόνη εἰς τὸ γράφειν
15 σε, προσφιλέστατε ἰδελφέ, νῦν, ὅτε ἡ χρεῖα συνέζευκται τίς ἀπολο-
γία ἐξαιρήσεται μέμψεως τὸν μὴ γράφοντα; Τοίνυν ἐγὼ, καὶ τὸν
ἐμαυτοῦ θεραπεύων ἔρωτα τῆς ψυχῆς καὶ μέμψεις ἐκκλίνων, ἠνίκα
ἂν καὶ διακομιστὴν εὐπορήσω λαβεῖν, γράφω καὶ προσαγορεύω σε
τὴν φιλτάτην μοι κεφαλὴν. Σὺ δέ, εἰ μήτε ῥαθυμίας μήτε φιλίας ὀλι-
20 γορίας ἐγκλήματι βούλῃ ὑποπесеῖν, πρὸς ἀμφοτέρω δίδου σαυτὸν,
πρὸς τὸ καὶ τὰς φιλικὰς ἀξιώσεις ἀποπληροῦν καὶ τὰ διοικούμενα διὰ
γραμμάτων δηλοῦν, ὡς, ὀπότερον ἂν ἐλλείψη κολοβὴν τὴν χάριν ποιεῖ
καὶ ὄντως ἄχαριν. Ἀλλὰ τούτων μὲν οὐδέτερον εἰκάζειν ἐπὶ σοὶ χρὴ,
ἀλλὰ τὸν τῶν πραγμάτων ὄχλον καὶ τὴν ἐκ τῆς ἐναγχοῦς ἀναρραγείσης
25 κακίας ταραχὴν ἠγήσασθαι ποιῆσαι τὴν ἀναβολὴν, νῦν δὲ ὅσον οὕπω
καὶ πάντα ἀπήρτισμένα προδέχεσθαι.

Τούτοις ἐγὼ τοῖς λογισμοῖς ψυχαγωγῶν ἐμαυτὸν, ἐλπίζω μὴ δό-
ξαι τοῦ ὄντος κακὸς στοχαστής. Πλήν εἴη Κύριος ὁ Θεὸς εἰς αἷσιον

νδ' Περιλαμβάνεται ἐν φ. 209^α τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil.
gr. 342. 10 καὶ ἀπὸ

νε'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 209^{α-β} τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil
gr. 342. 20. βούλει 21. διοικούμενα 23. οὐδ' ἕτερον.

πέρας διεξάγων σου τὰ πράγματα, καὶ οὐδὲν ἡμεῖς πολυπραγμονήσομεν.

νς'.

Εἰς τὸν βασιλέα

Ὡσπερ οἱ διὰ χρόνου φίλον ἰδόντες ἀπόδημον φιλοφρόνως τε καὶ περιχαρῶς ὑποδέχονται καὶ περὶ πολλοῦ ποιοῦνται καὶ κατασπάζονται, οὕτω δὴ ἐγὼ, ποθούμενε δέσποτα, διὰ χρόνου πάλιν τὸν συνήθη τῆς βασιλείας σου ἄγγελον, τοὺς ποθεινοὺς σου λόγους, φημί, θεασάμενος, ἠδέως τε διετέθην καὶ περιεπτυσξάμην καὶ κατεφίλησα, μάλιστα τὸ πρότερον ἦθος καὶ τὴν ἀρχαίαν χρηστότητα καὶ ἠδονὴν καὶ γλυκύτητα μετὰ τοῦ φιλανθρώπου τρόπου καὶ ταπεινοῦ ὄρων διασώζοντα, οὐδένα ὄγκον ἀπὸ τοῦ προτεθέντος μεγέθους ὑπέφαινον. 10
 Λιὸ καὶ ὡς ἠδιστα διατεθείς ἐπ' αὐτοῖς ἐπηυξάμην εὐτυχῆσαι τὴν πολιτείαν Ρωμαίων καὶ ἐπὶ χρόνοις πολλοῖς ἔχειν τὸν τούτων πατέρα ὄροντα καὶ προστάτην καὶ βασιλέα αὐτῆς, οὕτω τὸ βάρβαρον καὶ τραχὺ τῆς ἐξουσίας εἰς ἦθος ἡμερον καὶ φιλάνθρωπον ἀμειψάμενον. 15
 Ἡ δὲ τῶν στίχων ἐπιταγὴ ἐν τῇ πρώτῃ σχολῇ οὐκ ὄκνον ἐμοί, ἀλλ' ἠδονὴν ἐνεποίησεν. Ἀπὸ δὲ τῆς ἀγοραίου συγχύσεως καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ τῶν ἀκαίρων τῆς πόλεως ὀμιλιῶν νῦν εἰς ἑμαυτὸν συσταλεῖς καὶ μόνοις τοῖς ἱεροῖς ὕμνοις καὶ τοῖς βιβλίοις ἀσχολούμενος, ἠδέως τὰ τοιαῦτα δέχομαι ἐπιτάγματα καὶ ταχέως ἐπιτελῶ. 20
 Εἰ γὰρ καὶ μὴ ἀξίως τοῦ κελεύοντος δύναμαι, ἀλλ' οὖν ὡς δύναμαι βούλομαι. Ὅθεν καὶ τούτους ἢ τὴν πρόσταξιν ἐνεγκοῦσα ἡμέρα γεγονότας εἶδεν' ἀλλ' ἢ βραδυτῆς ἐκ τοῦ διακομιστοῦ ἀπορεῖν, οὐχὶ ἐκ τοῦ τὸν γράφοντα ὑστερεῖν. Εἴ τι οὖν ἄλλο ἔστι σοι, δέσποτα ἐπεὶ σοι ἢ τῶν ἐμῶν ἐκγόνων ἀμορφία οὐκ ἔστιν, ὡς ὄρω, ἀηδής, 25
 κέλευε, καὶ τὸ πρόθυμον οὐκ ἐκλείψει τοῦμόν. Εἴη δὲ ὁ Θεὸς εἰς πᾶν ἀγαθὸν συνεργῶν σοι καὶ πρὸς τὸ ἀρεστὸν κατευθύνων σου τὴν ἀρχὴν καὶ τὰ πράγματα' καλὸν γὰρ εἰς τοιοῦτον τέλος ἄπασαν ἐμὴν καταλήγειν ἐπιστολήν, τῇ ψυχῇ σου βουλομένην τὰ ἀγαθὰ, οὐ τὴν τύχην σου κολακεύουσαν.

νς'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 209^b — 210^b τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil. gr. 342. 4. περιπολλοῦ 10. διασώζοντος 16. ἐνεποίησαν. 29. κολακεύοντος.

νς'

Τοῦ αὐτοῦ τῷ βασιλεῖ

(Λείπει διαξεσθεῖσα)

νη'.

Τοῦ αὐτοῦ

Ἐδεξάμην σου τὴν μόνην ταύτην καὶ πρώτην ἐπιστολήν, οὐκ 5
 ἔχουσαν ἀδελφὰς· οὐ γὰρ ἂν τῇ τοῦ Ἀΐδος κυνέη, τὸ δὴ λεγόμενον, συνεκρύβησαν καὶ διέφυγον ἐμέ, τὸν ῥάθυμον αὐτῶν θηρευτήν. Ἡσθην δὲ ὅμως δεξάμενος ὅσον ἠνιώμην πρότερον μὴ δεχόμενος. Οὐ γὰρ ἠξίουν μετὰ τῶν ἄλλων καὶ σὲ μεταβάλλεσθαι, οὐδὲ τὸ πρὸς 10
 ἄλλοις μᾶλλον ἢ λόγοις εἶναί σε εὕρισκον, ἵν' ἐπ' ἐκεῖνα τὴν γνώμην ἐναπερείσωμαι καὶ σοὶ τὴν γνώμην μνηστεύσω. Ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο, τὸ λόγοις συζῆν σε, εἶτα πρὸς τοὺς πάλαι συνήθεις ἀποσιωπᾶν διδάσκοντος ἦν ὡς οὐδ' ἢ παρ' ἐκείνων σοι καταθυμίως ἔλθοι γραφή. Ὅθεν, ἠγησάμενος μὴ χρῆναι τηνάλλως διανοχλεῖν ἐσιώπησα. 15
 μίαν γὰρ ἐπιστήμην φασὶ τοῦ βαλεῖν τε καὶ λαβεῖν. Ἐπεὶ δὲ νῦν μετὰ τοῦ εὐφυοῦς τῶν ἐπῶν ὄνειδισμοῦ τὴν λογοτόκον διάνοιαν ὡς πυρίτην λίθον εὐ μάλα στεροῶς ἔπαισας, τὰ σπινθηροβόλα ταῦτα μικρὰ καὶ διεσπασμένα καὶ ἀμυδρά σοι ἀπεκυήθη λογάρια, οὔτε 20
 ἄλεαν ἠλιακὴν οὔτε φῶς σοι, ὡς ἔγραψας, ἐκπέμποντα, ἀλλὰ γνώμην μόνην φιλικὴν ὑπεμφαίνοντα. Ἐγὼ γὰρ, ὅτι πρὸς πάντας σχεδὸν τοὺς ἀρετῇ καὶ λόγῳ συζῶντας λευκὴ στάθμη, τὸ παροιμιῶδες, εἰμί, οὐ δεῖ σε δὴ πάντως μαθεῖν. Ὀλίγοις γὰρ τῶν εἰδότων τὰμὰ ἠγνοῖσθαι τοῦτό φημι. Εἰ δὲ πολλάκις διὰ τινος περιστάσεις καὶ ἀνθολκὰς τῆς περὶ τὰ φίλα σπουδῆς ἡμεῖς ἐκκρουόμεθα, ἀλλ' οἱ πλείονι 25
 συζῶντες σχολῇ, πλείονα δὴ τὰ τῆς φιλίας ἄμματα πλέκειν καὶ μᾶλλον ἐκτείνειν καὶ διὰ τοῦτο ἐπιστρέφειν τε καὶ συσφίγγειν πρὸς ἑαυτοὺς τὸ τῆς φιλίας πρὸς ἄλλο διολισθαῖνον καὶ διαρρέον ὑφέλουσιν.

νς' Περιλαμβάνεται διαξεσμένη ἐν φ. 210^b — 211^a τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil gr. 342. νη'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 211^a — ^b τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil. gr. 342.

16. πυρίτην 22. τοῦτο φημί

vθ'.

Τοῦ αὐτοῦ

Ἀττικά μὲν σου τῆς γλώσσης τὰ ῥήματα, λαμπρὰ δὲ καὶ σατραπικά τὰ τῆς φιλίας σου σύμβολα καὶ σχεδὸν ἐκδιαίτησιν κατηγοροῦντα φιλοσοφίας· οὕτως ὑπερῆρτο τοῦ λιτοῦ καὶ μετρίου. Καί, ὡς ἔοικε, μὴ ἀρκοῦμενος τῷ τοῖς λόγοις μόνον νικῶν, ἠθέλησας πολλῶ τῷ περιόντι καὶ τοῖς ἔργοις κρατεῖν. Ἐγὼ δέ, εἰ καὶ διὰ τὸ φιλεῖν ἀμφοτέρω ἀποδεχόμενος· ἴδιον γὰρ αἰεὶ ποιοῦμαι τὸ τῶν φίλων εὐδόκιμον· ἀλλ' οὐκ ἀφανῶς ἀνιῶμαι καὶ ἀπερείδομαι τὸ μηδ' ἐν ἑτέρῳ δύνασθαι πρὸς τὸ ἴσον ἔλθειν. Ὅμως καὶ τῷ νικοποιῶ συμβόλῳ οὐκ ἂν προσδοκωμένην, ἀλλ' ἤδη γενομένην τὴν ἀνάστασιν ἑωρτάσαμεν, καὶ τοῦ τῆς ἀγάπης σου μύρου, ὅτε καὶ τοῖς δεσποτικοῖς διεχεῖτο ποσὶ, κατευωδιασθέντες ὡσφράνθημεν. καὶ τῷ τῆς κεφαλῆς καλύμματι ὡς περικεφαλαίῳ σωτηρίῳ ἐν τῇ τοιαύτῃ ἑορτῇ κατὰ τὴν εἰσήγησιν ἐλαμπρύνθημεν, καὶ πανταχόθεν ἡμῖν ἀναστάσιμον ἔχρημάτισας ἀγαλλίαμα. Εὐχομαι οὖν, εἰ καὶ ἐν τοῖς γραφομένοις ὑπορρέω καὶ πρὸς τὸ ἔλαττον ἔρχομαι, κἂν ἐν τοῖς δωρουμένοις μὴ φαίνεσθαι δεύτερος, ἵνα μὴ μετὰ τοῦ δυστυχεῖν καὶ μικρολογεῖσθαι δοκῶ.

ξ'.

Τοῦ αὐτοῦ

Λίαν μου διαχέας καὶ μεταβαλὼν τῆς ψυχῆς τὸ λυπούμενον ἐν ἀρχῇ τῆς θαυμασίας ὑμῶν ἐπιστολῆς, ἀδελφέ, οἷς τὰ τῆς παραμυθίας ἐκέρασας φάρμακα, πάνυ τοῖς τελευταίοις συνέστειλας καὶ [εἰς] δάκρυα συνεκίνησας, οὕτως ἐναργῶς τοῦ ἀγαθοῦ καὶ πιστοῦ φίλου τοὺς λόγους διεξελθὼν καὶ τὰ τῆς ψυχῆς ἀγαθὰ καὶ τὰ τοῦ σώματος ἀλγεινά. Πλήν, ἐπὶ πᾶσι χάριν ὁμολογεῖν Θεῷ κελευόμενοι, ἀναγκαίως καὶ τῆς λύπης καὶ τῆς χαρᾶς τὴν ἀμαρτίαν κολάζειν ὀφεί-

vθ'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 211^β — 212^α τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil. gr. 342.

8. ἀπερείδομαι 9. ἴσον 10. γενησομένην

ξ'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 212^{α-β} τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil. gr. 242.

21. εἰς προσέθηκα αὐτοῦ.

λομεν, παραχωροῦντες τοὺς τῶν διοικουμένων λόγους θεῷ, τῷ μόνῳ σοφῷ καὶ κατὰ τὴν ἀνεξιχνίαστον ἄβυσσον τῶν αὐτοῦ κριμάτων διευθύνοντι ὡς ἂν βούληται τὰ ἡμέτερα.

ξα'.

Τοῦ αὐτοῦ

Εἰ καὶ σοὶ τῶν δι' εὐχῆς ὑπῆρχεν, ὡς ἔφησ, τυχεῖν, ταῦτα δὲ εἶναι ἐβούλου τὰ γράμματα τὰ ἐμὰ, ἀλλ' ἐμοὶ οἴπω τῶν ἐπιθυμωμένων, οὔτινές ἐστε ὑμεῖς, ὑπῆρξε τυχεῖν καὶ οὐδὲ τυχεῖν ἐστὶ δι' εὐχῆς. Ἴσως αἰνιγμα δοκεῖ τὸ λεγόμενον, εἰ ὄν ἐπιθυμῶ οὐκ εὐχομαι τούτων τυχεῖν. Ἀλλ' εἰς τοιοῦτον ἐγὼ τῷ ὄντι ὑπὸ τῆς ἐνίων χρηστότητος συνελαύνομαι αἰνιγμα, ὥστε διὰ τὰ μισούμενα παρελαύνειν καὶ τὰ φιλούμενα. Εἰ δὲ ἦν εἰλικρινῆ τῶν ἑτέρων θάτερον κατιδεῖν, εἶδες ἂν καὶ γῆρας ἀλλόμενον καὶ νεανιευομένην τὴν πολιὰν καὶ τὴν νόσον ἔξισταμένην καὶ δραπετεύουσαν. Ἐγὼ δὲ τὸν ἐν ταῖς αὐτόθι διακονίαις οὐσκηνον ἡμῶν ἐνταῦθα δεξάμενος, πάνυ τὴν ψυχὴν ἐμεμψάμην, οὕτως ἀλλοκότως τὰ πράγματα κρίνουσαν. Διὰ τί γὰρ ἐνταῦθα ἔλεγον μὴ ἐκεῖνον μὲν, τοῦτον δὲ ἐκεῖ τῇ παλιμβόλῳ διέρρηξα σφαίρα; Ἀλλ' εἶπεν, ὡς οὐκ ἦν σοι τούτου τυχεῖν διὰ τὸ ἐκ τοῦ ἑτέρου πίθου τοῦ χείρονος οἰνοχοεῖσθαι σοι τὸ ποτόν, ὅπερ οὐκ ἦν, εἰ ἐκεῖνός σοι ἐπεδήμησεν, ἐγὼ δέ, ἐπεὶ μὴ ἀναμίξ μοι, ἔφην, οἰνοχοεῖς, εἰ μετὰ ταῦτα εἰλικρινῶς ἐκ τοῦ ἀμείνονος τὸν κρατῆρα κεράσεις μοι, στέργω τὰ παρόντα διὰ τὰ μέλλοντα. Πλήν δέδοικα, μὴ βραχείας οὔσης ἡμῶν τῆς ζωῆς, πρὸ τοῦ βλύσαι τὰ κρεῖττονα τὸ χρεῶν ἐπιστῆ, καὶ οὕτως οὔτε φιλίας οὔτε φιλοσοφίας εἰς κόρον ἡμῖν ἀπολαῦσαι ἐγγένηται.

ξβ'.

Τοῦ αὐτοῦ

Οἶον ἦν ἄρα τὸ τῆς σοφίας ἀγαθόν, πανταχοῦ νικηφόρον τῷ

ξα'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 212^β — 213^α τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil. gr. 342. 12. κατιδεῖν 12. ἀλλόμενον.

16 διατι 22. βλύσαι 23. χρεῶν. ξβ'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 213^{α-β} τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil. gr. 342.

ὄντι δεικνύον τὸν κεχρημένον αὐτῷ, καθὰ δὴ καὶ σὲ τὸν ἐμοὶ φίλ-
 τατον, καίτοι εὐλόγως ἐπὶ τῇ μακρῇ σιωπῇ, αἰτιαθῆναι δοκοῦντα,
 κρείττω φανῆναι ἐποίησεν καὶ εἰς τοῦναντίον ἐμοὶ τὰ πράγματα
 περιέστησεν, ὥστε καὶ δίκην ὀφείλειν δοῦναι δοκεῖν οὐ λαβεῖν με
 5 νομίζεσθαι ἄξιον. Οὕτως τῇ τῶν λόγων ῥώμῃ καὶ τῆς φρονήσεως
 τελετὰς ἡμῖν καὶ μυσταγωγίας καὶ προσφωνήσεις ἀπορρήτους καὶ
 ἀντιγράφων ἐπιστολὰς ἀντανέστησας, καὶ τούτοις, ὥσπερ τι σὶ χάρα-
 ξιν ἢ μηχανήμασιν, ἀθρόως ἀναπλασθεῖσι, κατέσεισας ἡμῶν τοὺς
 τὴν σιγὴν σοὶ ὡς ἔγκλημα ἐπιφέροντας λογισμούς. Διὰ ταῦτα, εἰ καὶ
 10 τῶν λεγομένων τὴν γνῶσιν οὐκ εἶχον σαφῆ· οὐδὲ γὰρ οἶδα ἔξω τῆς
 χρείας πρὸς τινα γράψαι· ὅμως, μὴ ἀντιλέγειν δυνάμενος, καὶ συγ-
 γνώμην αὐτῷ, καὶ τοῖς φιλικοῖς ἠττάσθαι καλοῖς διομολογῶ, καὶ
 ἔρχεσθαι μοι τὰ παρὰ σοῦ γράμματα βούλομαι ὡς ἀμύθητον ἐντίκτοντα
 ἡδονὴν, πλαγίως οὕτως ἐγκαλοῦντα καὶ ὀνειδίζοντα. Γράφε οὖν καὶ
 15 χρῶ τῷ γενναίῳ τῆς φύσεως, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις μὲν ἐν οἷς ἡ σπουδὴ
 καὶ ἐν τούτοις δὲ ἐν οἷς σοὶ μετὰ παιδιᾶς ἔστι τὸ κρατεῖν.

ξγ'.

Τοῦ αὐτοῦ

Π . . . . . καιροῦ τὴν σὴν σοφωτάτην ἐπιστολὴν ἀμυλλᾶσθαι
 καὶ ἀποδρανώσεσθαι ὅτι . . . . . παρὰ τῷ Ἀποστόλῳ χαλκεύς ὅτι
 20 οὐ παριδῶν δμώνυμος καὶ δμότροπος ἐδόκει ποιεῖν, ὅτι μὲν οὐδὲν
 κοινὸν πρὸς τὰς ἄλλας κρίσεις ἔχουσα ἢ ἐπ' ἐμοὶ φανερόν· οὔτε
 γὰρ πράξεων ἀπηγορευμένων εὐθῦναι, οὔτε λόγων βλασφημῶν ἐκδί-
 κησις ἐν αὐτῇ πάντως Θεοῦ χάριτι ἦν, πρὸς ἐκείνας δὲ μόνως ἔχω
 παραβάλλειν αὐτήν, αἱ παρὰ τῶν τυράννων ἐγίνοντο· Ἡ θῦσον ἢ
 25 τιμωροῦ καὶ ἀπόθνησκε. «Ἄλλὰ τὸ μηδὲ ἀντίλεγε μηδέ τι τῶν
 δοκούντων σοὶ ἐπὶ γλώττης πρόσφερε» οὐδὲ ἐκείνων ἦν. Ἄλλ' ὄρα
 πόσον τῶν χρηστῶν Νικολαῖ τῶν ἡμερώτερος Ἀγρικόλαος ἦν· ὃς
 γε καὶ παρησίας τῷ κρινομένῳ μετέδωκε καὶ μακρῶν ἠνέσχετο

7. τούτους ὡσπερ 15. μένε 16. τούτω.

ξγ'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 213^β—214^β τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil. gr. 342.

18. Π... τῶν λοιπῶν ὄντων ἀφανῶν. 19. ὅτι... τῶν λοιπῶν ἀποκεκομμένων μετὰ τῆς ὕψας. 22. εὐθύναι

λόγων καὶ οὐχ ὡς ἄλογον τὸ λογικὸν κατεδίκασεν. Ἄλλ' ἐμοὶ καινὰ
 πάντα καὶ πρὸς οὐδὲν παράδειγμα βλέποντα. Πλὴν χάριν οἶδα θεῶ,
 τὴν φιλάνθρωπον τῶν ἀδελφῶν ἐπ' ἐμοὶ γνώμην πεποιηκότι μοι
 φανεράν, ἵνα εἰδέναι ἔχω οἷαν ἂν σπουδὴν ἐνεδείξαντο, εἰ εὖρον ἐν
 5 ἐμοὶ τι τῶν ὑπ' αὐτῶν καταδραττομένων καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων παρο-
 ρωμένων καὶ διὰ τοῦτο ἵνα μᾶλλον ἔτι καὶ ἔτι ἀσφαλεστέρως δια-
 βιῶ. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπεὶ μοι οἱ λαχόντες [ἀδελ]φοὶ καλεῖσθαι τὸ
 τῆς ἀσπίδος κωφὸν [ἐμ]μήσαντο καὶ τὰς ἀκοὰς ἔβυσαν μὴ κατα-
 σπασθέντες ἡμερώτεροι γένωνται. Πρὸς μόνους ὑμᾶς τοὺς φιλοῦν-
 10 τὰς με [τὸ] τῆς ψυχῆς κενὸν ἐγκαλῶ τὸ φιλούμενον, καὶ τὰ πλείω
 σιγῶ διὰ τὸ [μὴ] πρὸς μῆκος ὀχλῶδες ἐκτείνεσθαι τὴν ἐπιστολήν.
 Τοὺς συμπληροῦντας τὸν τῆς φιλίας χρόνον ἅπαντας προσαγορευ-
 θῆναι διὰ σοῦ ἄξιῳ.

ξδ'.

Τοῦ αὐτοῦ

15 Ζηλότυπὸν με πεποίηκας, ἀδελφέ, καίτοι μὴ δοκοῦντα σφόδρα
 τῷ πάθει ἐνέχεσθαι, ἑτέροις διδοὺς ἐγκαλλωπίζεσθαι σοὶ τοῖς γράμ-
 μασι, ἐμὲ δὲ παρενθήκη ἐτέρων ποιούμενος καὶ τῇ ἀγράφῳ μόνῃ
 προσρήσει τὸ τῆς φιλίας ἀφουσιούμενος δίκαιον. Ἄλλ' εἰ μὲν τὸ
 μᾶλλον ἄλλους σοὶ στέργεσθαι νῦν καὶ τῶν ἀπόντων καταφρονεῖν
 20 τὴν πρὸς ἐμὲ πεποίηκε σιωπὴν, οὐκ ἐπαινῶ μὲν, σιωπῶ δέ, ὥστε
 πρὸς τὴν ἑτέραν ἔξιν τὸν φίλον ἐπαγαγεῖν. Εἰ δὲ κατὰ τοὺς πολ-
 λούς τὸ πρότερον γράφειν τὸν τῷ χρόνῳ πρᾶσβύτερον περιέμενες,
 εἰ καὶ μὴ τὸ ἀπαιτούμενον δίκαιον, ἀλλ' ὅμως ἐγένετο . . .

(Μένει κολοβὴ μετὰ τοῦ κώδικος).

1. κενὰ 5. ἐμοὶ τί. 10. τὸ προσέθηκα κενῶν 11. μὴ προσέ-
 θηκα.ξδ'. Περιλαμβάνεται ἐν φ. 214^β τοῦ Βιενναίου κώδικος Phil.
 gr. 342.

18. προσρήσει 19. ἄλλους.

Ἡ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ ¹

Τὸ ἐπόμενον ἐπιγρ. χειρὶ νεωτέρου Istrumento che accenna le Regole della Confraternità stabilite amor prima dell' auccennata Stazione, ἔχει δὲ ὡδε :

1593. Die 12^a Mensis Septembris 1593 VII Indict. Neap. Ad preces nobis factas pro parte infrascriptorum Dominorum et magnificorum Magistrorum, et Confratrum Venerabilis Ecclesiae SS. Petri et Pauli Nationis Graece hujus Civitatis Neap. personaliter accesimus ad praedictam Ecclesiam SS. Petri et Pauli sitam supra Plateam, vulgo dictam della Cavallerizza, in loco, ubi dicitur la Strada delli Greci, inventisque per nos inibi, ac in nostri praesentia personaliter constituti infpti Dni Magⁱ Magistri, et Confratres praed^{ae} Ecclesiae Mag^e Sopogliari, et Mag^r. Petrus de Onori, Magistri Dnus Capitaneus Petrus Lauro, Dominicus Nicolaus Paleologo, Mag^r Joannes Migogliotti, Mag^r Georgius Micholopolus, Nobili Constantinus Menauro, Rdus D. Gabriel Nomici, Mag^r Ottairius Gerro, Nobilis Petrus Pieriti, Nob^s Leutherius de Cipro, et Nob^s Marcus Colatus, Magistri Acconomi, et Confratres praedictae Ecclesiae SS. Petri et Pauli Nationis Graecae majorem, et seniore partem Mag.^m, et Confr.^m ejusdem Ecclesiae facientes, et repraesentantes, ut, dixerunt congregati, et cohadunati in unum intus praedictam Ecclesiam ad sonum Campanae, ut moris est, sponte coram nobis, non vi, dolo etc, et omni meliori via etc, post celebratione n Missae asseruerunt inter

eos, quod cum vellent sequi vestigia aliorum Praedecessorum quondam Dominorum, et Magnificorum Magistrorum, et Confratrum praedictae Ecclesiae inferius describendorum, iterum, et de novo in eorum, et cujuslibet ipsorum mente pro Divino Servitio majori comoditate Nationis praedictae, et pro evitandis multis inconvenientibus, qui forte accidere possent, deliberasse velle observare inipta Capitula olim in Lingna Italiana ex Graeco scripta, ac firmata per subscriptos etc.

Come nel anno 1532, per ordine di S. M. Cattolica di felice Memoria Carlo V. l' Antecessori di essi Confrati, ed alcuni di essi allora in età infantile per mantenere, e conservare in essi la S. Fede Cattolica, ed osservare fedeltà alla Cattolica, e Cesarea M.^a di d.^a fel.^e mem.^a Carlo V. insieme con loro Moglie, Figli e Figlie, e Famiglia abbandonando le loro Patrie della Città di Corò, et Modi, et Patria com tutti i beni, ch' ivi possedevano con li loro Arcivescovi, Clero, e quasi tutta la Nobiltà sotto la protezione del g.^{ra} Principe d' Oria se ne vennero in Italia, restandone parte di essi nel Regno di Sicilia, ed essi Confrati facentim la maggior parte con li detti Pretati pervennero in questa città di Napoli, dove volendo continuare li Esercizj, Spirituali conferme quello che facecano in detti lero Paesi, ed in una Chiesa nella detta Gittà loro sotto il titolo di S. Gio. Batta Precorsore, si elessero la sopradetta Chieda de SS. Apestoli Pietro, et Paolo, la quale si avesse a reggere, e governare nell' istesso modo, che si governava la Confraternità di S. Gio, Ratta, cosi ane effettivamente sono governati, e pershè fra li altri Ordini, e Capitoli, che vi erano in della Confraternità sono li suscritti, volendo, che per l' advenire ancora stiano in quella osservanza, e vigote,

¹ Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τεύχ. Α' σ. 19.

che di convicue, per questo hanno votuti rinovarti, e dellarrarli di nuovo pubblico Istromento, acciolchè in faturum non accada dubitari punto da perssona aleuna delle cose predette, ma quelle si atliano da osservare ad ungnem covi, come qui si dercrive,

(ἄλλη χειρὶ Nella=attica (?) della Chiesa)

Τὸ ἐπόμενον ἐπιγράφεται νεωτέρῃ χειρὶ Particola del Testamento di Maria Assagni Paleologo, ἔχει δὲ ὧδε :

1538 Die 18 mensis Januarii 1538 Neap.ⁱ Visa petitione ind.^a M. C. praesentata per Mag.ⁿⁱ Petrum Ralles de Neapoli haeredem institutum per qu^{ae} Mag.ⁿⁱ Mariam Assagni Paleologam in suo ultimo, quod condidit Testamento, et informatione desuper capta ordinatione dae. M. C., per quam constat de Morte ipsius Dnae Mariae, nullis per eam relictis filiis ex suo corpore, visaque particula Testamenti conditi per ipsam qu^{ae} Dnam Mariam in actis producta, per quam apparet instituisse ejus haeredem universalem dictum Dnum Petrum ejus Nepotem, visis videndis, et consideratis considerandis, Christi, et B. Mariae Virginis ejus Matris Nonrinibus invocatis, de quorum (sic)... Pronunciamus, decernimus, it declaramus dictum Mag^{nc}. Petrum Ralles fuisse, et esse nepotem, et haeredem dictae qu^{ae} Dnae Mariae et tanquam nepotem, et haeredem insitutum ut supra posse, et debere succedere in omnibus, et quibuscunque bonis mobilibus, et stabilibus, juribus, et actionibus, ac recolligentiis quibuscunque post mortem, et in haeredi habe etc, Hoc suum etc.

Copiata dallo stesso Processo Arcivescovile a Carte 142, in fronte.

Τὸ ἐπόμενον ἐπιγράφεται νεωτέρῃ χειρὶ Particola del Testamento di Pietro Rallis Nipote della Paleologo ἔχει δὲ ὧδε :

1558. Fidem facio ego Notarius Joannes Franciscus de Gallipoli Grotoniate qualiter inter caetera contenta in Testamento condito per Dnum Petrum Ralles de Neapoli adest infrascripta particula, videlicet... deinde creavit, ordinavit, nstituit... suum gentem, et unicum haeredem super omnibus bonis etc. Mag.^{nc} Joannem Franciscum Ralles pupillum suum legitimum, et naturalem filium, volens expressum quod si dictus Joannes Franciscus decederit absque legitimo haerede a suo corpore descendente, succedat ei Victoria Ralles ejus legitima, et naturalis filia, ejus haeredes, et successores pront et alia patent in dicto testamento fieri rogato manu. Not.ⁱ Henzici Terardi de terra Castellimaris sub die 27. Septembris... 1558.

Copiata dallo stesso Processo arcivescovile a Carte. 145. in fronte.

Τὸ ἐπόμενον ἐπιγράφεται νεωτέρῃ χειρὶ Privilegio di Carlo V Imperate in favor de Greci Coronei passati in Napoli, e nel Regno ἔχει δὲ ὧδε :

18 Iug. 1534. Carolus V divina favente clementia Romanorum Imperator, semper Aug. Rex Germaniae. Joanna Mater, et idem Carolus ejus filius Reges Castellae, Aragonum, utriusque Sicilae etc.

D. Patrus de Toledo Marchio Villaefrancae praedi. Caes. MM. in praesenti Regno Viceres etc. Ill. Spec. Mag. Not., et egregiis Viris etc. ad quos, seu quas spectabit, et praesentes pervenerint praesentibus, et futuris, seu eorum
NEOS ELLHNONMNHMON TOMOS K'

locum tenentibus, et substitutis Gratiam Regiam, et bonam voluntatem.

Inter alia Capitula concessa per Gr. M^m universitati; et hominibus, ac singulis personis civitatis Coroni extant quaedam capitula tenori sequentis, videlicet. Quodque adeumden effectum, eandem civitatem, et Universitatem francam, liberam, et exemptam facimus, decernimus ab omnibus, et quibuscumque juribus, et vectigalibus nobis, et nostrae Curia ac uti si Domino dictae Civitatis pertinentibus tamordinariis, quam extraordinariis pro quibuscumque rebus, et fructibus cujuscumque qualitatis fuerint, quae ex dicta Civitate, ejusque Territorio sive Terrimento proveniant, et crescant eis, videlicet juribus, quibus Liparoti hactenus gaudere consueverunt, pro quibus ullo unquam tempore possit, aut debeat dicta civitas neque illius singularis modo aliquo molestari Sint propterea Incolae, et Habitatores dictae Civitatis Coroni, et illius Casalium fidem nostram retinentes, et observantes liberi, et immunes perpetua ubivis Regnorum, et Domitorum nostrorum a quocumque jure, gabella, vestigali impositione, et alio quolibet jure ordinario, et extrordinario statuto, vel statuendo, debitoque, seu debendo, ratione quarumcunque mercium, quas ipsi Coronenses nomine proprio emerint, seu vendiderint, trasmiserint, vel extraxerint aut commerciaverint in dictis Regnis et Dominiis nostris, et haereditariis, pro quibus solvendis in judicio, aut extradicti Coronenses compelli nequaquam possint, neque bona sua ulterius detineri. Et quia Civitas ipsa Coroni reperitur in praesentiarum in posse Turcarum gentium, propter quod multi Coronenses fideles praed^{ne} M. M. ne exules a dicta Civitate, et privati omnibus bonis, quae possidebant in dicta Civitate venerunt ad

habitandum in praesenti Regno pro servanda fide, et fidelitate, propterea nobis supplicaverunt quatenus dignemur eisdem concedere, quod pro tempore, quo habitabunt in praesenti Regno, possint uti, frui, et gaudere immunitatibus, et franchitiis praedictis in praeinsertis Capitulis contentis; Nos ipsorum supplicationibus tanquam justis benigne inclinati praecipimus, et mandamus vobis omnibus supradictis, et cuilibet vestrum in solidum, quatenus servata forma praeinsertorum Capitulorum praed^m M. M. immunitates praedictas in praeinsertis Capitulis contentas praedictis omnibus Coronensibus in praesenti Regno commorantibus, ipsarum M. M., fidelibus, ad unguem, et inviolabiliter observetis, et exequamini, ipsisque immunitibus praedictis frui, et gaudere permittatis ad beneplacitum Caesarearum, et Catholicarum Majestatum, et non aliter, nec alio modo, et contrarium, non faciatis per quantum gratiam praedictarum Majestatum charam habetis, et psanam Ducatorum duorum mille cupitis evodere. In quorum fidem praesentes fieri fecimus magno praedictarum Majestatum pendenti sigillo munitas. Datum in Castello Novo Neap. die 18 Mensis Julii 1534. D. Petro da Tolledo V. de Colle Reg. Loffredus R. L. Viceprothon, Aug. etc D^{mus} Viceret Locumtenens Generalis mandavit mihi Bernardino Martirano etc.

Copiato in quella parte che riguarda i Greci Coronei da diversi Processi anticho di Regia camera Sommaria appresso Scrivano Matteo, Nicola de Auria, Eustazio Riccardo, Domenico, e Vincenzo Peluso.

Ἄλλη δὲ χειρὶ : Trovasi coll' estratta dell' Attorio conservatore in Reg.^a cam.^a appresso.

Τὸ ἐπόμενον ἐπιγράφεται νεωτέρῳ χειρὶ Bolla prima di

Papa Paolo III. esicatoriata in Napoli fol. 12 ἔχει δὲ ὧδε :

1536. D Petrus de Tolebo Marchio Villae Franchae Cacs^m. et Cathol.^m Majest^m in prasenti Regno Vicere Locumtenens etc. Nuper pro parte Ven^s. Fratris Benedicti Archiepiscopi Metropolitae nuncupati Coroniensis, finit nobis praesentatum Breve Sanetitatis Papae Pauli III tenoris, et continentiae subsequens, videlicet,

Paulis Papa III Universis, et singulis Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, Episcopis, caeterisque locorum Ordinariis, et dilectis Filiis Ecclesiarum Praelatis in toto Regno Siciliae tam citra, quam ultra Pharum constitutis Salutem et Apostolicam Benedictionem. Pro parte Venerabilis Fratris Benedicti Episcopi Metropolitae nuncupati Coroniensis, propositum fuit coram nobis, quod licet dudum fel. recond. Leo Papa X. Praedecessor noster rationabilibus causis succidentibus motu proprio, et ex certa scientia, ac de Apostolicae potastatis plenitudine tam Praelatis, quam aliis Personis Nationis Graeciae, et eorum ritibus, et observantiis, seu consuetudinibus uti, ac illos, et illa observare, Missasque, et alia Divina Officia secundum eorum consuetudinem antiquam celebrare. Nec non Archiepiscopis, Episcopis, et aliis Praelatis Graeciae et inter eos Pontificalia Officia exercere libere et licite, nec desuper per Latinos Antistites, vel Praelatos, etiam locorum Ordinarios, ac temporales Dominos et Magistratus seculares impediri possint quod Praesbyteri, et Clerici Latini in Ecclesiis Graecorum, neque celebrare, neque funeralibus, nuptiis, et baptismis, ant aliis Graecorum actibus publicis, et privatis interesse, aut se immiscere, nisi ad hoc specialiter per ipsos Graecos vocati forent per suas perpetuo valituras literas

commiserit, et decreverit, et ita sub poenis, et censuris tunc expressis per contrafacientes incurrendis observari mandaverit, nihilominus nuper cum carissimus in Christo Filius noster Carolus Romanorum Imperator semper Aug.^s Civitatem Coronensem, quam antea a Turcis Christiani Nominis hostibus occupatam dictus Benedictus illius Archiepiscopus Metropolita nuncupatus, ac alii Graeci, et Albanenses ritum Graecum sequentes, sperantes sub Principe Cristiano vivere posse, eidem Carolo Imperatori se dediderant, immanissimo ipsorum Turcarum tyranno restituisset, dictusque Turcarum tyrannus propterea in Christianos dire saeviret, et idem Benedictus Archiepiscopus Metropolita nuncupatus, cum multis ex suis Graecis, et Albanensibus dictum ritum sequentibus Duci dilecto Filio nobili Viro Andrea Doria Princ. Melphien an fugasset, et per Regnum Siciliae citra Pharum cum caeteris Graecis in ipso Regno constitutis, situ eorum Graeco vivere possent dispersi fuissent tam ipsi, qui de novo venerant, quam priores in dicto Regno habitantes Graeci, a dictis Latinis Antistibus, et Praelatis nonnullorum Dominorum temporalium favorum, quominus ritu eorum Graeco baptizando, benedicendo, et caetera Divina officia more Graecorum in Ecclesiis, et Domibus, eorum exercendo libere, et absque peculiari compositione vivere valeant de facto, et contra tenorem literarum Leonis Praedecessoris hujusmodi impediti fuerint, et impediunt in eorum jacturam, et detrimentum, quam obrem Nos in hujusmodi impedimentis, et ne de caetero molestiae Benedicto Archiepiscopo Metropolitae nuncupato, et aliis Graecis, et Albanensibus ritum Graecum sequentibus, praefatis inferantur obviare, ac eorum quieti

superiis paterne consulere volentes, ipsosque Benedictum Archiepiscopum Metropolitanam muncupatum, et alios omnes, et singulos Graecos, ac Albanenses Situ Graecorum viventes in dicto Regno tam citra, quam ultra Pharum constitutos iuxta tenorem litterarum Praedecessoris hujusmodi ritibus, et observantiis, et consuetudinibus eorum uti, nec non illos, et illas observare ac Missas et alia divina officia graeca secundum consuetudines eorum celebrare, et Ecclesiastica Sacramenta ministrare, nec non tam Benedictum Archiepiscopum Metropolitanam nuncupatum, quam alios Graecos, ac ritu Graeco viventes Albanenses praedictos Graecorum et Albanensium eorumdem pro tempore decedentium Corpora Ecclesiasticae Sepulturae tradere, et illa sepeliendo Crucem eorum deferre, dicto more Graeco libere, et licite, et absque alicujus pecuniae solutione, Latinis facienda, cujusvis licentia super hoc minime requisita, nec de super quoquomodo impediri, seu perturbari posse decernentes ipsius Benedicti Archiepiscopi Metropolitanæ muncupati, in hac parte supplicationibus inclinati vobis, et vestri singulis in virtute Sanctae Obedientiae per praesentes praecipimus, et mandamus, quatenus litteras Leonis X. Praedecessoris hujusmodi, ac omnia, et singula in eis contenta inviolabiliter observatis, ac vobis sec non Dominis temporalibus, et aliis cujuscunque status, ordinis, vel conditionis fuerint sub interdicti ingressus Ecclesiae, et suspensionis a Divinis, nec non excommunicationis eo ipso, quo contrafecerint incurrendis poenis, a quibus ab alio, quam a Romano Pontifice, praeter quam in mortis articulo constituti relaxationis, et absolutionis beneficium nequeatis obstinere districtibus inhibemus, ne Benedictum Archiepiscopum Metropolitanam muncupatum, ac alios Grae-

cos, et Albanenses ritum Graecum sequentes praedictos, aut eorum aliquos per vos, vel alium, sive alios directe, vel indirecte quovis praetextu, seu quaesito colore molestare, inquietare, impedire, perturbare quoquomodo praesumatis, ac etiam decernentes irritum, et inane quidquid secus per vos contigerit attentari, et nihilominus dilectum nobilem Virum Viceregem dicti Regni in Domino requirimus, et ac tentius hortamur, ut pro suo in hanc Fedem sanctam devotione, et justitiae debitae Benedictum Archiepiscopum Metropolitanam muncupatum, aut alios Graecos, et Albanenses praedictos pro affectu sincere commendatos suscipiat, ac eis favoribus benevolis efficaciter assistat venerabilibus fratribus Archiepiscopo Capuanensi, ac Castellimaris, et Capritanensi Episcopis mandantes, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum per se, vel alium, seu alios praesentes litteras, et in eis contenta quaecunque ubi, et quando opus fuerit, ac quoties pro parte dicti Benedicti Archiepiscopi Metropolitanæ muncupati, fuerint requisiti solemniter publicantes, eisdemque Benedicto Archiepiscopo Metropolitanæ muncupato, et aliis Graecis, et Albanensibus in praemissis efficiatis defensionis praesidio assistentes faciant auctoritatem nostram, Leonis Praedecessoris hujusmodi, ac praesentes litteras et in eis contenta hujusmodi firmiter observari, ipsoque illis pacifice gaudere non permittentes, eosque de super per vos, seu aliquem aut quoscunque alios quomodolibet impediri, perturbari, vel molectari, molestatores, et impediens nec non contradictores quoslibet, et rebelles per censuras et poenas Ecclesiasticas (κένον) posposita confescendo, ac censuras et poenas ipsas etiam iteratis viribus aggravando, invocato etiam ad hoc si opus fuerit auxilio brachii saecularis non obstantibus piae memoriae Bonifacii Papae VIII

etiam Praedecessoris nostri decreta, at concilii generalis de duabus dictis, dummodo ultra tres dictos aliquis auctoritate praesentium non trahatur, ac aliis constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis contrariis quouscunque, aut si vobis, vel quibusvis aliis comuniter, vel divisim ab eadem sit sede indultum quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possitis, vel non possent per literas Apostolicas, non facientes plenam, et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die 23 M. Junii 1536 Pont nostri Anno secundo. Fabius Vigil fuitque pro dicti Archiepiscopi Metropolitae parte nobis humiliter supplicatum quatenus pro dicti praeinserti Brevis Suae sanctitatis effectuali executione Regios executoriales literas praedictarum Majestatum nomine expediri facere benignius dignaremur, Nos vero volentes cum dispositione praedictae Sanctitatis, ut par est reddere conformes, et hujusmodi supplicationibus anuentes hortantes, et requirentes vos omnes Ecclesiasticas personas, praecipimus, et mandamus vobis omnibus supradictis officialibus, et subditis Regiis, et cuilibet vestrum in solidum, quatenus servata forma praeinserti Brevis seriem, et continentiam omni dubio, et difficultate cevantibus, et contrarium non faciatis vos Ecclesiasticae Personae, si praedictis Majestatibus, et nobis morem gerere, et obtemperare cupitis. Caeterivero praedicti omnes si gratiam earundem Majestatum charam habetis, et poenam Ducatorum mille capitis evitare, praesentibus regio sigillo a tergo impressis praesentati singulis vicibus remansario. Datum in Civitate Neap. die 23 Ms. Augusti 1536. D. Petro de Toledo, Viclit. de Colle R. R.

V. Figueroa R. R. V. Loffredus R.^s D.^{mus} Vicereus Locumteneus generalis mandavit mihi Bernardino Martirano Tho. Archiepiscopus Cap. Ma. Cap. Solo Tarenum unum. Salernus pro taxatore. In parrium locum 15 f.º 34.

Quod quidem praeinsertum executoriale, fuit per nos annis praetiritis expeditum, et ad praesens pro parte praedicti Benedicti Archiepiscopi Coronensis nobis expositum, quoliter dictum executoriale est laceratum, et ob hoc eo uti non posse; propterea pro ipsius parte nobis supplicatum existit quatenus praedicti executorialis observantia illud de novo refici facere dignaremur, qua supplicatione per Nos admissa hortamur supradictas Ecclesiasticas Personas, et praecipimus omnibus supradictis Officialibus Regiis, quatenus dictum praeinsertum nostrum executoriale regium observent, et exequantur, et exequi, et observari faciant per quos decet juxta praeinserti executorialis formam, et tenorem, omni dubio, et difficultate cessantibus, et contrarium non faciant pro quanto gratiam praedictarum Majestatum charam habent, et poenam Ducatorum mille capiunt evitare. In quorum fidem praesens Privilegium fieri jussimus magno praedictarum Caes, et Cathol. Majestatum sigillo pendentem munitum Datum in Castronovo Neap. die 27 Julii 1543 D. Petro de Toledo. Vidit de Colle Regius et Viceprothonotarius V. Loffredus Regens V. Martialis Regens. Dn̄s Vicereus Locumtenens Generalis mandavit mihi Bernardino Martirano Solvit tarenum unum. Aviruta pro taxatore. In privileg. Locitenentis 41. fol 203. Locus sigilli pendentis. Observatorium Executorioli Brevis Apostolici in personam. Archiepiscopi Coronensis die 23 M.^s Augusti 1597. Neap. praes.^s Copia fuit praesentata apud acta praecedentis Causae per Michaellem Bua, et Alex.^m

Muscoleo Magistros Cappellae Nationis Graecae una cum suo Originali in pergomena scripto cum sigilli magni appensione, cum que Originali fuit facta collatio de verbo ad verbum prout jacet, et fuit reportum concordare, et ideo ipsis postmodum fuit restitutum, meliori tamen collatione semper salva et in fidem De Gatta Act. Mag.

Copiata dal piu antico Processo della Curia del Cappⁿ Maggⁱ appresso di nova autentica.

Τὸ ἐπόμενον :

1597. Articuli super quibus Magistri Ecclesiae SS Petri, et Pauli Nationis Graecae petunt examinari testes super possessorio retinendo, et conservandae possessionis Ecclesiae ipsius, et jurium eidem quomodolibet competentium non se astringentes.

Ἔπονται ἰταλιστὶ τὰ Articuli ταῦτα, ἐν οἷς καὶ ταῦδε :

Comed^a Ecclesia per prima era una Capella molto piccola et senza forma formata, et da molti anni in qua i Maertii et Confraui pro tempore sono stati dalle Natione pr.^{ta} parte con la loro borza, et parte con legati et elemesine facte da essi medesiavi, et dalla Natione pr. hanno ampliata et eidolla d.^a Eccl^a nella forma, nella quale al presente si vede.

Καὶ τὰ κατόπιν ἔγγραφα λατιν. ἢ ἰταλ. ἀναφέρονται εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐκκλησίας καὶ τὰ προνόμια αὐτῆς. Ἐν αὐτοῖς καὶ βοῦλλα τοῦ Πάπα Παύλου 1610.

Ἐν τινι ἔγγραφῳ Nella corta Arcivescovile (Copiata dalle caste 44 del Processo Arcivescovile) ἀνευ χρονολογίας καὶ ταῦτα. come essi teageno dui sacerdoti greci, con provisione de Ducati settauta dui per ciascheduno, quali quolidamente alternis vicibus celabrano una Messa et rito Greco καὶ κατωτέρω' la Messa Greca non si potea tassar' un Carlino conforme la Messa Latina, mentre in quella per esser cantata ci corre

pi di Carlini sei di ipesa in cera, oglio, incenso, et altro ben noto a quelci Creci...

Μεταξὺ τῶν ἔγγράφων

1626. Urbanus PP. VIII. Ad futuram sei memoriam, inter fidelis quoscunque pacem, et concordiam conservari liteique, et discordias siqua in er eos oriri contigat sopiri et extingui sinceris desiderntesa ffectibus, quae propterea facta fuisse dicuntur, ut firma, et illibata persistent nostro, et sedis Apostolicae munimine roboramus sane exhibita Nobis super pro parte dilectorum filiorum modernorum Prioris, et Magistrorum Universitatis Graecorum Civitatis Neapolitanae necnon dilectae in Christo filiae Victoriae Ralles Assanae Palaeolegae Mulieris Graecae Peritio continens, quod dudum felicitis recordationis Paulo Pape III Praedecessore nostro pro parte Universitatis eorumdem Graecorum, in dicta Civitate tunc existentium exposito, quod alias postquam quandam Thomas Assanus Palaeologus ex ditioe Corinthi in Morea dum in humanis ageret a tyrannica rabie Turcorum fidei Christianae hostium oppressis, cum diversis Nobilibus, et aliis Graecis ac eorum familiis ad Regnum Neopolitanum cofugerat, et a clarae memoriae Ferdinando Neapolis Rege tunc in humanis agente humanissime receptus, in Civitatem Neap. se contulerat; ipse pia devotione ductus Ecclesiam, seu Cappellam sub invocatione Sanctorum Apostolorum in eadem Civitate construi, et aedificari fecit, eamque ad hoc, ut Missae, et alia Divina Officia per Presbyteros Graecos pro tempore ad ipsam Civitatem se conferentes in aliorum Graecorum utriusque sexus praesentia celebrarentur propriis bonis dotaverat, et cum nullus Presbyter Graecus, cui cura, et regimea ipsius Ecclesiae, seu Cappellae committi posset tunc reperiretae ac dicta ecclesia seu cappella Divino

Cultu careret, tunc existenti Sacristae Secularis, et Collegio-
tae Ecclesiae S. Ioannis Majoris nuncupati Neapolitam, ipsius
Ecclesiae, seu Cappellae non dum tunc in titulum Beneficii
Ecclesiastici erectae curam commiserat, et in eadem exposi-
tione subjuncto, quod tunc multi in ipsa Civitate Presbyteri,
et alii Graeci, qui eo se contulerant existebant, et inibi locum,
in quo ad Missas, et alia Divina Officia audienda, et cele-
branda accedere valerent non habeant, cupiebantque in dicta
Ecclesia seu Cappella Missa, et alia Divina Officia audire et
per eorum Presbyteros celebrari facere, ac quod dicto
Sacrista decedente, eidem Ecclesiae, seu Cappellae per alios,
quam ipsosmet Presbyteros Graecos in Divinis non deserve-
retur, nec illo gubernaretur statui, et ordinari, ac ipsius
Ecclesiae seu Cappellae fructus et bona per dictum* Tho-
mam relicta eidem Ecclesiae seu Cappellae pro illius dote,
et Divini Cultus manutentione applicari, eidemque Praede-
cessori eorumdem Universitatis nomine humiliter supplicato,
ut in praemissis opportune providere de benignitate Aposto-
lica dignaretur, ispe Praedecessor precibus dictorum Uni-
versitatis tunc annuens, quod dicto Sacrista decedente eidem
Ecclesiae, seu Cappellae per alios, quam qui ex dicta Uni-
versitate Presbyteri Graeci eidem Ecclesiae, seu Cappellae
in Divinis deservire, ac in Missas, et alia Divina Officia in
aliorum Graecorum praesentia celebrare libere, et licite
valerent, et a loci Ordinario, vel quocumque alio impediri
seu molestari non possent Apostolica Auctoritate perpe-
tuo statuit, et ordinavit, eidem Ecclesiae, seu Cappellae
omnia, et singula bona per dictum Thomam illi donata
pro ipsorum Presbyterorum Graecorum sustentatione, et
ipsius Ecclesiae, seu Cappellae dote etiam perpetuo appli-
cavit, et appropriavit, nec non eidem Universitati, ut sepul-

cra privata, et communia in dicta Ecclesia, seu Cappella,
ac cancellum in illius Choro, ut moris eorum est a Mulie-
ribus divissum, et separatum, facere et ritu eorum vivere li-
bere, et licite possent, tunc existentis Ordinarii Loci, vel
cujusvis alterius licentia minime requisita concessit, et in-
dulsit, ac licentiam, et facultatem impertitus fuit Iudicibus
Executoribus, et deputatis, et licet ab eo tempore citra Ec-
clesiae, seu Cappellae hujusmodi per Presbyteros Graecos,
ad Universitatis hujusmodi natum amovibiles, Capellano
tamen etiam Graeco ad dicti Thomae fundatoris haeredes
quondam Matthaei Morelli persolovi, ac pro tempore exi-
stentibus patronii Candela cerae albae in fectio Purificatio-
nis B. Mariae Virginis annuatim dari consueverunt, deser-
vitum sit nihilominus, non ita quidem Ecclesia, seu Capella
hujusmodi per obitum quondam Pauli Casnisisi, illius dum
viveret ultimi Cappellani vacante ad illam sic vacantem di-
rectus filius Ioannes Matthaeus Peta Presbyter Cotronensis
Latinus per Victoriam predictam, dicti Thomae haerodem
infra legitimum tempus praesentatus, et non obstante Prio-
ris, et Magistrorum praedictorum appellatione per Loci
ordinarium institutus fuit, a quibus per Priorem et Magi-
stros praedictos ad Sedem Apostolicam appellati causa ap-
pellationis hujusmodi Ordinario Littera, commissa, et in ea
forsam ad nonnullos actus citra tamen illius conclusionem
processum fuit, tandem lite, et causa hujusmodi sic indecisa
pendente considerantes partes ipsae litium eventus dubiis
existere, volentesque illorum amfractus, et involuera
evitare, attentis etiam dicti Pauli Praedecessoris litteris prae-
dictis communi forsam amicorum opera ad infrascriptam
sub nostro et Sedis Apostolicae beneplacito devenerunt
inter se concordium, et transuactionem, videlicet, quod re-

manente Joanne Matthaei praedicto in possessione dictae Ecclesiae seu Cappellae de coetero occurrente ipsius Cappellaniae etiam per obitum, vel resignationem dicti Ioannis Matthaei vacationem semper, et perpetuo per pro tempore existentes patronos Presbyter Graecus juxta dictarum Pauli Praedecessoris litterarum formam proesertari debeat ita tamen, ut si contingat aliquam desserdentem dictae Victoriae praesentari is admitti, et caeteris praeferri debeat, cui praesentato dicti septem Ducati juxta solitum persolvi debeant, et in eam vacationis ipsius Cappellanum quoties illum quovis modo vacare contigerit. Prior, et Magistri pro tempore existentes dictam Victoriam, suosque haeredes et successores futuros patronos, vel eorum legitimum Procuratorem in Civitate Neapolitana commorantem de vacatione certiore facere, ac schedulam, seu rotulam cum nominibus, et cognominibus Presbyterorum Graecorum ad id idoneorum transmittere ad effectum, ut dicta Victoria, seu patronus, vel patroni pro tempore existentes ad aliquem ex illis Ordinario Loci infra legitimum tempus praesentare queant, qui praesentatus praedictos septem Ducatos per dilectos filios haeredes quondam Matthaei persolvi solitos ut (κενὸν μιάς λέξεως) tanquam ipsius Ecclesiae, seu Cappellae Cappellanus habere debeat, et praetendere possit (κενὸν μιάς λέξεως) Universitas Candelam in die festo Purificationis juxta solitum dictae Victoriae, seu patronus vel patroni pro tempore existentes dare, nec non in eventum, in quem Universitas praedicti Monasterium Monialium Nationis Graecorum construi, et aedificari faciant, et canonice erigis et institui obtineant, puella descendens ex dicta Victoria in praedicto Monasterio introdavi absque aliqua solutione dotalis eleemosynae possit, et valeat, et de his omni-

bus epitaphium in marmoreo lapide stilo ferreo insculptum et describi, ac in aliquo ex parietibus ipsius Ecclesiae ad perpetuam rei memoriam possi debeat, prout in publico desuper confecto Instrumento plenius contineri dicitur. Cum autem sicut dicta petitio subjungebat concordia, et transactio hujusmodi pro bono pacis factae fuerint, ob idque cupiant exponentes praedicti illas per nos, et sedem Apostolicam approbari, et confirmari. Nos eodem exponentes specialis gratiae favore prosequi volentes nec non Universitatis hujusmodi singulares personas, dictamque Victoriam a quibus vis excommunicationis, suspensionis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, et poenis a jure vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, et absolutos fore ausentes, litemque, et causam hujusmodi in statu ac terminis, in quibus reperitur quatenus opus sit ad nos avocantes, et extinguentes, porrectis nobis pro eorum parte super hoc, supplicationibus inclinatis concordiam, et transactionem hujusmodi ad partium supplicationem Apostolica auctoritate tenore praesentium approbamus, et confirmamus, illisque confirmationis robur adicimus, ac omnes, et singulos tam juris, quam facti, et solemnitatum, ac alios etiam, quamvis substernerint defensus si qui desuper quomodolibet intervenerint in eisdem supplemus, nec non per exponentes praedictos, eorumque successores, ac alios ad quos spectat, et pro tempore spectabit inviolabiliter observari, nec ab illis quovis praetexta colore et ingenio resibiri aut recedi ullatenus unquam posse; sicque super praemissis omnibus et singulis pes quoscunque Indices, etiam Causarum Palatii Apostolici auditores

ac S. B. E. Cardinales, etiam de latere legatos, et vicelegatos judicari, et definiri debere. Irritum quoque, et inane decernimus, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, coeterisque contrariis quibuscunque. Datum Romae apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 30 Junii 1626. Pontificatus nostri Anno tertio. —Santinus Rentius—

ἄλλη χειρὶ: Copiata dal Processo Arcivescovile a carte 167 a 170 per interi.

Τὸ ἐπόμενον φέρει ἄλλη χειρὶ ἐπιγραφὴν *Conversus* per la Chiesa Greca, ἔχει δὲ ὡδε:

1625. Eodem die (κενή λέξις) Mensis Decembris nonae Indict. 1625. Neap. in nostra praesentia constituti Bellissarius Corrensi Prior Ar. m. D. Petrus Paulus Permacchio Nicolaus Mancino, et Andreas Nicolizzi Graeci Magistri, et Gubernatores Confraternitatis et Ecclesiae I. S. Petri, et Pauli Nationis Graecorum Neap. ex una, et Rev. D. Io. Matthaeus Peta Presbyter latinus ex parte altera. Praefatae quidem partes sponte asseruerunt pariter coram nobis in vulgari sermone loquendo, videlicet, Come Vittoria Ralles Assani Paleologo Greca erede del q.^{uo} Tommaso Assani Paleologo essendo vacato il Beneficio di rendita di annui Ducati sette in detta Ecclesia seu Cappella de SS. Pietro et Paulo per morte del g.^{mo} Rto D. Paulo Lapoyzio fundato per d.^o g.^{mo} Tommaso Assano, have detta Vittoria eletto, et presentato in d.^o Benet.^o il d.^o D. Gio. Matteo, it quale in vigore di d.^a presentatione audita essi Priore, et Maestri per la Corte Arcivescovale di Napoli have ottenata sententia de Institutione, in vigore della quale ha preso il possesso, et perche detti Priore, et Maestri si sono in tesi

gravati, che il Rettore di detto Beneficio non dovesse essere Prete Latino, ma Greco si per la Bulla di Papa, Paulo III; si anco per altre ragioni dedutte in processo nella Corte Arcivescov.^e di Napoli. e come da detto Processo appare al quale si allia relazione; et perche detti Priore, et Maestri aggravati di detta sententia hanno ottenute Breve Apostolico di Appellatione diretto al Vescovo di Lettere, et suo Vicario, al presente detti Greci hanno ottenuto dichiarazione da d.^a Vittoria Patrona di d.^o juspatronato, che in futuro non vuole, che se possa tanto per essa quanto per suoi heredi, et successori presentare altro, che Prete Greco, sempreche accascherà l' evocat.^e di quello, come piu chiaramente apparre dalla sopradetta dichiarazione, rogata questo presente di per mano mia, alla quale in tutto, e per tutto si ablia relatione. Percio fatta detta asserzione essi Priore et Maestri sono venuti a conventione con il d.^o D. Gio. Matteo, in virtu della quale renuntiando detti Priori, et Maestri alle Comm.^e Apostoliche, et Breve ottenuto, diretto a d.^o Vescovo di Lettere, e suo Vicario in causa appellationis, promettono non servirsene in guiditio, ne fuera, ne anco delli Atti fatti; versavice d.^o D. Gio. Matteo promette da hoggi avante, et in futurum starse, quietarse, et contentarse di vivere quieto, et come Beneficisto, et contentarse della reudita delli detti annui Ducati sette, tantum, sin come hanno esatto suo Beneficiati antecessori d' essi, et quelli esigerli dalli suvi rendenti, et pensionarij d' essi, ne molestace detto Priore et Maestri, et Confrati presenti, et successive futuri di detta Confraternita, et Ecclesia dichiarontd.^o d.^o D. Gio. Matteo per l' advenire non pretendere non sola cosa alcuna da detti Priore, et Confrati per qualsivoglia causa, ma lasciata detta mastria in pacifica

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ ΤΟΜΟΣ Κ'

possessione come steva per il passato ma n' anco le spese fatte per detta lite tanto in prima, quanto in seconda stantia, et percio da per rotti, et cassi qualsivogliano Atti sopra cio fatti in quasivoglia Corte in pace etc.

"Ἄλλη δὲ χειρὶ; Leggesi a carte 260 et seg. del Processo Arcivercovile.

"Ἐστὶ ἐγγράφον ἐπιγρ. ἄλλη χειρὶ Esequatur alla Bolla per la Concordia tra li Graeci e D. Matteo Peta Rettore etc.
"Ἐχει ὡδε:

Illmo Eccmo Sig.^{re} Li Maestri, et Governatori della Confraternita dell' Ecclesia de Santi Pietro, et Paolo della Nazione Greca supplicando dicono a V. E. come vertendo lite nella Corte Arcivescovale tra D. Matteo Peta Prete Latino presentato per Donna Vittoria Ralles al Beneficio di d.^a Ecclesia de Ducati sette, et d.^a Confraternita a causa che d.^a Confrateria pretende non possersi ne dovessi da d.^a Donna Vittoria presentarsi al d.^o Beneficio di Ducati sette Prete Latino, ma solamente Prete Greco giusta le Bulle Apostoliche, et essendo proceduto in detta Corte Arcivescovale a molti atti, sentenza et finalmente interposta appellatione della Sede Apostolica ad evitandum evitanda, se venne a transazione tanto tra detta Confrateria, et detto D. Matteo Peta beneficiato, quanto tra d.^a Donna Vittoria mediante pubblici Istrumenti, nelli quali si stabili, che mancando d.^o D. Matteo o per renunza, o morte, delta D.ª Vittoria havesse sempre da presentare in futurum Prete Greco al d.^o Beneficio di Ducati sette, et dell' incontro essa Confrateria promise al Monasterio erigendo ricevere senza pagamento le figlie descendenti da d.^a Donna Vittoria con altri patti apportati in d.^o Istrumenti, sopra la quale transazione hanno impetrato l' assenso Apostolico come

dal Breve oppare, quale si presente a V. E. Supplicano V. E. si degni concedere il R. Exeg.^r sopra le cose predette, ut Deus etc.

Reud.^{us} Reg.^s Cappellanus Major videat, et referat, Tapia Regens, Provisum per Suam Excell.^m Neap. die primo Februarij 1628. Tagliavia.

Illmo, et Eccmo Sig.^{re} Per obedire b' ordini di V. E. ho visto un Breve spedito da S. Sta ad perpetuam rei memoriam, in lo quale si legge che pendente lite, et causa nella Corte Arcivescovale di Napoli, seu altro Giudice Apostolico trà li supp.^{ti} ex una, et Vittoria Ralles Assan Paleologo, che tiece il jus Patronatus, et praesentandi il Cappellano nella Chiesa de San. Pietro, e Paulo de Greci di Napoli, e D. Gio. Matteo Peta presentato de d.^a Donna Vittoria ex altera soprasede il Cappellano, seu Beneficiato della chiesa predetta, havea da essere Greco, o Latino, et altra, come dell' atti di d.^a Causa, per evitar le dette Parti le liti, e dispendj, si sono tra di loro concordati, che vita durante del' d.^o D. Gio. Matteo goda delli Ducati sette prende la Cappellonia predetta ogni anno; ma che depo sua morte la d.^a Vittoria, e sue heredi per sempre habbiano da presantare per Cappellanos et Beneficiato di d.^a Chiesa Greco, et non Latino accio quello serva nella Chiesa predetta conforme tengeno Bolla li Supplicanti spedita fel.^e mem.^a de Paulo Popa Terzo, e la concordia predetta é stata da S. Beatitudine approbata et confirmata mediante il Breve predetto spedito sotto la data di Roma a 30, de Giugno, 1626 per esecuzion del quale se supplica al presente dalli sup.^{ti} V. E. per il Reg.^o Exeg.^r Pertanto visto, et considerato il tutto, adhibito incio il parere del Mag.^{co} Cons.^e Scipione Rovito Presidente della Reg.^a Camera della Jumm.,^a mio

ordinario Auditore, sono de volo, che V. E. può restar servita di consedere alli Supp.^{ti} in esecuzione del Breve predetto il Reg.^o Exeg.,^r per non apparere dalli Libri del mio Officio la Chiesa sud.^a essere de jure Patronatus Regio, ne di Barone, et questo è quanto occovre ziferire V. E. Da Casa in Nap.ⁱ a di 4 di Fabb.^o 1628. De a V. E. Servidor y Cap.ⁿ Mayor D. Alvaro de Toledo. Scipio Rovstus, Gio. Geronimo Stinca. Reg.^o fol. 53. Exequ.^v servata forma retrospectae Relationis. Tapia Regens Provisum per Suam Excellentiam. Neap. die 24. Febr. An. 1628.

Ἐπειτα ἄνευ ἐπιγραφῆς καὶ χρονολογίας τὸ ἔγγραφον τόδε·

Beatissimo Padre. D.ª Vittoria Ralles et alcuni greci remasti delle reliquie delli greci Coronei fanno intendere a V. B., come nell' anno 1532, che venue Andrea d' Oria con l' Armata Imperiale in Graecia, et signanter nella Città di Coro, li Graci Coronei si sollevarono con Arme contra li Turchi, et si resero al d' Aria, et patirno un credele assedio di mesi 18, gionto il Presidio Spagnolo ultimamente per ordine della M.ª Cesaria abandonorno loro padri, et beni, et hanne seguito le parti, et servicij di S. M. C, et venuero nelli suoi Regni, dove S. M. si degno ricompensarti de molte gratié, che potessero vivere con le loro Famiglie, et la B. di Papa Paolo III. li concesse breve, che vivessero al Rito Greco, et perchè nella Città di Corò havevano una Confraternita nell' Ecclesia di s Gio Battista, similmente hanno confermato detta Confraternità nell' Ecclesia di S. Pietro, e Paulo qui in Napoli, ch' è jus patronato di D.ª Vittoria Ralles, et detti Coronei l'hanno sustentata et ampliata molte in trade, et maritoggio di Orfanelle delle elemosine, et lassiti dei defunti, et perché al presente se ritrovano norti tutti detti Coronei, et venuti

d'altre Nationi de Levante, et hanno subintrato in detta Ecclesia, et fanno a modo loro le intrade, et le maestries et non di danno cento le anministracione frà loro senza superiore, pertanto supplic. U. B. come Padre Universale ordinare a Mons.^{re} Nuncio di Napoli o a chi restesa servita V. B, che pigli li Libri de lo introito, et exito di detta ecclesia, et ponere una persona esperta di vedere della anministracione de anni 10 in quà, che si ritroverauno molte (κενή λέξις), e cori non sarà fraudata della Confraternità, et resterauno pregando Iddio per la langa Vita V Is.

Ἄλλη χειρὶ: Leggisi a carte 33 del processo Arcevescovile.

Ἐπονται διάφορα ἄλλα ἔγγραφα, ἀναφερόμενα εἰς λεπτομερείας τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκ τούτων βλέπομεν ὅτι μεταξὺ τῶν εἰς τὸν Δόριαν προσφυγόντων Ἑλλήνων ἦσαν καὶ Ἄλβανοὶ καὶ ὁ Μητροπολίτης Κορώνης Βενέδικτος.

Τῷ 1597 ἀναγράφονται ὡς Magistri Cappellani nationis Graecae ὁ Μιχαὴλ Μπούας καὶ Ἀλέξανδρος Μοσχολέων.

ΕΡΕΥΝΑΙ ΕΝ ΤΑΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙΣ ΚΑΙ ΑΡΧΕΙΟΙΣ
ΡΩΜΗΣ, ΒΕΝΕΤΙΑΣ, ΒΟΥΔΑΠΕΣΤΗΣ ΚΑΙ ΒΙΕΝΝΗΣ

Δημοσιεύσαντες ἐν τῇ προηγουμένῳ τεύχει (Α' τοῦ εἰκοστοῦ τόμου) τὸ περιεχόμενον τοῦ ὑπὸ στοιχείου Η' τετραδίου δημοσιεύομεν νῦν τὸ περιεχόμενον τοῦ ὑπὸ στοιχείου Θ' τετραδίου ἀποτελουμένου ἐκ σελίδων 48.

Κ. Ι. Δ.

Βιέννη. Ἑλλ. ἐκκλησία ἀγίου Γεωργίου

Wien den 11 Sept. 809.

Die Vorsteher der Bruderschaft der hiesigen
Ottom. Unterthanen in Gegenwart der ganzen
Gemeinde

Die Herren Schwartz et Comp. und die Herren Christodulo Riso auf Ansuchen und Auftrag der löbl. Gemeinde zu S. Georg und zwar erstere 82 und letzere 178 Ballen Baumwolle zur Vertheigung der Stadt auf die hiesige Bastrin abgeliefert haben, so bewilligt die Gemeinde diesen Herren Schwarz et Comp für ihre abgelieferte Baumwolle den Ballen zu einhundert Gulden, folglich zusammen achtausend zwey hundert Gulden, der Herr Christodulo Kyro hingegen für prima gelieferte Bauwoll anstatt da verlangten 16880... die Gemeinde lastet für die obiger beiden Schuldporteur die Zahlung binnen einem Monate von heute an zu rechnen, womit diese Angelegenheit angethan ist

Ἡ πρώτη κασέλλα εἰς Taifingen Hof 30 φλορ. κατὰ μῆνα.

Καὶ ἄλλοι βάμβακες.

Πληρώνουν καὶ χρήματα διὰ τὴν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν.

Μία συνεισφορά.

Πρῶτος ὁ Σφάρτζ καὶ συντρ. μὲ 10000 φλ.

Σίμων Γεωργ. Σίνα φλ. 3000.

Φάκελλος γραμμάτων πρὸς τοὺς 12 ὡς προστάτας τῶν ἔμπορ, συμπερὸντων ἐκ Κραϊώδας καὶ ἀλλαχόθεν Ρωσσίας. Ἴδίως περὶ βάμβακος. Καὶ ἐκ Βιδυνίου.

Περὶ τῶν ὁδῶν μεταφορᾶς, δαπανῶν κλ.

1813 Ἐγγραφον τοῦ Τούρκου κουμερκιάρη Βιδυνίου μὲ τουρκ. σφραγιδα καὶ ὑπογραφήν του περὶ τοῦ ὅτι ἐσυμβιδασθήκαμεν μὲ τοὺς Σέρβους μέσον Κραϊώνης νὰ παραδίδεται τὸ πρᾶγμα εἰς Ρουσιάναν μὲ ἔξοδα 11 φλ. εἰς τὸ φόρτωμα χωρὶς ἄλλο τίποταν.

Ἐμποροὶ καὶ φορτωταὶ καὶ δανεισταὶ ἀπευθύνονται πολλαχόθεν τῆς Τουρκίας, Βλαχίας καὶ ἄλλοθεν εἰς τοὺς 12.

Δυσκολίαι καὶ καταχρήσεις Τούρκων ἀρχόντων.

Τμήμα τῆς ἱστορίας τοῦ ἑλλ. ἔμπορίου ἐν τοῖς φακέλλοις.

Πρὸς τὴν κοινότητα τῶν πραγματευτῶν τῶν ὀθωμανῶν.

Γράμματα τούρκων ἀρχόντων.

Κατὰ Σωφρόνιον 1804 τὸ πρῶτον Ἀνθίμιος Γαζής ὡς ἐφημέριος μετακληθεὶς ἐκ Βενετίας, τοῦτον διεδέχθη ὁ Κωνστ. Δούκας, ὥστε πάλιν τῇ 1808 ὁ Γαζής.

Πρὸς τὴν κοινότητα

ἐκ Νέμων τῇ 9 Μαΐου 1803

Γεώργιος Πάτζη

Δημήτριος Κώστα Σκύδρου

Ἀναφερόμενοι εἰς τὴν ὑστερινὴν μας 27 παρελθόντος καὶ εὐρίσκομεν εἰς ἀπάντησιν ἐντίμου αὐτῆς ἀπὸ τὰς 28 τοῦ αὐτοῦ, ἐξ ἧς ἐπληροφορήθημεν ἱκανῶς τὴν δυσἀρέσκειαν ὅπου ἔλαβεν (ἡ κοινότης) διὰ τὰ πολλὰ ἔξοδα, ὅπου ἤθελε τρέξῃ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Κουμερκίου καὶ ὅτι νὰ τῇ φανερώσωμεν ποίας χάριτας νὰ προσφέρῃ πρὸς τοὺς δαῖδες καὶ πόσα. Δὲν ἐλλείψαμεν πολλάκις ἐρωτῶντες τῇ ἀρχῶν Κονσόλφ καὶ συμβουλευόμενοι μὲ ἀπόφασιν του ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ τῇ φανερώσωμεν ὅτι εἰς μετρίτᾳ δὲν εἶναι χρεῖα νὰ προσφέρητε εἰς κανένα μῆτε εἰς ἔρματα, ἀπὸ τὰ ὅποια εὐμοιροῦσι, παρὰ εἰς ἄλλο εἶδος, ὡσάν λέγένια, ἔμπρηκία, χασιάδες καὶ ὠραις στεκάμεναις εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ εἰς ἄλλα παρόμοια ὅπου εὐπρεπέζουσι, τὸ πρὸς τὸν πασιὰν δῶρον νὰ ἀξιῶν ὡς f. 600, τὰ πρὸς τοὺς δαῖδες πρὸς ἕκαστον ὡς f. 300 διὰ τὸν κεχαγιά τοῦ πασιὰ ὁμοίως ἕνα τί, ἐπειδὴ καὶ μᾶς παρῆρησιάζει εἰς αὐ-

τούς. Οἱ Δαῖδες εἰς Βελιγράδι εἶναι τέσσαρες. Αὐτοὶ ἐστάθησαν κυρ-
ρίως διὰ τὴν μείνῃ τὸ παλαιὸν κυμέρκι καὶ τοὺς χρεωστῆς χάριν.
Πλὴν μὲν τὸ νὰ εἶναι ἰσότητοι, ἃς ἐτοιμάσῃ καὶ δῶρα καθ' ὁμοιότητα,
ἡμεῖς εἴμεθα εἰς στοχασμὸν νὰ τοὺς κατασκευάσῃ 4 τζελένκια, ἀρ-
μόζοντα εἰς τὴν ὑπόθεσιν προσθέτοντες καὶ ἓνα ἄλλο τι, καὶ πάλιν ἃς
κάμῃ τὸ ἀρεστότερον. Ὅσον μὲν περὶ δῶρον ταῦτα.

Περιγράφουσιν εἰτα τὰς ἐνεργείας τῶν περὶ τοῦ κομερχίου καὶ νὰ
μὴν ἐμποδίζονται αἱ πραγματεῖαι.

Ἐπιστολὴ Γεωργίου Θεμιστοκλέους Θεσσαλονίκῃ 29 Φεβρ.
1822 πρὸς τὴν κοινὴν ἡμῶν ὁμογενῆ ἀδελφότητα. Διηγεῖται τὰ
δεινά του ἐν Ἀγκῶνι ὅπου δύο τρεῖς ὀρθόδοξοι, τόσον δυστροποῦντες
καὶ αὐτοὶ σφεδὸν καὶ Ἑκκλησίας ὑστεροῦνται.

Ἐπιστολὴ. Ἡ κοινότης τῶν σπεδητόρων τῆς Ζέμωνος (πρὸς τὴν
κοινότησα ἀγίου Γεωργίου Βιέννης).

Ἐκ Ζέμωνος τῆ 1)20 Δεκεμ. 1821.

Παραπονοῦνται διὰ τὴν ἐλάττωσιν τῶν προδιζιώνων μας... ἀπὸ
τὰς ἑλίγας ὑποθέσεις σας. Οἱ ἐν Βιέννῃ ἀπειλοῦσιν ὅτι ἂν δὲν κλίνω-
μεν εἰς τὴν θέλησίν σας νὰ στείλητε ἄλλον ἐδῶ πρὸς σπεδητζιόνην
τῶν πραγματειῶν σας. Καθὼς θέλει σὰς εἶναι γνωστὸν, εἰς τὸν καιρὸν
τῶν ἀνωμαλιῶν τῆς Σερβίας, ὅπου ἐκινδύνευεν ἐν μιᾷ ῥοπή ὀφθαλμοῦ
νὰ χάθῃ μία ποσότης πράγματος ὑπὲρ τὰς ἴ. 100000 καὶ ἡμεῖς ἐστά-
θημιν ἱκανοὶ νὰ λυτρώσωμεν.

Ἐπιστολὴ Ἀναστασίου Χατζῆ Γεωργίου καὶ Γκοδεταραγίου (:)
τῆ ἐντιμοτάτῃ ἀδελφότητι καὶ λοιποῖς ἄπασι πραγματευταῖς τῶν
ῥωμαίων εἰς Βιέννην 1818 ἐκ Μπαρκόβτςας.

Ἡ βουλὴ καὶ ἡ θέλησις τοῦ κραταιοτάτου ἡμῶν βασιλέως ἐγίνε
καὶ ἀπηλλάχθη τὸ Βιδύνι ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Μουλάμπασια τῆ δυ-
νάμει τῶν βασιλικῶν αὐτῆς στρατευμάτων καὶ τοῦ πιστετάτου Ἰσού-
φαγα ἀφέντη μας. Ὅθεν κατὰ χρέος δὲν λείπομεν νὰ σὰς τὸ εἶδο-
ποιήσωμεν καὶ ἐν ταύτῃ νὰ σὰς εἰπῶμεν, ὅτι ἡ σκάλα τῆς Ῥάχοβας
ἐσηκώθη καὶ παύει εἰς τὸ παντελὲς καὶ ἔχει νὰ δουλεύσῃ ἡ τοῦ Βι-
δυνίου. Σὰς παρακαλοῦμεν λοιπόν, ἀφ' οὗ συναχθῆτε εἰς ἓν κοινολο-
γήσητε τὸ παρὶν σας δουρικὸν ἐπὶ παρουσίᾳ τοῖς πᾶσι διὰ νὰ πάρῃ
ἕκαστος τὰ μέτρα του καὶ νὰ κάμῃ ἐλευθέρως καὶ ἀφόβως τὰς στάλ-

σεις τῶν πραγματειῶν του ἀπὸ τὴν σκάλλαν τοῦ Βιδυνίου. Ἐν το-
σοῦτῳ σὰς δουλικοπροσκυνοῦμεν καὶ μένομεν.

Ἄλλη ἐπιστολὴ τῆ 13 Μαρτίου 1812, Κραϊώδα.

Ἐπίσης ἀγγέλλει μετὰ χαρᾶς ὅτι τέλος πάντων καὶ μετὰ νέας καὶ
μὲ τὰς ἀρκετάς μας παρακλήσεις πρὸς τὸν ἐξοχώτατον λαΐτενάντε Γι-
νεράλ καὶ καθαλέρον διαφόρων ἱππέων, ἀπεφάσισαν ν' ἀνοιξῇ ἡ σκά-
λα τοῦ Βιδυνίου μέσον Φλωρεντινίου ἀπὸ μέρος Τουρκίας, καὶ Σάλ-
τζας ἀπὸ μέρους τῆς Βλαχίας. Ἐστέρξαμεν τὴν αὐτοῦ ἐξοχότητα εἰς
μὲν τὰ γῶν εὐρισκόμενα φορτία εἰς Βιδύνι νὰ πάρῃ α' φλωρία τρία εἰς
τὸ φορτίον, εἰς δὲ τὰ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἐργάσιμα φορτία
α' φλωρία δύο ἀμέσως εἰς τὸ φορτίον.

Ἡ ὑπογραφή

Κώστα Πέτρι καὶ ἀδελφοί

Καὶ ἄλλα γράμματα ἐκ Κραϊώδας περὶ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν
πραγματειῶν.

Ἐπιστολὴ γαλλικὴ τοῦ Lieutenant general comman-
dant des troupes de S. M le tsar... dans la polite va-
lacheé πρὸς τὴν ἀδελφότητα ἐξ ἧς ἀποδεικνύεται ὅτι αὕτη εἶχε καὶ
Commisarie εἰς τὴν Οὐσθονα.

Ἐπάρχουσιν ἀκόμη ἀπόγονοι τῶν Νάκων Ἑλλήνων. Ἡ οἰκία τῶν
εἰς τὸ Heischmarkt.

Ὁ πατὴρ τοῦ Karajan ἦτο ἰδιοκτῆτης τῆς οἰκίας τοῦ Haf-
nersteig 2, ἐν τῇ ἡ καπέλλα καὶ ἐχάρισεν αὐτὴν εἰς τὴν κοινότητα.

Ἐπιστολὴ τοῦ Lieutenant General de Zast ὅτι ἀνέκρινε
τοὺς καθ' οὗ παρεπονείτο ἡ κοινότης Βιέννης ἐν Goga, chargé
du soin de l' expedition de marchandises pour Οὐσθονα,
ἐκάλεσεν αὐτὸν καὶ τὸν ἀντιπρόσωπον τῶν Βιενναίων Χατζῆ Γιακό-
σαν καὶ ἔκαμεν ἀνάκρισιν. Τοὺς καλεῖ νὰ στείλωσιν ἀντιπρόσωπον
ταχύτατα διὰ νὰ ἐξετασθῶσι καλλίτερον τὰ πράγματα.

Ἐκ Κραϊώδας 13 Φεβρ. 1811.

Ἐπιστολὴ ἐκ Βιδυνίου Δοῦκα Ἰωάννου Ζεμπιλογλου καὶ Θεόδω-
ρος Πασιῶτα Συνδροφία. Ἀδελφοὶ Θεοδώρου Χ' Ἰωάννου πρὸς
τὴν κοινότητα Βιέννης ἐκ Βιδυνίου 1813 Ἀπριλ. 24.

..... Ἐπειδὴ φίλοι γνωρίζομεν ὅτι ὁ μόνος φυσικὸς καὶ πρόσφο-

ρος δρόμος εἰς τὸ Νέγοτζιον εἶναι πρὸς τὸ παρὲν ὁ δρόμος τοῦ Βιδου-
νίου τόσον διὰ τὴν εὐκολίαν τῆς μετακομίσεως τῶν πραγματειῶν,
ὅσον καὶ διὰ τὸ ἐλιγσέξοδο ἀπὸ κάθε ἄλλο μέρος διὰ προσταγῆς τοῦ
ὑψηλοτάτου ἐφένδη μας σὰς εἰδοποιοῦμεν ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ σπῆτι μας
ἐπανελάβε τὸ τοῦ σπεδιτόρου ἐπάγγελμα καὶ δύνανται νὰ ἔχωσι πᾶσαν
ἐμπιστοσύνην.

(Ἐστειλλον ἀλατζάδες, γιασμάδες, φέσις ἀπὸ 1830 διότι πρότε-
ρον καλπάκια κτλ. καὶ δεμεκατόνια (demi-cattons) μεταξωτά, γκαν-
καλλαρία. Ἐκ Τουρκίας βαμβάκια, δέρματα, σῆπιον, γουναρικά, ἀρ-
γότερον καὶ Schmirgel ἐκ Νάξου).

Ἐκ Ρωσσάδας τῆ 22 Ἀπριλ. 1813.

Πρὸς τὴν κοινότητα,

Πέτρος Ἀποστόλου

Ζαφείριος Ἀθανασίου καὶ Συντροφία

Νικηφόρος Κουστορούση καὶ συντροφία

Πετράκη Δ. Κουλάογλου

Θεόδωρος Θεοδοσίου καὶ Σα' καὶ ἄλλοι, ἐν οἷς μὲ

ξένα ὄνοματα, ἀλλ' ἑλληνικὴ ὑπογραφή Θομᾶ Νεδέλνοβια.

Μάρκος Ζέννοβιν

Ἀγγέλλουσιν ὅτι κατώρθωσαν φροντίζοντες διὰ τὰ ἰντερέσσα τῶν
πραγματευτῶν ἐπακουμισμένα εἰς ἡμᾶς παρὰ τῷ ἐνδοξοτάτῳ Ρετζέπ-
αγα ὅτι τὸ ἀδάντι του τῶν γρ. 15 εἰς τὸ φόρτωμα εἰς τὰς ἀπὸ αὐ-
τοῦ διὰ Τουρκίαν πραγματείας, εἶναι ἀναλόγως τῶν σημερινῶν περι-
στάσεων ὑπερβολικὸν παριστάνοντάς τῃ τὴν δυστυχίαν τοῦ Νέγοτζιου
καὶ τὴν ζημίαν τρόπον τινὰ τῶν πραγματευτῶν ἀπὸ τὰς μεταβολὰς
τῶν περιστάσεων καὶ ξεπεσμὸν τιμῆς τῶν πραγματειῶν παρακαλέσαντές
τῃ διὰ νὰ κάμῃ τὴν ὅσον δυνατὸν πρὸς ἔφελος τῶν πραγματευτῶν
συγκατένευσιν κατεπελάθη λοιπὸν νὰ προσδιορίσῃ ἀπὸ χθὲς καὶ εἰς τὸ
ἔξης δι' ἀδάντι του γρ. 7 1)2, εἰς τὸ φόρτωμα τόσον διὰ τὰς πραγμα-
τείας ἐξερχομένας ἀπὸ Βιένναν διὰ Τουρκίαν, καθὼς διὰ τὰς ἀπὸ
ἐκεῖ δι' αὐτοῦ τὸ ἴδιον.

Συνιστᾷ νὰ τοῦ γράψωσιν ἐν γράμμα διὰ μεγαλειτέραν συγκατά-
βασιν.

Βιέννης ἐλλ. ἐκκλ. ἀγ. Γεωργίου.

Τοῖς ἐν Βιέννῃ τιμιωτάτοις καὶ εὐγενέσι Γραικοῖς ὑπηκόοις τῆς
ιραταιᾶς τῶν ὀθωμανῶν βασιλείας. Ἀναγνωρίζοντες καὶ ἐνθυμούμενοι
τὴν διὰ ζήλου πρὸς τὸ γένος τῶν ἐν Βιέννῃ Ρωμαίων προθυμίαν μου
κατὰ τὸ 1805 τῆς καταστροφῆς τοῦ πολέμου, προσέλθετε καὶ ἤδη,
θάρρει, ταῖς παρούσαις συμφοραῖς διὰ νὰ μὲ συμβουλευθῆτε καὶ νὰ
σὰς βοηθήσω πάλιν τὸ κατὰ δύναμιν.

Ἡ πρὸς ἐμαυτὸν ἀγαθὴ ὑπόληψις τῶν ἐν Βιέννῃ πλειόνων ὁμο-
γενῶν μοι εἶναι ἡδεῖα, μὲ ὑποχρεώνει καὶ πολυπλασιάζει τὸν ζήλον
μου καὶ ἀδελφικὴν ἀγάπην πρὸς τὸ κοινόν.

Ἴδα ἐκ τοῦ ἀπὸ 15]27 Ἰουλίου τῶν ἐν Βιέννῃ τῆς κοινότητος
διατριβόντων ὑπηκόων τῆς ὑψηλῆς Πόρτας σταλέντος μοι γράμματος,
τὰ ὅσα δεινὰ ἕκαστος τῇ γενικῇ ταύτῃ συμφορᾷ τοῦ πολέμου πάσχει
τόσον ἀπὸ τὸν ἀφευκτὸν ὄλεθρον τοῦ ἐμπορίου, ὅσον καὶ ἐκ τῶν
συνωδᾶ ἐπαπειλουμένων τῆς διοικήσεως χρηματικῶν ἀπαιτήσεων ὑπερ-
βαλλόντως βαρυτέρων τῆς ἄλλης ἐποχῆς, τῶν περιστάσεων δεινοτέρων
ἤδη μᾶλλον ὄντων καὶ δυσσαγῶγων πρὸς αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπόφο-
ρον διοίκησιν.

Κατὰ ζήλον δὲ καὶ χρέος μετρήσας κατὰ στάθμην τὰ τῆς φο-
ρᾶς ἀντικείμενα τῷ σχήματι τοῦ ἐπιχειρήματός μου πρὸς τὴν ἀπαλ-
λαγὴν τῶν ἀκανονίστων τοιούτων δεινῶν, ἔγραψα πρὸς οὓς ἔδει ἀξιω-
ματικοὺς ἐπανειρόμενος τῶν συνθηκῶν διὰ τὰ προνόμια μεταξύ τε
τῆς ὑψηλῆς Πόρτας καὶ τῆς Ἀουστρίας, περιήλθον ἔτι πολλοὺς συμ-
παρεδρεύοντας, τῷ συμβουλῷ διασαφηνίζων ἐνὶ ἑκάστῳ κατὰ μέρος
τῶν δικαιωμάτων τοῦ γένους τὰς προτάσεις μου καὶ ἐν τῷ συμβουλῷ
βασανίσαντες καὶ δυσχυρίζομενοι παρόντος μου, προσκληθέντος ἀπε-
φασίσθη τέλος λόγῳ τε πειθῶ τοῦ καταργῆσαι τὰ ὅσα πρὸς τὸ ὑπή-
κοον τῆς ὑψηλῆς Πόρτας ζητήματα παρὰ κανόνας καὶ γράψαντές μοι
τὰ ἐν τῷ παρόντι μου πρὸς κοινοποίησίν σας, ζητοῦν ἤδη τὴν ἐπι-
στροφὴν τῶν παρὰ τάξιν γραμμάτων τῆς ἀπαιτήσεως καὶ παρακα-
λοῦν διὰ νὰ δώσῃ ἕκαστος δανειακῶς ὅσα προαιρεῖται καὶ κατὰ δύ-
ναμιν πρὸς συνδρομὴν τῇ κοινῇ συμφορᾷ τῶν ἐγκατοίκων, ἄνευ οὐδε-
μιᾶς παραμικρᾶς βίας ὁμολογήσαντες καὶ μηδὲ ἔχοντες σκοπὸν
ἀπέναντι τῶν συνθηκῶν καὶ ὑπὲρ τούτων ἕκαστος ὑμῶν κατ' ἴδιαν
προαίρεσιν καὶ δύναμιν ἐλευθέρως πρὸς δάνειον. Τὸ δὲ ρηθὲν γράμμα

καὶ τὰς ἀνάχειρας σας ἐγγράφους προσταγὰς τῆς διοικήσεως, τὰ προσμίνω νὰ μοὶ τὰ φέρετε ἔλα. μαζὺ διὰ νὰ τὰ παραδώσω τῷ ἀναζητοῦντι ἀποκρινόμενοι εἰκότως καὶ πρὸς τὸ γράμμα του. Ἐν τούτοις συγκαίρων ὑμῖν καὶ ἤδη ἐκ ψυχῆς ἐπεύχομαι τὰ καταθύμια καὶ μένω διὰ παντός

τῆς τιμιότητός των

ὅπως προθυμότεατος

Ἰω. Μαυρογένους.

Ἐν Βιέννῃ τῆ 18/30 Ἰουλίου 1809.

Ἄλλο.

Πιστὶν ποιούμεν οἱ ὑπογεγραμμένοι πραγματευταὶ ὀθωμανικοὶ ὑπῆκοοι ὅτι εἰς τὰς παραλαβούσας ἀνωμαλίας τοῦ Ἀουστριακῶν καὶ Γάλλων πολέμου ἰδόντες τὸ γινόμενον κακὸν εἰς τὰς πραγματείας τὰς τε ἐδώθεν διὰ Τουρκίαν στελλομένας καὶ τὰς ἐκ Τουρκίας ἐδῶ ἐρχομένας ἐξ ὧν ἄλλαι μὲν ἐρρίφθησαν εἰς τοὺς δρόμους ἐνθεν κἀκεῖθεν καὶ ἐσκορπίσθησαν, ἄλλα ἠρπάσθησαν ἀπὸ τῶν διαφόρων στρατευμάτων καὶ κατὰ τόπους κακεντρεχῶν ἀνθρώπων μετεχειρίσθησαν εἰς τοὺς προμαχῶνας πρὸς μεγάλην φθορὰν καὶ ζημίαν τῶν κυρίων αὐτῶν διὰ νὰ ἀπαντηθῶσι μεγαλείτερα κακὰ καὶ ζημίαι εἰς ὅλους μας, ἔγεινε συνέλευσις τῶν παρευρεθέντων πραγματευτῶν καὶ μὲ κοινήν γνώμην ἔγραψεν ἡ ἡ δμήγουρις πρὸς τοὺς κατὰ τόπον ὁμογενεῖς ἐννοιαζομένους τὴν παραλαβὴν καὶ τὴν ἀποστολὴν τῶν πραγματειῶν νὰ βάλλωσι πᾶσαν ἐπιμέλειαν καὶ νὰ συνάξωσι μὲ ὁποιοδήποτε τρόπον δυνηθῶσι τὸ διασκορπισμένον πρᾶγμα ὄχι μόνον τὸ εἰς αὐτοὺς ἰδιαιτέρως συσταϊνόμενον, ἀλλ' ἀπλῶς ὅσον δυνηθῶσι καὶ νὰ τὸ φυλάξωσιν ἕως οὗ νὰ φωνῆ τίνος εἶναι καὶ νὰ λάβῃ ἕκαστος τὸ πρᾶγμά του πληρώνων τὰ ἐπὶ τούτῳ γενόμενα ἐξόδα. Ἐκ τῆς τοιαύτης προνοίας πολλοὶ ἔλαβον σφόν τὸ ἀπηλπισμένον πρᾶγμά των, τινὲς δὲ καὶ ζημιώσαντες ὀλίγα ἔσωσαν τὸ περισσότερον μέρος καὶ λαβόντες αὐτὸ ἐπλήρωσαν μετ' εὐγνωμοσύνης τὸ ἐπιβάλλον τῶν ἐξόδων, ὁ ολογοῦντες χάριτας καὶ πρὸς τὴν δμήγουριν τῶν πραγματευτῶν τῆς Βιέννης διὰ τὴν πρόνοιαν, καὶ πρὸς τοὺς κατὰ μέρος ἐννοιασθέντας τὴν σύναξιν τοῦ πράγματος. Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἔτυχον καὶ 90 σακκία ἑαμβάκια τοῦ ἐκ Βιτωλίων Μιχαὴλ Γεωργίου Μπούγιου μὲ σημεῖον M. F'. Ταῦτα ὁ

φέρων ἄμαξᾶς ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν τῆς Οὐγγαρίας Γιοῦρ διὰ νὰ περάσῃ ἐδῶ καὶ ἐκφορτώσῃ κατὰ τὴν συμφωνίαν του τὸ πρᾶγμα, δὲν ἠδουήθη νὰ περάσῃ διότι τὰ ἀμοιβαία στρατεύματα δὲν συνεχώρουν τὸ πέρασμα· ἐδιδάσθη λοιπὸν νὰ ἐκφορτώσῃ τὸ πρᾶγμα ἐκεῖ. Ὁ κ. Ἰωάννης Γεωργίου Μουσταφᾶ, κατὰ τὸν διορισμὸν τῆς ὀμηγύρεως εὐρῶν καὶ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἐρριμένον ἐκεῖ χωρὶς ἐπίσκεψιν τὸ ἔλαβεν εἰς ἐπίσκεψίν του, ἀλλ' ἀντὶ 90 σακκίων εὔρεν μόνον 83 σακκία. Ὁ ἄμαξᾶς ἐλθὼν μετὰ καιρὸν ἐζήτησε τὸ ἀγῶγιόν του, ὁ κύριος Ἰωάννης τὸν ἐζήτησε τὰ ἐλλείποντα 7 σακκία καὶ τοῦ εἶπεν ὅτι τὸ συμφωνηθὲν ἀγῶγι τὸν χρεωστεῖται ὅταν ὑπάγῃ τὸ πρᾶγμα εἰς Βιένναν· ἀλλ' ὁ ἄμαξᾶς ἐπρόστρεξεν εἰς τὸ κριτήριον τοῦ τόπου καὶ παραστήσας ὅτι ἡ ἔλλειψις τῶν 7 σακκίων δὲν εἶνε πταίσμα του, ἀλλ' εἰς ἐκείνην τὴν ζήτησιν ἐκλέφθησαν καθὼς καὶ ἄλλαι πραγματεῖαι, τὸ δὲ ἐκεῖ ἐκφόρτωμα ἔγεινε κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούνιον μῆνα ἐξ ἀνάγκης διὰ τὸν πόλεμον, τὸ κριτήριον τὸν ἐδίκαιωσε καὶ μὲ ἀπόφασιν ἀπὸ 28ης Νοεμβρίου κατεδίκασε τὸν κύριον Ἰωάννην Γ. Μουσταφᾶν καὶ συντροφίαν νὰ πληρώσῃ τὸ συμφωνηθὲν ἀγῶγι· ἔθεν τὸ ἐπλήρωσε, τὸ δὲ πρᾶγμα ἔστειλε πρὸς τὸν ἐδώσε Ἀουστριακὸν ὑπῆκοον κύριον Νικόλαον Κουζκοντάκην πρὸς τὴν ὁποῖον ἦτον διορισμένον νὰ ἐλθῇ· ἀλλ' ὁ κύριος Κουζκοντάκης ἐπλήρωσε μέρος τῶν ἐξόδων, τὰ δὲ ὑπόλοιπα f. 1831 καὶ 56 χρεωστούμενα εἰς τὸν κύριον Ἰωάννην Γεωργίου Μουσταφᾶ κατὰ τὸν λογαριασμὸν του δὲν θέλει νὰ τὰ πληρώσῃ λέγων ὅτι τὸν λείπουν τὰ ἑπτὰ σακκία, καὶ ὅτι τὸ ἀγῶγι δὲν ἔπρεπε νὰ πληρωθῇ σωστὰν εἰς Γιοῦρ ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα ἔπρεπε νὰ φερθῇ εἰς Βιένναν παρὰ τοῦ αὐτοῦ ἄμαξᾶ κατὰ τὴν συμφωνίαν· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι ἀποδεδειγμένον ὅτι ὁ κύριος Ἰωάννης Γεωργίου Μουσταφᾶς δὲν πταίει διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἑπτὰ σακκίων, τὸ δὲ ἀγῶγι ἐδιδάσθη νὰ πληρώσῃ κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ εἰς Γιοῦρ κριτηρίου, γίνεται ἀγωγή εἰς τὸ ἐνταῦθα ὑψηλὸν κριτήριον καὶ ἀναμφιβόλως ὁ λαβὼν τὸ πρᾶγμα κύριος Κουζκοντάκης θέλει ὑποχρεωθῇ νὰ πληρώσῃ καὶ τὰ ὑπόλοιπα τῶν ἐξόδων κατὰ τὸ δίκαιον· ἐπειδὴ ἄλλο πταίσμα δὲν φαίνεται νὰ ἔχη ὁ κ. Ἰωάννης Γεωργίου Μουσταφᾶς εἰ μὴ τὸ νὰ ἐνεπιστεύθη εἰς τὸν κ. Κουζκοντάκην νὰ στείλῃ τὸ πρᾶγμα πρὸ τοῦ νὰ πληρωθῇ τὰ δίκαιά του ἐξόδα.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ κύριος τοῦ πράγματος Μιχαὴλ Γεωργίου Μπούγιου ἐκ Βιτωλίων ἀπειλεῖ νὰ κατατρέξῃ εἰς τὴν ὀθωμανικὴν ἐπικράτειαν τὸν κύριον Ἰωάννην Γεωργίου Μουσταφᾶν καὶ τοὺς συντρόφους τοῦ ζητῶν τάχα παρ' αὐτῶν τὴν ζημίαν τῶν ἑπτὰ χαθέντων σακκίων βαμβακίων καὶ ἄλλα ἄδικα καὶ παράλογα ζητήματα, δίδομεν τὴν παροῦσαν πίστιν καὶ μαρτυρόμεθα ἐνώπιον ὁποιοῦδήποτε φιλοδικαίου κριτοῦ καὶ ἢ ἐξουσιαστοῦ ἀφιλοπροσώπου ὅτι ὁ κύριος Ἰωάννης Γεωργίου Μουσταφᾶς καὶ οἱ σύντροφοί του εἶναι ἀνέγκλητοι εἰς τὴν ζημίαν τῶν ἑπτὰ σακκίων βαμβακίων τοῦ ρηθέντος Μιχαὴλ Γεωργίου Μπούγιου, ὅτι ἐξ ἐναντίας εἶναι γνωστὸς τοῖς πᾶσιν ὡς τίμιος καὶ εὐσυνείδητος ἄνθρωπος, ὅτι τοιοῦτον τὸν ὁμολογεῖσιν ἔσοι μετ' αὐτοῦ ἀνέκαθεν δουλεύονταί, καὶ μάλιστα εἰς τὰς δεινὰς περιστάσεις τοῦ παρελθόντος πολέμου μετὰ τὸν ζῆλον καὶ προθυμίαν του ὑποχρέωσε πολλοὺς, καὶ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Μιχαὴλ Γεωργίου Μπούγιου εἰς αὐτὸν χρεωστῆται τὴν χάριν τοῦ νὰ μὴ ἐζημίωσεν περισσότερα εἰς ἐκείνας τὰς περιστάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐκινδύνευον καὶ ὅλα τὰ βαμβάκιά του νὰ χαθῶσι καθὼς δὲν λείπουσι παραδείγματα βαμβακίων καὶ ἄλλων πραγμάτων τὰ ὁποῖα εὐρόντες οἱ ἰχθροὶ ἐρριμένα, ὡς καὶ τὰ ἰδικά του, μετέφερον ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, χωρὶς νὰ δυνηθῶσιν οἱ κύριοι αὐτῶν νὰ τὸ ἀπολαύσωσι.

Εἰς δὴλωσιν τούτων ἐγένετο τὸ παρὸν καὶ εἰς πίστωσιν ἐσφραγίσθη μετὰ τὴν σφραγίδα τῆς κοινότητος τῶν ἐνταῦθα πραγματευομένων ὀθωμανικῶν ὑπηκόων καὶ ὑπεγράφη παρὰ τῶν παρευρεθέντων εἰδημόνων τῆς ἀθωότητος τοῦ κυρίου Γ. Ι. Μ. καὶ τῶν συντρόφων αὐτοῦ, ἵνα ἔχη τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν ἐν παντὶ τόπῳ καὶ κριτηρίῳ δικαιοσύνης. Αἱ δὲ συκοφανταίαι τοῦ Μιχαὴλ Γεωργίου Μπούγιου, ὅσας ἤθελε κάμει κατὰ τοῦ κυρίου Ἰωάννου Γεωργίου Μουσταφᾶ ἢ τῶν συντρόφων αὐτοῦ νὰ μὴ εἰσχωσθῶσιν, ἀλλὰ νὰ ἀποβληθῶσιν ὡς ἄδικοι καὶ κακεντρέχεις.

Εἰς Βιέννην τὴν 7ην Μαρτίου 1810

(Λεῖπει ἡ σφραγίς, διότι εἶναι προφανῶς τὸ σχέδιον).

Βιέννης ἑλλ. ἐκκλησία τοῦ ἀγ. Γεωργίου

(Σχέδιον)

Πρὸς τοὺς τιμωτάτους σπεδιτόρους ἐν Πέστη, οἵτινες ἐκσπεδί-

ρουν τὸ πρᾶγμα τῶν ἐνταῦθα ὀθωμανικῶν ὑπηκόων πραγματευτῶν.

Βιέννη τῆς 5 Φεβρ. νέου 1810

Καὶ διὰ ἄλλης μας ταῖς ἀπερασμέναις δὲν ἐλείψαμεν νὰ σᾶς φανερώσωμεν ἐκ μέρους πάσης τῆς ἀδελφότητος τὴν μεγάλην φθορὰν ὅπου γίνεται εἰς τὰ βαμβάκια, τὰ ὁποῖα ἔρχονται ἐδῶ κατασαπησιμένα καὶ σᾶς ἐλέγομεν νὰ τὰ κυβερνάτε διὰ μὴ κείτωνται εἰς ταῖς λάσπαις καὶ ἀφανίζονται· ἤδη πάλιν σᾶς φανερώνομεν ἄλλο μεγαλύτερον καὶ ἀναπόφευκτον κακόν, ὅπου γίνεται εἰς αὐτὰ τὰ βαμβάκια, τὰ ὁποῖα λαμβάνοντες ἐδῶ οἱ κύριοι αὐτῶν καὶ βιζιτάροντές τα εὐρίσκουσιν ἀπὸ ὀλόκληρα (σακκία διεγεγραμμένον) ντέγγια τὸ μὲν βαμπάκι κλεμμένον, τὰ δὲ σακκία γεμάτα ἀπὸ τζουπφὸλ καὶ ἀπὸ ψάθαν καὶ ἄλλα παλαιομπαλώματα. Τοῦτο ἠκολούθησεν εἰς τὸ πρᾶγμα τινῶν τῶν ἐνταῦθα πραγματευτῶν καὶ ἐτάραξε πᾶσαν τὴν ἀδελφότητα· ἐπ' ἀληθείας μὲ κανένα τρόπον δὲν ὑποφέρεται ὁ πραγματευτῆς νὰ πληρώνη ἀπειρα ἔξοδα ἕως οὗ νὰ ἴδῃ τὸ πρᾶγμα του καὶ εἰς τὸ τέλος νὰ τὸ λάβῃ ἀφανισμένον καὶ ἀντὶ βαμβάκι νὰ λαμβάνῃ σκοῦπρα· οἱ ἀμαξάδες ποτὲ δὲν πιστεύομεν νὰ τολμήσωσι νὰ κάμωσι τέτοιον πρᾶγμα, ἀλλ' ἐδῶ ἔδεται λόγος ὅτι αὐτοῦ εἶναι μία φατρία κλεπτῶν ὅπου κάμνουσι τοιαῦτα πρᾶγματα, ἄξια διὰ τὸ Κριμινάλη· ὡς φαίνεται δὲν γίνεται ἡ πρέπουσα προσοχὴ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους σᾶς, ὅπου ἐπιστατοῦσιν εἰς τὰ βαμβάκια, διὰ τοῦτο οἱ κακοῦργοι εὐρίσκουσι τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀρπάξωσι τὸ βαμπάκι καὶ νὰ γεμίσωσι τὰ σακκία μετὰ σκοῦπρα· (ὁπισθεν) καὶ εἶναι φανερόν ὅτι οἱ κλέπται αὐτοὶ εὐρίσκουσιν ἀρμόδιον καιρὸν καὶ κάμνουσι τὴν κλοπὴν· ὅτι τὰ ντέγγια ὕστερον τὰ ράπτουν μετὰ καζῆλι καὶ φαίνεται ἔχουσι καὶ μαγαζιά, καὶ βάνουσι τὰ κλεφθέντα καὶ τὰ πουλοῦν εἰς τὸν ἕνα καὶ ἄλλον. Ὅθεν σᾶς παρακαλοῦμεν νὰ λάβετε τὴν φροντίδα νὰ ἐξετάξετε ἀκριβῶς, μήπως μάθετε ποῖοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ κακότεροι, ὅπου κάμνουσι τοιαύτας ζημίας καὶ νὰ μᾶς τοὺς φανερώσετε, διὰ νὰ κινηθῇ ἡ ἀδελφότης διὰ μέσου τῆς ὑψηλῆς διοικήσεως καὶ νὰ λάβουσι οἱ τοιοῦτοι τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν· ἀκόμη σᾶς λέγομεν ὅτι πρέπει καὶ ἡ τιμιότης σᾶς νὰ λαμβάνετε τὸν κόπον νὰ πηγαίνετε εἰς τὰ βαμβάκια καὶ νὰ βιζιτάρετε καὶ μερικὰ ντέγγια ἀπὸ κάθε παρτίδα καθὼς καὶ ἡμεῖς ἐδῶ ὅταν λαμβάνωμεν πρᾶγμα ξένον Κομμισιόνι δὲν ἀφινόμεθα μόνον εἰς τοὺς ἀνθρώπους μας, ἀλλὰ

πηγαίνομεν καὶ μόνι: καὶ τὸ βιζιτάρομεν, πάντοτε δὲ νὰ ἔχετε πιστοὺς ἀνθρώπους ἐπιστάτας εἰς τὰ βαμπάκια διὰ νὰ εἶναι προσεκτικοὶ καὶ ἀγρυπνοὶ, διὰ νὰ μὴν εὐρίσκωσι τὸν καιρὸν εἰ κλέπται νὰ ἀφανίζωσι τοὺς πραγματευτάς. Προσμένομεν τιμίαν σας ἀπόκρισιν, καὶ σὰς ἀσπασόμεθα ἀδελφικῶς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΩ ΒΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑΣ¹

Ἀναφέρονται τρεῖς ἐκκλησῖαι δυτικῶν, ὧν ἡ μία εἶχεν ἤδη ἱερέα λαμβάνοντα τρία Οὐιχίαι τὸν μῆνα, ἐπίσης καὶ ἡ ἄλλη. Περὶ τῆς τρίτης γίνεται ἤδη φροντίς νὰ διορισθῇ ἱερεὺς.

Περιμένουσι τὸν Καλλέργην.

Ἀναγγέλλουσι τὴν οἰανδήποτε ἐξοικονόμησιν τῆς θέσεως τοῦ Fiscale διὰ τοῦ διορισμοῦ τοῦ Dr Cattaneo di Nation Greca impiegato al presente nelle Letture di Padova, soggetto veramente per le sue co nosciute habilita di considerabile riuscita quando pensosso tutt' hora all' intra presa del Carico.

Ἐπιστολὴ τοῦ Ρενιέρ ἐκ Ζακύνθου τῆ 9 Δεκεμ. 1688.

Ἀνακεφαλαιοῖ τὰ γενόμενα ὑπ' αὐτοῦ. Τὸ ἔργον προέβαινε κατ' εὐχὴν, ἔτε ἕνεκα τῶν ἀσθενειῶν διαταράχθησαν.

Ἀσθενήσας, τῶν συναδέλφων πορευομένων εἰς Γαστούνην, ἔμεινεν ἐν Πάτραις μετὰ τῶν ἄλλων ἀσθενῶν. Ἀνακτηθείσης δὲ πῶς τῆς υγείας ἐπέδῃ μικρὰς λέμβους, ἵνα μεταβῇ Γαστούνην. Μόλις δὲ σωθεὶς ἀπὸ φρικτῆς τρικυμίας ἐφθασεν εἰς τινα τῶν κόλπων τῆς ἀκτῆς ἐκεῖνης, ὅπου ἐλθὼν καὶ ὁ Proveditor di Castel Tornese da Riva παρέλαβεν αὐτὸν καὶ μετεκόμισε διὰ φορτηγοῦ ἀμάξης εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὅπου εἶδε καὶ τοὺς συναδέλφους τοῦ ἐλθόντος εἰς ἐπίσκεψιν. Προχωροῦντος τοῦ ψυχροῦ καιροῦ ἐνόμισε σκόπιμον νὰ μεταβῇ εἰς Ζακύνθον πρὸς Ἰασιν. Ἐκεῖθεν δὲ μετὰ τινα χρόνον ἦτο ἕτοιμος πρὸς ἀπόπλουν διὰ Γαστούνην, ἀν μὴ προσήρχετο ἡ ἐκ τῆς ἐκθέσεως τοῦ προνοητοῦ Ζακύνθου στάσις. Ἰὰ δεινὰ του ὑπὸ τῆς λύτης ταύτης ἠϋξήσαν καὶ ποθεῖ πλέον τὴν κάθοδον εἰς τὴν πατρίδα, συμπληρώσας ἤδη τὸ 64 ἔτος τῆς ἡλικίας, ἵνα καὶ ἀποθάνῃ ἐκεῖ ἐν μέσῳ τῶν οἰκειῶν καὶ μὴ γείνη ἐν τῇ στασιαζούσῃ νήσῳ πρῶτον ἀθῶον θῦμα δημοτικῆς μανίας.

1. Συνέχεια ἐκ τοῦ Α' τεύχους τοῦ Κ' τόμ. σ. 66.

N. 11. Ἐκ Γαστούνης sotto Castel Tornese Φεβρουαρίου 2 1688.

Ἐξ ἐπιστολῶν τοῦ Σενάτου ληφθεισῶν τῆ 21 Ὀκτ. μανθάνουσι εἰς ἐξῆς κ.τ.λ.

Πρὸς ἐκπλήρωσιν πάντων τούτων ἔχουσιν ἀνάγκην ὑπαλλήλων, οἱ δὲ ἰδιόκοι των ἐν Πάτραις ἀσθενεῖς, ὁ λαγιστῆς Biondi ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ Ρενιέρ εἰς Βενετίαν. Ζητοῦσιν ἄξιον λόγου ταμίαν.

Ἐν τούτοις προεκήρυξαν εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ παράσχῃσι σημείωσιν περὶ τῶν κτήσεών των μετὰ σχετικῶν μαρτυριῶν τοῦθ' ὅπερ πολλοὶ ἤδη ἐποίησαν.

Ὁ Καλλέργης εἶνε ἤδη ἐν Ζακύνθῳ. Φθάσας θὰ σχεδιαγραφήσῃ τὴν χώραν τῶν Πατρῶν, ὅπερ δὲν ἐτελείωσε διὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Alberti καὶ ἔπειτα ἀμέσως θὰ ἐπακολουθήσῃ τὴν ἐργασίαν ἐν ταῖς χώραις τῆς Γαστούνης.

Ἐλπίζουσι γὰρ ἐφθάσεν ἤδη ἐν Βενετίᾳ ὁ Ρενιέρ, μὴ δυνηθεὶς νὰ ἀνθέξῃ διὰ τὴν προκεχωρημένην ἡλικίαν καὶ τὰς ἀσθενείας εἰς τὸ πολύπονον καὶ ἀκανθῶδες ἔργον κτλ.

Ἄριθ. 12 Ἐκ Γαστούνης 4 Φεβρ. 1688.

Μεταβαίνουσιν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ φρουρίου Castel Tornese κ. τ. λ.

Καθ' ὅσον ἐργάζονται στέλλουσι le notizie εἰς τὸν Provvedor general in Regno, εἰς ὃν ἐστειλαν ἤδη la descrizione delle anime del territorio di Castel Tornese κλπ.

Ἐμπόδισαν τὴν ἐξαγωγήν προϊόντων τοῦ τόπου καὶ εἰσαγωγήν ξένων ἵνα ἴδωσι τί παράγει ἡ χώρα, συγγρόνως πληροφορούμενοι παρὰ διαφόρων ἐμπόρων τὰ κατὰ τὴν παραγωγήν, περὶ οὗ στέλλουσιν αὐτοῖς, σημείωσιν, ἥτις ὁμοῦ δὲν παριστάνει τὴν σημερινὴν παραγωγήν τοῦτόπου διὰ τὸν πόλεμον καὶ λιμόν. (Αὕτη λείπει) κ. τ. λ. Libri il numero e qualità si di quelli ch' ha essitato come di quelli che s' artovano in essere, editutto ne portaremo le notizie distinti a V.V S. parte ne depredarono li Ceffalonioti accori à questa parte allettati dalle preda. Ma la maggior et considerabil summa é quella ch' é sparsa frà questi villici el abitanti numerandosi pochi che non

habbino colta la congiuntura d' approfittarsi ben e vero ch'essendo divisi in tante parti κ. τ. λ.

Οὕτω θὰ προδῶσι καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις. Ἐνταῦθα δ' ὁ ἀὴρ impure καὶ βλαβερός οὐ μόνον τοῖς ξένοις ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐγχωροῖς.

Ἐπαναλαμβάνουσι τὴν αἴτησιν των περὶ διευκολύνσεως della mossa.

N. 13 sin 14 prima 5 Μαῦτου 1689 S. N. ἐκ Γαστούνης.

Τελευτησάσης ἐν Ζακύνθῳ τῆς στάσεως ἦλθεν ὁ Καλλέργης καὶ ὡς ταμίης ὁ πρότερον ἐκεῖ ταῦτ' ἐπιτελῶν Renier Lerra, ἀντικατεστάθησαν δ' ἐν γένει ἢ συνεπληρώθησαν αἱ τάξεις τῆς ὑπαλληλίας.

Καὶ πρὸ τῆς ἀφίξεως τῶν ἀπὸ 10 Φεβρ. γραμμάτων τοῦ Σενάτου ὁ Michiel ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ Καλλέργη κ. τ. λ.

Ὁ Γρίττης μετέβη εἰς Λεχαινὰ διαταγῆ τοῦ σενάτου, ἵνα ἴδῃ τὰς Salino κ. τ. λ.

Ἐπεσκέφθη καὶ τὰ δάση τῶν περιχώρων, ἀφήρесе τὴν ὑπάρχουσαν ἐλευθερίαν τοῦ κήπτειν ξύλα κατὰ τὸ δοκοῦν ἐν τόπῳ τινὶ καλουμένῳ Arja o Coraca κ. τ. λ.

Ἐνεργοῦσι μὲν τὴν ἀπὸ γειτονικῶν χωρῶν ἔλευσιν ἀνδρῶν καὶ δὴ ἐδέχθησαν τὴν πρότασιν τινος καπετάν Zuane da Patrasso di far pervenire in questo Regno qualche quantita d' esse famiglie ad habitarlo κ. τ. λ.

Στέλλουσι διαφόρους στατιστικὰς καὶ τὴν σημείωσιν τῶν δημοσίων οἰκῶν ἐν Castel Tornese, Borgo, Gastunni, e diverse ville ἐξαίρουμένων τῶν μελλουσῶν νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς quartieri, magasini et altro s' é procurato d'affitare la quantita maggiore delle rimanenti καὶ ἔδωκαν τὰς ἀναγκαίας παραγγελίας εἰς τὸν Prov Riva, αἵτινες ὡς τὸ πλεῖστον θὰ ὠφελήσωσι τὸ δημόσιον. Παραχωρητέαι δὲ οἰκίαι τε καὶ μῦλοι ἀφανισμένοι ἢ ἐν κακῇ καταστάσει ἐπὶ τῷ ὄρω ἀνασκευῆς ἐπὶ 4 καὶ πέντε ἔτη κ. τ. λ.

Ἐκ τῶν παρεντιθεμένων ἐγγράφων λείπει ὁ ἀριθμὸς 2, 3 καὶ οἱ 6, 7, 8 ἂν δὲν ἐγράφη κατὰ λάθος μᾶλλον ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῆς ἐπι-

στολής con otto scritte, διότι οὐδ' ἐν τῇ ἐπιστολῇ μνημονεύεται ἔγγραφον πέρα τοῦ ἀρ. 5.

Ἐν τῷ ἔγγρ. 5 nota di beni concetti a greci σημειοῦνται οἰκοὶ 1701 1/2 boteghe 34 πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις nerotrivio cioè ediffitio che si fola la lana un e mezzo 1 1/2 vigne zapade dici mille rettecento vinti quattro No 10724 uve passe zapade sedeci 16, orti cento doi e mezzo 102 1/2 terreni in stremata quattordici mille doicento sessanta otto 14 268 morari dodici mille ottocento dodeci 12 812.

N. 14, 2

... Si sono nel tempo stesso formati gl'ordini per questa camera di Castel Tornese in quali si sono estese le regole migliori e più caute per il maneggio di... et assegnate le funzioni peculiaris cadaum ministro κ. τ. λ.

Εὐρέθη ὅτι εἶχον συναχθῆ 855 ζῶα μεγάλα καὶ 2789 μικρά, ὧν τὰ πρῶτα ἐπωλήθησαν (τὰ πλεῖστα) ἀντὶ ρεαλίων 2569 τὰ δὲ ἀντὶ ρ. 436, ἐπίσης δὲ εἰσεπράχθησαν ρεάλια 2323 ἀπὸ σίτου ἐξ ὧν 680 mozza di grano καὶ ἐξ ἄλατος ρ. 400, ἐπίσης ἀφεθέντων ὑπὸ τῶν φευγόντων τούρκων εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων. Δοθέντων τινῶν εἰς τοὺς καταγγέλλοντας ἔμειναν ἐν τῷ ταμείῳ ὄσα σημειοῦνται ἐν τῷ ἀρ. 2 ἐνθα εὐρίσκομεν πλὴν τῶν ἄνω εἰδῶν σημειούμενον καὶ χαλκὸν rame in diversi peci e Rotame.

Nelle piazza sudetta di Castel Tornese riconoscemo per hora bustante la destinatione d' un solo proveditore col mensuale solario di Ducati cento e vinti κ. τ. λ.

Στέλλουσι τὴν σημείωσιν τῶν coppresentanti ἑκασταχοῦ τῆς Πελοποννήσου ὑπ' ἀρ. 3. ὑπ' ἀρ. δὲ 4 le Tariffe da noi decretate per li Ministri di tutte le cariche del Regno et anco per quelli di questo Magistrato nell' estera de quali prese per mano κ. τ. λ.

Τῶν γερόντων τῶν Καλαβρῶτων ἐλθόντων καὶ ζητούντων ἀνδρα Βενετόν, ἵνα ὡς δαιτητῆς διαχωρίσῃ τὰς διαφωνίας των καὶ στερεώσῃ τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν, τοὺς πείθουσιν εἰς μηνιαίαν κατα-

βολὴν 50 δουκάτων ἵνα σταλῆ αὐτοῖς Rettore ὡς διοικητῆς μετὰ τῶν γερόντων Καλαβρῶτων καὶ συνιστῶσι τὴν ἐκλογὴν καταλλήλου ἀνδρὸς di virtù e d'integrità tale, che sappia in questi prinicipii far à pieno spiccare le soavità del publico Domicio κ. τ. λ.

᾽Ὁρισαν ἐν Γαστούνῃ τόπους διὰ τὰ δημόσια Lazaretti, ἔκριναν δὲ κατάλληλον τὴν κατασκευὴν τοιούτων καὶ ἐν Chiarenza διὰ τὸ εὐκρατον τοῦ τόπου, ἐνθα διὰ τῆς ὕλης κατεστραμμένων οἰκιῶν οἰκοδομηθήσονται αἱ νέαι τῶν ἐγχωρίων παρεχόντων ἐκ τῶν ἰδίων ὄσα δύνανται πρὸς πληρωμὴν τῶν ἐργατῶν κ. τ. λ.

Μνημονεύουσι τῆς ἀμαθείας l'ignorante rusticità dei Papa stessi κ. τ. λ.

Rilevatari nel tempo stesso da Noi per uno dei maggiori sconcerti l'uso predicato da questi Vescovi d'impinguarsi con dannate estorsioni d'aperta simonia nel vendere ai Papà stessi l'officiatura di varii Tempii

Con altra simile processione s' è da Noi celebrata la trascorsa fastivita di S Marco per inserire nel cuore d' ogn'uno la dovuta venerazione verso un sì benefico antico Protettore della serenissima Patria e perche più non venga ommesso in qual si sia di questi luoghi annualmente, tal degno tributo ai meriti eccelsi del santo, sara finito nel statuto anco questo agli altri ordini, che nelle cose ecclesiastiche dovremo decrebare.

Ἵποβάλλουσι τὴν αἴτησιν τῶν ἀνυποδῆτων τῶν Πατρῶν δύο δυνάτων τοῦ ἐτέρου Μεδιολανέως καὶ τοῦ ἄλλου Βενετοῦ περὶ παραχωρήσεως οὐ μόνον dell' ospitio e della chiese τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου ἀλλὰ καὶ γαιῶν ἐπαρκουσῶν εἰς διατροφήν 4 κληρικῶν καὶ 2 λαϊκῶν. Διατάξαντες ὄσον ἠδύναντο κάλλιον τὰ ἐκεῖ μεταβαίνουσιν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν. Ἐμίσθωσαν πλοῖον πρὸς μεταφορὰν τῶν πλείστων οὐκείων καὶ τῶν οἰκογενειῶν, ἀλλ' οὐκ ἀξιοκαταφρόνητος ἡ ὑπολειπομένη διαξήρας μεταφορά.

Ἀναφέρει τὰ παρεντεθειμένα καὶ παρατηρεῖ.

Κατὰ ταῦτα λείπουσιν οἱ ἀρ. 3 καὶ 7. Οἱ ἀριθμοὶ δὲν ἀνταποκρίνονται τελείως πρὸς τοὺς ἐν τῇ ὡς τῆς ἐπιστολῆς.

Ἐπάρχει παρεγγεθεμιμένον ἀνευ ἀριθμοῦ καὶ ἄλλο ἐγγραφον περιέχον διατιμήσεις οἷαι καὶ αἱ τοῦ ἀρθροῦ 4, καὶ τῶν πληρωμῶν, αἱ δέον νὰ λαμβάνωσιν οἱ ὑπάλληλοι.

Ἐπιστ. ἀρ. 15. Ἐξ Ἀρκαδίας 18 Μαΐου 1689.

Ἀναχωρήσαντες τὴν 10 Μαΐου ἐκ Γαστούνης διήλθον διαφόρους πόλεις, ἰδίως τὴν καλουμένην Zogia, che è delle più Grandi et habitate θαυμάζοντες la vastità di quelle campagne per lo spazio d'un intiera giornata sino alla villa di Pirgo ma col solito difetto della cultura, non corrispondendo di gran lunga il numero de lavoratori all'ampiezza et al genio fertile delle terre.

In poca distanza dalla villa stessa προσέσχον εἰς τὰς peschiere καὶ Saline, αἵτινες τελευταῖαι εἶνε μέγισται καὶ θὰ παράσχωσι πολλῶ μελζῶ ὠφέλειαν σὺν τῇ αὐξήσει τῶν κατοίκων ma che fossero pratici della vera forma che negl' altri luoghi si tiene et che in queste diversamente s'osserva.

Scorre in quelle vicinanzel Fiume Alfeo hora detto Rofea le di cui ripe conservano ancora qualche assomiglianza alle amenità κ. τ. λ.

Si siamo d'indi trasferiti alle chiesa cattedrale greca, che era anticamente dedicata à S. Nicolò e da Turchi ridotta in Moschea fù novamente agl' usi sacri del culto divino restituita, e questo Monsignor Arcivescovo Metropolita già di Cristianopoli, Città antica in queste vicinanze hora distrutta, ci hà nuovati i Festimonij della devotione κ. τ. λ.

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀφιξίν των ἤρξαντο τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀπὸ 5 Ἀπρ. ἐπιστολῶν των κ. τ. λ.

Ἐκφράζουσι τὴν βαθεῖάν των λύπην ὅτι ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ Σενάτου εἰς ἀπάντησιν τῶν ἐπιστολῶν, δι' ὧν ἐκθέτουσι τὸ βαρὺ τῶν

ἐξόδων δὲν εὐρίσκουσι παρὰ espressioni d' inclinazione propensa à sollevarli dalle spese gravissime che per li viaggi vanno occorendo. Στέλλουσι δὲ λογαριασμὸν τῶν ἀπὸ Ζακύνθου μέχρι Ἀρκαδίας ὁδοιπορικῶν, ἅτινα κατὰ τὴν σημείωσιν των τὴν ἀκριβῆ, παραντιθεμένην, φθάνουσιν εἰς Ρεάλια 890,82.

Ἄν τὸ Σενάτον δὲν φανῆ πρόθυμον εἰς πληρωμὴν εἶνε ἠναγκασμένοι νὰ μείνωσιν ἔνθα εἶνε παρ' ἑλπὴν των τὴν σπουδὴν ἕνεκα τοῦ βάρους τῶν ἐξόδων. Πικρὰ ἦτο ἡ εἶδσις τοῦ θανάτου τοῦ πρώτου συναδέλφου των Renier

N. 16 sola ἐξ Ἀρκαδίας 28 Μαΐου.

Ἐτράπησαν εἰς τὴν distuttione de proventi illeisti dei prelati nella forma colle riverissime di N. 14 espessi.

Ἐδημοσίευσαν τὰ σχετικὰ περὶ τούτου ἐν Πάτραις καὶ Γαστούνη καὶ εὔρον τοὺς ἐπισκόπους προθύμους εἰς κατάργησιν τῶν ἀδικιῶν.

Ἐντεῦθεν ἐνεθαρρύνθησαν εἰς ἐπέκτασιν τοῦ ἀγαθοῦ τούτου καὶ εἰς τὰ ἄλλα μέρη τοῦ βασιλείου ἐπίσης πάσχοντα ἀπὸ τούτων τῶν καταχρήσεων. Διευθύνεται λοιπὸν τὸ σχέδιον τοῦ ψηφίσματος περὶ τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ βασιλείου εἰς τὸν τοῦ Ναυπλίου προνοητὴν Bellani, ἵνα τὸ διευθύνῃ εἰς τὸν Principe Capitan general, ἀλλ' οὗτος ἐνόμισεν ἀναγκαίαν τὴν ἀναστολὴν τῶν ἀποφάσεων τούτων διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους :

Pondera la Serenita sua la commotione κ. τ. λ.

Εἶνε περιληψίς τῶν στελλομένων ἐγγράφων διὸ καὶ παραλείπω τὴν ἀντιγραφὴν τῆς ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἀναλύσεως.

Στέλλουσι τὰ σχετικὰ ἐγγράφα unendovi pure la nota di quello concorrevario a contribuir al suo Vescovo li abitanti di Romania e mentre nella sopradita nostra Terminatione κ. τ. λ.

Παραντιθενται

1. Terminatione per gl' utili dei Vescovi.

(ἀντιγραπτέα ὄλη)

2. Capitoli di ducali del Serenissimo Dominio ὡς ἐξῆς :
Copia di Contenuto in Ducali del S. Dominio di 21 ottobre 1688 omissis κ.τ.λ.

Per questo andarete maturando un statuto che stabilisca in tutte le cose il miglior ordine. κ. τ. λ.

3. Proclama contra Vescovi.

(ἀντιγραφτέα ὄλη)

4. Ducali di sua serenita agl' Ec. Sindici.

(ἀντιγραφτέα ὄλη)

5. Risposte degl' ec. Sindici à S. Serenita

(Ὅλον)

6. Nota di quello si esibiscono di contribuire al Vescovo gli abitanti di Romania.

N. 17 sola ἐξ Ἀρκαδίας 18 Luglio 1689.

...Μόλις μετὰ τὴν ἀφίξιν τῶν datosi dunque di mano agl' imanti delle x e β s' è il tutto affittato a Villa per Villa, sendovi voluntieri consorsi. Paesani κ. τ. λ.

Ἐλπίζουσι προσεχῶς νὰ στείλωσιν ἀπολογισμὸν ὄλων τῶν προσόζων τοῦ Μωρέως. Ἐν ταῖς μέχρι τοῦδε deliberati διαφορὰ 53,000 περίπου ρεαλιῶν ὑπὲρ τὸ παρελθὸν ἔτος κ.τ.λ.

Συναποστέλλουσι σημειῶσιν τῶν δημοσίων αἰκῶν in questo Borgo, καὶ σημειῶσιν τῶν κατοίκων Ἀρκαδίας, Φαναρίου, Ναδαρῖνου, Μεθώνης κ.τ.λ.

Ἐζήτησαν καὶ ἐνταῦθα οἱ κάτοικοι πατρικίον ἀντιπρόσωπον ἵνα ὦσι d' essere per capo si decoro e di sicurezza governati, προσφερόμενοι νὰ συνεισφέρωσιν ἐξ ἰδίων πρὸς διατήρησιν αὐτοῦ.

Μελλούσης νὰ γείνη ἀρχῆς καὶ ἐνταῦθα alla liquidatione de beni de Graeci ἐπειδὴ ἔμαθον ὅτι ἐν Γαστούνῃ ἔγειναν σχετικῶς ψευδεῖς καταθέσεις, ἀπεφάσισαν τὸ νῦν che non siano più assonti li esami de testimonii prodotti dalla parte interessata, ma si proceda in forma d' Inquisitioni κτλ.

Πλησιάζοντος τοῦ τέλους τῶν ἄλλων ἐργασιῶν των σκέπτονται νὰ μεταβῶσιν εἰς Ναδαρῖνον. Ἐπαναλαμβάνουσι τὴν περὶ τῶν ὁδοποιητικῶν ὑπόμνησιν.

In tanto per lasciare in questo Borgo radicato il Rito Latino riconosciutosi il luogo molto opportuno all' eret-

tione d' un convento di Religione mendicante, s' è ridotto una delle habitatione più proprie in Chiesa e se ne son destinate altre diracate per il Convento stesso, per la fabbrica del quale s' è assegnato l' usufrutto per anni quattro di pochi stabili da essere amministrato. Ἀφῆκαν δὲ τὸν P. Oratio Venetionο della riforma di Venetia θεβαιοῦντα καὶ τὴν προσεχῆ ἀφίξιν ἄλλων μοναχῶν τοῦ αὐτοῦ τάγματος.

Στέλλουσι τέλος terminatione, ἣν ἐποίησαν περὶ τῶν ἀτόπων κ. τ. λ.

Παρενθῆκαι.

1. Ἄνευ ἀρ. Ristretto delle Case e boteghe... nella Fortezza e Borghi di Arcadia 10 Giugno 1689.

Eiue case buone 129 case dirocate et incendiate 210 botegte buone 23 dette dirocate et incendiare 15.

2. Ἄνευ ἀριθμήσεως. Ἡ διαταγή περὶ μὴ ἐνοικιάσεως δημοσίων κτήσεων ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς πολιτείας, τῶν ὑπαλλήλων των ἢ καὶ στρατιωτικῶν.

N. 18 Sola. Ἐκ Κορώνης 5 Αὐγ. 1689. Στείλαντες τὰ πλείεστα σκαῦη διὰ πλοίου εἰς Κορώνην μετέβησαν εἰς Ναδαρῖνον διὰ ξηρᾶς ἐν μιᾷ καὶ ἡμισεῖα ἡμέρα.

Ἐίχεν ἐξέλθει εἰς προὔπαντησιν αὐτῶν ὁ Προν. Marcello μετὰ τῶν συνδίκων καὶ προὔχόντων τοῦ τόπου κτλ.

Ἵποβάλλουσι τὰ σχετικὰ ἔγγραφα, ἵνα ἀποφασίσωσι περὶ τε τῶν ἄλλων καὶ περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ὑδρεύσεως δύο κοινοτήτων τῆς μὲν nell' alta, τῆς δὲ nella bassa Maina κ.τ.λ.

Συγχρόνως παρεσιτάσθη ἐπιτροπὴ τῶν φυγάδων Ἀθηναίων συνισταμένη ὑπὸ Ἰωάννου Λεβονά, Μιχαὴλ Καλογερά, Ἰωάννου Παλαιολόγου καὶ Δρ. Δημητρίου Περδικάρη come principali à nome di tutti gl' altri Ateniesi e rammemorando con lacrime degne di pietoso compatimento la privatione della loro patria. Αἰτοῦσιν οἰκήσεις. Οἱ σύνδικοι ἀπευθύνουσιν ἔγγραφόν εἰς τὰς Representanti ἐν Romania, Coron, Corinto, Patrasso e Castel Tornesu ὑποστηρίζοντες αὐτοὺς κ.τ.λ.

Ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τῶν Κυθῆρων δύνανται νὰ ζητήσωσιν εἰς ἐνοίκιον γαίας, ἐρωτῶσι τὸ Σενάτον τί νὰ ποιήσωσι φόβου ὄντος νὰ στερηθῆ καταίκων ἢ νήσος αὕτη, ἀν μάλιστα αὐξήσῃ ἢ μετάβασις εἰς Πελοπόννησον τῶν Κυθηρίων.

Τοῦ Ναβαρίνου τὰ Dacii καὶ τὰς affitanze παρεχώρησαν ὡς συνήθως τοῖς πλειοδοτοῦσι. Τοῦτ' αὐτὸ θὰ γείνη καὶ διὰ peschiera τινὰ εὐρισκομένην ὑπὸ τὸ παλαιὸν Ναυρίνον.

Τελειώσαντες ἐκεῖ τὰς ἐργασίας ἐντὸς 15 ἡμερῶν μετέβησαν εἰς Μεθώνην ποιήσαντες δρόμον δύο ὥρων ἐλαϊόφυτον. Καὶ ἐκεῖ ἔτυχον ἀξιολόγου ὑποδοχῆς ὑπὸ τοῦ Προβέδ. καὶ τῶν προὔχόντων. Διὰ τὸ βραχὺ τῆς γῆς ἐτελείωσαν ταχέως καὶ μετέβησαν μετὰ ἐξάωρον ὄρεινον δρόμον εἰς Κορώνην, ὅπου ἔφθασαν ἤδη πρὸ τριῶν ἡμερῶν (ἄρα 2 Αὐγούστου). Καὶ ἐκεῖ ἔτυχον τῆς ὑποδοχῆς τοῦ προβ. καὶ τοῦ λαοῦ. Περιγραφή τῆς Κορώνης καὶ Μεθώνης.

Ἐν Μεθώνῃ 4 μινορίται κλ. Il vescovo Greco di Modon hà nella sua Diocesi compreso anco il distretto di Navarino et il Prelato qui di Coron in queste adjacenze solamente s' estande sendo entrombi al Metropolita di Patrasso per uso inveterato soggetti.

Στέλλουσι τὴν σημεῖωσιν τῶν οἰκιῶν Ναβαρίνου Μεθώνης θ Borghi καὶ τὴν τῶν ἐνοικιασθέντων μύλων καὶ μηχανῶν καὶ δσων ἐδόθησαν ἄνω μισθώματος διὰ τὴν κακὴν τῶν κατὰστάσιν. "Ωρισαν οἴκους καὶ διὰ τοὺς publici Representanti le comunità, luoghi per Quartieri, ospitali κ.τ.λ.

Ἐδόθησαν προνόμιά τινὰ εἰς τὰς κοινότητας Μεθώνης καὶ Κορώνης.

Οἱ κάτοικοι τῆς Κορώνης ζητοῦσι νὰ μὴ ὑποβάλλωνται εἰς τὸν φόρον τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς παρὰ διὰ 2 1)2 ο)ο μόνον ἐνῶ ἀλλαγῶ ἀναβαίνει ὁ φόρος τῆς ἐξαγωγῆς εἰς 4 ο)ο, ὁ δὲ τῆς εἰσαγωγῆς εἰς 3 ο)ο.

Ὡς πρὸς τὴν σχεδιογράφησιν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καλλέργη διὰ μὲν τὴν Γαστούνην ἐλπίζουσι ν' ἀρκέσῃ ἡ ἐργασία τοῦ Vandiach, ὅστις ὁμῶς μετὰ βαρεῖαν ἀσθένειαν ἐν Ἀρκαδίᾳ, ὡς ἀκούσῃ

πάλιν ἐξαναέπεσε. Διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ τῶν Πατρῶν θὰ ἐργασθῆ ὁ Perido Matiazzi κ.τ.λ.

Παρενθῆκαι.

1. Ἐπιστολὴ Μοροζίνη datta in nostra Ducali Trireni die primo Julii ind sacunda τοῦ 1688, in porto Poroi. Διατάσσει τὴν ὡς καὶ πρότερον ὑποταγὴν εἰς τὴν μητροπολιν Πατρῶν τῶν ἐπισκόπων di Olena, Carnizza, Coron e Modon, τοῦθ' ὅπερ διαταράχθη πως ὑπὸ τοῦ πολέμου.

2. Ἐπιστολὴ Μοροζίνη ἐκ Ναυπλίου 1687 4 Ἀπριλίου παραχωρεῖ οἶκόν τινὰ αὐτόθι εἰς τὸν Καμανδάσην πολίτην Ναυπλίου.

3. Ἐπιστολὴ Μοροζίνη ἐκ Portho Vathi τῆς 14 Ὀκτ. 1685. παραχωροῦντος τῷ Capitani Elia Exarco διαφόρους γαίας εἰς δαίγμα εὐμενείας διὰ τὴν πρὸς τὰ βενετικὰ ὅπλα εὐνοίαν αὐτοῦ καὶ τὴν βοήθειαν, ἣν παρέσχε, μετὰ 25 ἀνδρῶν εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Κορώνης κτλ.

4. Ὁμοίως ἐκ τοῦ αὐτοῦ αὐτοῦ λιμένος 15 Ὀκτ. 1685. Παραχωρήσεις εἰς Πιεράκην Medici ἐκ Biallo τῆς Μάνης διὰ τὴν πρὸς τὴν Ἑνετίαν εὐνοίαν του καὶ πίστιν κ.τ.λ.

5. Ἐπιστολὴ Μοροζίνη ἐκ τοῦ κόλπου Ναυπάκτου 31 Ἰουλίου 1687 παραχωροῦντος τῷ μητροπολίτῃ Ναυπάκτου τὴν ἐν τῷ Borgo ἐκκλησίαν S. Nicolo detta Catelico, ἣν εἶχον μεταποιήσαι εἰς τέμενος οἱ Τούρκοι συμφώνως πρὸς τὴν ὑπ' αὐτοῦ γενομένην αἰτησίαν.

6. Ἐγγραφὸν Μοροζίνη ἐκ Πατρῶν τῆ 21 Αὐγούστου 1687 ἐπικυροῦντος καὶ παραδεχομένου ὡς τοιοῦτον τὸν τέως μητροπολίτην Πατρῶν Ἀρσένιον Δημητρακόπουλον.

Ἄρ. 1. (Δὲν τὸ εὖρον πλέον τῷ 1903). Terminazioni per li Ateniesi.

Ἄρ. 2. Restretto dell' anime del Territorio di Patrasso.

Ἡ ἡμερομηνία 2 Αὐγ. ἀπὸ Κορώνης. Ὁ δλιχὸς ἀριθμὸς φθάνει εἰς 4977 ὧν 2742 ἄνδρες 2235 γυναῖκες. Σημειοῦται ὁ πληθυσμὸς 64 ville. Ὁ πληθυσμὸς τῶν Πατρῶν con suo borgo.

Huomini	Putti	Done	Putte	In tutto
482	179	421	71	1103

'Αρ. 3. Case di Navarin e Modon τῆς αὐτῆς ἡμερομηνίας
Nella Fortezza di Navarin buone Castello Borgo
Οἰκοὶ ἕρθιοι 124 κατεστραμμένοι 142 Boteghe buone 24
dirocate 2.

Nel castelo di Navarin Vecchio καὶ ἐν τῇ Fortezza
καλοὶ οἰκοὶ 20 κατεστρ. 82 καλὰ μαγαζεῖα 8 κατεστρ. 0.

Nella Città di Modon Castello di Terra Borgo.
Καλοὶ οἰκοὶ 88 Κατεστρ. 242. Boteghe buone, 5 bot. dir 0.

N. 4 Nota de Melini e Macino affitate e date da ri-
staurarsi

Αἱ ἀναφερόμεναι μηχαναὶ macine d' oglio.

Ἐν τοῖς λαδοῦσι καὶ τῆς Παπαγιάννης Καλλέργης ἐκ Κρήτης
μετὰ τῶν υἱῶν του, πρὸς δὲ Panagioti Cuttufari di Zarnata.

Ἐν ταῖς παραχωρήσεσι καὶ μισθώσεσιν τοῦ Ναυαρίνου ἀναφέρεται ὁ
Μητροπολίτης Τριπόλεως Ἀγαθάγγελος.

'Αρ. 5. Ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ dispacio ἐνταῦθα ἀνακτεῖται αἱ
διάφοροι παραχωρήσεις τοῦ Μοροζίνη, αἵτε ἀνωτέρω σημειωθεῖσαι
καὶ αἱ ἑξῆς:

Παραχωρήσεις εἰς τοὺς Μεθωναίους κατόπιν ἀναφορᾶς των, ἧτις
παρατίθεται ἐν μεταφράσει μετὰ τῶν ὑπογραφῶν.

1. Ζητοῦσι τὸν σχηματισμὸν δι' un corpo di communita,
τὴν ἐκ τούτου ἐκλογὴν τριῶν συνδίκων, πρὸς δὲ τριῶν δικαστῶν.

2. Νὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἐκλογὴ γραμματέως τοῦ δικαστηρίου καὶ νὰ
δικάζῃ, τοῦτο ἐν οἴκῳ παραχωρηθησομένῳ.

5. Νὰ δύνανται νὰ ἐκλέγῃσι tre deputati alla Sanita et
un Ganir con obligo d' assistere κ. τ. λ.

6. Νὰ γέλῳσι δύο Giustitieri con facultá di poter esti-
mar tutte le robbe comestibili κ. τ. λ.

7. Che si porsena eleggere due giudici periti sive
estimatori de Campi e de danni iῶν προξενουμένων ὑπὲρ
κτηνῶν.

8. Che l' electione del Vescovo greco nell' occasione
di sedia vacante detta stessamente esser fatto dal nostro
consilio sempre in avvenire qual non possi esser proposto
senza che sia commorante di Modon.

9. Che si porsa instituire un Fontico nel quale si deb-
bano riponere li graniches anderanno prevedendo à be-
nefficio della povertá.

10. Che si possa elleggere im Fonticaro:

11. Ἴνα ἔχῳσιν ἀρκετὰ χρήματα πρὸς συναγωγὴν gram. νὰ
παραχωρηθῇ il luoco detto Aga Memaga con li suoi campi
et olivari con quelli che d' à Turchi era in qualità d' elemo-
sina comesso à loro luochi pij e le poche saline

12. Che le sindicis possano formar e tener una Cassa
della Communita εἴτοι νὰ ὑποβάλλῳσιν εὐθύνας τοῖς διαδόχοις.

13. Οἱ Σύνδικοι debbano dar la voce de pretij delli visi,
formenti, orzi, migli, formentoni, ogli et ogni altra cosa
e sorte di minuti che producesse la giurisdittione di Modon.

14. Ὅλαι αἱ ἀργαὶ ἐτήσιαι.

15. Che quando il consilio venidie riservato dal Mag-
gior numero des Sindici non possa esser negata la convoca-
tione dell' illustrissimo Rapresentante mà subito permet-
terla per le deliberationi che occorreranno.

16. Εἰς τὴν ἐκτάκτου προνοητοῦ τὴν φροντίδα ἀνατίθενται πάντα
τὰ τοῦ fontico

17. Ἀποθνήσκοντός τινος οἱ σύνδικοι δύνανται νὰ διορίσωσιν εἰς
τὸ συμβούλιον ἄλλους τῶν αὐτῶν οἰκογενειῶν, οἵτινες περιελήφθησαν
ἐν τῇ πρώτῃ σημειώσει κ. τ. λ.

18. Che non potiamo esser astretti noi del Consilio ne
li altri abitanti del Borgo ne obligati al Servizio della
gallerra perche si popoli il medecimo à beneficcio anco pu-
blico.

19. Che nella campagne di Modon e Borgo à sia concesso l' uso dell' armi da fuoro per poter agevolmente propulsare à tentativi de nemici Turchi nell' occasioni che tentassero invaderci.

20. Che all' occasioni ch' occoreranno incartarsi li publici Datij non possa alium forastiero quelli subastare ma sianò sempre preferiti i nostri cittadini.

21. Ὅτι ὑποχρεοῦνται νὰ πληρώσωσι τὰ τέλη τακτικῶς et in conformita si pratica con quelli dal Zante, e nel medesimo modo anno decimati.

22. Che siano concesse alle comunità tre gratie all' anno da potressi ottenere da publici Rappresentati, due il giorno di Pasque καὶ μία τὰ Χριστούγεννα de banditi e condannati alle prigioni ad tempus.

23. Che il possesso de beni stabili non possi esser alterato per alcuna causa; ma correr debba come correva sotto il dominio de Turchi à scanto delle confusioni che potrebbero nascere dalle novità.

24. Che per conto di Datio d' intrada e uscita non possino corrispondere li mercanti interessati più di 2 1/2 per cento.

25. Che non possino esser accetati vini forastieri se prima non essiterano li paesani per comodo nostro.

26. Che le robbe comestibili che si condurranno nell' luoco non possano esser ventute εις τοὺς ἀναπωλητὰς all' ingi' osso αἴτινες πρῶτον θὰ ἐκτεθῶσιν εις δημοσίαν θέαν καὶ θὰ πωληθῶσι λιανικῶς ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας χάριν τῶν πτωχῶν.

27. Καταγραφέντων διαφόρων οἰκων πτωχῶν ὑπικόνων νὰ δοθῶσιν αὐτοῖς δι' ἀναλόγων che sono in essere di raggion de Turchi di proprio rifuggio

28. Νὰ παραχωρηθῶσιν ἔτι ἐν τῇ πόλει 20 οἶκοι per essor habitate all' occasione.

29. Νὰ ἐπιτραπῆ ἢ ἐν τῇ πόλει οἰκοδομὴ ἑλλ. ἐκκλησίας.

30. Νὰ μὴ ἐπιτρέπηται δι' οὐδένα λόγον ὑλοτομία τῶν ἐλαιοδένδρων.

31. Νὰ ἐπιτρέπηται ὁ φόρος τῶν ζώων τῶν βλαπτόντων τοὺς ἀγροὺς καὶ οἱ κύριοι αὐτῶν νὰ ὑποχρεῶνται εις ἀπότισιν τῆς ζημίας δρισθησομένης ὑπὸ τῶν ἐπὶ τούτῳ periti.

32. Ὅρισμὸς οἰκων καὶ καταστημάτων δρισθησομένων διὰ τὴν ἐπισκοπὴν, τὸ ὑγειονομεῖον, τελωνεῖον καὶ Lazareto.

33. Νὰ μὴ ἐπιτρέπηται εις ξένους δι' ἀπονομεῖν ἐν τῷ Borgo e far acquisti di beni stabili perche essendo augusta la capacita del Borgo non puono aggiustarsi altrisenza confusione e scandalo.

Ὁ δὲ Μοροζίνης διὰ τοῦ ἀπὸ τοῦ λιμένος τῆς Μεθώνης 19 Μαΐου 87 ἐγγράφου του παραχωρεῖ αὐτοῖς εις ἀπάντησιν τοῦ ἐγγράφου των τὰδε.

1. Παραδέχεται προσθέτει ὁμοῦ καὶ 10 εις τοὺς 60, ὧν ἐπιφυλάσσεται αὐτὸς τὴν ἐκλογὴν.

Sopra il 2 — 7 gli sia concesso quanto ricercano restringendole però la giudicatura delle cause loro civili sino la summa di Ducati vinti e nel proprio delle stime da farsi dalli due Giustitieri dovrà precedervi l' approbatione del Rappresentante et alla sua Giustitia devolversi le trasgressioni.

Sopra il XI che riguarda assegamento d' un fondo per istitutione del fontico volemo che con i capitali della comunità sia il medesimo stabilito.

Sopra il XIII ἂς ὀρίζωσιν οἱ σύνδικοι τὰς τιμὰς, ἀλλ' ὑποχρεούμενοι εις τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ ἀντιπροσώπου.

Sopra il 15 προσθέτει ὅτι νὰ μὴ θεωρῆται τὸ συμβούλιον συγκεκροτημένον καὶ τὰ ψηφίσματά του ἔγκυρα ἂν δὲν παρευρίσκωνται τὰ 3)4.

16. 17. Πραπτέον 70 σύνδικοι ὡς ἀπεφασίσθη ἄνω.

18. Le sia permesso l' indulto di non esser estratti quei

del Consilio e gl' altri haditanti del Borgo all' armamento di gallere hensi tenuti all' altre fontioni di publico servitio e massime ad' ompiego de scolari Bombardieri per banefficio dalle Città medesima.

20. Δὲν πρέπει γὰ ἀποκλεισθῶσιν οἱ ξένοι.

22. Παραχωρεῖ μιαν χάριν ἐτησίως τὸ Πάσχα.

24. Ἐστῶσαν αἱ πραγματεῖαι πρὸς τὸ παρὸν ἐλεύθεραι τέλους εἰσαγωγῆς, τὸ τῆς ἐξαγωγῆς ἔστω 4 ο)ο κατὰ τὸν ὀρισμὸν τοῦ Σενάτου ἀπὸ 17 Νοεμβρίου 1685.

25. Ἐπιτραπήτω ἡ εἰσαγωγή ξένων οἴνων.

28. Παραχωρηθήτωσαν οἱ 20 οἶκοι ἐκ τοῦ νῦν ἀκατοικήτων σὺν τῇ ὑποχρεώσει ἀναδιορθώσεως.

29. Ὅρισθήτω τόπος πρὸς οἰκοδομὴν ἐκκλησίας ἂν δὲν ὑπάρχει τοιαύτη.

33. Ἐπιτραπήτω καὶ ξένοις ἡ ἐγκατοικήσεις.

Σημειωτέον ὅτι συχνὰ ἐν τῇ ἀναφορᾷ των μνημονεύουσιν οἱ Μεθωναῖοι τῶν γήσων (Ἰονίων) ὧν φαίνεται ὅπ' ἔπει εἶχον τὸν ὀργανισμὸν.

(*Ἐπεταὶ συνέχεια)

ΕΚΘΕΣΙΣ ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΜΟΡΟΣΙΝΗ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ΡΙΙΘ' κατάλοιπον περιέχει τὴν ἀκόλουθον ἐκθεσιν περὶ τῆς πολιορκίας τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Μοροζίνη.

Venetia primo Novembre 1687

(omissis)

Tutte le lettere che si hebbero la decossa settimana dal Zante delli XI del passato accertano essersi come si disse di là staccata 4 giorni prima una l'eluca spedita dall'Armata con l'avviso dell'acquisto d'Athene Questa però non è per anco comparsa incolpandosene la contrarietà de tempi. Si hebbero bene per via dal Zante lettere di Morea, che dicono che l'Eccellentissimo Signor Zuane Morosini Proveditor Straordinario di Brazzo di Maina tenera con li Mainoti, et alcune Militie ristretti l'habitanti di Mistra consistenti sin 1500 huomini d'armi, et altre 12 anime già usiti perchè spurgati da qualche ombra di morbo che potessero havere fra loro, saran poi traghettati altrove.

La detta Città di Mistra suprema sede de Lacedemoni importato tal nome da Lacedemon, che successe a Lelex, indi fu poi nominata Sparta dalla regina Sparta figlia d'Europa e del detto Lacedemon se bene altri vogliono da Sparta figlio di Foroneore degli Argivi Il suo circuito è parte piano, e parte in colone. Consiste in Castello Città Nova, Borgo di mezzo, e Borgo di fuori, e questo segnato da un fiume ne riceve la communicatione con un ponte di pietra, et il Castello è situato sopra un eminenza con

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ ΤΟΜΟΣ Κ'

cisterna, e Moschca. Questo fu fatto fabricare da Deposti nella cadenza dell'Imperio Greco, e fù fondata già 3400 e più anni, onde detta Città, e più antica di Roma, Siracusa, Alessandria et altre che si contano per le più antiche del Mondo.

Del 1405 Teodoro Desposta trattò la vendita di Sparta

Venetia 8 novembre 1687.

Finalmente doppo haver consumati 43 giorni in viaggio a causa de tempi cattivi arrivò Domenica la tanto attesa Feluca con lettere dell' Armata delli 20 settembre col solo avviso della Morea per l'impresa d' Athene. Mercoledì poi arrivò una Tartana con lettere delli XI passato, con la quale si ha che la mattina delli 21 settembre arrivò l'Armata in Porto Leone d' Athene, e nel tempo stesso il Capitano Staordinario delle navi Venier passò colle navi nel canal di Negroponte per far diversione.

Il detto Porto è distante 6 miglia dalla città d' Athene capace di 100 e più navi e non si vedono più vestigie di quelle Mura che dal Mare continuano sino alla città d' Athene fatte fare da Temistocle, e di strutte da Silla. Vicino alla città vi è ancora qualche Tempio si vede il studio di Demostene l' Areopago, con grande palazzo che dicono fosse di Teseo, l' Arsenal di Licurgo, et in lontananza si vedono colonnati, che indicano le grandezze di quella Città ne secoli andati.

Fuor il sbarco in detto Porto comparvero il giorno delli 22 all'obediienza del' S. Capitano Generale li principali Greci, dimostrando giubilo di poter sottrarsi dal giogo de Barbari. Dissero che li Turchi si erano rinchiusi nella Rocca in numero di 5 in 600 con pochi Greci muratori, et

altri Artisti condottivi a forza per valersene all' occorrenze In tanto furono spediti 150 soldati, e disposti in guardie per la Città perchè dalle Militie non fossero danneggiate le Case de Greci, essendo tutte persone civili, e di gran comodi, e nel tempo stesso il Sr Capitano Generale con benigna lettera invito li Turchi della fontezza alla resa, ma non assentirono, anzi mostrarono risolutione di volersi difendere poichè nell' avanzarsi li nostri furono salutati con alcune cannonate, ma senza danno, onde in quel stesso giorno si cominciò a far fascinate e sbariare cannone, e la sera si diede principio alla batteria dove fu unito un sergente Maggiore con alcuni soldati, facendo Turchi tutta quella notte gradissimo fuoco dalla Rocca. Questo é in sito eminente sopra sasso, che da 3 parti lo rende inaccessibile, e dall' altra posta in validissima difesa non meno dalla natura, che dall' Arte, con una mura in qualche distanza di forte struttura, che impedisce l' accostarsi a quella della Rocca, nella quale vi é il Tempio di Minerva con superbissime Colonne.

Alli 23 si condussero Cannoni, e Mortari, e la sera delli 24 si finì la batteria. Alli 25 all' alba si cominciò a batter il Castello al quale a mezzogiorno restarono già levate le difese, e si principiò a far volar le bombe, continuandosi così li giorni seguendi incomodati anco li nostri dalle batterie nemiche.

La sera delli 26 verso meza hora di notte una bomba del Signor Conte di S. Celice cade in un magazzino ove eran riposte polveri, et altre cose bituminose, che acceso il fuoco durò per due giorni e rovino il bel Tempio di Minerva. Alli 27 si seguitò a batter la Piazza con speranza di far brechia, ma indarno, essendo tutto Scoglio.

La sera si misi il Minatori alla Muraglia, ma tutto grebano non si pote dar principio alla Mina.

La mattina delli 28 capitò avviso che il Seraschiero si avanzava con 2 Cavali e qualche corpo di Fantaria per soccorrere la Piazza, onde il Signor General Chinigsmarch ordinò che si contisse dal Campo per incontrar il nemico, et egli con la Cavalleria e Schiavoni si avanzò verso il medemo, quale osservati li nostri si diede a vergognosa fuga. Si reguitava a tormentar li assediati col Cannone, e bombe, quali veduta la rettirata di chi dovera soccorerli esposero bandiera lianca alle 22 hore, del che avvisato il Signor Capitano Generale appuntò per la mattina seguente che mandassero a trattare.

La mattina delli 29 furono dal Commandante inviati a Sua Eccellenza 5 Turchi principali, e con questi si stabilì che nel termine di 5 giorni sortissero con le suo famiglie, portando seco quanto ogni uno poteva, lasciar li schiavi armi e cavalli, dandole imbarco con il loro pagamento per andar a Smirne con cominatione, che se si rendevano per mancanza d' acqua e di monitioni non tenessero li patti, ma fossero a discrettione. Uno di essi ritornò con li Capitoli nella Piazza, e gli altri restarono per ostaggio. Le furono poscia assegnati bastimenti per il trasporto uscendo dalla Piazza da 3 anime e qualche centenara de quali però non volse imbarcarsi protestando volersi far christiani.

Così resto in potere della Serenissima Repubblica, una Gitta populatissima con gente molto civile e con molte richieste a riguardo del commodo de traffegli, e di non haver dal 1455 in qua che da Mehemet secondo fu levata alla famiglia Acciacoli più provate vessationi di guerra. Di questa ne teneva la patronia il Moro Eunuco principal del Se-

raglio a lui destinato. Hà sotto di se un Borgo di più di 2500 Case, e fa 5000 Greci atti all' armi Dipende dalla medesima un grande e bel paese, e non è distante da Negroponte più di 10 hore. Nella Rocca furono trovati da 20 pezzi di Cannone, con viveri, e monitioni. Restò destinato Proveditor Straordinario l' Eccellentissimo Signor Daniel Dolfin già Proveditor Straordinario in Campo, e Governator il Conte Tornio Pompei. Il Seraschiero era a Tebbe et usava contro Greci inhumanita, che haveva fatte contro quelli di Morea. Onde per diffenderli e peservarli si disegnava far dilargare il Seraschiero, e già incendiata la grossa terra di Megna abbandonata da Turchi si disegnava avanzarsi verso Tebbe per occupare anco quella Città. L'armata svernerà colà essendo Paese abbondante e con aria salubre. Con lettere da Ragusi si la che ne tenevano da Belgrado del li 27 settembre con avviso chel scritto Chiaus Bassà havendo ricevuto con la veste, e sciabla con ordine del Gran Signore di comandare all' Essercito, darle le paghe, e soccorrere Agria, Albonale, et altre Piazze, et che quelli che non fossero contenti andar dovessero a Costantinopoli, che le sarebbe, fatta giustizia haveva pubblicato a tutto l' Essercito tal ordine, e disse di voler essequirlo, ma li patrij (sic) et altri protestavano di non voler obedirlo, ma bensì che dovesse andar con loro a Constantinopoli ad uccidere il Gran Signore, la sultana et altri, et messo nel trono il fratello e lo necessitarono a giurare con molti altri di farlo. Arrivati a Belgrado si opposero quelli della Città, dubitando che li sollevati andassero a saccheggiar la Città, ma finalmente aggiustati partirono alli 27 li Arnutinati da Belgrado per Costantinopoli. Il Gran Signore avvisatone del tutto haveva richiamato il

Seraschiero di Polonia et scritto al Ham de Tartari perchè andassero in suo soccorso.

Lettere di Dalmatia portano che 4 Morlachi scorsi verso la Bossina havessero fatti 70, e più schiavi uccisi molti e riportati 4 capi di animali grossi, et altrettanti minuti. Un' altra partita scorsa verso Elin haveva rotto un Convoglio, che andava a Clin, e tra le altre cose levati 8 reali per le paghe di quel Pressidio. Li Montenegrini havevano presa una Caravana che andava a Ragusi.

D. PIETRO DONADO.

ΤΟ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ ΡΨ ΚΑΤΑΛΟΙΠΟΝ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν κατάλοιπον ἀποτελούμενον ἐκ σελίδων 3 περιέχει τὰς ἀκολουθοῦσας ἐπιστολάς ἐκ τοῦ Milanῶ Archivio di stato Pot. estere. Turchia.

Κ. Ι. Δ.

Milano Archivio di Stato Pot. estere Turchia

Copia.

1472 Die III Magj Moloni

Ser Aluisce Contarini con Misser Masio et Nicolo de Priolj con Misser Marcho et ser Franzischo Duonatis ozi qui zunti con la naue patronizata per Francisco Bonauer refermo como adi X del passato se partirono de Cipri, et che atrovandose avanti et so partir Almisso, Misser Antonio Burbo gli disse per piu vie anerandoli nova come Uson Cassam con persone cco^m il quale era nerso il paese de Catania nenuto et con dicto Uson Cassam deliberando favorizar Giesuar che era in campo contra il soldanl egi dovea mandar persone 150.^m per essere contra dicto soldan.

Adi VI April 1472 in Pera drizate al Magnifico Capitano di Mondo rizento adi V Magij

Quanto di reputation si fa di qui di galie et fusse et altri navilj non se da opera alguna al mondo in modo tucto se fa mon difficulta, et non attendiate che armata insa fora, saluo quanto per altre mie da Sio vi dinotaj, zoe di le galie per Trabexonda, et mandandole serano tarde et convira hauer paciencia et fra le altre desgratie a questo Turcho le galie son malissimo condigionate. :dio landalo. Adi 19 del passato usirono 3 fuste di lo stricto. Attendo quilo sia

segnito d' esse. El star del Signor Turcho in questa terrè gli da piu riputazion che altroue al prexente.

*Adi 3 Maggio 1472 in Napoli di Romania,
scripte per il proveditor di Napoli, rizinta in Mondo per el re
Limento adi VII Maggio 1472.*

El fambulari di la Morea con quel di la Janinna uss fuori di questa provintia adi xxxiii del passato, mandato a Stives done se atover; per quanto intendo die vegnir famluclar novo a epresta provincia in loco di questo el qual ogni di se aspecta a Choranto.

Dopo scripto fin qui sono tornate mie spie che sono stati fini Alsitoni per le qual som advisato che Tuchi, Intimarati et Luplacides salariati del Signor Turcho sono andati verso Constantinopoli alla porta Loe d' Alsitoni in suxo, dicono per essere al incontro de Uxon Chassam.

1472, adi VIII Magio in Modoni

Moro di Biscelgi patrom d' uno navilio ozi qui zunto da Rodi referi la lorni 8 esser partito da quel loco done avanti il suo partir se hebe per via di Chastelruzo et di Cibri come Uscom Chassam era venuto verso Trabessonda con persone 700.^m et che di poi havea preso la decta citta et proseguendo et cammin suo contra il paisce dil Turcho hanea rotto aprexo el finol del Turcho, et talgiato assaissime Lente turchesche a pezi, et che la dona del ditto Uson Chassam ferventissima alla fede christiana non restava di persuadere et confortare el marido di neguir ala ruina et disfazion d' esso Turcho, ei qual Turcho par Lanea mandato al decto Uscom Chassam a requerirlo di paze, et esso Uscon Chasam dicono non haver voluto. Item si dicta

il Turcho hauer mandato parte di la sua armata in Mar mazor et de isuzessi di quella altro non se sentiva, e che dicto Turcho asunava (sic) le Lente sue per andare all'incontro de Uscon Chasam. Le quale cose di sopra esso Moro dice hauere intesco alcuni frieri in' la corte del Gram Maestro a Rodi.

Οἱ Καταλώνιοι ἐν Ἀθήναις

Τὸ ἐπεισόδιον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς μεσαιωνικῆς Ἑλλάδος, ὅπερ προτίθεται νὰ πραγματευθῶ διὰ βραχείων σήμερον τὸ ἀπόγευμα, ἀπετέλει μέχρι σχετικῶς προσφάτων χρόνων τὴν σκοτεινοτάτην ἀλλ' ἅμα βεβαίως καὶ τὴν παραδοξοτάτην σκηνὴν τοῦ περιπετειώδους δράματος ὑπερδιεδραμάτισαν οἱ Λατῖνοι ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ὅταν τις ἀκούσῃ τὸ πρῶτον περὶ Καταλώνιων ἐν Ἀθήναις θέλει βεβαίως ἐκπλαγῆ, καὶ πράγματι ὑπάρχουσιν ἀφθόνοι λόγοι τῆς τοιαύτης ἐκπλήξεως. Καὶ δὴ οὐδὲν ἐκ πρώτης ἀπόψεως φαίνεται ὀλιγώτερον φρυσικὸν τῆς ἐγκαταστάσεως περιπλανημένης ἑταιρείας στρατιωτῶν, ἐπιδιωκόντων τύχην καὶ ἐκ τῆς δυτικωτικῆς Χερσονήσου τῆς Εὐρώπης προερχομένων, ἐν τῇ ἔδρᾳ ἐκείνῃ τῶν ἡρώων καὶ σοφῶν τῆς ἀρχαιότητος, μεθ' ἧς εἴμεθα συνειθισμένοι κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην νὰ συνδυάσωμεν ὑπὲρ τὸ μέτρον ἀποκλειστικῶς τὴν ἔννοιαν τῆς περιωνυμοτάτης πόλεως τοῦ κόσμου.

Ἡ ἱστορία τῆς Μεγάλης ἑταιρείας τῶν Καταλώνιων ἀρχεται ἀπὸ τοῦ Σικελικοῦ Ἑσπερινοῦ. Ἄπαντες ἐνθυμούμεθα, ὅτι μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1282 σφαγὴν τῶν Γάλλων ἢ ὠραία αὕτη νῆσος ὑπῆρξεν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη τὸ θέατρον ἀπέλπιδος πάλης μεταξὺ τῶν δύο ἀντιζήλων οἴκων, τοῦ τῶν Ἀνδηγαυῶν καὶ τοῦ Ἀραγωνικοῦ, καὶ ὅτι τέλος ὁ ἀγὼν ἐκεῖνος ἔληξε διὰ τῆς εἰρήνης τῆς Καλταβελόττας. Διαρκοῦντος τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου ὁ βασιλεὺς τῆς Σικελίας Φρειδερίκος Β', ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀραγωνικῆς φρατρίας, εἶχεν ἐπωφεληθῆ εὐγνωμόνως τὰς μεγαθύμους καρδίας καὶ τὰ κρατερὰ ὄπλα τῶν ἐκ Καταλωνίας ἀνδρῶν, οἵτινες ἦσαν πολυθρύλητοι ἀνὰ τὴν νότιον Εὐρώπην ὡς ἡ φοβερωτάτη πεζικὴ στρατιὰ τῶν χρόνων ἐκείνων. Ἄλλ' ὅτε ἐπῆλθεν ἡ εἰρήνη, ὁ βασιλεὺς τῆς Σικελίας εὐρέθη ἀντιμέτωπος προβλήματος, ὅπερ ἤθελε περιπλέξει κυβερνήσεις τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν, τοῦ τί νὰ κάμῃ δῆλα δὴ τοὺς ἥρωας καὶ τοὺς πατριώτας ἐκείνους, οἵτινες εἶνε μὲν χρησιμώτατοι διαρκοῦντος ἀγῶνός

τινος, ἀλλ' ἀποβαίνουσι μῖλλον δισεξοικονόμητοι, ὅταν ἡ κοινωνία ἐπ' ἀνέλιθι εἰς κανονικὴν κατάστασιν. Τοῦ διλήμματος τούτου ἡ λύσις ἐπῆλθεν ἀπροσδοκῆτως ἄλλοθεν. Ὁ Ἀνδρόνικος Β' Παλαιολόγος, ὅστις τότε ἔβασίλευεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἦτο ἀνὴρ, ὃν ἡ μὲν φύσις εἶχε προορίσει μᾶλλον ὡς διδάσκαλον Θεολογίας, ἡ δὲ τύχη εἶχεν ἀναρριβάσει εἰς τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου, εἶχεν ἀμελήσει τοῦ τε στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου καὶ εὐγνωμόνως ἐδέχθη τὴν βοήθειαν σώματος πεπειραμένων μισθοφόρων, δυναμένων νὰ ὑπερασπίσωσι τὴν κινδυνεύουσαν βυζαντιακὴν αὐτοκρατορίαν ἀπὸ τῆς αὐξανούσης δυνάμεως τῶν Τούρκων. Ὁμολογήθη τότε σύμβασις, ἧς οἱ ὄροι συνετάχθησαν ὑπὸ τοῦ Ραμῶν Μουντάνερ, τοῦ ἐπιχάριτος χρονογράφου τῆς ἐκστρατείας τῶν Καταλώνιων, καὶ ἑξακισχίλιοι πεντακόσιοι ἄνδρες ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Ρογήρου Δερλόρ, τοῦ τρομερωτάτου τῶν πειρατῶν τοῦ χρυσοῦ ἐκείνου αἰῶνος τῆς πειρατείας, ἐξέπλευσαν εἰς τὴν Ἀνατολήν: «Εἶδεν ἡ Κωνσταντίνου καὶ τὸν Λατῖνον Ροντζέριον, ὡς μὴ ὄφειλεν», ἐκφωνεῖ ἔντρομος ὁ Βυζαντινὸς ἱστορικὸς Παχυμέρης¹.

Πράγματι οἱ ἐπήλυδες ἐκεῖνοι ἀπεδείχθησαν, ὅτι ἦσαν κατάρα μᾶλλον ἢ εὐλογία τοῦ κλονουμένου κράτους, οὐ πρὸς ἀμυναν εἶχον ἔλθει. Καὶ ἐνίκησαν μὲν τοὺς Τούρκους ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἀλλ' ἐλαφρυραγώγησαν ἀπανταχοῦ, καὶ, ἀφ' οὗ ἠρῆμωσαν τὴν Ἀσίαν, διεπεραιώθησαν διὰ τῶν Λαοθαυαλλίων καὶ ἤρχισαν δηρῶντες τὴν Εὐρώπην. Ὀλιγορήσαντες τοῦ μισθώσαντος αὐτοὺς αὐτοκράτορος, κατήρτισαν ἑταιρείαν δημοκρατικῶς διοικουμένην, ἧς ἡ μεγάλη σφραγὶς ἔφερε τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ τὴν ἐπιγραφὴν: «Ἡ στρατιὰ τῶν Φράγκων τῶν ἀρχόντων τοῦ βασιλείου τῆς Μακεδονίας». Τρεῖς σημαῖαι, ἡ τῆς Ἀραγωνίας, ἡ τῆς Σικελίας καὶ ἡ τοῦ προστάτου αὐτῶν [ἁγίου Γεωργίου] συνώδευον αὐτοὺς εἰς τὰς μάχας, καὶ αἱ δηώσεις αὐτῶν προσείλκυσαν ὑπὸ τὰς σημαίας ταύτας σῶμα χρησιμωτάτων συμμάχων, χιλιάδων τινῶν Τούρκων καὶ Τούρκων ἀρνησιθρήσκων. Βαθμηδὸν δὲ μετὰ τὴν ἐξάντλησιν τῆς Θράκης καὶ τῆς Μακεδονίας ἐτράπησαν πρὸς δυσμὰς, ἕως τέλος διέβησαν τὴν ὠραίαν κοιλάδα τῶν Τεμπῶν, καθ' ἧ καὶ οἱ σταυροφόροι πρὸ ἐνός αἰῶνος, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Θεσσαλίας, τὸν σιτοβολῶνα τῆς Ἑλλάδος, ἧς οἱ κάτοικοι, ἀδημονοῦν-

¹ Διάλεξις ἀναγνωσθεῖσα ἐνώπιον τῆς ἐν Ρώμῃ Βρεττανικῆς καὶ Ἀμερικανικῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας τῇ 21ῃ Ἰανουαρίου 1907 καὶ ἐκδοθεῖσα ἐν Ρώμῃ ἐν χωριστῷ τεύχει τὸ αὐτὸ ἔτος.

¹ [Ἐκδ. Βόννης, Τόμ. Β' σ. 393,7].

τες νάπαλλαγῶσι τοιούτων ὀχληρῶν ἐπισκεπτῶν, ἔδωκαν εἰς αὐτοὺς ὀδηγούς, ὅπως ἀγάγωσιν αὐτοὺς εἰς τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν «δαμιλῆ καὶ εὐκαρπον χώραν, μεστήν πολλῶν χαρίτων καὶ ἀρίστην πασῶν τῶν χωρῶν πρὸς ἐγκατοίκησιν». Ἐπὶ τούτοις τὸ ἔαρ τοῦ 1310 διέβησαν τὰ στεγὰ τῆς Φούρκας, καὶ κατέβησαν εἰς τὴν Λαμίαν.

Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ δουκικοῦ θρόνου τῶν Ἀθηνῶν ὁ ἀλκιμώτατος καὶ δρμητικώτατος ἀπάντων τῶν Γάλλων δουκῶν. Τινὲς ἡμῶν πιθανῶς εἶδετε κατὰ τοὺς ἔν Ἀθήναις Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας τοῦ παρελθόντος ἔτους τὴν ἱπποτικὴν μορφήν τοῦ Βαλθέρου Βριεννίου ἐμφανιζομένου ἐν τῷ λαμπρῶς ἀναβιβασθέντι εἰς τὴν σκηνὴν δράματι «Ἡ δούκισσα τῶν Ἀθηνῶν», τῷ προελθόντι ἐκ τοῦ καλάμου τοῦ ἐν Βερολίνῳ πρέσβειος τῆς Ἑλλάδος Κλέωνος Ραγκαβῆς δράματι, ὅπερ παρὰ τινὰς προδήλους ἀναχρονισμοὺς παρουσιάζει εἰς ἡμᾶς ζῶσαν εἰκόνα τῆς μεγαλοπρεποῦς ἀύλης τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ὑπὸ τῶν Καταλωνίων κατακτήσεως. Ὁ τελευταῖος Γάλλος δούξ ἀνήκεν εἰς οἶκον, ὅστις πάντοτε εἶχε πρωτοστατήσει ὅπου παρίστατο εὐκαιρία ἐπιχειρήσεως τολμημάτων καὶ ἀντιμετωπίσεως κινδύνων. Ἐν τῶν μελῶν αὐτοῦ εἶχεν ὑπάρξει βασιλεὺς τῶν Ἱεροσολύμων καὶ Λατίνος αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ κεῖται τεθαμμένος ἐν τῷ ἰταλικῷ Ἀσσισίῳ (Assisi). Ἄλλος τις ἀπέθανε μετὰ βασάνους ὡς ὑπέστη ἐν τουρκικῇ φυλακῇ. Καὶ οἱ μὲν εἰς τὸν οἶκον ἐκεῖνον ἀνήκοντες περιεβάλλοντο τὸ ἀξίωμα κομίτων τοῦ ἐν Ἰταλίᾳ Ἀλητίου (Lecce), ὁ δὲ Βάλθερος τὸ προηγούμενον ἔτος δι' ἀποφάσεως τῶν βαρῶνων τῆς Ἀχαΐας εἶχε περιβληθῆ τὸ στέμμα τοῦ μικροῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν, ἀναδειχθεὶς ἰδιαζόντως ἄξιος τῆς τιμῆς ταύτης ἕνεκα τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἀνδρείας. Νεαρὸς ἔτι ὢν τὴν ἡλικίαν, εἶχεν ὑπάρξει εἰς τῶν «ἱποτῶν τοῦ θανάτου», οἵτινες εἶχον μεταβῆ εἰς τὴν Σικελίαν, ὅπως ὑποστηρίξωσι τὸν ἀγῶνα τῶν Ἀνδηγαυῶν καὶ εἶχεν ἀγωνισθῆ δίκην ἄλλου λέοντος, οἷος ὁ ἐπὶ τῆς σημαίας αὐτοῦ, ἐν τῇ τρομερᾷ ἐνέδρῳ τῇ κατὰ τὸ Γαλιάνον. Παις ὢν ὑπῆρξε δεσμώτης ἐν τῷ κάστρῳ τῆς Ἀγγούστης, τοῦ πλησίον τῶν Συρακουσῶν σημερινοῦ ἰταλικοῦ σταθμοῦ, καὶ εἶχεν ἐπωφεληθῆ τὴν κατηναγκασμένην, αὐτοῦ ἀργίαν, ὅπως ἐκμάθη τὴν γλῶσσαν τῶν Καταλωνίων αὐτοῦ δεσμοφυλάκων. Ἀλλ' ἡ κάθειρξις δὲν εἶχε καταστήσει

αὐτὸν προνοητικόν, οὐδ' ἡ ἴττα εἶχε διδάξει αὐτὸν νὰ φοβῆται τὸν ἀκάθεκτον πεζικὸν στρατὸν τῶν Ἰσπανῶν. Ἀπ' ἐναντίας δ' ἐσυλλογίσθη, ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐπωφεληθῆ τὴν στρατιάν τῶν Καταλωνίων χάριν τῶν ἰδίων ἑαυτοῦ σκοπῶν καὶ ἔπειτα νάποπέμψῃ αὐτούς, ὅτε ἠθέλε τύχει τοῦ σκοπομένου. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη διαγωγή ἤγαγεν εἰς τὴν ἀπώλειαν τῆς τε ζωῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ θρόνου.

Ὁ προκίτοχος αὐτοῦ Γουίδων Β' Δελαρός εἶχεν ἐξασκήσει προστασίαν ἐπὶ τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς γείτονος χώρας, ἥτις ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς πρωτεύουσῆς αὐτῆς ἦτο γνωστὴ ὡς δουκάτον τῶν Νέων Πατρῶν. Ἦτο δ' ἐκτισμένη ἡ πόλις αὕτη ἐν λαμπρᾷ θέσει ὅπου τὰ σημερινὰ λουτρά τῆς Ὑπάτης παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Οἴτης. Ὁ δὲ τῆς πολιτείας ταύτης ἄρχων δούξ, ἀνήκων εἰς τὴν μεγάλην αὐτοκρατορικὴν οἰκογένειαν τῶν Ἀγγέλων, ἦτο ἀδύνατος καὶ ἀπειρος νεανίας, οὐ τὰς κτήσεις ἐπωφθαλμίον ἀπαντες οἱ γείτονες. Ὁ δούξ τῶν Ἀθηνῶν ἐσκέφθη, ὅτι διὰ τῆς βοηθείας τῶν Καταλωνίων θὰ ἠδύνατο εὐκόλως νὰ προσαρτήσῃ αὐτὰς εἰς τὰς ἰδίας ἑαυτοῦ κτήσεις. Διὸ ἔστειλε τὸν Ρογγῆρον Δελῶρ, ἱππότην ἐκ Ρουσκελλόνου (Roussillon), ὅστις εὗρίσκετο ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτοῦ, ὅπως ἔλθῃ εἰς λόγους πρὸς αὐτούς. Ὁ πρέσβυς δ' ἐκεῖνος κατώρθωσε νὰ μισθώσῃ αὐτούς ἐπὶ ἕξ μῆνας ἐπὶ τῇ αὐτῇ ἀδρᾷ πληρωμῇ, ἣν εἶχον λάβει παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου Β' Παλατολόγου, ἕξ οὐ ἀποδεικνύεται ὁ πλοῦτος τοῦ γαλλικοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν, οὐ ὁ δυνάστης, καθ' ἃ λέγει ὁ Μουντάνερ, ἦτο «εἰς τῶν μεγίστων ἀνδρῶν ὅσοι δὲν ἦσαν βασιλεῖς». Παρώξυνε δὲ τὸν ζῆλον αὐτῶν ὁ δούξ ἔτι μᾶλλον, προκαταβαλὼν εἰς αὐτοὺς μισθὸν δύο μηνῶν, καὶ ἐκεῖνοι δὲν ἤργησαν νὰ νάνταμείψωσιν πλουσίως τὴν χρηματικὴν αὐτοῦ παροχίην. Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἕξ μηνῶν, δι' οὓς εἶχον μισθωθῆ, εἶχον κυριεύσει χάριν τοῦ Βαλθέρου τριάκοντα κάστρα καὶ ὑπερέκεινα καὶ εἶχον δηρώσει τὴν Θεσσαλικὴν πεδιάδα οὕτω τελείως, ὥστε ἀπεδείχθη, ὅτι ἡ ἐξαγωγή αὐτῆς εἶχεν ἐλαττωθῆ.

Τυχῶν δὲ τοῦ σκοπομένου ὁ δούξ τῶν Ἀθηνῶν ἐπεθύμησε, καθ' ἃ ἀπαντες οἱ προγενέστεροι μισθῶται τῆς τρομερᾶς ἐταιρείας, ν' ἀπαλλαγῆ αὐτῆς. Ἡ δ' ἐνέργεια αὐτοῦ ὑπῆρξε δραστηρία, ὡς προσεδοκᾶτο παρ' ἀνδρὸς οὕτως ἀπερισκέπτου. Ἐκάλεσε τὴν ἐταιρείαν, ἐξέκρινε διακοσίους τῶν ἀρίστων ἱππέων καὶ τριακοσίους πεζοὺς στρατιώτας, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τὸν μισθὸν αὐτῶν καὶ χώρας, ὅπως

ἐγκατοικήσωσι, καὶ ἔπειτα ἀποτόμως παρεκίλευσε τοὺς λοιποὺς ν' ἀπέλθωσι. ἀφ' οὗ δώσωσιν πρῶτον εἰς αὐτὸν τὰ κάστρα, ἅτινα εἶχον κυριεύσει ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ καὶ τὰ ὑπ' αὐτῶν ληφθέντα λάφυρα. Ἐκεῖνοι δ' ἠρηγήθησαν μὲν νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Βαλθέρου καὶ ὑπέμνησαν αὐτόν, ὅτι ἐχρεώσται εἰς αὐτοὺς τοὺς μισθοὺς τεσσάρων μηνῶν, ἀλλὰ προέτειναν νὰ κρατήσωσι τὰ κυριευθέντα κάστρα ὡς ὑποτελεῖς αὐτοῦ, ἂν ἤθελεν ἀφήσει αὐτοὺς νὰ μείνωσιν ἐν αὐτοῖς, ἐπειδὴ δὲν εἶχον ποῦ νὰ μεταβῶσιν. Ὁ δούξ ἀπήγγειλεν ὑπερφιάλως ὅτι ἤθελεν ἐκδιώξει αὐτοὺς διὰ τῆς βίας, καὶ προέβη κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ τὸ θέρος εἰς παρασκευάς, ὅπως ἐκτελέσει τὴν ἀπειλὴν αὐτοῦ. Οἱ ἀπόστολοι αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς ἅπασας τὰς χώρας τοῦ φραγκικοῦ κόσμου, ζητοῦντες βοήθειαν ἐναντίον τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, ἐπειδὴ τοιοῦτοι ἐθεωροῦντο οἱ Καταλώνιοι ἐπιδρομεῖς. Ἄπαντες οἱ μεγάλοι φεουδάρχαι τῆς Ἑλλάδος ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὴν πρόσκλησιν αὐτοῦ. Ἦλθεν ὁ μαρκίων τῆς Βοδονίτζης Ἀλβέρτος Παλλαβιτσίνης, οὗ ὁ οἶκος εἶχε φρουρήσει ἐπὶ ἕνα αἰῶνα τὸ νότιον ἄκρον τοῦ στενοῦ τῶν Θερμοπυλῶν καὶ οὕτως τὸ κάστρον σώζεται ἀκόμη σήμερον ἐν γραφικοῖς ἐρεπίοις. Ἦλθε πρὸς τούτοις ὁ δυνάστης τῶν Σαλώνων Θωμᾶς Στρομογκούρ, ὁ ἐπιφανέστατος τῶν ὑποτελῶν τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηναίων, οὗ τὸ βαρῶνικὸν φρούριον ἀναμνησκει ἔτι τὸν ἐπισκέπτην τῶν Ἀελφῶν τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας, καθ' ἃς ἡ γαλλικὴ δυναστεία ἤρχεν ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ Παρνασσοῦ καὶ ἔκοπτεν ἴδια νομίσματα μέχρι τῆς σήμερον σωζόμενα. Λαμπρότατος μεταξὺ τῶν συρρευσάντων ὑπῆρξεν ὁ Βονιφάτιος ὁ Οὐρηωναῖος, ὁ ἰσχυρότατος τῶν βαρῶνων τῆς Εὐβοίας, ὅστις τὰ πάντα ἐχρεώσται εἰς τὴν εἴνοϊαν τοῦ τελευταίου δουκὸς τῶν Ἀθηναίων τὰ πολυτελῆ αὐτοῦ ἐνδύματα καὶ ἡ λαμπρὰ ἀκολουθία ἐνεποίησαν μεγίστην αἴσθησιν εἰς τὸν Καταλώνιον χρονογράφον. Μετὰ δὲ τοῦ Βονιφάτιου ἦλθε καὶ ἄλλος Εὐβοεὺς βαρῶνος, ὁ συγγενῆς τοῦ δουκὸς Βαλθέρου Ἰωάννης de Maisy, ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου ὁ δούξ τοῦ Αἰγαίου Γουλιέλμος Α' Σανουῶδος ἔστειλεν ἐκ τῶν Κυκλάδων ἄλλο σῶμα νησιωτῶν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἰδίου υἱοῦ. Ὁ οἶκος τῶν Ἀνδηγαυῶν, οὗ ὁ γόνος Φίλιππος ὁ ἡγεμὼν τοῦ Ἰάραντος ἤρχεν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ τῆς ἡγεμονίας τῆς Ἀχαΐας, προθύμως ἐπέστρεψεν εἰς τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ ὑποτελεῖς καὶ εἰς τοὺς ἐν Νεαπόλει ὑπηκόους νὰ ἐγγραιῶσιν ὑπὸ τὰς σημαίας ἀνδρός, ὅστις

εἶχεν ἀγωνισθῆ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐν Σικελίᾳ. Οὐδέποτε πλῆθος οὕτω λαμπρὸν εἶχεν ὀδεύσει ἰσὺ τὴν ἡγεσίαν δουκὸς τῶν Ἀθηναίων. Ἦγούμενος οὕτως ἐξαιρετοῦ στρατιᾶς ὁ Βαλθέρου Βοιέννιος οὐ μόνον ἐθεώρει βέβαιον, ὅτι ἔμελλε νὰ καταστρέψῃ τὴν ἐταιρείαν τῶν Καταλωνίων δι' ἑνὸς μόνοῦ πλήγματος, ἀλλ' ὠνειροπόλει καὶ νὰ ἐπεκτείνῃ τὰ σύνορα αὐτοῦ μέχρις αὐτῶν τῶν πυλῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ θέσις τῆς ἐταιρείας τῶν Καταλωνίων, συνισταμένης ἐξ ἑπτακισχιλίων πεντακοσίων ἐν ὄλῳ ἀνδρῶν, ἦτο τότε ἀπεγνωσμένη. Ἀποχωροῦντες μὲν ἤθελεν ἐκτεθεῖ εἰς ἐπίθεσιν παρὰ τοῦ Βυζαντινοῦ στρατηγοῦ, συμμάχους δὲ δὲν εἶχον, ἐπειδὴ ὁ Βενετὸς διοικητὴς τῆς Χαλκίδος πρὸς ὃν εἶχον ὑποβάλλει προτάσεις, εἶχεν ἀπαντήσει ὑπεκφεύγων καὶ ἡ Βενετία εἶχεν ἀρτίως ἀπαγορεύσει εἰς ὅπαντας τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς νὰ ἐπισκέπτονται οἰονδήποτε τόπον ὅπου συνέβαινε νὰ εὐρίσκηται ἡ ἐταιρεία. Διὸ οὐδὲν ἕτερον ἀπέμενε εἰς τὴν ἐταιρείαν ἢ νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ ἐνδόξου θανάτου καὶ πολὺ ἐνδοξότερας νίκης. Ὡς πεπειραμένοι δὲ μαχηταὶ προετίμησαν τὰ πεδία τῶν μαχῶν. Προσεγγίζοντος δὲ τοῦ ἔαρος, τῆς συνήθους ἐποχῆς τῶν ταραχῶν ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου, διέβησαν τὸν βοιωτικὸν Κηφισὸν καὶ ἐστρατοπέδευσαν οὐ μακρὰν τῆς δεξιᾶς ὀχθῆς τοῦ ποταμοῦ τούτου τοῦ βραδέως ρέοντος ὑπὸ τὰς λύγους. Τότε δὲ προέβησαν εἰς τὴν παρασκευὴν τοῦ ἐδάφους, ὅπερ ἔμελλε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἡ κονίστρα τοῦ ὑπὲρ ὑπάρξεως αὐτῶν ἀγῶνος. Αὐτὴ ἡ φύσις ἐφαίνετο βοηθοῦσα τὴν χεῖρ τῆς βοιωτικῆς πεδιάδος ὡς πεδίου μάχης. Ὀλίγα χιλιόμετρα μακρὰν τῆς θέσεως, ἔπου εἶχον στρατοπεδεύσει οἱ Καταλώνιοι, πρὸ δεκαεξ αἰῶνων καὶ ὑπερέκεινα Φίλιππος ὁ Μακεδὼν εἶχε νικήσει τὴν κατὰ τὸν Μίλωνα «ἄτιμον ἐκείνην μάχην, τὴν ὀλεθρίαν εἰς τὴν ἐλευθερίαν», ἣτις κατέλυσε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Σύλλα ἡ αὐτὴ πεδιάς εἶχε τρεῖς ἀντηχήσει ἐκ τῆς κλαγγῆς τῶν ὀπλων μεταξὺ τῶν Ῥωμαίων δεσποτῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν στρατιῶν τοῦ βασιλέως τοῦ Πόντου Μιθραδάτου. Ἄλλ' οἱ πολύτροποι Καταλώνιοι δὲν ἐγενεπιστεύθησαν εἰς τὰς τέχνας ἐκεῖνας, δι' ὧν οἱ στρατιῶται τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ῥώμης εἶχον νικήσει τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Ἀσιάτας. Ἐγίνωσκον ὅτι εἶχον ν' ἀντιμετωπίσωσι τὸ διασημότερον ἱππικὸν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, ἱππότης, οἵτινες εἶχον ἀναδείξει τὰ

ὀνόματα τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἀχαΐας περιλάλητα καὶ ἅπαντα τὸν ἀνατολικὸν κόσμον, ἀπογόνους τῶν ἰσηλῶν ἐξείνων ἱππέων, τῶν φερόντων ἀπαστρέπτουσαν σιδηρᾶν πανοπλίαν, πρὸ τῶν ὁποίων οἱ ἀνδρειότατοι τῶν Ἑλλήνων εἶχον φύγει ἐκ τῶν Θερμοπυλῶν πρὸ ἐνὸς αἰῶνος. Τὸ ἐλῶδες ἔδαφος τῆς λεκάνης τῆς Κοπαΐδος, ὅπερ νῦν ἔχει ἀποξηρανθῆ δι' ἀγγλικῆς ἐπιχειρήσεως καὶ ἀγγλικῶν κεφαλαίων, ἦτο ἀξιόλογον πρὸς ἄμυναν ἐναντίον ἐπιθέσεως ἱππικῆς, καὶ οἱ Καταλώνιοι κατέστησαν τὸ φυσικὸν τοῦτο πλεονέκτημα ἔτι τελεσφορότερον ἀροτριώσαντες τὸ ἐνώπιον αὐτῶν ἔδαφος καὶ ἔπειτα ἀρδεύσαντες τὸν ὅλον χῶρον διὰ διωρύγων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. Ἡ ὕγρασία προήγαγε τὴν βλάστησιν, καὶ, μεσοῦντος τοῦ Μαρτίου, ὅτε ἡ Φραγκικὴ στρατιὰ ἀντετάχθη ἀντιμέτωπος τῶν Καταλωνίων, τὸ θανάσιμον ἔλος ἐκαλύπτετο ὑπὸ εὐρείας σκέπης χλόης.

Τῇ 10 Μαρτίου 1311 ὁ δούξ τῶν Ἀθηνῶν συνήγαγε τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἐν Λαμίᾳ, ὅπου, οἷονεὶ προαισθανόμενος τὸν προσεχῆ αὐτοῦ θάνατον συνέταξεν ἐπισήμως τὴν διαθήκην αὐτοῦ, ἔγγραφον περίεργον, σωζόμενον μέχρι τοῦ νῦν. Αἱ αὐτῆς, καὶ ἦν παρέστησαν μάρτυρες οἱ δύο μεγάλοι βαρῶνοι τῆς Εὐβοίας, Βονιφάτιος ὁ Οὐρηωναῖος καὶ ὁ Ἰωάννης de Maisy, ἐκληροδότησε χρηματικόν τι ποσὸν εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις μητροπολιτικὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας, ἦτοι τὸν Παρθενῶνα, εἰς τὴν τῆς Παναγίας ἐν Θήβαις καὶ εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν τοῦ Ἄργους, ἐπειδὴ τὸ Ἄργος καὶ ἡ Ναυπλία, εἰ καὶ ἔκειντο ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, εἶχον ὑπάρξει ἐπὶ σχεδὸν ἓνα αἰῶνα πολιτικὰ ἑξαρτήματα τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν. Τέλος ὁ δούξ ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ταφῆ παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ προκατόχου ἐν τῇ ὡραία μονῇ τῶν Κιστερκίων μοναχῶν ἐν Δαρνίῳ παρὰ τὴν ἱερὰν ὁδὸν τὴν ἄγουσιν ποτε ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἐλευσίνα, τῷ ἐκλεκτῷ τούτῳ μανσωλείῳ τῶν Φράγκων δουκῶν τῶν Ἀθηνῶν, ὧν μία σαρκοφάγος σώζεται ἔτι ἐν αὐτῇ. Συντάξας δ' οὕτω τὴν διαθήκην ὁ Βάλλθερος ἐξεκίνησεν ὅπως ἐπιτεθῆ ἑναντίον τῶν πολεμίων.

Ἀκολουθῆσας τὴν αὐτὴν ἐκείνην ὁδόν, ἣτις καὶ σήμερον ἄγει ἀπὸ τῆς Λαμίας εἰς τὴν Λεβάδειαν διὰ τοῦ Λαδίου, ἐσταμάτησε μετὰ τὴν διάβασιν τῆς Καιρωνείας πλησίον τῆς θέσεως ὅπου ἡ σημερινὴ ὁδὸς στρέφεται πρὸς τὴν Σκριποῦ, τὸν ἀρχαῖον Ὀρχομενόν. Ἐστῆ δὲ πιθανῶς ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ φέροντος τὸ ὄνομα Θούριον,

οὗτινος μέχρι τῆς σήμερον ὑπέρχεται μεσαιωνικὸς πύργος, κατὰ τὴν μοιραίαν ἐκείνην Λευτέραν, 15 Μαρτίου, ὅπως ἐπισκοπήσῃ τὸ πεδίον. Ἀλλὰ πρὸ τῆς ἐνάροξεως τῆς μάχης οἱ πεντακόσιοι ἐκεῖνοι Καταλώνιοι, οἷς προκρίνας τῶν λοιπῶν εἶχε κρατήσῃ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτοῦ, ἐλθόντες πρὸς αὐτόν, ἀνεκοίνωσαν, ὅτι προστίμων νὰ συναποθάνωσι μᾶλλον μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἢ νὰγωνισθῶσιν ἐναντίον αὐτῶν. Ὁ δούξ ἀπήντησεν εἰς αὐτοὺς ψυχρῶς, ὅτι εἶχον τὴν αἰδειαν αὐτοῦ νὰ συναποθάνωσι μετὰ τῶν ἄλλων. Ἐπὶ τούτοις δ' ἀπεχώρησαν καὶ προσέβηκαν εὐπρόσδεκτον καὶ περικραμένον σῶμα εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ ἐχθροῦ. Ὅτε δ' εἶχον ἀπέλθει, ὁ Βάλλθερος ἀνυπομονῶν περὶ τῆς μάχης, ἀνέλαβε τὴν ἡγεσίαν διακοσίων Φράγκων ἱπποτῶν, φερόντων χροσοῦς πτερονιστήρας, καὶ πολλῶν ἄλλων ἐπιχωρίων ἱπποτῶν, καὶ ὄρμησε μετὰ διατόρου κραυγῆς διὰ τοῦ πεδίου πρὸς τὴν γλαῶδη ἔκτασιν, ἧς ὄπισθεν ἕσταντο οἱ Καταλώνιοι. Ἀπὸ τῶν πολυθρυσίων ἱππικῶν ἀγῶνων κατὰ τὸν ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου πρὸ ἑξ ἑτῶν ἡ φραγκοκρατουμένη Ἑλλάς δὲν εἶχεν ἴδει θέαμα μεγαλοπρεπέστερον τοῦ ἀρηίου δουκὸς καὶ τῶν σιδηροφράκτων αὐτοῦ συμμαχητῶν καλπαζόντων ἀνὰ τὸ πεδίον καὶ φερόντων ὑπερθεῖν αὐτῶν κυματίζουσαν τὴν λεοντοφόρον σημαίαν τῶν Βορεινῶν. Ἀλλὰ μόλις οἱ ἵπποι αὐτῶν εἶχον φθάσει εἰς τὸ μέσον τῆς πεδιάδος, καὶ ἀπροσδοκῆτως ἐβυθίσθησαν ἅπαντες εἰς τὸ τέλμα. Αἱ βαρεῖαι αὐτῶν πανοπλῖαι καὶ ἡ ὄρμη τῆς ἐπιθέσεως αὐτῶν ἤγαγον εἰς τὸ νὰ εἰσδύσωσιν οἱ πόδες τῶν ἵππων βαθύτερον εἰς τὸ ὑποχωροῦν ἐλῶδες ἔδαφος, καὶ εἰς τὴν σύγχυσιν αὐτῶν προσετέθησαν αἱ κραυγαὶ τῶν Καταλωνίων «Ἄραγών. Ἄραγών». Καὶ τινες μὲν ἵπποι ἐκυλινδήθησαν μετὰ τῶν ἐνόπλων ἀναβατῶν εἰς τὸν βόρρορον, ἄλλοι δ' ἐμπαγέντες εἰς τὸ ἀνένδοτον ἔλος, ἔστησαν δίκην ἐρίππων ἀνδριάντων κατὰ τὴν γραφικὴν παρομοίωσιν τοῦ Βυζαντινοῦ ἱστορικοῦ Νικηφόρου Γρηγορᾶ', ἀδυνατοῦντες νὰ κινηθῶσιν. Οἱ Καταλώνιοι κατέβαλον τοὺς ἀπεγνωσμένους ἱππεῖς διὰ βροχῆς βελῶν, καὶ οἱ Τοῦρκοὶ αὐτῶν σύμμαχοι, οἷτινες μέχρις ἐκείνης τῆς ὥρας δὲν εἶχον συμμετάσχει τοῦ ἀγῶνος, ἐκ φόβου μὴ οἱ Καταλώνιοι καὶ οἱ Γάλλοι συμπράξωσι προσβάλλοντες αὐτούς, εὐθὺς ὡς εἶδον πλέον ὅτι ἡ μάχη δὲν ἦτο πλαστή, ὄρμησαν πρὸς τὰ πρόσω

[Ἐκδὸ Βόννης Τόμ. Α' σελ. 253 «καθ' ἕνα ἀνδριάντας τοὺς ἐπιβάτας ἀνέχοντες»].

καὶ συνεπλήρωσαν τὸ θανάσιμον ἔργον. Οὕτω μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ σφαγή, ὥστε, ὃν πιστεύομεν τὸν Καταλώνιον χρονολογῶν Μουντάνερ, εἴκοσακισχίλιοι πεζοὶ καὶ ὑπερέκεινα καὶ ἅπαντες οἱ ἑπτακόσιοι Φράγκοι ἱππῶται, ἔξαιρετομένων δύο, Βονιφατίου τοῦ Οὐρηρναίου καὶ τοῦ Ρογίηρου Δελώρ, ἐθανατώθησαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Καὶ γινώσκομεν μὲν ἐξ ἄλλων πηγῶν, ὅτι τοῦλάχιστον δύο ἄλλοι ἐπέζησαν, ὁ υἱὸς τοῦ δουκὸς τῆς Νάξου καὶ ὁ ἐξ Εὐβοίας Ἰωάννης de Maisy. Ἄλλ' οὐχ ἦττον ἡ ὀλεθρία παρὰ τὸν Κηρισὸν μάχη κατέστρεψε διὰ μᾶς καὶ διὰ παντὸς τοὺς εὐγενεῖς ἱππῶτας τῆς φραγκοκρατουμένης Ἑλλάδος. Σχεδὸν ἅπαντες οἱ ἡγέται τῆς χώρας ἔπεσαν ἐν τῷ βοιωτικῷ τέλματι, καὶ μύλις που ὑπῆρξε ρητορικὴ ὑπερβολὴ τὸ γραφὲν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνοσ μαγίστρου Θεοδούλου ὅτι οὐδὲ κἂν ἱερεῖς ἔζησεν ὅπως ψάλλῃ τῶν ἐπιτάφιων εὐχὴν¹. Εὐγλωττότερος δὲ πάσης ρητορείας εἶνε ὁ τυπικὸς ἔλεγχος τῶν δυναστῶν τῆς Ἑλλάδος, μεθ' ὧν εὐρίσκετο ἐν διπλωματικῇ ἐπικοινωνίᾳ ἢ βενετικῇ πολιτείᾳ, κατὰλογος συνταχθεὶς βραχὺν χρόνον πρὸ τῆς μάχης καὶ ἀναθεωρηθεὶς ὀλίγον μετ' αὐτήν, ὅτε χεῖρ μεταγενεστέρα προσέθηκε τὴν ἀπαισίαν λέξιν *εἰτελεύτησε* (decessit) ἀπέναντι ἐπαλλήλων ὀνομάτων. Ὁ δούξ, οὗ ἡ ἀλιζονεΐα εἶχε γείνει αἰτία τῆς ἥττης, ὑπῆρξεν ὁ ἐπιφανέστατος τῶν φρονεθέντων. Ἡ κεφαλή αὐτοῦ ἀπατηθεῖσα ὑπὸ καταλωνικοῦ ξίφους, ἐκομίσθη μετὰ τινα ἔτη ἐπὶ πενήθιμου γαλέρας εἰς Βρενδῆσιον καὶ ἐτάφη ἐν τῷ πατρίῳ Ἀλητίῳ (Lecce) ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Παναγίου σταυροῦ (Santa Croce) κάτωθεν μαρμαρίνου μνημείου, ὅπερ μάτην ἀπεπειράθη νὰ ἔξιχνιάσω, ἐπειδὴ ἐξηφανίσθη τὸν δέκατον ἔκτον αἰῶνα.

Τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηναίων εὐρίσκετο πλέον ἐκτεθειμένον εἰς τὸ ἔλεος τῶν νικητῶν. Ἡ γείτων Λεβάδεια, καίπερ τυγχάνουσα τῆς ὑπερασπίσεως τοῦ ἔτι καὶ νῦν ὑπερκειμένου αὐτῆς ὄχυροῦ φρουρίου, ἀνέωξεν αἴφνης τὰς πύλας, ἐπειδὴ οἱ Ἑλληγες κάτοικοι εἶδον μετὰ χαρᾶς τὴν ἥτταν τῶν δυναστῶν τῶν ἀρξάντων τῆς πόλεως ἐπὶ τρεῖς γενεὰς καὶ ἔλαβον ὡς ἀντάλλαγμα παρὰ τῶν Καταλωνίων τὰ πλήρη δίκαια καὶ προνόμια Φράγκων. Οἱ Θηβαῖοι ἔφυγον, ἐγκαταλιπόντες τὴν πόλιν, τὴν πρωτεύουσαν καὶ πλουσιωτάτην πόλιν τοῦ

δουκάτου, ὅπως δημοθῆ ἀκαθέκτως ὑπὸ τῶν τυχοδιωκτῶν ἐκείνων στρατιωτῶν. Ὡς πρὸς δὲ τὰς Ἀθήνας ἠθέλομεν μὲν πιστεύσει ἀσμένως τὴν διήγησιν τῶν ἀραγωνικῶν Χρονικῶν τοῦ Μορέως ἐκείνην, καὶ ἦν ἡ χήρα δούκισσα, ἣτις ἦτο θυγάτηρ Κομποσταύλου τινὸς τῆς Γαλλίας, ὑπερήσπισε τὴν Ἀκρόπολιν, εἰς ἣν εἶχε καταφύγει μετὰ τοῦ ἀνηλίκου υἱοῦ Βαλθέρου, ἕως, βλέπουσα, ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἐλπίς ἐπικουρίας, ἔφυγε μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐν Γαλλίᾳ ἐστίαν. Ἄλλ' ὁ Νικηφόρος Γρηγοράς¹ λέγει ρητῶς, ὅτι οἱ ἐπιδρομεῖς ἐπέδραμον αἴφνης τὴν Ἀκρόπολιν καὶ ἐκυρίευσαν αὐτήν μετὰ μεγίστης εὐκολίας μετὰ τῶν κτήσεων, τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ τέκνου τοῦ φρονευθέντος δουκός. Ἐπειδὴ οἱ Γάλλοι ἡγέται εἶχον φρονεθῆ καὶ οἱ Ἑλληγες ἀπέμειναν θεαταὶ τῆς ταύτης μεταβολῆς δεσποτῶν, οἱ Καταλώνιοι ἠδυνήθησαν νὰ διανείμωσιν ἐν ἀλλήλοις ἀπάσας τὰς πόλεις καὶ τὰ βαρωνικὰ κάστρα τοῦ δουκάτου ἔξαιρέσει τοῦ Ἄργους καὶ τῆς Ναυπλίας, ἃς πόλεις ἐκράτει ἀκόμη ὁ πιστὸς οἶκος τῶν Fouchetolles. Αἱ χῆραι τῶν ἡττηθέντων ἀπέβησαν σύζυγοι τῶν νικητῶν, οὕτω δὲ οὐκ ὀλίγοι τραχεῖς μαχηταὶ ἀπέκτησαν ὡς συνέυνου: εὐγενεῖς δεσποίνας, εἰς ὧν τὰς φλέβας ἔρρεε τὸ εὐγενέστατον αἷμα τῆς Γαλλίας, ὧν δὲν ἦσαν ἄξιοι νὰ φέρωσι τὸν νικητῆρα κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Μουντάνερ Οὐδὲν δὲ ἄπορον, ὅτι οἱ πλάνητες ἐκεῖνοι ἀπεφάσισαν νὰ περατώσωσι τὴν ἐννεατῆ αὐτῶν περιπλάνησιν καὶ ἐγκατεστάθησαν μόνιμως ἐν τῷ τερπνῷ ἐκείνῳ δουκάτῳ, ὅπερ εἶχε περιέλθει εἰς αὐτοὺς ἐξ εὐμενοῦς τύχης. Ἄλλ' οἱ Τοῦρκοι αὐτῶν σύμμαχοι κατεῖχοντο ὑπὸ νοσταλγίας πρὸς τὰς ἐν Ἀσίᾳ γενετεῖρας καὶ ἀπεχώρησαν μετὰ τῶν ἱππων καὶ τῶν ὄπλων τῶν πεσόντων Φράγκων ὡς λαφύρων. Τὸ γεγονός δὲ τοῦτο καθιστάνει ἀπίθανον τὴν ἄλλως εὐφραδῆ εἰκασίαν, ὅτι αἱ κανοπλῖαι αἱ εὐρεθεῖσαι ἐν Χαλκίδι τῷ 1840 καὶ ἀποκείμεναι νῦν ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῶν Ἀθηναίων ἦσαν αἱ τοῦ δουκός τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἱπποτῶν.

Ἡ παρὰ τὸν Κηρισὸν μάχη, ἣτις ὑπῆρξεν ἀναντιρρήτως μία τῶν παραδοξοτάτων ἐν τῇ ἱστορίᾳ, εἶχεν ἀφήσει τοὺς νικητὰς οὐχ ἥττον τῶν ἡττημένων ἀνευ ἡγετῶν, ἐπειδὴ οἱ Καταλώνιοι κατὰ τὰ

¹ [Θεοδούλου μαγίστρου παρὰ Boissonade 'necdota graeca' τομ. Β' σ. 200 «ὡς μηδὲ πυρφόρον, τὸ τοῦ λόγου, λελεῖσθαι»].

¹ [Ἐκδ. Βόννης τομ. Α'. σελ. 253 «ἃς δὴ ἀπροσδοκίτως ἐπείσπεσαντες ῥᾶστα χειροῦνται αὐτοῖς χρήμασι καὶ αὐταῖς γυναιξί τε καὶ τέκνοισι»].

μακρὰ ἔτη ἄτινα εἶχον διανύσει ἐν ταῖς ἐρημίαις εἶχον ἀποβάλλει τοὺς ἀρχηγούς. Ἀλλ' ἠσθάνοντο, ὅτι ἐν τῇ νέᾳ αὐτῶν θέσει ὄφειλον νὰ ἔχωσι ἄρχοντα ἀνεγνωρισμένου γένους καὶ ἀξιώματος. Ἐπειδὴ δὲ ἀνὴρ τοιοῦτος δὲν ὑπῆρχεν ἐν ταῖς ἰδίαις ἐαυτῶν τάξεσι, προσήνεγκον τὴν ἀρχηγίαν τῆς ἐταιρείας εἰς ἓνα τῶν εὐπατριδῶν αὐτῶν ἀλχμαλώτων, Βονιφάτιον τὸν Οὐρηωναῖον. Ὁ περιώνυμος Εὐβοεὺς βαρῶνος ἦτο ὁ ἐπιφανέστατος τῶν Φράγκων καθ' ἅπασαν τὴν βόρειον Ἑλλάδα· ἦτο ἐξ ὑψηλοῦ μὲν γένους, πλούσιος δέ, ἐπιτήδειος καὶ δημοφιλῆς μεταξὺ τῶν Καταλωνίων. Ὁ Μουντάνεο, ὅστις εἶχε ποτε ξενισθῆ ὑπ' αὐτοῦ ἐν Χαλκίδι, ἐπονομαίξει αὐτὸν ἐνθουσιωδῶς «τὸν συνετώτατον καὶ φιλοφρονέστατον τῶν ποτὲ γεννηθέντων εὐπατριδῶν». Ἀλλ' ἢ τε σίνεσις καὶ ἢ εὐγένεια ἔπεισαν αὐτὸν εἰς τὸ νὰποκρούσῃ πρότασιν, ἣτις ἤθελεν ἀγάγει αὐτὸν εἰς περιπλοκὰς πρὸς τὴν ἐν Εὐβοίᾳ γειτονεύουσαν μετ' αὐτοῦ Βενετίαν καὶ ἤθελε καταστήσει αὐτὸν κοινωνικῶς παρὶαν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ὅλου φραγκικοῦ κόσμου. Διὸ ἠρνήθη νὰ δεχθῆ τὴν πρότασιν τῶν Καταλωνίων. Τότε οὗτοι ἐτράπησαν πρὸς τὸν σιναϊχιμάλωτον αὐτοῦ Ρογήρον Δελώρ, τὸν ἐκ Ρουσιλλόνου (Roussillon), ἱππότην ὅστις οὔτε τὸ ἐκ τῶν ἐδαφικῶν κτήσεις ἀξίωμα τοῦ Βονιφάτιου εἶχεν οὔτε τοὺς οἰκογενειακοὺς δεσμοὺς καὶ τοὺς ἐνδοιασμοὺς αὐτοῦ. Οὗτος δ' ἐδέχθη τὴν πρότασιν τῶν Καταλωνίων, καὶ ἔλαβεν ὡς ἴδιον κλῆρον τὸ κάστρον τῶν Σαλώνων μετὰ καὶ τῆς χειρὸς τῆς χήρας τοῦ πεσόντος αὐθέντου Θωμᾶ Γ', τοῦ τελευταίου τῶν Στρομογκούρ. Ἀλλ' οἱ Καταλώνιοι συνεῖδον μετ' οὐ πολὺ, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ Ρογήρου δὲν ἐβάρυνεν ἐπαρκῶς παρὰ τοῖς ἰσχυροῖς, πρὸς οἷς ἦλθον τότε πλέον εἰς ἐπαφήν. Ἡ ἀπροσδόκητος αὐτῶν ἐπιτυχία εἶχεν ἐξεγείρει ἀπανταχοῦ πλήθος ὑπόπτων ἢ φιλεκδίκων ἐχθρῶν. Ὁ ἀνδηγαυικὸς οἶκος, ἄτε ἀντιπροσωπευόμενος ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Ἰάραντος Φιλίππου, ὄντος ἡγεμόνος τῆς Ἀχαΐας καὶ ἐπικυριαρχοῦ ἀπασῶν τῶν ἐν Ἑλλάδι φραγκικῶν πολιτειῶν, ἐδυσφόρει, ὡς εἶκός, ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῆς δυναστείας αὐτοῦ. Ἡ ἐν Χαλκίδι βενετικὴ ἀποικία δικαίως ἀνησύχει περὶ τῆς σωτηρίας αὐτῆς. Ἡ χήρα τοῦ πεσόντος δουκὸς εὐργάζετο, ὅπως ἀνακτήσῃ τὸ δουκάτον χάριν τοῦ υἱοῦ. Αἱ δύο ἑλληνικαὶ πολιτεῖαι τῶν Νέων Πατρῶν καὶ τῆς Ἡλείου εἶχον δυσμενῶς πρὸς τὴν ἐμφάνειν τῶν νέων ἐκείνων παρειασάκτων. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος Β', καίπερ μὴ λυπούμενος ἐπὶ τῷ ὄλεθρῳ πλήγμῃτι, ὅπερ κατηνέχθη

κατὰ τῶν Φράγκων, δὲν εἶχε λητμονήσει τὴν φθοράν, ἣν εἶχον ἐπιφέρει οἱ Καταλώνιοι εἰς τὰς κτήσεις αὐτοῦ. Ἐχόντες δὲ τελείαν συνείδησιν τῆς κριτικῆς αὐτῶν θέσεως ὡς μικρᾶς φρουρᾶς ἐν χώρᾳ ξένη, ὑπὸ ἐχθρῶν περιστοιχιζομένης, οἱ νικηταὶ τοῦ Κηφισοῦ ἦλθον καὶ ἄκοντες εἰς τὸ συμπέρασμα, εἰς ᾧ καταλήγουσιν οἱ σφετερισταὶ ἀπάντων τῶν αἰώνων, ὅτι ὄφειλον νὰ προσπαθήσωσιν, ὅπως νομιμοποιήσωσι τὴν διεθνή αὐτῶν θέσιν, τασσόμενοι ὑπὸ τὴν προστασίαν ἰσχυροῦ τινος καὶ ἀνεγνωρισμένου μονάρχου. Ὡς εἶκός δ' ἢ ἐκλογὴ αὐτῶν ἐτράπη πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Σικελίας Φρειδερίκον Β', τὸν δεσπότην, ὃν εἶχον ὑπηρετήσῃ πρὶν ἢ ἐκπλεύσωσιν εἰς τὴν Ἀνατολήν καὶ ὅστις δὲν θὰ ἦτο ἀπρόθυμος νὰ ἐπωφεληθῆ τὴν ἔκτακτον αὐτῶν ἐπιτυχίαν. Κατ' ἀκολουθίαν τῷ 1312 ἐκάλεσαν αὐτὸν νὰ στείλῃ εἰς αὐτοὺς ἐν τῶν τέκνων, εἰς ᾧ ὑπεσχέθησαν νὰ ὁμώσωσιν ὄρκον πίστεως ὡς εἰς αὐθέντην αὐτῶν. Ὁ Φρειδερίκος εἰρηεστήθη, ὡς εἶκός, τὰ μέγιστα ἀποδεχόμενος πρότασιν, ἣτις ἔμελλε νὰ προσθέσῃ νέαν αἵγλην εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Καὶ εἶπε μὲν εἰς τοὺς ἀποστόλους τῶν Καταλωνίων, ὅτι ἔμελλε νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς ὡς δοῦκα τὸν δευτερότοκον υἱὸν Μαιμφρέδον, ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος ἦτο τότε ὑπεράγαν νεαρός, ὥστε νὰναλάβῃ αὐτὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ δουκάτου, ἔμελλε νὰ στείλῃ εἰς αὐτοὺς ἐπίτροπον μέλλοντα νὰ δεχθῆ τὴν προσκύνησιν αὐτῶν καὶ διοικήσῃ αὐτοὺς ἐν ὀνόματι τοῦ Μαιμφρέδου. Ἡ δὲ τοιαύτη διαρροῦθμισις, καθ' ἣ καὶ ἄλλαι προσωριναὶ διαρροῦθμισεις ἐν ταῖς φραγκοκρατουμέναις χώραις, ἀπέβη μόνιμος σὺν τῷ χρόνῳ. Κατὰ τὰ ἑβδομήκοντα καὶ ἑπτὰ ἔτη, καθ' ἃ οἱ Καταλώνιοι ἐδέσποζον τῶν Ἀθηναίων, οὐδεὶς τῶν δουκῶν αὐτῶν ἐπάτησέ ποτε τὸν πόδα εἰς τὴν ὑπερπόντιον ἐκείνην ἀποικίαν τοῦ ἀραγωνικοῦ οἴκου. Ὁ Μαιμφρέδος καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Γουλιέλμος, οἱ μαρκῶνες τοῦ Ρανδάτσου Ἰωάννης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Φρειδερίκος εἶνε ὡς δοῦκες ἀπλᾶ κοσμητικὰ ὀνόματα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ὁ ὁμώνυμος διάδοχος τοῦ τελευταίου τῶν ἡγεμόνων τούτων, ὅστις ἦτο ἅμα καὶ βασιλεὺς τῆς Σικελίας, οὐδέποτε κατώρθωσε νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν Σικελίαν. Ἀλλ' οὐχ' ἡττὸν ἢ σχέσις μεταξὺ τῶν Καταλωνίων καὶ τοῦ σικελικοῦ στέμματος ὑπῆρξεν εὐεργετικὴ δι' ἀμφοτέρωτα τὰ συμβληθέντα μέρη.

Καὶ ὁσάκις μὲν οἱ Καταλώνιοι συνελάμβανον βενετικὴν φορηγίδα ἔξωθεν τοῦ Σουνίου ἢ προέβαινον εἰς πειρατικὴν ἐπιχείρησιν βιαιοτέραν τοῦ συνήθους, ἀνέθετον εἰς τὴν σικελικὴν αὐλὴν νὰ

δικαιολογήσει διὰ τῶν ἐντεχνοτάτων αὐτῆς διπλωματικῶν ἐγγράφων ὅπως ἠδύνατο καλλίτερον τὸ σοβαρὸν τοῦτο διεθνὲς ἐπεισόδιον, ὅπερ εὐτυχῶς δὲν ὑπῆρχον τότε ἀνταποκριταὶ ἐφημερίδων ὅπως μεγαλοποιήσωσιν. Ἐξ ἑτέρου δὲ ἢ ἐπὶ τῶν Καταλωνίων ἐπικυριαρχία ἐκείνη ἠύξανε τὴν αἴγλην τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας διὰ τῆς προσθήκης νέας προσωνομίας. Ὅτε δέ, ὡς συνέβη μετ' οὐ πολὺ, ἢ ἔταιρεία προσήρτησε καὶ πάλιν εἰς τὰς Ἀθήνας, οἱ ἡγεμόνες τῆς Σικελίας ἐπωνόμασαν ἑαυτοὺς μεγαλαύχως δοῦκας τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Νέων Πατρῶν ἐπὶ τε τῶν ἐγγράφων αὐτῶν καὶ τῶν νομισμάτων, καὶ μακρὸν δὲ χρόνον μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν δύο καταλωνικῶν δουκῶν οἱ διάδοχοι αὐτῶν βασιλεῖς τῆς Ἀραγωνίας ἐξηκολούθουν φέροντες τὴν διπλὴν ἐκείνην προσωνομίαν. Καὶ μετ' αὐτὰ δὲ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος Ἰσπανὸς ποιητὴς, προσφωνῶν τὸν Ἀλφόνσον Ε', ποιεῖται λόγον περὶ τῶν μεγάλων αὐτοῦ Ἀθηναίων καὶ τῶν Νέων Πατρῶν αὐτοῦ (la tu grande Atenas, la tu Neopatria).

Ἡ πολυαίμος σειρά μνημείων ἐκδοθέντων ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ φίλου, τοῦ ἐν Βαρκελώνι καθηγητοῦ Ἀντωνίου Rubio y Lluich ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς πόλεως ταύτης καὶ τῶν τοῦ Πανόρμου, καθιστάνει εἰς ἡμᾶς δυνατὸν νὰ σχηματίσωμεν ἱκανῶς τελείαν ἰδέαν περὶ τῆς ἐν Ἀθήναις διοικήσεως τῶν Καταλωνίων. Οἱ δύο κυριώτατοι ἄρχοντες ἦσαν ὁ γενικὸς ἐπίτροπος καὶ ὁ πρωτοστράτωρ. Καὶ ἐκεῖνος μὲν ἐξήσκει τὴν ἀνωτάτην πολιτικὴν ἐξουσίαν ὡς ἐπιτροπεύων τὸν δοῦκα, οὗτος δὲ ἦτο ὁ στρατιωτικὸς ἀρχηγὸς τῆς πολιτείας. Ὁ γενικὸς ἐπίτροπος διορίζετο ὑπὸ τοῦ δουκὸς ἐπ' ἀόριστον χρόνον καὶ ᾤμνυν ἐπὶ τοῦ Εὐαγγελίου οὐ μόνον πρὸς τὸν δοῦκα ἢ τὸν ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον τῶν συνδίκων, ὡς ἐκαλοῦντο οἱ συνηθροισμένοι ἀντιπρόσωποι ἀπασῶν τῶν πόλεων καὶ κοινοτήτων τῶν δύο δουκῶν. Ἀπὸ τῆς ἑδρας αὐτοῦ ἐν Θήβαις, τῇ πρωτεύουσῃ τῆς πολιτείας τῶν Καταλωνίων, ὁ γενικὸς ἐπίτροπος ἠδύνατο ἐπ' ὀνόματι τοῦ δουκὸς νὰ παρᾶσχη συγγνώμην εἰς ἐκείνους ὅσοι κατηγοροῦντο ἐπὶ ἀπιστίᾳ ἢ προδοσίᾳ. Ἐκεῖνος ἦτο ὁ διοικῶν τὰ οἰκονομικά, ὁ φροντίζων περὶ τῆς ἀμύνης τῆς χώρας, ἐπιθεωρῶν τὰ φρούρια καὶ πολλάκις διορίζων τοὺς φρουράρχους αὐτῶν. Ἐν τούτῳ δ' ἐνέκαιντο τὰ σπέρματα δυνατῶν διχονοιῶν πρὸς τὸν πρωτοστράτορα, ὅστις ἐξελέγετο μὲν πάντοτε ὑπὸ τοῦ δουκὸς ἀπὸ τῶν τάξεων τῆς ἔταιρείας, ἀλλὰ πράγματι ἀνῆκε πάντοτε εἰς τὸν

οἶκον τῶν de Nouvelles ἀπὸ τοῦ 1363. Μετὰ δὲ δύο ἔτη ὁ Ρογήρος de Lluçia συνήνωσεν ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἀμφοτέρας τὰς ἀρχάς, τὴν τε τοῦ γενικοῦ ἐπιτρόπου καὶ τὴν τοῦ πρωτοστράτορος. Ἀπὸ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ δὲν γίνεται πλέον λόγος περὶ πρωτοστράτορος, διότι, καθ' ἃ εἰκάζω, ἢ πεῖρα εἶχε διδάξει, ὅτι δὲν ἐχώρουν δύο μεγάλοι ἄρχοντες ἐν τῇ μικρᾷ αὐλῇ τῶν Θηβῶν. Τὸ ἀξίωμα τοῦ γενικοῦ ἐπιτρόπου εἶχε συμπαρομοτοῦσαν μεγάλην αἴγλην, εἶχε δὲ ἀυτάρχη διαικονοῦντα τὰ κατὰ τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ εἰς τὴν αὐλὴν αὐτοῦ ἦτο παρεξουγμένος εἰσαγγελεύς. Μεγάλοι εὐπατρίδαι τῶν ἐν Σικελίᾳ Ἰσπανῶν, οἷος ὁ Μαθηαῖος Μογκάδας, ἀνεδέχοντο μετὰ καυχήσεως τὸ ἀξίωμα γενικοῦ ἐπιτρόπου τοῦ δουκὸς, καὶ ὁ ἐπιφανέστατος ἀπάντων τούτων τῶν ἀρχόντων ὑπῆρξε νόθος τις υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας Φρειδερίκου Β', αὐτοῦ ἐκείνου, οὗ ὁ οἶκος ὑπὸ τὸ ὄνομα Φαδρίγων κατὰ τὸν διαλεκτικὸν τύπον τοῦ ὀνόματος τοῦ βασιλικοῦ αὐτοῦ προκατόχου, ἐπρωτοστάτησεν ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ἱστορίᾳ τῶν καταλωνικῶν Ἀθηναίων.

Ἡ Ἑλλὰς εἶχεν ὑπάρξει καθ' ἅπαντας τοὺς αἰῶνας ἢ χώρα ἐπιχωρίας διοικήσεως, καὶ ἐπὶ τῆς σικελικῆς κυριαρχίας ἐκάστη πόλις καὶ κοινότης εἶχεν ἴδιον ἐπιτόπιον διοικητὴν, καλούμενον **βικάριον** (veguer), ὅπερ ὄνομα εὐρίσκομεν ἀκόμη ἐν τῇ μικρᾷ κατὰ τὰ Πυρηναῖα δημοκρατίᾳ τῆς Ἀνδόρρας, **καστελλᾶνον** (castellano) ἢ **καπιτᾶνον** (capitan), ἅτινα ἀξιώματα ἐνίοτε μὲν ἀπεδίδοντο εἰς τὸν αὐτὸν ἄνδρα, ἐνίοτε δὲ ἦσαν διακεκριμένα, ἐπειδὴ ὑπελαμβάνετο κατάχρησις, ἂν πλείονες ἢ μία τῶν ἀρχῶν τούτων συνεκεντροῦντο εἰς τὰς αὐτὰς χεῖρας. Ρητῶς δὲ μαρτυρεῖται, ὅτι αἱ διομολογήσεις αἱ συμφωνηθεῖσαι μετὰ τῶν Καταλωνίων καὶ τοῦ δουκὸς αὐτῶν περιορίσαν τὴν διάρκειαν τῆς ἀρχῆς τοῦ βικαρίου εἰς τρία ἔτη καὶ κατὰ τινα περιστάσιν ὁ καπιτᾶνος, βικάριος καὶ καστελλᾶνος τῶν Ἀθηναίων ἀπελύθη, ἐπειδὴ εἶχε διαρρῦσει ἢ τριετὴς προθεσμία τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ. Ἀλλ' ἔχομεν καὶ παραδείγματα τοιούτων ἀχόντων διορισθέντων διὰ βίου ἢ ἐπὶ ἀόριστον χρόνον. Διορίζοντο δὲ ὅτε μὲν ὑπὸ τοῦ δουκὸς, ὅτε δὲ ὑπὸ τοῦ γενικοῦ ἐπιτρόπου καὶ ἄλλοτε ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἀντιπροσώπων, οἷον ὑπὸ τῆς κοινότητος τῶν Ἀθηναίων, ἐκ τῶν πολιτῶν καὶ ὑπέκειντο εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ δουκὸς ἐγκρισιν. Τὰ δὲ καθήκοντ' αὐτῶν περιελάμβανον τὴν στρατιωτικὴν διοίκησιν τῆς οὐκείας πόλεως καὶ τὴν ἀκρόασιν ποινικῶν ὑποθέσεων. Γίνεται δὲ λόγος καὶ περὶ δικαστῶν καὶ νοταρίων, διοριζομένων ὑπὸ

τοῦ δουκὸς διὰ βίου ἢ καὶ ὡς κληρονομικῶν ὑπαλλήλων, καὶ ἐπεφυλάσσετο τελικὴ ἔφεσις εἰς τὸ ἐν Σικελίᾳ δουρικὸν δικαστήριον, καθ' ἃ αἱ ἐφέσεις τῶν ἀγγλικῶν ἀποικιῶν καὶ τῶν Ἰνδιῶν ἀπευθύνονται εἰς τὸ ἐν Λονδίῳ λεγόμενον Μυστικοσυμβούλιον (Privy Council).

Τὰ καταλωνικὰ δουκᾶτα ἀπήλαυον εὐρυτάτων δικαιωμάτων ἀντιπροσωπευτικῆς διοικήσεως, οἷα οἱ Καταλώνιοι ἐφ' ἱκανὸν χρόνον εἶχον ἐν τῇ πατρίᾳ χώρα. Αἱ κυριώταται πόλεις καὶ κῶμαι ἀντεπροσωπεύοντο ὑπὸ *συνδίκων* καὶ εἶχον κοινοτικὰς ἀρχὰς μετ' ἰδίων συμβουλίων καὶ ὑπαλλήλων. Αἱ κοινότητες αὗται ἐνίστε συνέπραστον, ὑποβάλλουσαι εἰς τὸν δοῦκα αἰτήσεις περὶ ἐπανορθώσεως ἀδικημάτων, καὶ αἱ αἰτήσεις αὐτῶν ἐσφραγίζοντο ὑπὸ τοῦ «Καγκελαρίου τῆς ἐταιρείας τῶν Φράγκων» διὰ τῆς αὐτῆς σφραγίδος τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἣτις εἶχεν ὑπάρξει ἢ τῆς ἐταιρείας ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς περιπλανήσεως αὐτῶν. Κατὰ τινα περιστάσιν αἱ κοινότητες αὗται ἐξέλεξαν τὸν γενικὸν ἐπίτροπον, καὶ οἱ δοῦκες πολλάκις ἔγραφον εἰς αὐτοὺς περὶ ὑποθέσεων τῆς πολιτείας. Αἱ ἀναφοραὶ δ' αὐτῶν πρὸς τὸν κυρίαρχον, ὧν ἔχομεν δείγματα, διακρίνονται διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν αὐτῶν χυδαιότητα τῆς ἐκφράσεως, καὶ βλέπομεν τὸν βασιλέα Φρειδερίκον Γ' παραπονούμενον περὶ τῶν «γογγυστικῶν ἐπιστολῶν» αὐτῶν. Ἦσαν λαὸς δύσκαμπτος, ὅστις ἐσκόπει μὲν πάντως νὰ διατηρήσῃ τὰς πρὸς τοὺς Σικελοὺς σχέσεις καὶ μετὰ μεγίστης προθυμίας ἐπέτρεπεν εἰς τὸν βασιλέα νὰ ἔχη τὴν τιμὴν καὶ δόξαν νὰ ἐπινομάζῃται «δοῦξ τῶν Ἀθηνῶν καὶ Νέων Πατρῶν», ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὄρω νᾶφήσῃ αὐτοὺς νὰ διοικῶσι τὰς ὑποθέσεις αὐτῶν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον. Δὲν ἐδίστασαν δὲ νὰ πέμψωσιν ἀποστόλους, ὅπως ἀπαιτήσωσι τὴν ἀνάκλησιν μισητοῦ τινος γενικοῦ ἐπιτρόπου, καὶ αἱ αἰτήσεις αὐτῶν ἐτύγγανον συνήθως εὐμενοῦς ἀκροάσεως. Ἀργότερον δὲ ἐν τῶν κυριωτάτων αὐτῶν αἰτημάτων ἦτο ἡ ἀνάθεσις τῶν ἐπισήμων ἀρχῶν εἰς ἄνδρας διαμένοντας ἐν Ἀθήναις καὶ οὐχὶ εἰς Σικελούς. Πράγματι ἡ Ἀττικὴ ἦτο τὸ σύνθημα τῶν Καταλωνίων, οἱ δὲ μελετῶντες συγκριτικῶς τὰ πολιτικὰ πράγματα δὲν δύνανται νὰ μὴ σημειώσωσιν ἐνίας χαρακτηριστικὰς ὁμοιότητας μεταξὺ τῶν δουκᾶτων τούτων τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος καὶ τῆς αὐτοδιοικησίας τῶν ἀγγλικῶν ἀποικιῶν.

Τὸ δὲ τιμαριωτικὸν σύστημα ἐξηκολούθησε διατηρούμενον ἐν Ἀθήναις, ἀλλὰ μετὰ λαμπρότητος μικροτέρας ἢ ἐν τοῖς χρόνοις

τῶν Γάλλων δουκῶν. Οἱ Καταλώνιοι κατακτηταὶ ἦσαν ταπεινοὶ τὸ γένος. Καὶ ὅτε μὲν εἶχον ἐγκατασταθῆ ἐφ' ἱκανὰ ἡδη ἔτη, εὐρίσκομεν ὀλιγίστους ἱππότητας μεταξὺ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ ἐβδομήκοντα ἔτη διαιμονῆς ὁ κατάλογος εὐγενῶν οἰκογενειῶν ἐν τῇ ὅλῃ πολιτεῖᾳ περιελάμβανε δεκαεὶ μόνον ὀνόματα. Ἡ ἐταιρεία ἀντέστη ἰδιαζόντως εἰς τὸ φρεουδαλικὸν ἔθνος τῆς εἰς ἰδιώτας παραχωρήσεως σπουδαίων πόλεων, οἷα ἡ Λεβάδεια προτιμωμένης τῆς διὰ κυβερνητικῶν ἀρχόντων διοικήσεως αὐτῶν. Τὰς Ἀσσίζας τῆς Ρωμανίας, αἵτινες εἶχον ὑπάρξει ὁ δικαστικὸς κώδιξ ἐπὶ τῶν Γάλλων, ἀντικατέστησαν τὰ Συνήθεια τῆς Βαρκελοῦνος, καὶ ἀντὶ τῆς γαλλικῆς, ἣτις εἶχε λαληθῆ ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Μουντάνερ μετὰ τελείας παρισιακῆς προφορᾶς ἐπίσημός τε καὶ κοινὴ γλῶσσα ἀπέβη ἢ καταλωνικὴ. Οἱ δοῦκες ἔγραφον ἐν τῇ ἰδιώματι τοῦ ἀρχαίου Καταλωνίου χρονογράφου οὐ μόνον πρὸς τοὺς ἑαυτῶν Καταλωνίους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς Ἑλληνας αὐτῶν ὑπηκόους, καὶ γίνεται ρητὴ μνεῖα, ὅτι ἡ χρῆσις «τῆς καταλωνικῆς διαλέκτου» ἐγένετο «συμφώνως πρὸς τὸ ἔθνος καὶ τὴν χρῆσιν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν».

Ἡ δ' ἐκκλησιαστικὴ διοίκησις διέμεινεν ὡς τὸ πλεῖστον οἷα ἐν τοῖς χρόνοις τῆς ἀρχῆς τῶν Γάλλων πλὴν ἢ ὅτι οἱ Ἰσπανοὶ καὶ Καταλώνιοι κατελάμβανον, ὡς εἰκόσ, τοὺς θρόνους τοὺς πρότερον κατεχομένους ὑπὸ Γάλλων ἱεραρχῶν. Ὑπῆρχον δὲ τρεῖς καθολικαὶ ἀρχιεπισκοπαί, ἡ τῶν Ἀθηνῶν, ἡ τῶν Θηβῶν καὶ ἡ τῶν Νέων Πατρῶν, καὶ ἡ ἐκκλησία Παναγίας τῆς Ἀθηνωτίσεως, ἣτοι ὁ Παρθενῶν, εἶχε δώδεκα κανονικοὺς ἱερεῖς, διοριζομένους ὑπὸ τοῦ δουκός, ὃν βλέπομεν ἐπικυροῦντα Καταλωνιὸν τινα ὡς πρεσβύτερον τοῦ ἀθηναϊκοῦ ἱερατείου καὶ διορίζοντα τὸν ἱερέα τοῦ εἰκτηρίου τοῦ ἁγίου Βαρθολομαίου τοῦ εὐρισκομένου ἐν τῇ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως μεγάρῳ τοῦ διοικητοῦ. Εὐτυχῶς δὲ γινώσκομεν τινα περὶ τῶν κατὰ τὴν μεγάλην καθεδρικὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ ἱησαυροφυλάκιον ἦτο πλήρες ἀναθημάτων· αἱ πύλαι αὐτῆς ἦσαν ἐπεστρωμέναι δι' ἀργυρῶν πλακῶν, καὶ Ἰταλὸς περιηγητής, ἐπισκεφθεὶς τὰς Ἀθήνας ὀλίγα μόνον ἔτη μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ καταλωνικοῦ δουκᾶτου, ἐκφράζεται μετ' ἐνθουσιασμοῦ περὶ τῶν τεσσάρων ἐξ ἰάσπιδος κίωνων τῶν περὶ τὴν ἁγίαν τράπεζαν, τῆς εἰκόνης τῆς Παναγίας τῆς ἱστορημένης ὑπὸ τοῦ ἁγίου Λουκά, τῆς ἀσβέστου λυχνίας τῆς κειμένης ἐν τινὶ ρωγμῇ τοῦ μαρμαρίνου τοῖχου καὶ τοῦ κώδικος τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ γεγραμμένου ὑπὸ τῆς

ἀγίας Ἑλένης. Εἰς τὴν πρῶτον τοῦτον περιηγητὴν τὸν ἐπισκεφθέντα τὰς φραγκοκρατούμενας Ἀθήνας οἱ φύλακες τῆς ἐκκλησίας ἔδειξαν τὸν κίονα τὸν σημειωθέντα διὰ σταυροῦ ὑπὸ Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου ἐν τῇ ἰσχύϊ τοῦ σεισμοῦ τοῦ γενομένου κατὰ τὴν σταύρωσιν τοῦ Κυρίου καὶ εἶπον εἰς αὐτόν, ὅτι αἱ πύλαι τοῦ ναοῦ εἶχον ἔλθει ἐκ τῆς Τροίας. Εἰς τὸν καταλωνικὸν κλῆρον ἐνεποίει μεγίστην αἰσθησιν ἢ μεγαλοπρέπεια τοῦ Παρθενῶνος ὡς ἐκκλησίας. Ἐνθουσιώδεις αὐτοῦ περιγραφαὶ ἀπεστιλήσαν εἰς τὴν Ἰσπανίαν, καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀραγωνίας Πέτρος ὁ Δ' ὁ διαδεχθεὶς ὡς δούξ τῶν Ἀθηνῶν τῷ 1377 τὸν βασιλέα τῆς Σικελίας Φρειδερίκον Γ' ἐγαρκτήρισε τὴν Ἀκρόπολιν ὡς «τὸ πολυτιμότερον τῶν κειμηλίων τῶν ὑπαρχόντων ἐν τῷ κόσμῳ, ὅπερ ἅπαντες οἱ βασιλεῖς τῆς χριστιανωσύνης ὁμοῦ μίτην θὰ ἠδύναντο νὰ πειραθῶσιν νὰ μιμηθῶσιν». Οὕτως ἀπὸ τοῦ καλάμου βασιλέως τῆς Ἀραγωνίας ἔχομεν τὴν πρῶτην ἐν τῇ ἰστορίᾳ τῶν φραγκοκρατούμενων Ἀθηνῶν μνείαν τῶν κλασικῶν κἀλλονῶν τῆς Ἀκροπόλεως. Ἐκτὸς δὲ τούτου τοῦ κάστρου τῶν «citines», ὡς ὀνομάζετο τότε ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν, ἦτο ἐν τῶν κρατερωτάτων φρουρίων τῶν δουκάτων, ὅπερ, ὀχυρωθὲν ἐξαιρέτως ὑπὸ τῶν Καταλωνίων, ἠδύνατο εὐκόλως νὰ τύχη ὑπερασπίσεως ὑπὸ δρακὸς μόνον ἀνδρῶν.

Οἱ Καταλώνιοι, καθ' ἃ οἱ Γάλλοι αὐτῶν προκάτοχοι, μετεχειρίζοντο τοὺς Ἕλληνας ὡς φυλὴν ὑποδεεστέραν. Κατὰ κανόνα ἀπέκλειον αὐτοὺς πάντων τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων, ἅτινα ἐθεωροῦντο ἰδιάζον προνόμιον τῶν κατακτητῶν (Conquistadores), ὡς ἀπεκάλουν ἑαυτοὺς οἱ Καταλώνιοι, καὶ οὕτως οἱ ἀτυχεῖς ἰθαγενεῖς δὲν θὰ εἶχον τὴν ἀδειαν νάγοράζωσι κτήματα καὶ νὰ πωλῶσιν ἢ διαθέτωσι κατὰ τὸ δοκοῦν τὰς ἰδίας κτήσεις. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν θάνατον Ἕλληνός τινος ἠδύνατό τις τῶν Καταλωνίων νὰ ἐπέμβῃ καὶ λάβῃ τὰς κτήσεις τοῦ θανόντος παρὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, γίνεται δὲ λόγος καὶ περὶ δούλων ὑπαρχόντων ἐν Ἀθήναις. Καὶ κατὰ μὲν γενικὸν κανόνα ἀπηγορεύετο πρὸς τούτοις αὐστηρῶς ἡ ἐπιγαμία μεταξὺ τῶο δύο φυλῶν ἀλλὰ τῶν θεσμῶν τούτων ὑπῆρχον καὶ οὐκ ὀλίγαι ἐξαιρέσεις. Ἕλληνες καλῶς ὑπηρετήσαντες τὴν καταλωνικὴν ἐταιρείαν ἐν ἡμέραις στενοχωριῶν, ὅποιοι οἱ κάτοικοι τῆς Λεβαδείας, ἔτυγον πλήρων φραγκικῶν δικαιωμάτων, καὶ οὐ μόνον ἐκέκτηντο δουλοπαροίκους, ἀλλὰ καὶ ἐπετρέπετο εἰς αὐτοὺς νὰ συνάψωσι γάμους τῶν τέκνων μετὰ οἰκογενῶν τῆς κρατούσης φυλῆς. Περὶ τὰ

τέλη τῆς κυριαρχίας τῶν Καταλωνίων εἰσίσκομεν Ἕλληνας κατέχοντας σπουδαία ἀξιώματα, οἷα τὸ τοῦ καστελλάνου τῶν Σαλώνων τοῦ γαγκελλαρίου τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ ναυαγίου Λεβαδείας καὶ ὑπηρετοῦντας ἐν τῷ ἐπιχορίῳ συμβουλίῳ τῶν Νέων Πατρῶν. Ἄνδρες ἔχοντες τὸ ἱψηλὸν ἀξίωμα κόμιστος τῶν Σαλώνων καὶ Πρωτοστράτορος ἐνταφρεύθησαν Ἑλληνίδας, καὶ ἦτο ὁρισμένον, ὅπως ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν ἐπιτρέπηται εἰς τὰς συζύγους νὰ διατηροῦσι τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, καὶ μόνον, ὅταν ἡ σύζυγος ἐγίνετο καθολικὴ καὶ ἔπειτα ἐπέστρεφεν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, ἀπέβαλε πείσας αὐτῆς τὰς κτήσεις· ἡ αὐτὴ δὲ ποινὴ ἐπεβίβλετο εἰς πάντα Καταλώνιον γινόμενον ὀρθόδοξον.

Ἡ δ' Ἑλληνικὴ ἐκκλησία ἐξηκολούθησε κατέχουσα τὴν ὑποδεεστέραν ἐκείνην θέσιν, εἰς ἣν εἶχε περιπέσει ἐπὶ τῶν Γάλλων. Δὲν ἐπετρέπετο εἰς Ἕλληνα μητροπολίτην νὰ διαμένῃ ἐν Ἀθήναις ἀλλὰ τὸν τόπον αὐτοῦ ἐπέτρεπε ὑποδεέστερος ἱεράρχη, ὁ ἔξαρχος ἢ πρωτοπαιπᾶς, ὅστις δὲν ἦτο πιθανόν, ὅτι ἐμελλε νὰποβῆ, καθ' ἃ ἦσαν συνήθως οἱ Ἕλληνες ἐπίσκοποι καὶ εἶνε ἀκόμη μέχρι τῆς σήμερον ἐν Τουρκίᾳ, πολιτικὸς ἰγέτης.

Περὶ δὲ τῆς προγενεστέρας φραγκικῆς ἀριστοκρατίας οὐδέν, ὡς εἰκόξ, ἀκούομεν, ἐπειδὴ εἶχεν ἐξαφανισθῆ· ἀλλὰ γίνεται ὅμως λόγος περὶ ἀρμενικῆς ἐμπορικῆς παροικίας ἐν Θήβαις, εἰς τοὺς ὄμους δ' αὐτῆς ἡ καταλωνικὴ κυβέρνησις ἐπέροψε περιορισμένως μέρος τῶν δασμῶν. Ἡ περιλάλητος αὕτη πόλις ἦτο εἶπερ τις καὶ ἄλλη σπουδαιοτάτη, ἅτε οὔσα «ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ δέσποινα» τῶν δουκάτων. Εἶχεν ἴδια μέτρα καὶ σταθμὰ, εἰσέπραττεν ἴδια διαπύλια, δύο ἐπὶ τοῖς ἑκατόν, εἰς τὰς «ἑπτὰ πύλιας» αὐτῆς, καὶ ἦτο περιώνυμος διὰ τὰ ἐν αὐτῇ κατισκευαζόμενα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ κεντήματα. Ἀλλ' ἐπιστήμονες ἄνδρες δὲν ἦσαν ἐν τῇ πόλει τόσον ἀριθνοὶ κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς κυριαρχίας τῶν Καταλωνίων, ὅσον ἐν ταῖς νεωτέραις Θήβαις, καὶ διὰ τοῦτο ἐδέησε κατὰ-τινα περίστασιν νὰ μετακληθῆ ἰατρὸς ἐκ Σικελίας. Αἱ δὲ Ἀθῆναι, παραβαλλόμεναι πρὸς τὴν ἀντίζηλον πόλιν, παρατηρητέον δέ, ὅτι ὑπῆρχεν οὐκ ὀλίγη ἀντιζηλία μεταξὺ τῶν δύο πόλεων, εἶχον περιπέσει εἰς ἀδοξίαν. Ὁ ἐξ Οὐσεσφαλίας ἱερεὺς Λουδόλφος, ὅστις περιῆλθε τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ τῆς κυριαρχίας τῶν Καταλωνίων, περιγράφει τὰς Ἀθῆνας «ὡς σχεδὸν ἠρημωμένους» καὶ προσθέτει τὴν περιεργον μαρτυρίαν, ἣν ἴσως δὲν πρέπει νὰ ἐκλάβωμεν κατὰ γράμμα ὅτι ὀλόκληρός ἡ πόλις Γέ-

νοια εἶχε κτισθῆ ἔκ τῶν μαρμαρίνων κιόνων τῶν ἐκκομισθέντων ἐξ Ἀθηνῶν. Ὀλίγα δ' ἔτη μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν καταλωνικῶν δουκᾶτων, λέγεται, ὅτι αἱ Ἀθηναῖοι περιελάμβανον περίπου χιλίας οἰκίας, ἀλλ' οὐδὲ ἐν ξενοδοχείον, ὥστε ὁ περιηγητὴς ἦτο ἠναγκασμένος γὰ καταφύγη εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Λατίνου ἀρχιεπισκόπου, ἀπαράλλάκτως ὡς τοῦτο συμβαίνει ἐνίοτε σήμερον ἐν τισιν ἐπαρχιακαῖς πόλεσι τῆς Ἑλλάδος. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ Πειραιεὺς εἶχεν ἀνακτήσει τι τῆς ἀρχαίας σημασίας; ἐπειδὴ μανθάνομεν περὶ τοῦ διορισμοῦ λιμεναρχοῦ καὶ περὶ πλοίων ἐξ Ἰσπανίας προσοριζομένων ἐν αὐτῷ. Ἐκαλεῖτο δὲ τότε λιμὴν τοῦ λέοντος (Porto Leone) ἐκ τοῦ μεγάλου λιθίνου λέοντος τοῦ νῦν εὑρισκομένου ἔξωθεν τοῦ Νεωρίου (Arsenale) τῆς Βενετίας, τότε δὲ ἐστημένον κατὰ τὸν εἰσπλουν τοῦ πειραικοῦ λιμένος. Ἀλλ' ἡ Βενετία, ἔχουσα ἀπόφασιν, ὅπως μηδεμίαν ἄλλην λατινικὴν πολιτείαν ἀποβῆ ναυτικὴ δύναμις ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὑπεχρέωσε διὰ συνθήκης τὴν ἑταιρείαν τῶν Καταλωνίων γὰ μὴ διατηρῆ γαλέρας ἐν Πειραιεῖ, καὶ ἐπέμεινε, ὅπως ἐξ ἑκάστου σκάφους τότε ναυπηγουμένου ληφθῆ μία σανὶς καὶ τὰ σχοινία τοῦ πλοίου κατατεθῶσιν ἐν τῷ «καστροφ τῶν Ἀθηνῶν».

Τοιαύτη κοινωνία δὲν ἦτο πρόσφορος πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῆς παιδείσεως. Καὶ ὁμῶς καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ὑπὸ τῶν Καταλωνίων δεσποζομέναις Ἀθήναις εὑρίσκομεν Ἑλληνα ἱερέα, ἀντιγράφοντα ἱατρικὰς συγγραφὰς καὶ ἄλλον Ἀθηναῖον μεταγράφοντα τὸν Θεόκριτον. Γίνεται δὲ μνεία καὶ τῶν βιβλιοθηκῶν τῶν ἐπισκόπων Σαλώνων καὶ Μεγάρων. Ὅτι δὲ καὶ ἀνώτατοι ἄρχοντες αὐτοὶ ποῦ καὶ ποῦ διήρχοντο τὰς ὥρας τῆς σχολῆς ἀναγινώσκοντες ποιητικὴν τινα ἱπποτικὴν διήγησιν δυνάμεθα γὰ ἐξαγάγωμεν ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι τὸ χειρόγραφον τῆς γαλλικῆς διασκευῆς τῶν Χρονικῶν τοῦ Μορέως εὑρέθη ἐν τῷ κάστρῳ τῶν Θηβῶν καὶ ἀνῆκεν εἰς τὸν εὐπατριδὴν τὸν τότε δεσπόζοντ' αὐτοῦ. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τις ἀντακριτὴς τοῦ συγχρόνου ἱστορικοῦ Νικηφόρου Γρηγοροῦ ἔγραψεν, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Βοιωτοὶ «τῆς παλαιᾶς εὐδαιμονίας τὴν ἀγροικίαν ἠλλάξαντο».

Οἱ Καταλώνιοι πράγματι ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἦσαν υπεράγαν ἀπησχολημένοι περὶ τὴν ἀμυναν καὶ τὴν ἐπέκτασιν τῶν κτήσεων αὐτῶν, ὥστε καὶ ἀπειχον πάσης ἀβρᾶς διαίτης. Κύριος σκοπὸς τῆς ὑπάρξεως τῆς ἑταιρείας ἦτο ἡ συντήρησις τοῦ φιλοπολέμου πνεύ-

ματος, καὶ ὅτε κατὰ τὴν δευτέραν γενεάν τὸ πνεῦμα τοῦτο ἐξέπεσε καὶ ἐναρκώθη καὶ ἤρχισεν ἡ τροφὴ καὶ ἡ οἰνοποισία, ἡ ἄλλοτε ἀνίκητος ἐκείνη στρατιωτικὴ ἀποικία ἔγεινεν εὐκόλως λεία τοῦ Φλωρεντίνου ἐκείνου τραπεζίτου, ὅστις ἴδρυσεν ἐπὶ τῶν ἔρειπῶν αὐτῆς τὴν τελευταίαν λατινικὴν δυναστείαν τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ «εὐτυχὴς στρατιὰ τῶν φράγκων ἐν τῷ δουκάτῳ τῶν Ἀθηνῶν», ὡς τότε ἐπωνόμαζεν ἑαυτὴν ἐπισήμως ἡ ἑταιρεία, περιῆλθεν εἰς διαμάχας πρὸς τοὺς Βενετοὺς τῆς Εὐβοίας καὶ ἠπειλήθη ἐπὶ μακρὸν ὑπὸ τῶν κρημαίων τοῦ Βατικανοῦ. Ὁ πάπας Κλήμης Ε' ἐχαρακτήρισε τὸν τελευταῖον Γάλλον δοῦκα, ὡς γνήσιον ἀθλητὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ πιστὸν πύκτην τῆς ἐκκλησίας καὶ ἠξίωσε παρὰ τοῦ ἀραγωνικοῦ οἴκου γὰ ἐκδιώξῃ τὴν ἀραγας. Ὁ δὲ ἀραγωνικὸς οἶκος ἀπῆντησε διπλωματικῶς, ὅτι ὁ «πύκτης» εἶχε τιμωρηθῆ μόνον ὡς ὑτάρξας ἄξιος τιμωρίας καὶ ὅτι οἱ Καταλώνιοι ἦσαν καλοὶ καθολικοὶ, οἵτινες ἔμελλον γὰποδειχθῶσι πολύτιμον προπύργιον τῆς ἐκκλησίας ἐναντίον τῶν σχισματικῶν Ἑλλήνων τοῦ Βυζαντίου. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἡ Ρώμη ἔμεινε ἀμετάπειστος, καὶ, ὅτε ὁ υἱὸς τοῦ θανόντος δοῦκος, ὁ νεαρὸς Βάλθερος Βριέννιος, ἐνηλικιώθη καὶ ἐξεκίνησε πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ ἀπολεσθέντος δουκάτου, ὁ πάπας Ἰωάννης ΚΒ' ἐκρούξε νέαν σταυροφορίαν ἐναντίον τῶν «σχισματικῶν υἱῶν τῆς ἀπωλείας καὶ τροφίμων τῆς ἀδικίας», οἵτινες εἶχον καταλάβει τὴν ἀρχαίαν κληρονομίαν τοῦ ἰδίου προστατευομένου. Ἀλλ' ὁ νεαρὸς Βάλθερος εἶχεν ὡς στρατηγὸς τὴν ἀσυνεσίαν τοῦ πατρὸς. Ὁ εἰς ἔφθασεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ λαμπροῦ στίφους Γάλλων ἱπποτῶν καὶ Γοσκανῶν ἐνόπλων, οἱ πολυμήχανοι Καταλώνιοι ἀπλούστατα ἔμειναν ἡσυχοὶ ἐντὸς τῶν ἰδίων κάστρων, καὶ οὐδέποτε τὸ ἐξαίρετον αὐτῶν ἱππικὸν ἐξετέθη, ὅπως ἀντιμετωπίσῃ τὸν πολέμιον ἐν μίχῃ ἐκ τοῦ συστάδην. Ὁ Βάλθερος συνείδε μετ' οὐ πολὺ, ὅτι αἱ δαπάναι οἷτω μεγάλων δυνάμεων ὑπερέβαινον κατὰ πολὺ τοὺς πόρους αὐτοῦ. Οὐδὲ εἰς Ἑλλην ἐκινήθη, ὅπως ἀποτινάξῃ τὸν καταλωνικὸν ζυγόν. Οἱ Βενετοὶ εἶχον ἀοτίως ἀνανεώσει τὴν συνθήκην αὐτῶν μετὰ τῶν ἐχθρῶν Καταλωνίων. Διὸ οὐδὲν ἄλλο ἀπέμεινε εἰς τὸν Βάλθερον ἢ τὸ γὰ ἐπιστρέψῃ, ὅπως μηδέποτε καὶ πάλιν πατήσῃ τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἀπαυστος αὐτοῦ φιλοδοξία εὔρεν ἀτασχόλησιν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Γαλλίᾳ. Ἐγένετο τύραννος τῆς Φλωρεντίας, οἱ δ' ἐπισκεπτόμενοι τὴν πόλιν βλέπουσι καὶ νῦν ἔτι ἐν τῷ Bargello τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ καὶ τὴν νέαν ἐπιγραφὴν τὴν ἀνα-

μηνήσκουσαν τὴν ἐκ τῆς πόλεως ἔξοδον αὐτοῦ. Ἀπέθανε δ' ὡς κοντόσταυλος ἐν Γαλλίᾳ, μαχόμενος ἐναντίον τοῦ Μελιανοῦ προίγκιππος ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Πικταβίου (Poitiers). Ἀλλ' ἡ ἀποτυχοῦσα ἐκστρατεία αὐτοῦ ἔσχεν θλιβερὸν ἀποτέλεσμα διὰ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ δὴ οἱ Καταλώνιοι, θέλοντες νὰ ἐμποδίσωσιν, ὅπως τὸ ἐν Θήβαις κἄστρον Σαιντομέρ περιέλθῃ εἰς τὸν Βάλλθερον, κατέστρεψαν τὸ ὄραϊον ἐκείνου μνημεῖον τῆς φραγκοκρατίας, τὸ κἄστρον ἐκεῖνο, περὶ οὗ ἐλέγετο, ὅτι ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ γῆρας ἱκανὸς δι' αὐτοκράτορα καὶ τὴν αὐτὴν αὐτοῦ, οὔτινος οἱ τοῖχοι εἶχον ἐξωγομφημένους τοῖς ἐν τῇ Ἁγίᾳ γῆ ἄθλους τῶν σταυροφορῶν καὶ οὕτως αἱ αἰθούσαι εἶχον ἀπηχίσει ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν Γάλλων δουκῶν τῶν τρουβαδούρων. Τώρα δὲ μόνον πύργος κεκολλημένος διασώζει τὸ ὄνομα καὶ τὴν ἀνάμνησιν τοῦ κἄστρου τῶν Σαιντομέρ.

Τὰ καταλωνικὰ δουκάτα εἶχον τότε φθῆσαι εἰς τὸ κατακόρυφον αὐτῶν. Οἱ «υἱοὶ τῆς ἀπωλείας» ἐθαωροῦντο ὡς ἐρίτιμα μέλη τῆς χριστιανωσύνης. Ἀλλ' ἀτυχῶς, ὅτε ἀπέβησαν ἐρίτιμα ἔπαισαν νὰ εἶνε φοβερά. Ἐν ᾧ δ' ἐσωτερικαὶ διχόνοια ἐξησθένουν τὰς δυνάμεις τῆς ἑταιρείας, νέος κίνδυνος ἠπειλήσεν αὐτήν, ὅτε οἱ Τούρκοι διεπεραιώθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ τῷ 1373 συνεκροτήθη ἐν Θήβαις συνέδριον ἀπάντων τῶν δυναστῶν τῆς Ἑλλάδος, ὅπως σκεφθῆναι περὶ τῶν ἀρίστων μέσων τῆς ἀποτροπῆς τοῦ ἀπὸ τῶν Τούρκων κινδύνου. Ὑπῆρξε δὲ τὸ συνέδριον ἐκεῖνο ἐν τῶν πρώτων τῶν συγκροτηθέντων πρὸς λύσιν τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος. Ἀλλὰ καὶ τότε, ὡς πολὺ μᾶλλον ἐν τοῖς νέαις χρόνοις, ἡ κυριωτάτη δυσκολία ὑπῆρξεν ἡ διχόνοια τῶν χριστιανῶν ἰσχυρῶν. Καὶ δὴ ἐν τῷ Θηβαϊκῷ συνεδρίῳ παρεκάθητο ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος, ὅστις ἦτο προωρισμένος νὰ ἐπωρελῆθῆ τὴν σύγχρονον σύγχυσιν, ἵνα καταλύσῃ τὴν καταλωνικὴν κυριαρχίαν καὶ καταλάβῃ τὸν θρόνον τῶν Ἀθηναίων.

Εἶδομεν πάντες τὴν περιώνυμον Certosa, τὴν πλησίον τῆς Φλωρεντίας μονὴν τῶν Καρθουσιῶν, ἣτις συνδέεται ἀμέσως πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, ἐπειδὴ εἶχε κτισθῆ ὑπὸ τοῦ Φλωρεντίνου Τραπεζίτου Νικολάου Ἀτζαϊώλη ἐκ τῶν προσόδων τῶν ἐκτεταμένων αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι κτημάτων, ἀποκτηθέντων διὰ λελογισμένης διαθέσεως χρηματικῶν κεφαλαίων καὶ διὰ βασιλικῶν χορηγιῶν. Ὁ θετὸς αὐτοῦ υἱὸς Νέριος Ἀτζαϊώλης ἦτο κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου αὐθέντης τῆς Κορίνθου, καὶ ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ δυσαιώτου Ἀκροκορίνθου ἐπεσκόπει πολυμερῶς πᾶσαν πολιτικὴν κίνησιν. Εἶδε τὸ δουκά-

τον τῶν Ἀθηναίων σαλευόμενον ὑπὸ ἀμφισβητήσεως περὶ διαδοχῆς ἐγερεῖσθαι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας Φρειδερίκου Γ', ὅτε οἱ πλείστοι τῶν Καταλωνίων, ἐπικαλούμενοι τὸν Σάλιον νόμον καὶ ἐκκλινόντες τὴν ἀνάθεσιν τοῦ θρόνου εἰς γυναῖκα ἀνηγόρευσαν ὡς δοῦσα τὸν βασιλέα τῆς Ἀραγωνίας Πέτρον τὸν Δ'. ἐνῶ ἡ μειονοψηφία ἐμεινε πιστὴ εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ θανόντος βασιλέως Μαρίαν. Εἶδε τὴν χώραν δηουμένην ὑπὸ στίφους Ναβαρραίων μισθοφόρων, καὶ τέλος ἐσκέφθη, ὅτι εἶχεν ἐπιστῆ ὁ χρόνος νὰ ἐπιχειρησῇ τὸ μέγα πραξικόπημα. Ἐπὶ τῇ προφάσει νὰ καθάρῃ τὸν Σαρωνικὸν κόλπον ἀπὸ πειρατῶν ἐμίσησε γολέραν ἐκ τοῦ ἐν Ἱερακλείῳ τῆς Κρήτης βενετικοῦ ναυστάθμου, καὶ συνήθροισε ταῦτοχρόνως σῶμα ἰππέων. Ὅτε δὲ τὰ πάντα παρεσκευάσθησαν, ἐξήτησεν εἰς γάμον τὴν νεαρὰν κόμισσιν τῶν Σαλώνων, τὴν σπουδαιωτάτην κληρονόμον ἐν τῷ δουκάτῳ χάριν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς γυναικός. Ἡ δὲ χήρα κόμισσα, εἰς ἧς τὰς φλέβας ἔρρεε τὸ αὐτοκρατορικὸν αἷμα τῶν Καντακουζηνῶν, ἀπέκρουσεν ἀλαζονικῶς τὴν πρότασιν τοῦ Φλωρεντίνου ἐμπόρου καὶ ἐξέδωκε τὴν θυγατέρα εἰς προίγκια Σέρβου. Ἕλληνές τε καὶ Λατίνοι ἠγανάκτησαν ἐπὶ τῷ γάμῳ ἐκεῖνῳ μετὰ Σλάβου. Τότε αἴφνης ὁ μὲν Νέριος ὤδυσεν ἐναντίον τῶν Σαλώνων, ἡ δὲ γαλέρα αὐτοῦ ἐπλευσεν εἰς τὸν Πειραιᾶ, καὶ τῷ 1385 κατώρθωσεν ἤδη νὰ ἐπονομάσῃ ἑαυτὸν «αὐθέντην τοῦ δουκάτου». Ἀλλ' ἡ Ἀκρόπολις, τυγχάνουσα τῆς γενναίας ἀμύνης τοῦ Πέτρου de Rau, οὐ τὸ ὄνομα εἶνε ἄξιον μνείας ἐν τῇ ἀθηναϊκῇ ἱστορίᾳ, ἀντέσχε μέχρι τῆς 2 Μαΐου 1388, ὅτε ἐπιστολή, ἐκδοθεῖσα μόλις πρὸ ὀλίγων μηνῶν, ἐγνώρισεν λακωνικῶς εἰς τοὺς ἐν Φλωρεντίᾳ Ἀτζαϊώλας, ὅτι ὁ κὺρ Νέριος ἔγεινε κύριος τοῦ κἄστρου τῶν Ἀθηναίων (Messer Neri...lo chasllo di Settino). Μάτην οἱ ἠγεμόνες τῆς Ἀραγωνίας ἐφενάκιζον ἑαυτοῖς φέροντες τὴν προσωνυμίαν δουκὸς τῶν Ἀθηναίων καὶ διορίζοντες γενικὸν ἐπίτροπον ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μάτην ἠξίωσαν τὴν ἀπόδοσιν τῶν δύο δουκάτων, καθ' ἃ ἔπραξε μετὰ πενήτηντα ἔτη καὶ ὑπερέκεινα ὁ Ἀλφόνσος Ε'. Ἡ ἀραγωνικὴ σημαία δὲν ἐκυμάτισε πλέον καὶ πάλιν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως.

Ἡ μεγάλη ἐταιρεία τῶν Καταλωνίων ἐξηφανίσθη ἀπὸ τῆς ὄψεως τῆς Ἀττικῆς ἐπ' ἴσης ταχέως ὡς ἡ βροχὴ ἀπὸ τοῦ φωτεινοῦ αὐτῆς ἐδάφους. Εἰς οἶκος μετὰ τὸν ἄλλον εἶχεν ἤδη ἐκλίπει, ἐν ᾧ ἀπ' ἑτέρου πού καὶ πού γηραιὸς τις μαχητὴς εἶχεν ἐπιστρέψει, ὅπως

διέλθη τὴν ἐσπέραν τοῦ βίου ἐν τῇ πατρίῳ γῆ. Μετὰ τὴν ἐπὶ τῶν Φλωρεντίνων κατάκτησιν τῶν Ἀθηναίων τινὲς μὲν ἐξέπλευσαν εἰς τὴν Σικελίαν, ἄλλοι δέ, ὡς ὁ Ballester, ὁ τελευταῖος τῶν Καταλωνίων ἀρχιεπισκόπων, ἀκούονται ζῶντες ἐν Καταλωνίᾳ. Ἀλλὰ μία καὶ μόνη γωνία, ἣ ἀπ' τῶν ἀρχαίων χρόνων γνωστὴ Λίγυνα, ἐξηκολούθησε μένουσα ὡς κτῆσις τοῦ καταλωνικοῦ οἴκου Καιοπένα ἐπὶ ἡμῶν αἰῶνα καὶ ὑπερέκεινα. Ἴσως ἐπροστάτευεν αὐτὴν ἡ κἀρα τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἣτις ἄλλοτε μὲν ἐφυλάσσετο ἐν Λεβαδεῖα, τότε δὲ ἀπέκειτο ἐν τῇ μεσαιωνικῇ πρωτευούσῃ τῆς νήσου, τῇ Παληροχώρα, κειμένη ἐν μιᾷ τῶν ὠραιωτάτων θέσεων τῆς Ἑλλάδος, ὅπου καὶ ἔμεινεν ἕως οἱ Βενετοὶ μετὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν κατάληψιν τῆς Λίγυνης ἀνεκόμισαν αὐτὴν εἰς τὸν Ἅγιον Γεώργιον τὸν Μείζονα (S. Giorgio Maggiore) ἐν Βενετίᾳ. Καὶ σήμερον δ' ἔτι σώζεται ἐν Ζακύνθῳ οἰκογένεια φέρουσα τὸ ὄνομα Κατελιᾶνος καὶ ἡ ἡρωοειώδης Θήρα κέκτηται ἀκόμη τρεῖς οἰκογενεῖαι, ἐλκούσαις τὸ γένος ἐξ Ἰσπανίας, τὰς τῶν Δακορώνα, Δεκιγάλλα καὶ Λελένδα.

Μνημεῖα δὲ τῶν καταλωνικῶν χρόνων εἶνε ἔτι ὄρατὰ ἐν Ἑλλάδι. Τὰ ὠραῖα κάστρα τῶν Σαλώνων, τῆς Λεβαδεῖας καὶ τῆς Λαμίας περιλαμβάνουσι τεῖχη καταλωνικά. Ὁ μεταξὺ τῶν Θηβῶν καὶ τῆς Λεβαδεῖας στοῖχος πύργων ἀνέρχεται πιθανῶς εἰς ἐκείνους τοὺς χρόνους. Γινώσκωμεν δέ, ὅτι οἱ Καταλώνιοι ἐτέλιξαν τὴν Ἀκρόπολιν καὶ ὅτι ὁ Καταλώνιος διοικητὴς ἤδρευεν ἐν αὐτῇ καὶ ἐπ' αὐτῆς εἶχε τὸν εὐκτῆριον αὐτοῦ οἶκον, ἀλλ' οὐδὲν τούτου λείψανον σώζεται. Οὐδὲ σώζονται νομίσματα τῶν Καταλωνίων, οἷα ἔχομεν τῶν Γάλλων δουκῶν. Ἀλλὰ τὸ Μουσεῖον τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐν Ἀθήναις περιλαμβάνει περιεργότατον μνημεῖον τῆς κυριαρχίας αὐτῶν, τοιχογραφίαν παριστάνουσαν τὴν Παρθένον βροφροκρατοῦσαν μετὰ δύο οἰκοσήμεν ἐξηρητημένων ἀπὸ δένδρων καὶ τινων μυστηριοδῶν γοθικῶν γραμμάτων, προερχομένην δ' ἐκ τοῦ πλησίον τῆς Πύλης τῆς Ἀγορᾶς ἐκκλησιδρίου τοῦ προφήτου Ἰλλίου.

Οἱ Ἕλληνες ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀνεμνησκοντο μετὰ τρόμου τοῦ ὀνόματος τῶν Καταλωνίων. Ἑλληνίς κόρη ἐν τινι μεσαιωνικῷ ποιήματι δέεται, ὅπως ὁ ἀπατήσας αὐτὴν «πέση ἔς Καταλάνου χέρια» καὶ πρὸ μιᾶς ἀκόμη γενεᾶς τὸ ὄνομα Καταλᾶνος ἦτο ἐν γοῇ σει ἐν διαφόροις μέρεσι τῆς Ἑλλάδος ὡς ὕβρις. Ἀλλὰ φαίνεται πιθανόν, ὅτι ἡ καταλωνικὴ ἑταιρεία ἐδυσφημήθη πρὶν ἢ ἐγκατασταθῆ ἐν τῇ Ἀττικῇ, πάντως οἱ ἐν ταῖς τελευταίαις ἡμέραις τῆς

κυριαρχίας τῶν Καταλωνίων Ἕλληνες ἠξιώθησαν ἐξαιρέτων ἀρχῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτῶν. Τὴν σήμερον δὲ παρατηρεῖται ἀντίθρασις ἐν πνεύματι εἰμεινοῦς ὑπὲρ αὐτῶν γρίσεως, καὶ Καταλώνιοι συγγραφεῖς οὐχὶ ἀλόγως μεγαλοφρονοῦσιν ἐπὶ τοῖς ἀθλοῖς τῶν φιλοκινδύων αὐτῶν συμπολιτῶν ἐξείνων, οἵτινες ἀνεδείχθησαν κατὰ πᾶσαν δοξοεῖτην τῆς τύχης φροῦν κληρονόμοι τοῦ Περικλέους καὶ τοῦ Φειδίου.

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥΣ ΦΛΩΡΕΝΤΙΝΟΥΣ¹

Ἡ ἱστορία τῶν μεσαιωνικῶν Ἀθηναίων² εἶνε πλήρης ἐκπλήξεων. Βουργουνδῖος εὐπατρίδης ἰδρύων δυναστείαν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ πατρίδι τῶν ἡρώων καὶ φιλοσόφων, περιπλανώμενον στίφος μισθοφόρων προερχομένων ἐκ τῆς δυτικωτάτης τῆς Εὐρώπης χερσονήσου, καταστρέφον ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ ἡμέρᾳ τὸν λαμπρὸν γαλλικὸν πολιτισμὸν αἰῶνος ὄλου, φλωρεντῖνος νεόπλουτος, κεκτημένος τὰ νεώτερα οἰκονομικὰ ὄπλα, παραλαμβάνων τὰς κλεῖδας τῆς Ἀκροπόλεως παρὰ γενναίου καὶ ἱπποτικοῦ στρατιώτου τῆς Ἰσπανίας, τοιαῦτα εἶνε αἱ εἰζόντες, δι' ὧν ἀρχονταὶ αἱ τρεῖς περίοδοι τῆς ἐν Ἀθήναις φραγκοκρατίας. Καὶ ἐν μὲν προτέρῳ ἄρθρῳ³ ἐπραγματεύθημεν τὰ τῆς περιόδου τῆς ἀρχῆς τῶν Γάλλων καὶ τῆς τῶν Καταλωνίων· νῦν δὲ προτιθέμεθα νὰ διαγράψωμεν τὰ κατὰ τὴν τρίτην καὶ τελευταίαν φάσιν τῆς φραγκοκρατίας ἐν τῇ ὀνομαστοτάτῃ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Ὅτε τὸ ἔαρ τοῦ 1388 ὁ Νέριος Ἀτζαϊώλης εὐρέθῃ δεσπότης τοῦ «κάστρου τῶν Ἀθηναίων», (Setines, ὡς οἱ φράγκοι ὠνόμαζον

¹ Ἐδημοσιεύθη ἐν Quarterly Review October 1907 καὶ ἀνετυπώθη ἐν Essays on the Latin Orient 1921 σ. 135 ἔ.

² Ἴδε Ἐγγραφα ἀναφερόμενα εἰς τὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν τῶν Ἀθηναίων, ἐκδιδόμενα ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου (I' Τόμος τῆς μεταφράσεως τῆς ἱστορίας τῆς πόλεως Ἀθηναίων κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας). Ἐν Ἀθήναις 1906. Brieve aus der Correspondenz Acciajuoli in der Laurenziana zu Florenz ὑπὸ Φερδινάνδου Γρηγοροβίου. Ἐν Μονάχῳ 1890. Nicolai de Marthono Liber peregrinationis ad loca sancta ἐν τῇ Revue de l' Orient Latin Τόμ. I'. Ἐν Παρισίοις 1895. Δημ. Γ. Καμπούρογλου Μνημεῖα τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων. Ἐν Ἀθήναις 1891—2. Τοῦ αὐτοῦ ἱστορία τῶν Ἀθηναίων. Ἐν Ἀθήναις 1889—96. Θεμ. Ν. Φιλαδελφῆος ἱστορία τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τουρκοκρατίας. Ἐν Ἀθήναις 1902. Κ. Σάθα Μνημεῖα Ἑλληνικῆς ἱστορίας. Ἐν Παρισίοις 1880—90. Σπυρ. Π. Λάμπρου Νέος Ἑλληνομνήμων 1904—1914. Buchon Nouvelles Recherches historiques sur la principauté française de Morée. Δύο τόμοι. Ἐν Παρισίοις 1843. F. Cerone La politica Orientale di Alfonso di Aragona ἐν τῷ Archivio Storico per le province Napoletane Τόμ. KZ—KH'. Ἐν Νεαπόλει 1902—1903 καὶ ἄλλα ἔργα.

³ ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ κατὰ Ἰανουάριον 1907.

τὴν Ἀκρόπολιν, πρώτη αὐτοῦ φροντὶς ὑπῆρξε νὰ περιποιηθῇ τοὺς Ἑλληνας, οἵτινες ἀπετέλουν τὸ κατὰ πολὺ μέγιστον μέρος τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ καὶ οἵτινες πιθανῶς εἶχον βοηθήσει αὐτὸν εἰς τὴν κατάκτησιν τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηναίων. Τὸ πρῶτον νῦν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθ' ἣν πρὸ δύο περίπου αἰῶνων ὁ Μιχαὴλ Ἀκομινᾶτος εἶχε φύγει ἀπὸ τῆς ποθητῆς μητροπόλεως αὐτοῦ εἰς τὴν ἐν Κέφῳ ἔξοριαν, ἐπετράπη καὶ πάλιν εἰς Ἑλληνα μητροπολίτην τῶν Ἀθηναίων νὰ διαμείνῃ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ ἔδρᾳ, καίτοι οὐχὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ βράχου, ἀλλὰ κάτωθεν τῆς σκιᾶς τοῦ Ἀρείου Πάγου. Δυναμέθα νὰ εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι ἡ ἀξία λόγου αὕτη παραχώρησις παρεσχέθη οὐχὶ ἐξ αἰσθήματος, ἀλλ' ἐκ πολιτικῶν λόγων, καίτοι ὁ τρόπος οὗτος τοῦ πολιτεύεσθαι δὲν ἦτο ἴσως ὁ ἐνδεδειγμένος. Ἡ ἑλληνικὴ Ἐκκλησία εἶχε διακριθῆ καθ' ἅπαντας τοὺς χρόνους ἐπὶ τῷ πολιτικῷ αὐτῆς χαρακτῆρι, ἡ δὲ παρουσία ἀνωτέρου Ἑλλήνος ἱεράρχου ἐν Ἀθήναις παρέσχε καὶ πάλιν εἰς τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ ἐθνικὸν ἡγέτην ἐναντίον τῶν κυριάρχων, πρὸς οὓς εἶχον ὑπόπτως ὡς ξένους καὶ οὓς ἐμίσουν ὡς σχισματικούς. Ὁ ἱεράρχης ἦτο πρόθυμος νὰ καλέσῃ πρὸς βοήθειαν τοὺς Τούρκους ἐναντίον τῶν ὁμοδόξων Χριστιανῶν καθ' ὅμοιον τρόπον ὡς σήμερον ἐν Μακεδονίᾳ οἱ Ἑλληγες ἐπίσκοποι ἀποτροπιάζονται τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Βουλγάρου Ἐξάρχου πολὺ μᾶλλον ἢ τοὺς πιστοὺς εἰς τὸν προφήτην Μωάμεθ. Οὕτως ἤδη ἀρχομένης τῆς φλωρεντιακῆς κυριαρχίας ἐν Ἀθήναις ἐσπείροντο τὰ σπέρματα τῆς τουρκοκρατίας, καὶ κατὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱερᾶς Συνόδου ἡ ἐκκλησία τῶν Ἀθηναίων εἶχε ρυθμισθῆ οὕτως, «ὡς δοκεῖν εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀποκαταστῆναι σχῆμα καὶ τὴν προτέραν εὐδαιμονίαν καὶ εὐκληρίαν πρὶν ἀλωθῆναι χειρὶ βαρβαρικῇ»¹.

Οὐδ' ὠφελήθη μόνον ἡ ἐκκλησία ἐκ τῆς μεταβολῆς τῆς δυναστείας. Τότε πρῶτον ἡ ἑλληνικὴ ἀπέβη ἡ ἐπίσημος γλῶσσα τῆς κυβερνήσεως. Ὁ Νέριος Ἀτζαϊώλης καὶ ἡ τελείως μεμορφωμένη θυγάτηρ αὐτοῦ, ἡ κόμισσα τῆς Κεφαλληνίας, ἐποιεῖτο χρῆσιν αὐτῆς ἐν τοῖς δημοσίαις αὐτῆς ἐγγράφοις. Ἡ κόμισσα, ἡ δεσποτικωτάτη ἀπασῶν τῶν γυναικῶν τῆς λατινικῆς Ἀνατολῆς, ὑπερφιάλως ὑπεγράφετο διὰ κινναβάρεως, καθ' ἣν οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου, βασίλισσα τῶν Ρωμαίων. Καὶ Φλωρεντῖνοι δ' ἐγκαθιστάμενοι ἐν

¹ Miklosich—Müller Acta et Diplomata graeca mediæ aevi Τόμ. Β' σ. 166.

Ἀθήναις ἀπεδέχοντο τὴν ἑλληνικὴν μετάφρασιν τῶν ἔπωνύμων αὐτῶν. Οὕτω κλάδος τις τοῦ περιωνύμου οἴκου τῶν Μεδίκων, μεταναστεύσας εἰς Ἀθήνας, ἐξηλληνίσθη τελείως ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰατρός καὶ κατέλιπεν ἀπογόνους, οἵτινες μόνον κρύπτουσι ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰατρόπουλος τὴν σχέσιν αὐτῶν μετὰ τῶν μεσαιωνικῶν κυριάρχων τῆς Φλωρεντίας. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὑπάρχει πιθανότης, ὅτι οἱ γέροντες τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος εἶχον ἴδειαν νὰ μετέχωσι τῆς δημοτικῆς διοικήσεως τῶν φλωρεντιακῶν Ἀθηναίων, καὶ ἢ καὶ τῆς τουρκοκρατουμένης πόλεως.

Μέχρις ἐκείνης τῆς ὥρας τὸ στάδιον τοῦ Νερίου Ἀτζαϊώλη εἶχε στεφθῆ ὑπὸ ἐπιτυχίας ἀδιαπτώτου. Ὁ ἀσπὴρ αὐτοῦ εἶχεν ὀδηγήσει αὐτὸν ἀπὸ τῆς Φλωρεντίας εἰς τὸν Ἀκροκόρινθον καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀκροκόρινθου εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. Αἱ δύο αὐτοῦ θυγατέρες, ὧν ἡ μία ἐφημίζετο ὡς ἡ ὠραιότερα τῶν συγχρόνων γυναικῶν, ἡ δὲ ἄλλη ὡς ἡ εὐφροστετέρα, εἶχον συζευχθῆ μετὰ τοῦ ἐπιφανεστέρου τῶν Ἑλλήνων ἀρχόντων τοῦ Δεσπότη τοῦ Μυστρᾶ Θεοδώρου Παλαιολόγου, καὶ τοῦ ἰσχυροτάτου τῶν ἐν Ἑλλάδι Λατίνων δυναστῶν, τοῦ Καρόλου Τόκου, τοῦ Νεαπολίτου εὐπατρίδου, τοῦ δεσπότης τῆς παλατινῆς κομτείας τῆς Κεφαλληνίας. Οἱ γάμοι οὗτοι ἐφαίνοντο ἐξασφαλίζοντες αὐτοὺς ἀπὸ οἰουδήποτε ἐχθροῦ. Ἄλλ' εἰς τὸν Νέριον ἐπεφυλάσσετο νῦν νὰ ὑποστῆ μίαν τῶν αἰρνιδίων ἐκείνων μεταστροφῶν τῆς τύχης, αἵτινες ἦσαν ἰδιαζόντως χαρακτηριστικαὶ ἐν τῇ φραγκοκρατουμένῃ Ἑλλάδι. Ἐπεθύμει νὰ στρογγυλεύσῃ τὰς κτήσεις αὐτοῦ διὰ καταλήψεως τῶν κάστρων ἐκείνων τῆς Ναυπλίας καὶ τοῦ Ἄργους, αἵτινα εἶχον μὲν ὑπάρξει ἐξαρτήματα τοῦ φραγκικοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηναίων, ἀλλ' αἵτινα κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀρχῆς τῶν Καταλωνίων εἶχον μείνει πιστὰ εἰς τὸν οἶκον τῶν Βριεννίων καὶ εἰς τὸν κληρονομήσαντα αὐτοὺς οἶκον τῶν Ἀγγιανῶν (Enghien). Τῷ 1388 ἡ δέσποινα τοῦ Ἄργους Μαρία ἡ Ἀγγιανὴ μείνασα ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ ἀπεγνωσμένη χήρα εἶχε μεταβιβάσει τὰς κτήσεις αὐτῆς εἰς τὴν Βενετίαν, ἧς οὕτως ἤρχισεν ἡ μακρὰ κυριαρχία ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου βασιλείου τοῦ Ἀγαμέμνονος. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ὁ ἐπίτροπος τῆς Βενετίας προφθάσῃ νὰ λάβῃ κατοχὴν τῶν κτήσεων ἐκείνων, ὁ Νέριος εἶχε παρορμήσει τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ, τὸν δεσπότην τοῦ Μυστρᾶ, νὰ καταλάβῃ τὸ Ἄργος διὰ πραξικοπήματος. Ἄλλ' ἡ παρασπονδία αὕτη ἐπληρώθη ἀκριβᾶ. Ἡ βενετικὴ πολιτεία ἀγανάκτησασα οὐ μόνον διέκοψε πᾶσαν ἐμπο-

ρικὴν σχέσιν μετὰ τῶν ἀποικιῶν αὐτῆς καὶ τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ καὶ μετεχειρίσθη τὴν ἀποικίαν τῶν Ναβαρραίων, ἧτις εἶχεν ἤδη ἐγκατασταθῆ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, ὡς πρόσφορον ὄργανον τῆς ἐκδικήσεως αὐτῆς. Κατ' ἀκολουθίαν ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ναβαρραίων ἐκάλεσε τὸν Νέριον εἰς προσωπικὴν συνέντευξιν περὶ τοῦ ζητήματος τοῦ Ἄργους· ὁ δὲ πανοῦργος Φλωρεντίνος ἀπεδέχθη τὴν πρόσκλησιν μετὰ παιδικῆς ἀπλότητος ἀπροσδοκίτου παρ' ἀνδρὸς ὅστις εἶχεν ἐπὶ μακρὰ ἔτη διαβιώσει ἐν τῇ Ἀνατολῇ, καὶ ἀπεφάσισε νὰ θέσῃ ἑαυτὸν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἰδίων ἐχθρῶν. Ἡ εὐκαιρία ἦτο τοιαύτη, ὥστε δὲν ἔπρεπε νὰ διαφευχθῇ τὰ διεθνή νόμιμα ἦσαν ἀπλῶς ἄχρηστος χάρτης εἰς χεῖρας τῶν Ναβαρραίων. Διὸ ὁ Νέριος ἐκράτηθη καὶ ἐφυλακίσθη ἐν τινι εἰρητῇ τῆς Πελοποννήσου. Πάραυτα ὅλον τὸ γένος τῶν Ἀτζαϊωλῶν ἐπελήφθη δραστηρίων ἐνεργειῶν, ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ ἐπιφανοῦς συγγενοῦς. Καὶ ὁ μὲν ἀρχιεπίσκοπος τῆς Φλωρεντίας ἐπεκαλέσθη τὴν ἐπέμβασιν τοῦ πάπα, ἡ δὲ κυβέρνησις τῆς Φλωρεντίας προέτεινε τοὺς μάλιστα συμφέροντας τῶν ὄρων εἰς τὴν Βενετίαν. Μήνυμα ἐστάλη εἰς Ἀμαδαῖον τὸν Σαβαυδικόν, καὶ ἔγινε χοῆσις τοῦ τελεσφορωτάτου τῶν μέσων, ζητηθείσης τῆς βοήθειας τῆς Γενούης χάριν ἀνδρὸς οὗ ἡ θυγάτηρ ἐτάσσετο εἰς τοὺς παλίτας τῆς Γενούης. Οὕτως ὁ Νέριος ἀπελυτρώθη, ἀλλὰ τὰ λύτρα αὐτοῦ ὑπῆρξαν καταστρεπτικὰ διὰ τὰς Ἀθήνας. Χάριν ἐπιτεύξεως τοῦ ἀπαιτηθέντος ποσοῦ ὁ Νέριος ἀφήρσε τὰς ἀργυρᾶς πλάκας τῶν θυρῶν τοῦ Παρθενῶνος καὶ κατέσχε τὸν χρυσόν, τὸν ἄργυρον καὶ τοὺς πολυτίμους λίθους τοὺς ὑπὸ τῆς εὐσεβείας γενεῶν ὅλων δωρημένους εἰς τὴν ἱερὰν ταύτην μητροπολιτικὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἀθηναίων.

Ὁ Νέριος ἦτο μὲν καὶ πάλιν ἐλεύθερος, ἀλλὰ δὲν ἐπεφυλάσσετο εἰς αὐτὸν νὰ μείνῃ ἐπὶ μακρὸν ἀνενόχλητος ἐν τῷ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως μεγάρῳ αὐτοῦ. Ὁ βασιλικὸς οἶκος τῆς Σικελίας ἀνεπέμψεν τὰς ἀξιώσεις αὐτοῦ περὶ τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηναίων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διώρισε φαντασιώδη γενικὸν ἐπίτροπον¹. Τὸ δὲ κυριώτερον, αἱ Τούρκοι ὑπὸ τὸν φοβερὸν Ἐβρενὸν βέην κατέβησαν εἰς τὴν Ἀττικὴν. Ἡ κατάλυσις τοῦ σερβικοῦ κράτους ἐν τῇ ὀλεσθρία μάχῃ τοῦ Κοσσυφοπεδίου εἶχεν ἀφαιρέσει τὸν τελευταῖον φραγμὸν μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν μελλόντων αὐτῆς δεσποτῶν, καὶ Βαγιαζήτ ὁ Κεραυνὸς ἐπέπεσε κατὰ τῆς ἀπροστατεύτου χώρας. Ἡ δ' ἐπίδρομή

¹ Λάμπρον Ἐγγραφα σ. 305, 324—27

ἐπληξε τὴν γείτονα τοῦ Νερίου κληρονόμον τῆς κομητείας τῶν Σαλωνίων, τὴν ἀγέρωχον δέσποιναν, ἣτις μετὰ μεγάλης περιρρονήσεως εἶχεν ἀποκραύσει πρὸ ἐννέα ἐτῶν τὴν κλησιν αὐτοῦ περὶ συστρατεύσεως. Προδοσία καὶ διαρροὴ τῆς αὐτῆς ἐπήνεγκον τὸ μοιραῖον τέλος τοῦ ἀρχαίου τούτου τιμαρίου τοῦ Στρομογκούρ, τῶν Δελῶν καὶ τῶν Φαδρίγων ἐν μέσῳ τραγικῶν περιπετειῶν, ἃς ἐπεχείρησε νὰ παραστήσῃ νεώτερον ἑλληνικὸν δράμα¹. Ἡ κόμισσα εἶχεν ἐπιτρέψει εἰς τὸν ἔραστήν αὐτῆς, ὄντα Ἰερέα, τὴν ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς διοίκησιν τῆς χώρας, καὶ ὁ ποταπὸς ἐκεῖνος τύραννος, καταχρώμενος τὴν δύναμιν αὐτοῦ, εἰσέπραττε διὰ πιέσεων χρήματα παρὰ τῶν ποιμένων τοῦ Παρνασσοῦ καὶ ἔφθειρε τὰς παρθένους τῶν Δελῶν διὰ τῶν δαιμονιωδῶν γοητειῶν ἃς μετήρχετο ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐκείνῃ ἔδρᾳ τῶν ὑπερφυσικῶν ἐκδηλώσεων. Τέλος δὲ προσήλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν θυγατέρα καὶ τὰ πλήρη χρηματοφυλάκια τοῦ ἑλληνικοῦ ἐπισκόπου. Στερηθεὶς δὲ τοῦ τέκνου καὶ φοβούμενος περὶ τοῦ χρυσοῦ αὐτοῦ, ὁ ἐπίσκοπος ἐξήγειρε τὸ ποίμνιον αὐτοῦ ἐναντίον τοῦ τέρατος καὶ παρεκάλεσε τὸν Σουλτᾶνον νὰ καταλάβῃ χώραν εἴπερ τινὰ καὶ ἄλλην κατάλληλον διὰ τὰς εἰς αὐτὸν ἀρεστάς τέρφεις τῆς θήρας καὶ τῆς ἵππασίας ἐν τῷ παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Παρνασσοῦ πεδίῳ. Οἱ Τούρκοι ἀπεδέχθησαν τὴν πρόσκλησιν, ὁ δὲ ἱερεὺς ἐνέκλεισεν ἑαυτὸν ἐν τῷ περιλάμπρῳ κάστρῳ, ἐρόνευσε τὴν θυγατέρα τοῦ ἐπισκόπου καὶ παρεσκευάσθη νὰ φύγῃ. Ἀλλὰ προδοσία ἀνεφάνη μεταξὺ τῆς φρουρᾶς εἰς Σαλωνίτης ἐρόνευσε τὸν τύραννον καὶ προσήνεγκε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ εἰς τὸν σουλτᾶνον, ἡ δὲ κόμισσα καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς μάτην ἐπειράθησαν νὰ κατευνάσωσι τὸν σουλτᾶνον διὰ δώρων. Ὁ Βαγιαζίτ τὴν μὲν νεαρὰν κόμισσαν ἔστειλεν εἰς τὸ χαρέμιον αὐτοῦ, τὴν δὲ μητέρα αὐτῆς παρέδωκεν εἰς τὴν ὕβριν τῶν στρατιωτῶν καὶ τὴν χώραν αὐτῆς παρεχώρησεν εἰς ἓνα τῶν ἀξιωματικῶν αὐτοῦ. Ἡ μνήμη αὐτῆς συνδέεται εἰς ἐτι μετὰ τοῦ κατὰ τὰ Σάλωνα βράχου τῆς «Ροιᾶς», ἀπὸ τοῦ ὁποῦ συμφώνως πρὸς τοπικὴν παράδοσιν, ἦν ὁ συγγραφεὺς ἤκουσεν ἐπὶ τόπου, κατεκρημνίσθη «ἡ περιγκήπισσα».

Ὁ Νέριος ἐφοβήθη περὶ τοῦ ἰδίων ἑαυτοῦ κτήσεων, ἐξ ὧν εἶχεν ἀτέλθει ὁ Ἑλλην μητροπολίτης εἰς τὸ τουρκικὸν στρατόπεδον, καθ' ἃ ἀνεφέρετο, ὑποσχεθεὶς εἰς τοὺς ἀπίστους τοὺς θησαυροὺς τῆς

1. Σπυρ. Π. Λάμπρου. Ὁ τελευταῖος κόμης τῶν Σαλωνίων.

ἀθηναϊκῆς ἐκκλησίας ὡς ἀντάλλαγμα τῆς βοήθειας τῶν Τούρκων. Καὶ πρὸς ὥραν μὲν ἡ πρόσφορὸν φόρου ἔσωσε τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλ' ὁ κύριος αὐταῦ ἔσπευσε νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν βοήθειαν τοῦ πάπα καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως Λαδισλάου ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἐν ταύτῳ ἐζήτησε τυπικὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀρπαγῆς αὐτοῦ παρὰ τοῦ μονάρχου τούτου, οὗ ἡ πατρικὴ αὐτῆς εἶχε χρησιμεύσει ὡς ἀφετηρία τῶν τυχῶν τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ καὶ ὅστις ἤξιον ἀκόμη, ὅτι ἦτο ὁ ἐπικυρίαρχος τῆς Ἀχαΐας, κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τῶν κατὰ τύπους ἐξ αὐτῆς ἐξαρτωμένων Ἀθηνῶν. Ὁ δὲ Λαδίσλαος, παρ' ὅλα ταῦτα, ἐβράβευσε τῷ 1394 τὸν ἰδιοτελεῖ Φλωρεντίνον, ἄτε ἀνακτήσαντα τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν «ἀπὸ τινῶν ἀντιπάλων τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος», διὰ τῆς προσωνομίας τοῦ δουκὸς, ἣτις, τοῦ Νερίου ὄντος ἀπαίδος υἱῶν γνησίων, ἔμελλε νὰ μεταβιβασθῇ εἰς τὸν ἀδελφὸν Δονᾶτον καὶ τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ. Ἄλλος δὲ ἀδελφός, ὁ καρδινάλιος Ἀγγελος Ἀτζαϊώλης, ἔμελλε νὰ περιβάλλῃ τὸν νέον δοῦκα διὰ χρυσοῦ δακτυλίου. Ὁρίσθη δὲ ρητῶς, ὅτι αἱ Ἀθῆναι ὠφείλον νὰ παύσωσιν ἀποτελοῦσαι πολιτείαν ὑποτελεῖ τῆς Ἀχαΐας καὶ ἔμελλον τοῦ λοιποῦ νὰ μὴ ἀναγνωρίζωσιν ἄλλον ἐπικυρίαρχον πλὴν τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως. Τὸ ἄγγελμα ὅτι ἀνῆρ ἀνήκων εἰς τὸ γένος τῶν Ἀτζαϊώλων ἠξιώθη τῆς ἐνδόξου προσωνομίας δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν ἐπλήρωσε τὸν οἶκον τοῦτον ὑπερηφανείας. Τοιαύτη ἦτο ἡ γοητεία, ἣν ἐξήσκει ἐν Ἰταλίᾳ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ταύτης. Ὁ Βοκκάκιος πρὸ ἡμίσεος αἰῶνος εἶχε καταστήσει εἰς τοὺς συμπολίτας οἰκείαν τὴν προσωνομίαν ταύτην, ἣν περιεβάλλετο νομίμως ὁ Οὐάλθερος Βριέννιος, ὁ τύραννος τῆς Φλωρεντίας, καὶ ἦτις, προκειμένου περὶ τοῦ Νερίου Ἀτζαϊώλη, δὲν ἦτο κενὸν κόσμημα.

Ἀλλ' ὁ πρῶτος Φλωρεντίνος δούξ δὲν ἐπέζησεν ἐπὶ μακρὸν μετὰ τὴν πραγμάτωσιν τῆς φιλοδοξίας αὐτοῦ. Τῇ 25 Σεπτεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀπέθανε κατάφορος τιμῶν, ὑπάρξας πρότυπον πολιτικοῦ ἀνδρὸς ἐπιτυχοῦς. Ἀλλ' ἐν ᾧ ἔκειτο ἐν Κορίνθῳ ἐπὶ τῆς ἐπιθανατίου κλίνης ὁ μελλοθάνατος ἀνῆρ φαίνεται συνιδῶν, ὅτι εἶχε κτίσει τὴν τύχην αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἀμμου. Ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ βασιλεὺς ἠδύναντο νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὸν τιμὰς καὶ ἐπαγγελίας, ἀλλὰ ἠδύναντο νὰ παράσχωσι τελεσφόρον βοήθειαν ἐναντίον τῶν Τούρκων. Αἰδῶ σκιαζόμενος ὑπὸ τοιοῦτου ἀπειλουμένου κινδύνου ἔγραψεν ὁ Νέριος τὴν ἀξιοσημείωτον αὐτοῦ διαθήκην.

Ἡ πρώτη αὐτοῦ μέριμνα ὑπῆρξεν ὁ Παρθενῶν, ἡ Παναγία τῶν Ἀθηνῶν, ἐν ἣ ὄρισεν, ὅπως ταφῇ ὁ νεκρὸς αὐτοῦ. Διὰ τῆς διαθήκης αὐτοῦ διέταξεν, ὅπως αἱ θύραι τῆς ἐκκλησίας ἐπενδυθῶσιν καὶ πάλιν δι' ἀργυρῶν πλακῶν καὶ τὰ κλαπέντα αὐτῆς κειμήλια ἀνακομισθῶσι καὶ ἀποδοθῶσιν εἰς αὐτήν, ὅρισεν, ὅπως, πλὴν τῶν δώδεκα κανονικῶν ἡμερῶν, εἴκοσιν ἱερεῖς λειτουργῶσιν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ παρεχώρησεν εἰς τὴν φραγκικὴν ταύτην μητροπολιτικὴν ἐκκλησίαν χάριν ὑποστηρίξεως αὐτῆς καὶ τῆς συντηρήσεως τοῦ λαμπροῦ κτιρίου τὸ ἄστυ τῶν Ἀθηνῶν μετὰ τῶν ἑξασημάτων αὐτοῦ καὶ ἀπάσας τὰς φορβάδας τοῦ ἱπποφορβείου αὐτοῦ. Σπανίως ἐκκλησία ἔτυχε προικίσεως ὁμοίως παραδόξου. Μόνον ἡ καθεδρικὴ ἐκκλησία τοῦ Μοναίκου (Monaco), ἡ κτισθεῖσα ἐκ τῶν κερδῶν τραπέζης τυχηροῦ παιγνιδίου, παρέχει ἴσως τὴν ὁμοιοτάτην ἀναλογίαν πρὸς τὸν Παρθενῶνα συντηρούμενον ἐκ τῶν ὠφελειῶν ἱπποστασίου. Ὁ Νέριος κυρίαν αὐτοῦ κληρονόμον ἀνέδειξε τὴν εὐνοουμένην θυγατέρα Φραγκίσκαν, τὴν κόμισσαν Κεφαλληνίας, εἰς ἣν ἐκληροδότησε τὰ κάστρα τῶν Μεγάρων, τῆς Σικυῶνος καὶ τῆς Κορίνθου, εἰς δὲ τὸν νότον υἱὸν Ἀντώνιον ἀφῆκε τὴν κτήσιν τῶν Θηβῶν, τῆς Λεβαδείας καὶ πάσης χώρας πέραν αὐτῆς ἀνηκούσης εἰς αὐτόν. Εἰς δὲ τὴν μητέρα τοῦ Ἀντωνίου, τὴν Μαρίαν, θυγατέρα τοῦ πάντοτε προθύμως ὑπηρετήσαντος αὐτὸν Ἕλληνας νοταρίου Ρένδη, ὅστις εἶχε διακριθῆ μεγάλην ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς κυριαρχίας τῶν Καταλωνίων καὶ εἶχε διατηρήσει τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ ὑπὸ τὴν νέαν ἀρχὴν τῶν Φλωρεντίνων, ὁ ἔραστης αὐτῆς παρεῖχε πλήρη ἐλευθερίαν μετὰ τοῦ δικαιώματος γὰ κρατήσῃ ἀπάσας αὐτῆς τὰς κτήσεις, εἰς ἃς πιθανῶς συμπεριλαμβάνετο καὶ ἡ μετὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς θέσις, ἡ καὶ μέχρι τῆς σήμερον φερωνυμουμένη ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτῆς. Τέλος δὲ συνέστησε τὴν χώραν αὐτοῦ εἰς τὴν μέριμναν τῆς βενετικῆς πολιτείας, ἣν παρεκάλεσε νὰ προστατεύσῃ τὴν κληρονόμον αὐτοῦ καὶ ἐκτελέσῃ τὰς θελήσεις αὐτοῦ τὰς ἀναφερομένας εἰς τὰς δωρεὰς ἃς παρέσχεν εἰς τὴν Παναγίαν τῶν Ἀθηνῶν.

Καὶ ὁ μὲν Δονάτος Ἀττικῶν δὲν ἠγείρεν ἀξιῶσεις περὶ διαδοχῆς τοῦ ἀδελφοῦ ἐν τῷ δουκάτῳ τῶν Ἀθηνῶν. Ἦτο σημασιόφορος (Confaloniere) τῆς Φλωρεντίας καὶ γερουσιαστὴς τῆς Ρώμης, καὶ προετίμησε τὰσφαλῆ ταῦτα καὶ περίοπτα ἐν Ἰταλίᾳ ἀξιῶματα τῆς πενιχρότητος δουκικοῦ στερματίου ἐν Ἑλλάδι παρὰ τὴν φυσικὴν

ἐπιθυμίαν τοῦ οἴκου τῶν Ἀττικῶν, ποθοῦντος, ὅπως εἰς τῶν οἰκογενῶν ἐξακολουθήσῃ φέρων τὴν προσωνυμίαν δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν¹. Ἀλλ' ἦτο φανερόν, ὅτι ἔμελλε νὰ ἐπέλθῃ ρήξις μετὰ τῶν γαμβρῶν τοῦ θανόντος δουκὸς, ἐπειδὴ ὁ Νέριος εἶχε πράγματι ἀποκληρώσει τὴν πρεσβυτέραν θυγατέρα χάριν τῆς νεωτέρας, ἀλλ' ἐπιτηδειότερας αὐτῆς ἀδελφῆς. Ὁ Κάρολος Τόκκος ἠξίωσεν αἴφνης τὰς κτήσεις τὰς κληροδοτηθείσας εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ, κατέλαβε τὰ Μέγαρα καὶ τὴν Κορίνθον, καὶ ἐφυλάκισε τοὺς ἐντρόμους ἐκτελεστὰς ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἕως ὑπέγραψαν ἔγγραφον μαρτυροῦν, ὅτι εἶχε ἐκτελέσει τὰς διατάξεις τῆς διαθήκης τοῦ πενθεροῦ. Ὁ δὲ Θεόδωρος Παλαιολόγος, ὅστις ἰσχυρίζετο, ὅτι ἡ Κορίνθος ἐθεωρεῖτο πάντοτε ἀνήκουσα εἰς ἑαυτὸν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Νερίου, ἐπολιόρχησεν αὐτήν μετὰ πολλῶν ἀνδρῶν, ἕως ὁ Τόκκος, καλέσας πολὺ μεγαλείτερον ταυρικὸν στρατόν, ἐξεδίωξε τὸν σύγγαμβρον ἀπὸ τοῦ ἱσθμοῦ².

Ἐν τούτῳ δὲ τῷ μετὰ τῶν Ἕλληνας τῶν Ἀθηνῶν εἶχον ἀκολουθήσει τὸ αὐτὸ ὀλέθριον σύστημα τῆς προσκλήσεως τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ ὡς δεσπότης τῶν καθ' ἑαυτούς. Καὶ δὴ δὲν προσεδοκᾶτο, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ, ἣτις εἶχεν ἀνακτῆσει νεωστὶ τὴν ἐθνικὴν αὐτῆς συνείδησιν καὶ εἶχε μείνει πάντοτε στερωτῶς προσηλωμένη εἰς τὴν ἰδίαν θρησκείαν, ἠθέλε συναινέσει εὐκόλως εἰς τὴν ἔκρουθον ἐκείνην διάταξιν, καθ' ἣν ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν εἶχε κηρυχθῆ ἰδιοκτησία τῆς καθολικῆς μητροπολιτικῆς ἐκκλησίας. Ἡ ἐπαγγελματικὴ ἀντιζηλία καὶ τὸ θρησκευτικὸν μῖσος τῶν δύο ἀνωτέρων ἱεραρχῶν, τοῦ Ἕλληνας μητροπολίτου Μακαρίου καὶ τοῦ Λατίνου ἀρχιεπισκόπου Λουδοβίκου de Prato, ἐδηλητηρίαζον τὰ αἰσθητά τοῦ λαοῦ. Ὁ Ἕλληνας ἱεράρχης ἐκάλεσε τὸν Γούρκον στρατηγὸν Τιμουρτὰς νὰ σώσῃ τὰς Ἀθῆνας ἀπὸ τῆς καθυποτάξεως εἰς τὸν λατινισμόν, καὶ ὁ παράδοξος αὐτοῦ σύμμαχος κατέλαβε τὸ ἄστυ. Ἀλλ' ἡ Ἀκρόπολις ἔτυχε γενναίου ὑπερασπιστοῦ, τοῦ Ματθαίου de Montona, ἐνὸς τῶν ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης τοῦ θανόντος δουκὸς, ὅστις ἔπεμψεν ἐν μεγίστη σπουδῇ ἀπόστολον εἰς τοὺς Βενετοὺς τῆς

1. Gregorovius Briefe, 309, 310. — [Σπυρ. Π. Λάμπρου. ἱστορία τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ Γρηγοροβίου τόμ. Β' σ. 654 ἐ.]

2. Nicolai de Marthoua Lib. r ἐν τῇ Revue de Orient Latin Τόμ. I' σ. 657.

Χαλκίδος, προσφερόμενος νὰ παραδώσῃ τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν βενετικὴν πολιτείαν, ἂν ὁ διοικητὴς τῆς Χαλκίδος ὑπισχεῖτο ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς νὰ σεβασθῇ τὰς ἀρχαίας ἐλευθερίας καὶ προνομίας τῶν Ἀθηναίων. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκεῖνος συνήγαγε ἐπὶ τῷ ἰσχυρῆς ἐγκρίσεως τῆς πατρῴου κυβερνήσεως, καὶ ἀπέστειλε στρατὸν διασκορπίσαντα τοὺς Τούρκους, καὶ τελευτῶντος τοῦ 1394 ἀνεπετάσθη τὸ πρῶτον ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἡ σημαία τοῦ Ἁγίου Μάρκου ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ Βενετία ἀπειρίσισε μετὰ ὄριμον σκέψιν νὰποδεχθῇ τὰ προταθέντα ὑπὸ τοῦ φρουράρχου τῶν Ἀθηνῶν. Ἐπὶ τὴν ἀπόφασιν τῶν αὐστηρῶς πρακτικῶν πολιτευτῶν τῶν βενετικῶν τελμάτων οὔτε αἰσθηματικὰ ἐπιχειρήματα, οὔτε κλασικαὶ ἀναμνήσεις ἐπέδρασαν. Καὶ ὁ μὲν ρωμαντικὸς βασιλεὺς τῆς Ἀραγωνίας εἶχεν ἐκφρασθῆ ἔνθουσιωδῶς περὶ τῶν ἐνδόξων ἀναμνήσεων τῆς Ἀκροπόλεως, ἐξήκοντα δ' ἔτη κατόπιν ὁ μέγιστος τῶν Ὀθωμανῶν σουλτάνων προσεῖδε μετὰ θαύμασμοῦ τὴν ὑπ' αὐτοῦ κατακτηθεῖσαν πόλιν. Ἀλλὰ τῆς βενετικῆς κυβερνήσεως ἡ ἀπόφασις περὶ προστασίας τῶν Ἀθηνῶν προήλθεν ἐκ μόνου τοῦ λόγου, ὅτι ἡ πόλις ἐγειτόνευε πρὸς τὰς βενετικὰς ἀποικίας καὶ ὅτι ἤθελον αὐτὰ κινδυνεύσει ἐν ἡ περιπτώσει αἱ Ἀθῆναι περιέπιπτον εἰς τοὺς Τούρκους ἢ εἰς ἄλλους δεσπότης. Οὕτως ἡ Βενετία κατέλαβε τὴν Ἀκρόπολιν τῷ 1395 οὐχὶ ὡς ἐγκλείουσαν μνημεῖα ἀνεκτίμητα, ἀλλ' ὡς οὔσα φρούριον ἰσχυρὸν, καὶ ἔσωσε τοὺς Ἀθηναίους οὐχὶ χάριν τῶν προγόνων, καθ' ἃ εἶχε πράξει ὁ Καῖσαρ, ἀλλὰ χάριν τῶν ἰδίων ἑαυτῆς ἀποικιῶν, αἵτινες ἦσαν «κόρη τοῦ ἁρδιαλμοῦ αὐτῆς. Καὶ δὴ αἱ Ἀθῆναι ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως δὲν ἠδύναντο νὰ εἶνε κτήσις ἀξία λόγου. Οἱ Βενετοὶ ὁμολογοῦν, ὅτι δὲν ἐγίνωσκον ὅποια ἦσαν τῆς πόλεως αἱ πρόσοδοι καὶ αἱ δαπάναι, καὶ ἀναμένοντες λεπτομερῆ ἐκθέσιν παρὰ τοῦ διοικητοῦ αὐτῶν, διέταξαν, ὅπως ὁκτὼ μόνον ἱερεῖς ἱερουργῶσιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας τῶν Ἀθηνῶν», προβάντες εἰς τοιαύτην οἰκονομίαν ἕνεκα τῆς ἐπεληθούσης κλοπῆς ἐνίων τῶν περιλαλήτων φροβιάδων τοῦ Νερίου καὶ τῆς ὡς ἐκ τούτου ἐλαττώσεως τῶν ἐσόδων τῆς μητροπολιτικῆς ἐκκλησίας. Ἐκ τοιούτων συνευχιῶν ἐξηρτᾶτο κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ἡ συντήρησις τοῦ Παρθενῶνος.

Σήμερον δ' ἡμεῖς εὐρισκόμεθα εὐτυχῶς εἰς καλλιτέραν θέσιν ἢ ἡ τῆς βενετικῆς κυβερνήσεως, ὅπως κρίνομεν τὰ τῆς ἐν ἐκείνῳ τῷ

χρόνῳ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν. Καὶ δὴ κατ' αὐτὰς ἐκείνας τὰς ἡμέρας καθ' ἃς συνεζητεῖτο ἡ τύχη τῆς πόλεως Ἰταλὸς τις νοτάριος διέτριψεν ἐν αὐτῇ ἐπὶ δύο ἡμέρας, καὶ τὸ ἡμερολόγιον αὐτοῦ εἶνε ἡ πρώτη ἐκθέσις ἣν ποτε περιηγητὴς κατέλιπεν εἰς ἡμᾶς ἐξ αὐτοψίας περὶ τῶν κατ' αὐτὴν ἐπὶ τῆς φραγκοκρατίας ¹. «Τὸ ἄστυ, λέγει, ὅπερ ἐμφωλεύει κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου τῆς Ἀκροπόλεως, περιλαμβάνει περίπου χιλίας ἐστίας, ἀλλ' οὐδὲ ἓν πανδοχεῖον οὔτως ὥστε καθ' ἃ σήμερον ὁ ἀρχαιολογῶν ἐν πολλαῖς ἐπαρχιακαῖς πόλεσι τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν φιλοξενίαν τοῦ κλήρου. Περιγράφει δὲ «τὴν μεγάλην στοῖαν» τοῦ κάστρου, ἦτοι τὰ Προπύλαια, ποιούμενος λόγον περὶ τῶν δεκατριῶν αὐτῶν κίωνων, καὶ διηγεῖται, ὅτι οἱ νεωκόροι ἤγαγον αὐτὸν αὐτοὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας», ἣτις εἶχεν ἐξήκοντα κίονας ἔξωθεν καὶ ὄγδοῦκοντα ἔσωθεν. Ἐπὶ ἐνὸς δὲ τῶν ἐσωτερικῶν κίωνων ἐπεδεικνύετο ὁ σταυρὸς, ὃν εἶχε χαράξει Λιονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης τὴν στιγμὴν καθ' ἣν συνέβη ὁ σεισμὸς, ὁ συνακολουθήσας τὴν σταύρωσιν τοῦ Κυρίου. Ἐσσορες ἄλλοι κίονες περιστοιχίζοντες τὴν ἁγίαν Τροίαπεζαν ἦσαν ἐξ ἰάσπιδος καὶ ἀνεῖχον τροῦλλον, αἱ δὲ θύραι προήρχοντο κατὰ τὰ λεχθέντα εἰς αὐτὸν ἐκ Τροίας. Ὁ εὐσεβὴς ἐκ Καπύης ἐπισκέπτῃς ὠδηγήθη ἔπειτα, ὅπως ἴδῃ τὰ ἅγια λείψανα τῆς ἀθηναϊκῆς μητροπόλεως, τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας τὴν ἱστορημένην ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Λουκᾶ, τὴν κίονα τοῦ ἁγίου Μακαρίου, ὁστοῦν τοῦ ἁγίου Διονυσίου, ἐπισκόπου Παρισίων, χεῖρα τοῦ ἁγίου Ἰουστίνου καὶ Εὐαγγέλιον, γεγραμμένον διὰ χειρὸς τῆς ἁγίας Ἑλένης ². Τὰ κειμήλια ταῦτα μάτην πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν εἶχε παρακαλέσει ἡ σύζυγος τοῦ βασιλέως τῆς Ἀραγωνίας Πέτρου Δ' τὸν τελευταῖον Καταλώνιον ἀρχιεπίσκοπον τῶν Ἀθηνῶν νὰ στείλῃ εἰς αὐτήν ³.

Εἶδε πρὸς τούτοις ἐν τινι ὄωγμῇ τοῦ τείχους τὸ ἀνέσπερον φῶς καὶ ἔξωθεν ἵπερθεν τῶν προμαχόνων τῆς Ἀκροπόλεως τοὺς δύο κίονας τοῦ χορηγικοῦ μνημεῖου τοῦ Θρασύλλου; ὃν μεταξὺ συνειδίξετο νὰ εὐρίσκηται «εἶδωλόν τι» ἐντὸς σιδηροδέτου κόγχης; εἶχε δὲ τοῦτο τὴν παράδοξον δύναμιν τοῦ καταποντίζειν ἐχθρικὰ πλοῖα ἅμα

¹ Ὁ ἀρχαιότερος περιηγητὴς τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος Λουδὸλφος von Suchem, ὁ ποιούμενος μνημῖον τῶν Ἀθηνῶν, δὲν ἐπεσκέφθη πραγματι αὐτάς.

² Ἴδε Nicolai de Marthono Liber ἐνθ' ἀν.

³ Δελτίον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας Τόμ. Ε' σ. 827..

τῇ ἐμμηνίσει αὐτῶν εἰς τὸν ὁρίζοντα. Ἀναμνησκει δ' ὁ θρύλος αὐτός τὴν διήγησιν περὶ τοῦ γοργονείου, τοῦ μνημονευομένου ὑπὸ τοῦ Πανσανίου, ἣν εὐρίσκωμεν ἐν μεταγενεστέραις ἐκθέσεσι περὶ τῶν Ἀθηναίων. Ἐν δὲ τῷ ἄστει κάτω ἐσημαίωσε τὴν ὑπαρξίν διαφόρων πεπωκότων κίωνων καὶ μαρμαρίνων ἀποκρουσμάτων, ποιεῖται μνησίαν τοῦ Σταδίου, καὶ ἐπεσκέφθη τὴν «οἰκίαν τοῦ Ἀδριανοῦ», ὡς ἐκαλεῖτο δημοδῶς ὁ γὰρ τοῦ Ὀλυμπίου Διός. Συνεπλήρωσε δὲ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ διὰ προσκυρήσεως εἰς τὴν λεγομένην «Σχολὴν τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅπου οἱ πεπαιδευμένοι ἔπινον, ὅπως ἀποκτήσωσι σοφίαν». Εἶνε δὲ τὸ κτίριον τοῦτο τὸ ἰδρυαγωγεῖον, οὗ αἱ μαρμαρίνοι δοκοῦν, αἱ ὑπομνησκουσαι τὴν συμπλήρωσιν τοῦ Ἀδριανείου ἔργου ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου Πίου, ἦσαν τότε ὄραται κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Λυκαβηττοῦ, καὶ ἀφ' οὗ εἶχον χρησιμεύσει ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς τουρκοκρατίας ὡς οὐδὲς τῆς πύλης Βουβουνίστρας, κατὰ κεινται τὴν σήμερον κατὰ τὸ ἥμισυ κερωσμένα ἐντὸς φυτῶν, ἐν τῷ ἀνακτορικῷ κήπῳ. Ἄλλ' ὁ φόβος τῶν Τούρκων ἱερατῶν καὶ ἡ ἔρις μεταξὺ τῶν δύο γαμβρῶν τοῦ Νερίου καθίστανε δύσκολον τὴν περιουσίαν ἐν τῇ Ἀττικῇ. Διὸ ὁ Ἰταλὸς νοτάριος διέτρεξε τὴν Ἱερὰν ὁδὸν μετὰ κινδύνου τῆς ζωῆς, καὶ δὲν δυσηρεστήθη εὐρεθεῖς ἐν τῷ κάστρῳ τῆς Κορίνθου, καίτοι αἱ οἰκίαι τῆς πόλεως αὐτῆς ἦσαν ὀλίγαι καὶ φθῆλαι καὶ ὁ ὄλος ὁ πληθυσμὸς δὲν ὑπερέβαινε τὰς πεντήκοντα οἰκογενείας.

Ἡ βενετικὴ κυβέρνησις ἐμερίμνησεν ἐφεξῆς περὶ τῆς διοικήσεως τῆς νέας ἀποικίας τῆς Βενετίας. Ὁ διοικητὴς ὠνομάζετο ἐξουσιαστής (podestà) καὶ καπετάνος, καὶ διορίζετο κατὰ τὸ σύνθηθες ἐπὶ διετίαν ἐπὶ ἐνιαυσίῳ μισθῷ ἀντιστοιχοῦντι πρὸς χιλίας ἑπτακοσίας πεντήκοντα δραχμῆς, ἐξ ὧν ὄφειλε νὰ διατηρῆ ὡς βοιθὸν ἓνα νοτάριον, τέσσαρας θεράποντας, δύο ἀκολούθους παῖδας καὶ τέσσαρας ἵππους. Τέσσαρες δὲ μῆνες παρήλθον πρὶν ἢ εὐπατριδῆς τις εὐρεθῆ ἱκανῶς φιλόδοξος ὅπως διατρέψῃ ἐν Ἀθήναις ἐπὶ τούτοις τοῖς ὅροις καὶ ἀντιμετωπίσῃ τὴν ἐν τῇ πόλει δύσκολον κατάστασιν. Ἡ Ἀττικὴ ἦτο οὕτω πτωχὴ, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ ζητήσῃ δάνειον παρὰ τῆς βενετικῆς κυβερνήσεως· αἱ Τούρκοι πειραταὶ ἐλυμαίνοντο τὴν παραλίαν ἢ Ἑλληνὴν μητροπολίτης [Μακάριος], καίπερ τότε καθειργμένος ἐν Βενετία, εὗρε τρόπον ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν προτέρων συμμάχων. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Τούρκοι συγγραφεῖς καυχῶνται, τὴν δὲ μαρτυρίαν ταύτην ἐπικυρόνει ἔγγραφον νεωστὶ εὐρεθῆν, ὅτι ὁ στρατὸς

αὐτῶν ἐκυρίευσεν «τὴν πόλιν τῶν σοφῶν» τῷ 1397, καὶ τις ἀθηναϊκὸς θρηῖνος παρέστησε τὰς Ἀθήνας πενθούσας τὴν δούλωσιν τῶν γεωργῶν τοῦ προαστείου Σεπύλια, οἵτινες δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ καλλισργῶσι τοῦ λιμποῦ τοὺς ἀγρούς τῶν Πατησίων.

Καὶ εἰ μὲν Τούρκοι ἐπιδρομεῖς ἤλθον καὶ παρήλθον, ἀλλ' ἐχθρὸς ἄλλος μᾶλλον ἐπίμονος κατεσκόπει διηνεκῶς τὴν μικρὰν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως βενετικὴν φρουράν. Ὁ νόθος Ἀντώνιος Ἀτζαϊώλης ἐχαλέπαινε ἐντὸς τῶν τειχῶν τῶν Θηβῶν, ὡν ἐκυρίαρχε, καὶ εἶχεν ἀποφασίσει νὰ κυριεύσῃ τὰς Ἀθήνας, καθ' ἣ καὶ ὁ πατήρ αὐτοῦ. Μάτην ἡ Βενετία θορυβηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐκθέσεων τῶν ἀλληλοδιαδόχων αὐτῆς διοικητῶν, ἠῤῥησε τὸν ἀριθμὸν τῆς φρουρᾶς εἰς πεντήκοντα ἕξ ἄνδρας· μάτην διέταξε νὰ διαπανηθῶσι χρήματα χάριν τῶν ὀχυρωμάτων τῆς Ἀκροπόλεως· μάτην ἀπειροῖθη νὰ καθησυχάσῃ τοὺς δυσηρεστημένους Ἀθηναίους, οἵτινες προετίμων, ὡς εἰκόσ, νὰ ἄρχῃ αὐτῶν ἀνὴρ ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Ἀτζαϊωλῶν, ὅστις ἦτο κατὰ τὸ ἥμισυ Ἑλλήν μᾶλλον ἢ Βενετὸς εὐπατριδῆς. Μεσοῦντος τοῦ 1402 ὁ Ἀντώνιος ἦτο κύριος τοῦ κάτω ἄστεως, καὶ ἐφαίνετο ὅτι ἔμελλε νὰ στήσῃ τὴν σημαίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ἂν μὴ ἐπήρχετο αἰφνιδία σωτηρία. Ἡ σύγκλητος τῆς Βενετίας ἐπὶ τοῖς ἀγγέλμασι τούτοις διέταξε τὸν βαῖλον τῆς Χαλκίδος νὰ ἐπικηρύξῃ τὸν τολμηρὸν νόθον, ζῶντα ἢ νεκρόν, ν' ἀποτεφρώσῃ τὰς Θήβας καὶ νὰ σώσῃ τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηναίων. Ὁ δὲ πειθίμος ἄρχων ἐξεκίνησεν ἠγουμένος ἑξάκιςχιλίων ἀνδρῶν, ὅπως ἐκτελέσῃ τὴν δευτέραν τῶν ἐντολῶν τούτων, ἀλλ' οὐδὲν ἄλλο κατώρθωσεν ἢ νὰ ἐμπέσῃ εἰς ἐνέδραν, ἣν εἶχε στήσει ὁ πολυμήχανος αὐτοῦ ἐχθρὸς ἐν τῷ στενῷ Ἀνηφορίτῃ. Ἡ δὲ Βενετία θορυβηθεῖσα τότε χάριν τῆς σωτηρίας τῆς σπουδαιοτάτης τῶν ἀποικιῶν αὐτῆς πολὺ πλέον ἢ τῆς τῶν Ἀθηναίων, ἔπειμεν ἐν σπουδῇ ἀποστόλους, ὅπως διενεργήσωσιν εἰρήνην. Ἄλλ' ὁ Ἀντώνιος ἐξηκολούθησεν ἠρέμα τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροπόλεως, ἕως τέλος δεκαεπτὰ μῆνας μετὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ πρὸς τὴν πόλεωσ ἐμφάνισιν, ὅτε ἡ φρουρὰ εἶχε φάγει καὶ τὸν τελευταῖον ἵππον καὶ εἶχεν ἀναγκασθῆ τὰ καταβιβρώσκη τὸ ἐπὶ τῶν βράχων τῆς Ἀκροπόλεως φρούμενον παρθένιον, οἱ γενναῖοι αὐτῆς ἀμύντορες, ὁ Βιττούρης καὶ ὁ Μονιόνης, παρεδόθησαν μὲ τὰς τιμὰς τοῦ πολέμου. Ὁ νόθος τολμητίας εἶχε πλήξει τὴν μεγάλην πολιτείαν.

(*) Βενετία ἐπειροῖθη ν' ἀνάκτῃσι διπλωματικῶς ὅ τι εἶχεν ἀπο-

βίλναι διὰ τῶν ὀπλῶν. Ἐκέκτητο δὲ διπλωμάτην ἔχοντα πείραν ἀπαράμιλλον ἐν τοῖς περιπλοκοῖς πράγμασι τῆς Ἀνατολῆς, τὸν δυνάστην τῆς Ἄνδρου Πέτρον Ξένον.

Ἀμφότεροι, αὐτὸς τε καὶ ὁ Ἀντώνιος Ἀτζαϊώλης, ἐνόουν καλῶς, ὅτι ἡ τύχη τῶν Ἀθηνῶν ἐκρέματο ἀπὸ τὸν σουλτάνον· διὸ ἐνεφανίσθησαν ἀμφότεροι εἰς τὴν αὐτὴν αὐτοῦ, ὀπλισμένοι διὰ τῶν χρηματικῶν ἐκείνιον ἐπιχειρημάτων, ἅτινα πάντοτε ἀπεδείχθησαν ἐνεργοῦντα πειστικῶς ἐπὶ τοὺς τούρκους ὑπουργούς. Καὶ μακρὰ μὲν ὑπῆρξεν ἡ διπλωματικὴ μονομαχία, ἀλλὰ τέλος ὁ Βενετὸς κατήγαγε μίαν τῶν ἐπὶ χιόρου νικῶν ἐκείνων τῶν προσφιλεστάτων μὲν εἰς τοὺς πρέσβεις, ἀλλ' ὅλως ἀχρήστων εἰς ἄνδρας πρακτικούς. Καὶ δὴ ὁ σουλτάνον ὑπεσχέθη μὲν τὴν εἰς τὴν Βενετῖαν ἀπόδοσιν τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ δὲν προέβη εἰς διαβήματα πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς δοθείσης ὑποσχέσεως. Ἀπ' ἐναντίας δ' ὁ Ἀντώνιος, βοηθούμενος ὑπὸ τῆς ἐν Ἰταλίᾳ ἐπιδράσεως τῶν Ἀτζαϊώλων, ὑπὸ τοῦ πάπα καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως, συνεκράτει τὰ κτηθέντα. Ἡ δὲ Βενετία συνεικὼς ὑπέκυψε εἰς τὴν ἀπώλειαν ἀποικίας, ἣς ἡ ἀνάκτησις ἠθέληεν εἶσθαι δαπανηρὰ. Ὅπως δὲ σωθῶσι τὰ προσχήματα, ὁ Ἀντώνιος ἐπέισθη ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Βενετίας χάριν «τῆς χώρας, τοῦ κάστρου καὶ τοῦ ἄστεως τῶν Ἀθηνῶν, τῶν ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις καλουμένων Σιτίνες»¹, ἀποστέλλων κατ' ἐνιαυτὸν πρὸς ἔνδειξιν τῆς ἑαυτοῦ ὑποτελείας μεταξωτὸν ἔνδυμα pallium ἐκ τῶν ἐν Θήβαις ἐργοστασίων εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Μάρκου· ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποχρέσεως ταύτης ἀνεδείχθη ὡς τὸ πλεῖστον ἀπρόθυμος.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ Ἀντωνίου Ἀτζαϊώλη, ἡ μακροτάτη ἐν τῇ ἱστορίᾳ Ἀθηναίων πλὴν τῆς τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Γεωργίου, ὑπῆρξε περίοδος εἰρημίας καὶ σχετικῆς ἡσυχίας τῆς πόλεως ταύτης. Καθ' ὃν χρόνον ἄπασαι αἱ πέριξ ἡγεμονίαι καὶ οἱ ἰσχυροὶ ἐκλονοῦντο μέχρι θεμελίων, καθ' ὃν χρόνον ἡ ἀρχαία σκοπιὰ τῶν βορείων συνόρων τῶν Ἀθηνῶν, ἡ μαρκιωνεῖα τῆς Βοδονίτζης, εἶχε καταλυθῆ διὰ παντός, καθ' ὃν χρόνον τουρκικαὶ στρατιαὶ ἐπέτρεχον τὴν Πελοπόννησον καὶ προσήρτων τὴν πρωτεύουσάν τῆς Ἀλβανίας εἰς τὸ κράτος τοῦ σουλτάνου, καθ' ὃν χρόνον ἡ ἡγεμονία τῆς Ἀχαΐας διεγράφετο ἐκ τοῦ χάους ἐν μέσῳ τῶν ὠδίνων ὀψίμου ἑλληνικῆς

ἀναγεννήσεως. ὁ πολιτικώτατος ἄρχων τῶν Ἀθηναίων διοίκει δεξιῶς τὰ τοῦ δουκίτου αὐτοῦ. Καὶ ἡ μὲν προσηρημένη αὐτοῦ διπλωματικὴ τέχνη δὲν κατόρθωσε νάποτρίψῃ τὰ δεινὰ τῆς τουρκικῆς ἐπιδρομῆς, καὶ κατὰ τινα περίστασιν ἠναγκάσθη νὰ συμμετίσχη ὡς ὑποτελῆς τῶν Ὀθωμανῶν ἐπιδρομῆς τῆς Πελοποννήσου. Ἀλλὰ κατὰ κανόνα οἱ ἐπίφοβοι Μωαμεθανοὶ ἐφείδοντο τοῦ κατὰ τὸ ἡμισυ ἐκείνου Ἀνατολίτου, ὅστις ἦτο ἀριστοτέχνης περὶ τὸ ἐξοικονομεῖν τοὺς Τούρκους ὑπουργούς. Ἀπὸ τῶν προτέρων δυναστῶν τῶν Ἀθηναίων, τῶν Καταλωνίων καὶ τῶν Βενετῶν, οὐδὲν εἶχε νὰ φοβῆται. Ἀλλ' ἄπιε περιῆλθεν εἰς αὐτὸν τὸ ἄγγελμα, ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀργωνίας Ἀλφόνσος Ε', ὅστις οὐδέποτε ἔλησμόνει νὰ προσθέτῃ εἰς τὴν ὑπαρχίαν αὐτοῦ τὴν προσωνομίαν «δοῦς Ἀθηναίων καὶ Νέων Πατρῶν», προετίθετο νὰ ἐπιβάλλῃ ἓνα τῶν Καταλωνίων ὑψηλῶν ὡς δεσπότην τῶν δουκίτων τούτων. Ἀλλ' ἡ Βενετία καθησύχασε τὸν Ἀντώνιον, παρατηρήσασα μετὰ πονηρίας, ὅτι οἱ Καταλώνιοι συνήθιζον νὰ ἠορυβῶσι μεγάλως περὶ τοῦ οὐδενός. Ἄλλως δὲ ἡ βενετικὴ πολιτεία εἶχε φιλίως πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἀντικαταστήσαντα αὐτὴν. Καὶ δὴ ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀντώνιον τὴν αἰδέαν, ὅπως ἐν περιπτώσει κινδύνου ἐκπέμψῃ τὸ ἄξιον λόγου ἵπποτροφεῖον τῶν Ἀτζαϊώλων εἰς τὴν νῆσον Εὐβοίαν, ἐπειδὴ ὁ Ἀντώνιος ἦτο, οὐχ' ἦτον τοῦ πατρὸς ἵππομανῆς, καὶ διέταξε τὸν ἐν Εὐβοίᾳ βαΐλον αὐτῆς νὰ «τηρήσῃ τὰς ἀρχαίας ἐμπορικὰς συνθήκας μετὰ τοῦ δουκίτου καὶ τῆς νήσου, ἃς ἐμελλε νὰ εὖρη ἐν τῷ ἀρχαίῳ τῆς Χαλκίδος». Ἀλλ' ὅτε ὁ Ἀντώνιος ἠθέλησε νὰ θέσῃ τὰς βάσεις ναυτικῆς δυνάμεως καὶ ἠγωνίσθη νὰ παρακωλύσῃ, ὅπως ἡ εὐχαρπὸς νῆσος Αἴγινα, ἣς ἦτο τότε κτήσις τοῦ καταλωνικοῦ οἴκου τῶν Κροπένα, περιπέσῃ εἰς τὴν Βενετίαν, εὐρέθη ἀντιμέτωπος αὐστήρητος ἀναχαιτίσεως παρὰ τῶν Βενετῶν. Εἰς τὸν Φλωρεντῖνον δοῦκα τῶν Ἀθηναίων ἡ Αἴγινα ὡς βενετικὴ ἀποικία ἠθέλε φανῆ ὅτι εἶχε φανῆ εἰς τὸν Περικλέα «λήμη τοῦ Πειραιῶς».

Μετὰ δὲ τῆς ἀρχαίας κοιτίδος τοῦ ἰδίου οἴκου, τῆς Φλωρεντίας ὁ Ἀντώνιος διετήρησε σχέσεις φιλικωτάτας. Τῇ 1422 ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας πρέσβυς Φλωρεντῖνος, ἔχων ὁδηγίαν νὰ χορηγήσῃ εἰς τὸν δοῦκα τὰ πολιτικὰ δικαιώματα τῆς μεγάλης πόλεως τῆς Τροσκίνης, νὰ μεταδώσῃ εἰς αὐτὸν τὸ ἄγγελμα, ὅτι ἡ Φλωρεντία, ἀποβῆσα ἤδη ναυτικὴ δύναμις διὰ τῆς καταστροφῆς τῆς Πύσης καὶ τῆς ἐξαγορᾶς τοῦ Λιγουρίου, προετίθετο νὰ ναιμιχθῆ εἰς τὴν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐμπο-

1. Prelli Commemorabili τόμ. Γ' σ. 309.

ρικὴν ἐπικοινωνίαν καὶ νάξιωση κατὰ ταῦτα παρ' αὐτοῦ τὰ εἰσεργετήματα τοῦ τὰ μάλιστα εὐνοουμένου κράτους. (C) δὲ Ἀντώνιος προθύμως ἐπέτρεψε τὸν εἰς τοὺς λιμένας αὐτοῦ ἐλευθέρου κατάπλου τῶν φλωρεντιακῶν πλοίων καὶ περιορίσας τὰ συνήθη τέλη χάριν ἀπάντων τῶν φλωρεντίνων ἐμπόρων ἐν ταῖς κτήσεσιν αὐτοῦ. Περιηγηταὶ ἐρχόμενοι ἐκ Τοσκάνης, ὅτε κατέπλεον εἰς τὴν ἐν τῷ Κορινθιακῷ κόλπῳ κειμένην Λιβαδόστραν, ἠσθάνοντο πρᾶγματι ἑαυτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ φίλου ἡγεμόνος, καίτοι ἦ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ἀδλῆ αὐτοῦ παρουσίαζε περίεργον κράμα ἑλληνικῶν καὶ φλωρεντιακῶν στοιχείων. (C) Ἀντώνιος, ὃν αὐτὸς μετέλλην, ἐξέλεξεν ἀμφοτέρας αὐτοῦ τὰς συζύγους ἐξ Ἑλληνίδων. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ὑπῆρξεν ἡ ἑσθία θυγάτηρ Ἑλληνοῦ ἱερέως, ἣν εἶχεν ἐρωτευθῆ ἐν μέσῳ τῆς παραζάλης γαμηλίου χοροῦ ἐν Θήβαις, ἡ δὲ δευτέρα ἦτο γόνος τοῦ μεγάλου μεσσηνιακοῦ οἴκου τῶν Μελισσηνῶν, οὗ τὸ οἰκόσημον, ἐν τῶν γραφικωτάτων τῆς μεσαιωνικῆς Ἑλλάδος, κοσμεῖται ὑπὸ μελισσῶν καὶ κωδῶνων. Ἐπειδὴ δὲ δὲν εἶχε τέκνα, οὐκ ὀλίγοι Ἀτσαῖῶλαι ἤλθον εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐποφθαλιμαῶντες τὸ στέμμα τοῦ μικροῦ δουκάτου, ὅπερ εἶχε μεγάλως λαμπρύνει τοὺς χαλυβουργοὺς καὶ τραπεζίτας τῆς Βριξίας (Brescia) καὶ τῆς φλωρεντίας. Καὶ εἰς μὲν ἐξάδελφος τοῦ Ἀντωνίου εἶχεν ἐγκατασταθῆ ἐν τῷ κάστρῳ τοῦ Συκαμίνου, κειμένῳ πλησίον τοῦ Ὀρειοῦ, ὅπερ ἀνῆκε πρότερον εἰς τοὺς Σπιταλιώτας ἱππῶτας καὶ ὑπηρέτησε τὸν συγγενῆ ὡς πρέσβυς, ἄλλος δὲ τις ἔγεινεν ἐπίσκοπος τῆς Κεραλληνίας, τῆς νήσου ἣς ἦρχεν ἡ μεγάλη ἐκείνη δέσποινα, ἡ κόμισσα Φράγκισκα, ἣν ὁ [Ἄλλος συγγραφεὺς τοῦ δεκάτου τετάτου αἰῶνος] Froissart παριστάνει ὡς μεσαιωνικὴν τινα Πηνελόπην, ἣς αἱ κυρίαι τῆς τιμῆς ἱστοροῦν μεταξὺ τῶν σκεπάσματα ἀπαράμιλλα καὶ ἣς ἡ λαμπρὰ φιλοξενία ἠῦφραν τὸν ἄλλοις εὐπαιρίδιαι ἐπιστρέφοντας οἴκαδε ἐκ τουρκικοῦ δεσμωτηρίου μετὰ τὴν μάχην τῆς Νικοπόλεως. Δύο δὲ ἄλλοι Ἀτσαῖῶλαι ὑπῆρξαν ἀρχιεπίσκοποι τῶν Θηβῶν καὶ περὶ τὰ τέλη τῆς μακρᾶς ἀρχῆς τοῦ Ἀντωνίου ἠὲξήθη ἐν Ἑλλάδι δευτέρα γενεὰ τῆς οἰκογενείας. Πράγματι δὲ δι' ἀνδρῶν ἐν τῇ ἀττικῇ ἀδλῇ φερδόντων ὀνόματα οἶα τὰ τῶν Ἀτσαῖῶλων, τῶν Μεδίκων, τῶν Πιττη καὶ τῶν Μακκιαβέλλη, αἱ Ἀθηναίαι εἶχον ἀποβῆ φλωρεντιακὴ ἀποικία.

(C) Ἀντώνιος καὶ οἱ φλωρεντίνοι αὐτοῦ συγγενεῖς βεβαίως διήγαγον φαιδρὸν βίον ἐν τῇ τερπνῷ αὐτῶν δουκάτῳ. Ἐν τῇ οἰκογε-

νειακῇ ἀλληλογραφίᾳ εὐρίσκομεν μνείαν κυνηγεσίων δι' ἱερῶν καὶ τοξοῦσεως περδίκων, καὶ τὸ δουρικὸν ἱπποστάσιον παροῖχεν καλοῖς ἵππους εἰς τοὺς νεαροὺς Ἴταλοὺς τοὺς διατρέχοντας τὰ πεδία τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Βιωτίας χάριν ἀναζητήσεως θησαυμάτων. Οὗ πεπαιδευμένοι φλωρεντίνοι ἐθέλοντο ὑπὸ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἀκροπόλεως. «Οὐδέποτε εἶδον, ἔγραφεν ὁ Νικόλαος Μακκιαβέλλη πρὸς τινα τῶν ἐξαδέλφων, χώραν ὀρειωτέραν οὐδὲ φρούριον ὀρειωτέραν». Ἐπ' αὐτῆς τῆς Ἀκροπόλεως, ἐν τοῖς σεπτοῖς Προπυλαίοις, εἶχεν ἐγκαταστήσει ὁ Ἀντώνιος τὴν δουρικὴν αὐτοῦ κατοικίαν. Δὲν ἀπητήθησαν δὲ μεγάλαι μετασκευαί, ὅπως τὸ ἀρχαῖον κτίριον τοῦ Μνητικλέους μεταβληθῆ εἰς μέγαρον φλωρεντιακόν. Τὸ μόνον ὅπερ φαίνονται πράξαντες οἱ Ἀτσαῖῶλαι ὑπῆρξεν ἡ διαίρεσις τῶν δύο προδύμων εἰς δύο οὕτως, ὥστε νὰ σχηματισθῶσι τέσσαρες αἰθουσαι, ἡ διατείχισις τῶν μετακλιονίων, ἣτις ἀφηρέθη μόλις τῷ 1835, καὶ ἡ προσθήκη δευτέρου ὀρόφου, οὗ εἶνε ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον ὄρατοι οἱ στρωτήρες, ἐν τε τῷ οἰκοδομήματι τούτῳ καὶ ἐν τῇ Πινακοθήκῃ, ἣτις ἤδη τότε ἦ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς τουρκοκρατίας ἐστεφανώθη δι' ἐπάλλξεων.

Εἰς τοὺς φλωρεντίνοισ δοῦκας προσγράφεται συνήθως καὶ ἡ κτίσις τοῦ τετραγώνου ἐκείνου πύργου τοῦ ἐπονομαζομένου φραγκικοῦ, ὅστις ὄρθουτο ἀπέναντι τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης ἕως κατηδραφίσθη τῷ 1874 ἕνεκα τοῦ σχολαστικοῦ ἐκείνου βανδαλισμοῦ, ὅστις θεωρεῖ μίαν καὶ μόνην περίοδον τῆς ἱστορίας ἀξίαν μελέτης ἀντὶ νὰ θεωρῆται πᾶν ἱστορικὸν μνημεῖον ὡς πολύτιμος σταθμὸς ἐν τῇ ἐξελίξει ἔθνους τινός. Δυναμέθα δὲ πάντως νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ὁ φλωρεντίνος φρουρὸς ἠσχολεῖτο τὴν ἡμέραν κατοπεύων κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις γῆν τε καὶ θάλασσαν ἀπὸ τοῦ προεξέχοντος πύργου πλὴν ἢ ὅτι ἡ παμμεγίστη ἐκκλησία τῆς Παναγίας ἀπέκρουπτεν ἀπὸ τῆς θέας αὐτοῦ μέρος τοῦ Ὑμηττοῦ τὴν δὲ νύκτα ὁ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ πύργου πυρσοὺς ἀνήγγελλεν εἰς τὸν Ἀκροκόρινθον τὴν προσέγγισιν Τούρκων ἱππέων ἢ ἐπιφόρων γαλερῶν. Οὐδὲ περιορίσαν οἱ Ἴταλοὶ τὴν οἰκοδομικὴν αὐτῶν δραστηριότητα εἰς τὸν βράχον τῆς Ἀκροπόλεως. Ὁ Χαλκοκονδύλης μαρτυρεῖ ῥητῶς, ὅτι ὁ Ἀντώνιος ἕνεκα τῆς μακρᾶς καὶ εἰρηνικῆς αὐτοῦ ἀρχῆς ἠδυνήθη

1. Σπ. Λάμπρου Ἱστορία Ἀθηνῶν Γρηγοροβίου τομ. Β' σ. 316. Ὁ Ε. Freeman ἔψεξε πρῶτος τὴν καταδράσιν, ὑπερήσπισε δὲ αὐτὴν ὁ Στέφανος Κουμιανοῦδης καὶ Λύσανδρος Καυταντζόγλου.

νά ἐξωραΐση τὴν πόλιν. ¹ Εἶνε δὲ φανερόν, ὅτι οἱ δοῦκες ἐκέκτηντο ὡραΐαν ἔκ τῶν παρὰ τὴν Καλλιροίην καὶ ὅτι πλησίον αὐτῆς συνελθίζον νὰ προσεύχονται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς «Παναγίας στὴν Πέτρα», ἣτις ἦτο ποτὲ ναὸς τοῦ Τριτολέμου. Μετὰ δὲ αἰῶνας καὶ ὑπερέκεινα Ἰάλλος πρέσβυς ἐλειτουρήθη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκεῖνῃ, καὶ τις τῶν συντρόφων αὐτοῦ εἶρεν ἀναγεγλυμμένον τὸν ὄρθιον λέοντα καὶ τὰ τρία κρῖνα, τὰ σύμβολα ἐκεῖνα τῶν Φλωρεντίνων τραπεζίτων ² αἵτινα, ὄντα γνωστότατα εἰς τοὺς ἐπισκεπτομένους τὴν πλησίον τῆς Φλωρεντίας μονὴν τῶν Καρθουσίων (Certosa) ἐκόσμουσαν μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτην τὴν εἰσοδὸν τοῦ ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας **παταρίου**, ὅπερ διεδέχθη ἡ νέα Ἀγορὰ τῶν Ἀθηνῶν.

Καλλιεργείας δὲ τῶν γραμμάτων ὀλίγα ἰσχύουσι ἴχνη ἐν ταῖς φλωρεντιακαῖς Ἀθήναις. Καὶ δὴ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Ἀντωνίου ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις ὁ τελευταῖος τῆς πόλεως ἱστορικός, ὁ Λαόνικος Χαλκοκονδύλης, ὁ Ἡρόδοτος τῆς μεσαιωνικῆς Ἑλλάδος, ὅστις ἀφηγήθη τὴν ἱστορίαν τῆς νέας περσικῆς ἐπιδρομῆς, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Δημήτριος, ὁ μεγάλως συντελέσας εἰς διάδοσιν τῆς ἑλληνικῆς παιδείας ἐν Ἰταλίᾳ. Ἄλλος δὲ τις τῶν ὑπηκόων τοῦ Ἀντωνίου, ὁ Ἀντώνιος Λογοθέτης, εἶνε γνωστὸς ὡς ἀντιγραφεὺς χειρογράφων ἐν Σιένη ³, καὶ εἶνε φανερόν, ὅτι αἱ δύο ἐν τῷ τότε χρόνῳ Ἰταλικαὶ αὐλαὶ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν Ἰωαννίνων ἐθεωροῦντο ὡς κέντρα, ἐν οἷς ἄνδρες πεπαιδευμένοι ἠδύναντο νὰ εὔρωσιν ὑποδοχὴν. Νεαρὸς Ἰταλὸς γράφει ἐξ Ἀρητίου (Arezzo), ὅπως ἐρωτήσῃ ἂν ὁ Ἀντώνιος Ἀτζαϊώλης ἢ ὁ Κάρολος Τόκκος ἠδύναντο νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὸν ἔδραν νομικῆς, λογικῆς, ἰατρικῆς, φυσικοῦ δικαίου ἢ ἠθικῆς ⁴. Ἄλλ' ἀτυχῶς δὲν μανθάνομεν, ἂν ἡ μετρούρητων ἀπαίτησις τοῦ παγγνώστου ἐκείνου ἔγεινε δεκτὴ ἢ οὐ.

Οὕτως ἐπὶ μακρὰν περίοδον τὸ δουκᾶτον τῶν Ἀθηνῶν ἀπῆλαυνεν εἰρήνης καὶ εὐημερίας, διακοπείσης μόνον ὑπὸ ἐνσκήφαντος δεινοῦ λοιμοῦ, πρὸς δὲ τούτοις ἐλαττωθείσης ἕνεκα μεταναστεύσεως, τῆς πληγῆς ταύτης τῆς νέας Ἑλλάδος. Ἄλλ' οἱ νέοι Ἕλληνας δὲν ἔχουσι τὸν διπλοῦν θεσμὸν τῆς δουλοπαροικίας καὶ τῆς

1. Λαόνικου Χαλκοκονδύλη σ. 215—6.

2. Cornelio Magni Relazione σ. 14 καὶ 40.

3. Monfaucou Palaeogr. gr. 76, 79, 94. Λάμπρου Ἀθηναῖοι βιβλιογράφοι σ. 25.

4. Buchon Nouvelles Recherches Τόμ. Β' μέρ. α' σ. 276.

δουλείας, ἐπ' οὗ ἠδράζετο ἡ μεσαιωνικὴ κοινωνία. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ μεμορφωμένη κόμισσα τῆς Κεφαλληνίας ἐδώρησεν εἰς ἓνα τῶν ἐξαδέλφων αὐτῆς νεαρὰν δούλην, παρασχοῦσα εἰς αὐτὸν τελείως τὸ δικαίωμα νὰ πωλήσῃ αὐτὴν ἢ νὰ διαθέσῃ ἄλλως αὐτὴν κατὰ βούλησιν. Ἐπραξε δὲ ὁ Ἀντώνιος πᾶν τὸ δυνατόν ὅπως κρατήσῃ τοὺς χρησίμους Ἀλβανούς, οἵτινες εἶχον εἰσελθεῖ εἰς τὰς κτήσεις αὐτοῦ πολυπληθεῖς μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Καρόλου Τόκκου τῷ 1418 κατάληψιν τῆς Ἠπείρου. Εἰς δὲ τὴν συνετὴν πολιτείαν τοῦ τελευταίου Ἀραγωνίου δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ δευτέρου Φλωρεντίνου ὀφείλεται ὁ ἄλβανικὸς ἐκεῖνος ἀποικισμὸς, ὅστις παρῆσθεν εἰς τὴν λεπτόγεων Ἀττικὴν πλῆθος κρατερῶν γεωργῶν, λαλοῦντων ἐτι τὴν τε ἄλβανικὴν καὶ τὴν ἑλληνικὴν καὶ ὑπομνησκόντων διὰ τῶν ἄλβανικῶν ὀνομάτων ἀττικῶν χωρίων, οἷα τὰ Σπάτα, Λιάσα, καὶ Λιόπεση, τοὺς ἰταμοὺς φυλάρχους τῆς Ἠπείρου. ¹ Ἀλλὰ καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἐπίδρασις ἠϋξήθη εὐσταθῶς ὑπὸ τὴν δυναστείαν, ἣτις ἦτο ἤδη κατὰ τὸ ἥμισυ ἐξηλληνισμένη. Ὁ νοτάριος καὶ καγκελλάριος τῆς πόλεως ἐξηκολούθησε νὰ εἶνε Ἕλληνας καὶ Ἕλληνας ἄρχων ἔμελλε τὸ πρῶτον νῦν ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τῆς φραγκοκρατίας νὰ διαδραματίσῃ σπουδαῖον πρόσωπον ἐν τῇ πολιτείᾳ τῶν Ἀθηνῶν ².

Ὅτε πρῶταν τινὰ τοῦ 1435 οἱ θεράποντες τοῦ Ἀντωνίου εἶδον αὐτὸν νεκρὸν ἐν τῇ κλίνῃ αὐτοῦ μετ' ἄρχῃν τριάκοντα καὶ δύο ἐτῶν. τὴν διαδοχὴν διεφιλονείκησαν δύο φατρία, μία Ἑλληνικὴ καὶ μία Ἰταλική. Καὶ ὁ μὲν Ἰταλὸς ὑποψήφιος, ὁ νεαρὸς Νέριος, πρεσβύτατος υἱὸς τοῦ βαρῶνου τοῦ Συκαμίνου Φράγκου Ἀτζαϊώλη, ὃν ὁ θανὼν δοῦξ εἶχεν εἰσποιήσει ὡς κληρονόμον, κατέλαβε τὸ ἄστυ. Ἀλλ' ἡ δούκισσα Μαρία Μελισσηνὴ καὶ ὁ συγγενὴς αὐτῆς Χαλκοκονδύλης, πατὴρ τοῦ ἱστορικοῦ καὶ πρωτεύον ἀνὴρ ἐν Ἀθήναις, ἐκράτουν τῆς Ἀκροπόλεως. Ἀλλὰ ὁ Ἕλληνας ἄρχων, συνειδώς, ὅτι ὁ Σουλτᾶνος ἦτο ὁ καθ' αὐτὸ κύριος τῶν πραγμάτων μετέβη εἰς τὴν τουρκικὴν αὐλήν, ὅπως τύχη τῆς συναιρέσεως τοῦ Μουράτ Β' διὰ τὸν σφετερισμὸν ἐκείνον. Ὁ σουλτᾶνος ἀπέρριψε μετὰ περιφρονησεως τὴν δωροδοκίαν τοῦ Ἀθηναίου πολιτευτοῦ, ἐνέκλεισεν αὐ-

1. Σπ. Λάμπρου Ἡ ὀνοματολογία τῆς Ἀττικῆς καὶ ἡ εἰς τὴν χώραν ἐποίκησις τῶν Ἀλβανῶν (Ἐπετ. Παρν. ἔτος Α' 1896) σ. 184 ἐ.

2. Ὁ Μιχαὴλ Λάσκαρις, ὁ Ἀθηναῖος πατριώτης τοῦ δεκάτου τετάτου αἰῶνος, ἐν τῷ δράματι τοῦ Κλέωνος Ραγκαβῆ «Ἡ δούκισσα τῶν Ἀθηνῶν» εἶνε ἀτυχῶς ποιητικῶς ἀναχρονισμὸς.

τὸν εἰς φυλακὴν, καὶ ἔστειλε τὸν φοβερὸν αὐτοῦ στρατηγὸν Τουρμαχάν, ἵνα καταλάβῃ τὰς Θήβας. Ἀλλὰ καὶ τότε ἡ Ἑλληνὶς δούκισσα δὲν ἐγκατέλιπε πᾶσαν ἐλπίδα νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰς Ἀθήνας ὑπὲρ τῆς ἐλληνικῆς ἰδέας. Καὶ δὴ διὰ τοῦ ἱστορικοῦ Φραντζῆ συνεφώνησε μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, τοῦ μέλλοντος αὐτοκράτορος, ὄντος τότε ἐνὸς τῶν δεσποτῶν τῆς Πελοποννήσου καὶ τοῦ κυριωτάτου προμάχου τοῦ ἑλληνισμοῦ, ὅπως ἐκεῖνος μὲν γείνη δούξ τῶν Ἀθηναίων, ἐκείνη δὲ λάβῃ ὡς ἀντάλλαγμα γαίας πλησίον τῆς γενετείρας ἐν τῇ Πελοποννήσῳ. Ἀλλὰ τὸ σχέδιον ἐκεῖνο δι' οὗ σχεδὸν σύμπασα ἡ Ἑλλάς ἔμελλε νὰ ἐνωθῇ ὑπὸ τὸν αὐτοκρατορικὸν οἶκον, ἀπέτυχεν. Ὑπῆρχεν ἐν Ἀθήναις φατρία Ἑλλήνων ἐχθρική πρὸς τὸν Χαλκοκονδύλην, ἐπειδὴ τὸ φατριαστικὸν πνεῦμα ὑπῆρξε πάντοτε χαρακτηριστικὸν τοῦ δημοσίου βίου τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἡ φατρία αὕτη συνέπραξε μετὰ τῶν Φλωρεντίνων, δελεάσασα ἐξέβαλε τὴν δούκισσαν ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἀνηγόρευσε δοῦκα Νέριον τὸν Β'. Ὁ γάμος τοῦ νέου δουκὸς μετὰ τῆς χήρας δούκισσης¹ καὶ ἡ ἐξορία τῆς οἰκογενείας τοῦ Χαλκοκονδύλη ἐξασφάλισε τὴν ἐσωτερικὴν εἰρήνην τῆς σεσαλευμένης πόλεως, ὃ δὲ σουλτᾶνος μετὰ μεγάλης προθυμίας ἐπέτρεψεν εἰς Φλωρεντῖνον ἡγεμονίσκον νὰ διατηρήσῃ τὴν σκιάν ἐκείνην τῆς ἀρχῆς ἐφ' ὅσον ἐπλήρῳε τακτικῶς τὸν φόρον.

Ὁ ἄτονος καὶ μαλθακὸς Νέριος Β' ἦτο προσφορώτατος ὡς πлагγὼν τῶν Τούρκων. Καὶ ὅμως, καθ' ἃ οὐκ ὀλίγοι τῶν ἀσθενῶν ἀρχόντων, «ὃ κύριος τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Θηβῶν» φαίνεται, ὅτι εἶχε καταστῆ ἀντιδημοτικὸς διὰ τῆς ὑπερφοροσύνης αὐτοῦ, καὶ ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν ἀνάρρησιν ἀπέβαλε τὴν ἀρχὴν διὰ δόλου τοῦ ἀδελφοῦ Ἀντωνίου Β'. Τότε δ' ἀπεχώρησεν εἰς τὴν Φλωρεντίαν, τὴν κοιτίδα τοῦ αὐτοῦ οἴκου, ὅπου εἶχε κτήσεις ὅπως διέλθῃ τὸν βίον ὡς ἡγεμὼν ἐν ἐξορίᾳ, ἂν δύναται νὰ γείνη χρῆσις τῆς λέξεως ἐξορίας. Ἐκεῖ δὲ πάντως ἔζη ἀκόμη ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς πολυθρῦλῆτου συνόδου. Ἀπήχησιν δὲ τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς εὐρίσκομεν ἐν ταῖς μακριναῖς Ἀθήναις, ὅπου «Ἑλλην ἱερεὺς, [ὁ Μιχαὴλ Καλοφρενᾶς] πολὺ μᾶλλον πεπαιδευμένος τοῦ λοιποῦ κλήρου, ἔγραψε πρὸς τὸν [λατινίζοντα] πατριάρχην, [Μητροφάνην] ἐξαιτούμενος τὸν προσήκοντα τύπον τῆς ἐπ' Ἐκκλη-

σίας μνημονύσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ πάπα¹. Διώκει δὲ τότε τὸ δουκάτον βράϊλος, καθ' ἃ μανθάνομεν ἐκ μιᾶς τῶν ἐπιστολῶν τοῦ αὐτοῦ Καλοφρενᾶ², ἐπειδὴ ὁ Ἀντώνιος εἶχεν ἀποθάνει τῷ 1441. Καὶ ὁ μὲν ἀνήλικος υἱὸς αὐτοῦ Φράγκος ἀπουσίαζεν ἐν τῇ τουρκικῇ αὐλῇ, οἱ δὲ ὑπῆκοοι αὐτοῦ εἶχον ἀνακαλέσει τὸν πρότερον δεσπότην εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. Ἐκεῖ δὲ εἶδεν αὐτὸν μετὰ τρία ἔτη ὁ πρῶτος ἀρχαιοδίφης ὁ πατήσας τὸν πόδα εἰς τὰς φραγκοκρατούμενας Ἀθήνας, Κυριακὸς ὁ Ἀγκωνίτης, ὁ Παισανίας οὗτος τῶν μεσαιωνικῶν Ἀθηναίων.

Ὁ παράδοξος οὗτος ἀνὴρ, ὑπάρξας, καθ' ἃ ὁ Σχλιέμαν, ἔμπορος μὲν τὸ ἑπάγγελμα ἀλλ' ἀρχαιολόγος ἐκ κλίσεως, εἶχεν ἴδη ἐπισκεφθῆ καὶ πρότερον ἅπαξ τὰς Ἀθήνας. Τῷ 1436 εἶχε διατρέψῃ ἐν τῇ πόλει ἐπὶ δύο ἑβδομάδας, ξενιζόμενος ὑπὸ τινος Ἀντωνέλλη Βαλδουίνου, ἀλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν ἐπίσκεψιν, ὧν ὑπεράγαν ἀπησχολημένος περὶ τὴν ἀντιγραφὴν ἀρχαίων ἐπιγραφῶν, δὲν εἶχε ζητήσῃ ἀκρόασιν παρὰ τῷ δουκί. Καὶ αὐτός, καθ' ἃ πρότερον ὁ ἐκ Καπύης νοτάριος ἐπεσκέφθη τὸ λεγόμενον Σχολεῖον τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ περιγράφει τὴν «οἰκίαν» ἢ «τὸ παλάτιον τοῦ Ἀδριανοῦ», ποιεῖται δὲ μνεῖαν τοῦ Γοργονεῖου, τοῦ κατὰ τὴν νότιον κλιτὸν τῆς Ἀκροπόλεως. Ἀλλὰ περὶ τῶν συγχρόνων Ἀθηναίων, ἐξαιρουμένων τῶν μνημείων, ὀλίγα ἀφηγεῖται πλὴν τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ πόλις εἶχε τέσσαρας πύλας καὶ ὅτι εἶχε «νέα τεῖχη». Ἡ δὲ εἶδησις αὕτη ἐνισχύεται ὑπὸ τῆς μαρτυρίας ἄλλου περιηγητοῦ, ἐπισκεφθέντος τὰς Ἀθήνας μετὰ τριάκοντα ἔτη, καὶ ἀναφέρεται πιθανῶς εἰς τὸ λεγόμενον βαλιερᾶνειον τεῖχος ὡς δῆθεν κτισθὲν ὑπὸ τῶν Ἀτζαῖωλῶν³. Περὶ δὲ τῶν κατοίκων οὐδὲν λέγει ὡς ζῶντες Ἕλληνες οὐδὲν παρεῖχον εἰς αὐτὸν ἐνδιαφέρον. Μὴ δὲν ἦτο ἀρχαιοδίφης;

Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1444 ὁ ἐξαιρετός Κυριακὸς ἐπεσκέφθη καὶ πάλιν τὰς Ἀθήνας, καὶ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, βοηθοῦ-

1. [Σπυρ. Π. Λάμπρου Μιχαὴλ Καλοφρενᾶς καὶ ὁ πατριάρχης Μητροφάνης Β' (Ν. Ἑλλ. Α' σ. 43 ἐ τοῦ αὐτοῦ, ἱστορία τῆς πόλεως Ἀθηναίων ὑπὸ Γρηγοροβίου τόμ. Β' σ. 747 ἐ.)

2. Αὐτόθι σ. 55. Νέος Ἑλληνομνημῶν τόμ. 1. σ. 55.

3. Ὁ ἀνώνυμος περιηγητής (Δομνίκος ὁ ἐκ Βριξίας) ὁ περιγράφας τὰς Ἀθήνας περὶ τὸ 1466 ποιεῖται λόγον περὶ τῆς πόλεως ὡς ἐπ' ἐσχάτων τεχνισθείσης (ultimamente murata). Ἴδε Mitteilungen des K. deutschen Archeologischen Instituts τόμ. ΚΔ' σ. 74).

1. Σάθα Μνημεῖα ἑλληνικῆς ἱστορίας Τομ. Ι' τομ. σ. 427.

κινός ὑπὸ τοῦ ὁμώνυμου ἑξαδέλφου τοῦ δουκός, μετέβη ὅπως ὑπο-
βίβη τὸ σέβας αὐτοῦ εἰς τὸν Νέριον Ἀτζαϊώλην, τότε ἡγεμόνα
τῶν Ἀθηνῶν, ὃν εἶπεν «ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, τοῦ ὑψηλοῦ φρου-
ρίου τῆς πόλεως»¹. Ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸ ὑπὲρ τῆς ἀρχαιότητος ἐν-
διαφέρον ὑπερηκόντισε τὸ περὶ τῶν ζώντων ἀνθρώπων, καὶ σπεύ-
δων ἐξήλθεν ἀπὸ τῆς δουκικῆς παρουσιάσεως διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὰ
Προπύλαια καὶ τὸν Παρθενῶνα. Τὸ δὲ πρωτότυπον αὐτοῦ σχεδιο-
γράφημα τῆς δυτικῆς προσόψεως τοῦ ναοῦ τούτου τῆς Παρθένου
παραστάθη ἐν χειρογράφῳ ἄλλοτε μὲν ποτε ἀνήκοντι εἰς τὸν δοῦκα
Λαμπτόνα, ἀλλὰ νῦν ἀποκειμένῳ ἐν τῷ μουσεῖῳ τοῦ Βερολίνου καὶ
εἶνε ἡ ἀρχαιοτάτη γνωστὴ ἀπεικόνισις τοῦ λαμπροῦ τούτου ναοῦ².
Ἀλλὰ δὲ σκαριφήματα μνημείων περιλαμβάνονται ἐν τῷ ἀπὸ τοῦ
ἔτους 1465 χειρογράφῳ τῆς συλλογῆς Βαρβερίνη, φυλασσομένῳ νῦν
ἐν τῷ Βατικανῷ, ὅπερ περιέχει τὰ διαγράμματα τοῦ San Gallo,
καὶ φαίνεται, ὅτι ὁ ἐπιφανὴς οὗτος ἀρχιτέκτων, ὅστις προέλαβε τὸ
ἐπεξηγηματικὸν κείμενον σχεδὸν αὐτολεξεί ἐκ τῶν σημειωματαρίων
τοῦ Κυριακοῦ, ἀντέγραψε καὶ τὰ σχέδια αὐτοῦ.

Αἱ ἐν Ἑλλάδι ἀποδημίαι τοῦ Ἀγκωνίτου ἀρχαιοδίου ἀποδει-
κνύουσι τὸ ἐνδιαφέρον γεγονός, ὅπερ ὑπὲρ τὸ δέον ἠγνοήθη πολ-
λίκις, ὅτι οἱ Λατῖνοι ἐν τῇ Ἀνατολῇ δυνάσται ἦσαν ἐνίοτε ἄνδρες
πεπαιδευμένοι καὶ φίλοι τοῦ καλοῦ. Ὁ Κρουσῖνος Σομμαρίπας,
βαρῶνος τῆς Πάρου, ἐγαυρία ἐπιδεικνύων εἰς τινα ἐπισκεφθέντα
αὐτὸν μαρμαρίνα τινα ἀγάλματα, ἅτινα εἶχεν ἀνακαλύψει κατ' ἀνα-
σκαφὰς ὑπ' αὐτοῦ γενομένας, καὶ ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν νὰ στείλῃ
μαρμαρίνην τινα κεφαλὴν καὶ ἄλλο γλυπτὸν μέλος εἰς τὸν ἐν Χίῳ
φίλον Ἰουστινιάνην—Μπάγκαν, φιλότεχνον συνθέτοντα ἰταλικούς
στίχους ἐν τῇ ἐπαύλει αὐτοῦ, τῇ ἐπονομαζομένῃ «Ὀμηρικῇ». Οὕτω
δὲ βαθῶς συνεκινήθη ὁ Κυριακός ὑπὸ τῆς παιδεύσεως καὶ τῆς φι-
λοφροσύνης τοῦ Κρουσίνου, ὥστε καὶ ἐκεῖνος ἐξεθύμανεν εἰς τὴν
σύνταξιν ποιήματος, οὗ εὐτυχῶς εἰς καὶ μόνος στίχος ἐξεδόθη. Ὁ

1. Tozzetti Relazione di alcuni viaggi fatti in ... Toscana Τόμ. Ε' σ. 439, 340. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη φέρουσα χρονολογίαν Κυριακοῦ, ἐπειδὴ ἡ 29 Μαρτίου συμπίπτει πρὸς Κυριακὴν τῷ 1444, καὶ γινώσκομεν ἐξ ἄλλης ἐπιστολῆς, γραφείσης πρὸ τοῦ Ἰουνίου 1444, ὅτι ὁ Κυριακός ἐξέπλευσεν ἐκ Χαλκίδος εἰς Χίον, ὅπου ἐγράφη ἡ περὶ τῶν Ἀθηνῶν ἐπιστολὴ τῆς Kal. Mar. τοῦ ἔτους τούτου.

2. Jahrbuch der K. preussischen Kunstsammlung τόμ. Δ' σ. 81.

Λαοῖνος Γαττελαῦζος, ὁ Γενουίνσιος δυνάστης τῆς Λέσβου, ἐβουί-
θησεν αὐτὸν ἐν τῇ ἐξερευνήσει ταύτης τῆς νήσου. Ὁ Βενετός διοι-
κητὴς τῆς Γήρου συνιάδευσεν αὐτὸν ἐν τῇ ποιικτῇ αὐτοῦ γαλέρᾳ,
ὅπως ἐπισκεφθῇ τὰς ἀρχαιότητας τῆς Δήλου, καὶ ὁ Κάρολος Τόκ-
κος, Β', ὃν προσονομᾷζει ἀρχαιοπρεπῶς βασιλέα τῶν Ἰππειρωτῶν,
παρέσχεν εἰς αὐτὸν πᾶσαν εὐκολίαν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἐρειπίων
τῆς Λοιδιόνης καὶ εὐηρεστήθη φιλοφρόνως νὰ ρίψῃ τὸ βασιλικὸν αὐ-
τοῦ βλέμμα εἰς τὴν χειρόγραφον ἔκθεσιν περὶ τῆς ἀποδημίας τοῦ
ἀρχαιοδίου¹. Ἄλλος δὲ τις τῶν Τόκκων εἶνε γνωστός ὡς ἀνα-
θεὶς εἰς Ἑλληνα ἱερέα τὴν χάριν αὐτοῦ ἀντιγραφῆν τῶν ἔργων τοῦ
Ὀριγένους καὶ τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ ἐν τοῖς μακροῖς Καλαβρού-
τοις ὁ Κυριακός συνήντησεν ἄλλον λόγιον κεκτημένον μεγάλην βι-
βλιοθήκην, ἐξ ἧς ὁ περιοδεύων ἀρχαιοδίου ἐδανείσθη ἀντίγραφον
τοῦ Ἡραδότου. Οὕτω κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς Τουρκοκρατίας ἡ
Ἑλλὰς οὐδαμῶς ἦτο ἐστραφημένη παιδεύσεως, καὶ ἂ ἐνίοτε ὑπετέθη
μεθ' ὑπερβολικῆς σπουδῆς. Εἶνε ἀπ' ἐναντίας φανερόν, ὅτι οἱ Φράγ-
κοι αὐτῆς ἡγεμόνες οὐδόλως ἦταν ἀδιάφοροι πρὸς τὸν περιβάλλοντα
αὐτοὺς κόσμον καὶ ὅτι τὰ μᾶλλον πεπαιδευμένα τῶν τέκνων αὐτῆς
εἶχον συνείδησιν τοῦ μεγάλου αὐτῆς παρελθόντος.

Κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος τῆς δευτέρας εἰς Ἀθήνας ἐπισκέψεως τοῦ
Κυριακοῦ συνέβη ἡ τελευταία ἀπόπειρα φιλοπάτριδος καὶ φιλοδόξου
Ἑλληνοῦ πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Ἑλλάδος χάριν τῆς ἰδίας φυλῆς. Ὁ
μέλλων αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ἦτο τότε δεσπότης τοῦ Μυστραῖ,
τῆς μεσαιωνικῆς Σπάρτης, καὶ ἐσκέφθη, ὅτι εἶχε φθάσει τέλος ἡ
ᾠρα, ὅπως ἀναλάβῃ καὶ πάλιν τὸ σχέδιον τῆς προσαρτίσεως τοῦ
ἀθηναϊκοῦ δουκάτου, ὅπερ εἶχεν ἀποτύχει πρὸ ἐννέα ἔτων. Οἱ
Τούρκοι, πιεζόμενοι δεινῶς ὑπὸ τῶν Οὔγγρων καὶ τῶν Πολωνῶν,
ἠττηθέντες ὑπὸ «τοῦ λευκοῦ ἱππότης τῆς Βλαχίας» ἐν Ναϊσσῶν
(Nish), προκαλούμενοι ὑπὸ τοῦ Σκενδέρβη ἐν τοῖς ἔρεσι τῆς Ἀλ-
βανίας καὶ ἀπειλούμενοι ὑπὸ τῆς ἐμφανίσεως βενετικοῦ στόλου ἐν
τῷ Αἰγαίῳ, δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ προστατεύσωσι τὸ δημιουργημα
αὐτῶν ἐν Ἀθήναις. Πρὶν δὲ παρέλθῃ πολὺς χρόνος, ὁ τελευταῖος
Κωνσταντῖνος εἰσώρμησεν εἰς τὰς Θήβας καὶ ἔγκασε τὸν Νέριον
Β' νὰ πληρώσῃ εἰς αὐτὸν φόρον. Ἡ ἀδελφὴ τῆς Νεαπόλεως ἤκου-
σεν, ὅτι εἶχε πράγματι καταλάβῃ τὰς Ἀθήνας, καὶ Ἀλιφόνσος Ε',
ὁ Ἀραγωνικὸς, ὅστις οὐδέποτε εἶχε λησμονήσει, ὅτι ἔφερεν ἀκόμη

1. Studi e documenti di Storia e di Diritto Τόμ. ΙΕ' σ. 337.

τὴν προσηνυμίαν δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν καὶ Νέων Πατρῶν, ἔγραψεν αἴφνης εἰς τὸν Κωνσταντῖνον, ἔξαιτούμενος τὴν εἰς ἑαυτὸν ἀπόδοσιν τῶν δύο δουκᾶτων καὶ ἔστειλε τὸν μαρκίωνα τοῦ ἐν Ἰταλία Ἰερμακίου (Ierace), ὅπως παραλάβῃ αὐτὰ παρὰ τοῦ πορθητοῦ. Ἀλλὰ μόλις ἡ ἐπιστολὴ εἶχε πεμφθῆ, καὶ ἔφθασεν εἰς τὸν ἐπιστελλαντα τὸ ἄγγελμα τῆς μεγάλης παρὰ τὴν Βάρναν νίκης τῶν Τούρκων. Οὐδὲν ἔκτοτε μανθάνομεν περὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ μαρκίωνος, ἐπειδὴ πάντες διεγίνωσκον, ὅτι τότε πλέον ἡ τύχη τῶν Ἀθηνῶν ἐξηγοῦντο ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ νικηφόρου σουλτάνου. Ὁ Μουράτ Β' ἠδυναίρει περὶ τε τῶν φαντασιωδῶν ἀξιώσεων τοῦ ἀραγωνικοῦ οἴκου καὶ τῶν προσπαθειῶν τοῦ οἴκου τῶν Παλαιολόγων.

Τὰ δὲ κατὰ τὸν Νέριον εἶχον οἰκτρότατα ἐν τῇ κρίσει ἐκείνῃ. Οἱ τούρκοι ἐτιμώρησαν αὐτὸν ἐπὶ τῇ γενομένῃ εἰς τὸν Κωνσταντῖνον ὑποχωρήσει. Ἐξ ἑτέρου δὲ ὁ Κωνσταντῖνος ἠπέλιπε αὐτὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ ἣν ἐπέδειξεν ὑποσχεθεὶς τὴν ἐπανάληψιν τῆς πληρωμῆς φόρου εἰς τοὺς Τούρκους. Ἀλλ' ὁ σουλτάνος, ἐμμένων πιστὸς εἰς τὸ πατροπαράδοτον παρὰ τοῖς Τούρκοις σύστημα τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ ἀσθενεστεροῦ δύο ἀντιπάλων χριστιανικῶν ἔθνων, ἠνάγκασε τὸν Ἕλληνα δεσπότην νὰ ἐκκενῶσθαι τὸ φλωρεντικὸν δουκάτον. Ὁ δὲ Νέριος ἔτυχε τῆς εὐτελοῦς ἱκανοποιήσεως νὰ συνοδεύσῃ τὸν αὐθέντην αὐτοῦ καὶ κυρίαρχον μέχρι τοῦ Ἰσθμοῦ καὶ νὰ παραστῇ μάρτυς τῆς ὑπὸ τῶν Σέρβων γενιτσάρων ἀλώσεως τοῦ περιωνύμου τείχους τοῦ Ἐξαμιλίου, εἰς ὃ εἶχον μάτην ἐμπιστευθῆ οἱ Ἕλληνες. Μετὰ δὲ πέντε ἔτη, τῷ 1451, βενετικὸν ἔγγραφον παρέχει εἰς ἡμᾶς τελευταίαν τιμὴν καὶ χαρακτηριστικὴν εἰκόνα τοῦ ταλαιπώρου Νερίου, ὅτε ὁ πρὸς τὸν νέον σουλτάνον Μωάμεθ Β' Βενετὸς ἀπεσταλμένος λαμβάνει τὴν ὁδηγίαν νὰ ἐρωτήσῃ τὸν ἰσχυρὸν τοῦτον δυνάστην, ἂν θέλῃ νὰ βιάσῃ τὸν ὑποτελεῖ εἰς αὐτὸν «αὐθέντην τῶν Ἀθηνῶν καὶ Θηβῶν» νὰ κανονίσῃ τὰς χρηματικὰς ἀξιώσεις δύο Βενετῶν.

Εἰς τὸν θάνατον τοῦ Νερίου ἐπηκολούθησε μία τῶν τραγωδιῶν ἐκείνων, ἐν αἷς οὐχὶ σπανίως πρωτηγωνίσθησαν αἱ γυναῖκες τῆς φραγκοκρατομένης Ἑλλάδος καὶ ἃς δύναται νὰ λάβῃ ὡς θέμα νέος τις δραματικὸς ποιητής. Καὶ διὲν ὁ Νέριος ὁ Β' μετὰ τὸν θάνατον τῆς πρώτης συζύγου εἶχε νυμφευθῆ περικαλλῆ καὶ ἐρωτομανῆ Βενετίν, τὴν Κιάραν Ζώρξη ἢ Giorgio, μίαν τῶν θυγατέρων τοῦ

1 Jorga ἐν τῇ Revue de l'Orient latin Τομ. Η' σελ. 73.

βαρῶνου τῆς Καρύστου, καταγομένου ἐκ τῶν προγενεστέρων μαρκίωνων τῆς Βοδονίτζης. Ἡ δούκισσα Κιάρρα ἐγέννησε εἰς αὐτὸν υἱόν, τὸν Φραγκίσκον, ὅστις ἦτο ἀτυχῶς ἀκόμη ἀνήλικος, ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς. Ἡ μήτηρ τοῦ παιδὸς κατέλαβε τὴν ἀρχὴν αὐτῆς αὐτοῦ καὶ ἔπεισε τὴν Πύλην διὰ τῶν συνήθων μεθόδων νὰ ἐπικυρώσῃ τὸν σφετερισμόν. Ἀλλὰ μετὰ βραχίον ἐπεσκέφθη τὰς Ἀθήνας ἐν τῇ ἐκτελέσει ἐμπορικῆς, τινος ἐντολῆς νεαρὸς Βενετὸς εὐπατριδῆς, ὁ Βιοθολομαῖος Κονταρίνης, οὗ ὁ πατήρ εἶχεν ὑπάρξει διοικητῆς τῆς Βενετικῆς ἀποικίας τοῦ Ναυπλίου. Ἡ δούκισσα κατελήφθη ὑπὸ ἔρωτος πρὸς τὸν θελκτικὸν ἐπισκέπτην καὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν ν' ἀξιῶσθαι τὴν χεῖρα αὐτῆς καὶ τὴν χώραν. Ὁ δὲ Κονταρίνης ἀπήντησεν ὅτι δυστυχῶς εἶχεν ἀφίσει σύζυγον ἐν τῷ κατὰ τὴν Βενετίαν μεγάρῳ αὐτοῦ. Ἀλλ' εἰς τὴν δέσποιναν τῆς Ἀκροπόλεως, γυναῖκα ἣτις θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῆ ἔξεληθοῦσα ἐκ τινος τραγωδίας τοῦ Αἰσχύλου, δὲν παρίστατο ὡς ἐμπόδιον ἢ Βενετὴ σύζυγος. Ἦτο ἐποχὴ μεγάλων ἐγκλημάτων. Καὶ ὁ Κονταρίνης ἀπέδειξεν, ὅτι αἱ Ἀθῆναι ἤξιζον τὴν ἐπιτέλειαν δολοφονίας, ἐδηλητηρίασε τὴν σύζυγον καὶ ἐπέστρεψεν, ὅπως ἀπολαύσῃ τοὺς ἐναγκαλισμοὺς καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς δουκίσσης.

Ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι μετ' οὐ πολὺ ἐβιβρόνθησαν τὴν βενετικὴν ἐκείνην κυριαρχίαν. Παρεπονήθησαν εἰς τὸν Μωάμεθ Β'. Ὁ μέγας σουλτάνος ἐζήτησεν ἐξηγήσεις, καὶ ὁ Κονταρίνης ἠναγκάσθη νὰ ἐμφανισθῆ μετὰ τοῦ προγονοῦ, οὗ κηδεμῶν διετείνετο ὅτι ἦτο, ἐν τῇ τουρκικῇ αὐλῇ. Ἐκεῖ δ' εὗρεν ἐπικίνδυνον ἀντίπαλον, τὸν Φράγκον Ἀτζαϊώλην, τὸν μόνον υἱὸν τοῦ θανόντος δουκὸς Ἀντωνίου Β' καὶ ἐξάδελφον τοῦ Φραγκίσκου, ἰδιαζόντως εὐνοούμενον ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ καὶ πρόθυμον ὑποψήφιον τοῦ Ἀθηναϊκοῦ θρόνου. Ὅτε δὲ ὁ σουλτάνος ἤκουσε τὴν τραγικὴν διήγησιν περὶ τοῦ ἔρωτος τῆς Κιάρρας, διέταξε τὴν καθαίρεσιν αὐτῆς τε καὶ τοῦ συζύγου, καὶ παρεκάλεσε τοὺς Ἀθηναίους νὰ δεχθῶσιν ὡς αὐθέντην τὸν Φράγκον. Καὶ περὶ μὲν τοῦ νεαροῦ Φραγκίσκου, τοῦ υἱοῦ τῆς Κιάρρας, δὲν γίνεται πλέον λόγος, ἀλλ' ἡ τραγωδία δὲν ἔληξεν ἀκόμη. Μόλις ὁ Φράγκος ἀνέλαβε τὴν ἀρχὴν τῶν Ἀθηνῶν, καὶ διέταξε τὴν φυλάκισιν τῆς θείας Κιάρρας, ἐνέκλεισεν αὐτὴν εἰς τὸ δεσμωτήριον τῶν Μεγάρων, καὶ ἐκεῖ ἐφρονεύθη μυστηριωδῶς. Γραφικὴ δὲ παράδοσις διαδεδομένη μετὰ τρεῖς αἰῶνας ἐν Ἀθήναις παριστάνει τὸν Φράγκον στραγγαλίσαντα αὐτὴν διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ χειρῶν, ὅτε ἡ

Κιάρρα ἐπεκαλεῖτο γονυπετῆς τὴν βοήθειαν τῆς Παναγίας, καὶ ἔπειτα κόψαντα τὴν κεφαλὴν αὐτῆς διὰ τῆς σπάθης.¹ Οὕτω βαθεῖα ἦτο ἡ αἰσθησί, ἣν εἶχεν ἐμποιήσει εἰς τὴν λαϊκὴν φαντασίαν τὸ μοιραῖον αὐτῆς τέλος.

Θρυλός τις γνωρίζει εἰς ἡμᾶς, ὅτι ὁ σύζυγος αὐτῆς «ὁ ναύαρχος» εἶχεν ἔλθει μετὰ πλοίων εἰς τὸν Πειραιᾶ, ὅπως ἀπελευθερώσῃ αὐτήν, ἀλλὰ ἔφθασε παρὰ πολὺ ἄργά. Μὴ δυνηθεὶς δὲ νὰ σώσῃ αὐτὴν ἀπεφάσισε νὰ τὴν ἐκδικήσῃ καὶ ὑπέβαλε τὰ βδελυρὰ συμβάντα εἰς τὸν σουλτᾶνον. Ὁ Μωάμεθ Β', ἀγανακτήσας ἐπὶ τῇ διαγωγῇ τοῦ προστατευομένου ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ μὴ λυπούμενος ἴσως, ὅτι ἐδίδετο εἰς αὐτὸν πρόφασις, ἵνα καταλύσῃ τὰ κατάλοιπα τῆς ἐν Ἀθήναις φραγκοκρατίας, διέταξε τὸν διοικητὴν Θεσσαλίας Ὁμάρ, τὸν υἱὸν τοῦ Τουραχάν, νὰ βαδίσῃ ἐναντίον τῆς πόλεως. Καὶ τὸ μὲν ἄστυ οὐδεμίαν ἀντέταξεν ἀντίστασιν, ἐπειδὴ τὰ νέα αὐτοῦ τεῖχη ἀπετέλουν ὄλως μικρὸν περίβολον, ὃ δὲ πληθυσμὸς αὐτοῦ ἦτο ὀλιγάνθρωπος καὶ τὰ μέσα τῆς ἀμύνης ἦσαν ἀνεπαρκῆ. Καὶ αὕτη ἡ φύσις ἐφαίνεται ἀνταγωνιζομένη κατὰ τῶν Ἀθηναίων. Καὶ τῇ μὲν 29 Μαΐου, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπεφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ κομήτης, ἐπηκολούθησε δὲ φοβερὰ σιτοδεία, ἀναγκάσασα τοὺς πολίτας νὰ τρώωσι ὄζυς καὶ χόρτα. Τῇ 4 Ἰουνίου 1456 ἡ πόλις ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων². Ἀλλ' ἡ Ἀκρόπολις, ἣτις ἐφημίζετο ὡς δυσπόρθητος, ἀντέστη ἐπὶ μακρόν. Μάτην ὁ κοντόσταυλος τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἔνιοι τῶν πολιτῶν προσήνεγκον τὸ κάστρον εἰς τὴν Βενετίαν διὰ τινος τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸν οἶκον Ζώρζη. Καὶ διέταξε μὲν ἡ βενετικὴ κυβέρνησις τὸν βάϊλον τῆς Χαλκίδος νὰ θεωρήσῃ μὲν ὑφισταμένην τὴν προσφορὰν, ἀλλὰ δὲν προέβη εἰς διαβήματα, ὅπως διασώσῃ τὸ περιωνυμώτατον τῶν φρουρίων τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου μάτην

1. Καμπούρογλου. Μνημεῖα τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων τόμ. Γ' σ. 141. Ἡ παράδοσις αὕτη μεταθέτει τὴν σκηνὴν ἐν τόπῳ γραφικωτέρῳ τῶν Μεγάρων, ἐν τῇ μονῇ τοῦ Δαφνίου, τῷ μαυσωλείῳ τούτῳ τῶν Γάλλων δουκῶν.

2. Σύγχρονος σημείωσις ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 103 λειτουργικῷ κώδικι τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν ὀρίζει τὴν ἄλωσιν ὡς γενομένην τῇ 4 Μαΐου 1486, ἡμέρα Παρασκευῆ· ἀλλὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο Παρασκευῆ ἦτο ἡ 4 Ἰουνίου καὶ οὐχὶ ἡ 4 Μαΐου, ταῦτα δὲ συμφωνοῦν πρὸς τὴν χρονολογίαν Ἰουνίου 1456 τὴν παρεχομένην ὑπὸ τοῦ Φραντζῆ, τοῦ Βραχέως χρονικοῦ τῆς Πατριαρχικῆς ἱστορίας καὶ τοῦ G a d d a

ἐκάλεσε ἓνα μετὰ τὸν ἄλλον τῶν Λατίνων ἡγεμόνων πρὸς βοήθειαν αὐτῆς. Ἐκ τῆς παρουσίας Ἀθηναίου πρέσβεως ἐν τῇ αὐτῇ τῆς Νεαπόλεως ἰδυνάμεθα νὰ ἐξαγάγωμεν τὸ συμπέρασμα ὅτι μεταξὺ τούτων ὑπῆρχε καὶ Ἀλφόνσος Ε' ὁ Ἀραγωνικὸς, ὃ φέρων τὴν προσωνυμίαν δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ παπικὸς στόλος, ὅστις εἶχεν ἀποσταλῆ εἰς τὸ Αἰγαῖον, οὐδὲ κἄν εἰσέπλευσεν εἰς τὸν Πειραιᾶ. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ μεταξὺ ὁ Ὁμάρ μετὰ ματαίαν ἀπόπειραν νὰ σαλεύσῃ τὴν πρὸς τὸν Φράγκον ὑποταγὴν τῆς φρουρᾶς τῆς Ἀκροπόλεως, ὑπέμνησε τὸν δοῦκα τῶν Ἀθηνῶν, ὅτι θάπτον ἢ βράδιον ὄφειλε ν' ἀποδώσῃ τὰς Ἀθήνας εἰς τὸν σουλτᾶνον, ὅστις εἶχε δώσει αὐτὰς εἰς αὐτόν. «Διὸ νῦν, προσέθηκεν ὁ Τούρκος στρατηγός, ἂν θέλητε νὰ παραδώσῃτε τὴν Ἀκρόπολιν, ἡ Μεγαλειότης Αὐτοῦ προσφέρει εἰς ὑμᾶς τὴν χώραν τῆς Βοιωτίας μετὰ τῆς πόλεως τῶν Θηβῶν καὶ θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς ὑμᾶς ν' ἀποκομίσητε τὰ ἐν τῇ Ἀκροπόλει χρήματα καὶ τὰς ἰδίας ὑμῶν κτήσεις». Ὁ Φράγκος ἀνέμεινε μόνον μέχρις οὗ ὁ Μωάμεθ ἐπικυρώσῃ τὴν προσφορὰν τοῦ ὑφισταμένου καὶ ἔπειτα ἐγκατέλιπε διὰ παντός τὴν Ἀκρόπολιν μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν τριῶν υἱῶν. Περὶ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον ἀφῆκε τὴν μητροπολιτικὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας ὁ τελευταῖος καθολικὸς ἀρχιεπίσκοπος, ὃ ἐξ Εὐβίας Νικόλαος Πρόθυμος. Μόλις δὲ τῷ 1875 ἐγκατεστάθη καὶ πάλιν ἐν Ἀθήναις Λατῖνος ἱεράρχης.

Ὁ μέγας σουλτᾶνος, καθ' ἃ διηγεῖται ὁ Ἑλλήν αὐτοῦ ἱστορικὸς Κριτόβουλος, κατείχετο ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ ἴδῃ τὴν πόλιν τῶν φιλοσόφων. Ἐγίνωσκε δ' ὁ Μωάμεθ τὴν ἑλληνικὴν καὶ εἶχεν ἀκούσει καὶ ἀναγνώσει πολλὰ περὶ τῆς σοφίας καὶ τῶν θαυμαστῶν ἔργων τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων. Δυνάμεθα δὲ νὰ εἰκάσωμεν ὅτι ὁ Κυριακὸς ὁ Ἀγκωνίτης εἶχε ποιήσει εἰς αὐτὸν λόγον περὶ τῶν ἀθηναϊκῶν μνημείων, ὅτε εἶχεν ὑπηρετήσῃ ὡς ἀναγνώστῃς τοῦ σουλτάνου διαρκούσης τῆς πολιορκίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως¹. Ὁ παράδοξος ἐκεῖνος φιλέλληνας, οἷον παριστάνει ἀνάιδῶς τὸν προθητὴν τῆς Ἑλλάδος ὁ Κριτόβουλος, ὠρέγειο νὰ ἐπισκεφθῇ τοὺς τόπους, ὅπου εἶχον πατήσῃ τὸν πόδα καὶ λαλήσῃ οἱ ἥρωες καὶ οἱ σοφοὶ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν καὶ συγχρόνως νὰ ἐξετάσῃ δι' ὀφθαλμοῦ πολιτευτοῦ τὴν θέσιν τῆς πόλεως καὶ τὰ κατὰ τοὺς λιμένας αὐτῆς. Εὐ-

1. Archivio Storico per le province Napoletane tom. KH σ. 203.

2. De Rossi Inscriptiones Christianae urbis Romae Tom. Β' μέρ. α' σ. 374.

καιρίαν δὲ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ πόθου αὐτοῦ εὗρε τὸ φθινόπωρον τοῦ 1458 ἐπιστρέφων ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ὅπου εἶχε τιμωρήσει τοὺς ἐν αὐτῇ Ἑλληνας δεσπότας. Ὅτε δ' ἐφθάσεν εἰς τὰς πύλας τῆς πόλεως, ἂν πιστεύσωμεν παράδοσιν πολὺ μεταγενεστέραν¹, ὃ ἡγούμενος τῆς Καισιριανῆς, τῆς μονῆς τῆς ἐπὶ καὶ νῦν ἐμφωλευσούσης ἐντὸς τινος τῶν πτυχῶν τοῦ Ὑμητοῦ, ἐνεχείρισεν εἰς αὐτὸν τὰς κλείδας τῆς πόλεως. Ἡ διήγησις αὕτη οὐδὲν ἔχει τὸ ἀπίθανον, ἐπειδὴ ὁ Ἑλληὴν μῆτροπολίτης Ἰσίδωρος εἶχε φύγει εἰς τὴν βενετικὴν νῆσον Τήνον καὶ ὡς ἐκ τούτου ὃ ἡγούμενος ἐκεῖνος ἦτο πιθανῶς ὃ ἐπιφανέστατος τῶν ἀπομεινάντων ἐν Ἀθήναις πρωτευόντων Ἑλλήνων. Ὁ σουλτᾶνος διέτριψεν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας ἐπισκεπτόμενος τὴν νέαν αὐτοῦ κτῆσιν «μάλιστα τῶν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτοῦ πόλεων ἐν γνώμῃ γενέσθαι»² καθ' ἃ λέγει μεγαλοφρονῶν ὁ Ἀθηναῖος Χαλκονδύλης. Ἄλλ' εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ὅσα εἶδεν ἐθαύμασε τὴν Ἀκρόπολιν, ἧς τ' ἀρχαῖα καὶ νέα κτίρια ἐξήτασε «ὡς σαφὸς τε καὶ φιλέλλην καὶ μέγας βασιλεὺς»³. Καθ' ἣ πρὸ αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀραγωνίας Πέτρος ὁ Δ' ἐκαυχᾶτο κεκτημένος τοιοῦτο κειμήλιον καὶ ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ αὐτοῦ ἐξεφώνησε. «Πόση δὲ χάρις ὀφείλεται ἐν τῷ ἡμετέρῳ νόμῳ Ὁμάρῃ τῷ Τουραχάνεω». Τοὺς ὑποταχθέντας Ἀθηναίους ἔσωσαν καὶ πάλιν οἱ πρόγονοι αὐτῶν. Ὡς δὲ ἄλλοτε ποτε ὁ [Σύλλας], ὁ Μωάμεθ μετεχειρίσθη αὐτοὺς φιλανθρωπῶς, ἀπεδέχθη ἅπαντα αὐτῶν τὰ αἰτήματα καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς πολλὰ καὶ διάφορα προνόμια. Μέχρις αὐτοῦ τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος ὑπῆρχον Ἀθηναῖοι δυνάμενοι νὰ ἐπιδείξωσι πιστοποιητικὰ ἀπαλλαγῆς δασμῶν, ἐκδεδομένα εἰς τοὺς πρόγονους αὐτῶν ὑπὸ τοῦ πορθητοῦ. Ἄλλ' ἂν ὁ ἑλληνικὸς κληρὸς εἶχε ἐλπίσει, ὅτι ἡ μεγάλη καθεδρική ἐκκλησία ἠθέλην ἀποδοθῆ εἰς τοὺς ὀρθοδόξους, ἠπατήθησαν. Ὁ Παρθενῶν νῦν τὸ τρίτον μεταμορφωθείς, μεταβλήθη εἰς τζαμίον, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀπὸ τοῦ εἰς ὄξεϊαν κορυφὴν ἀπολήγοντος *μιναρὲ* τοῦ ὑψωθέντος ὑπὲρ αὐτὸν ὁ *μουεζίν* ἐκάλει τοὺς πιστοὺς εἰς τὸ *ισμαῖδ* ἦτοι τὸν «οἶκον τῆς προσευχῆς». Ὁμοίαν δὲ τύχην ὑπέστη ἡ Ἐκκλησία ἐκεῖνη, ἧς εἶχε χρησιμεύσει ὡς ὀρθόδοξος μητρόπολις ἐπὶ τῆς φραγκοκρατίας, ἀλλ' ἦτις πρὸς τιμὴν τοῦ σουλτάνου ἔλαβε τὸ ὄνομα *Φετιχιέ Τζα-*

1. Spon Voyage Τόμ. Β' σ. 155, 172.

2. Χαλκονδύλης ἐκδ. Βόννης σ. 458,1.

[3 Κριτόβουλος ἐν τοῖς *Fragmēta hist. gr.* τοῦ Muller Τόμ. Ε' σ. 125].

μισί, ἦτοι τζαμίον τοῦ πορθητοῦ καὶ ἦτις διατηρεῖ ἀκόμη ἐν μέσῳ τῶν ρυπαρῶν περιχώρων τοῦ στρατιωτικοῦ ἀρτοποιείου τὰ ἕχνη τοῦ προτέρου αὐτῆς προορισμοῦ.

Ἡ ἀνώνυμος πραγματεία «Τὰ θεάτρα καὶ διδασκαλεῖα τῶν Ἀθηνῶν», ἧτις εἶχε πιθανῶς συνταχθῆ ὑπὸ τινος Ἑλληνοῦ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ἴσως ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς ὀδηγὸς τοῦ ἐπιφανοῦς ἐπισκέπτου, παρέχει εἰς ἡμᾶς τελευταίαν τινὰ φωτεινὴν εἰκόνα τῶν φραγκοκρατουμένων Ἀθηνῶν. Τὸ χορηγικὸν μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους ἦτο ἀκόμη γνωστὸν ὡς Φανὸς τοῦ Δημοσθένους, ὁ πύργος τῶν ἀνέμων ὑπετίθετο ὅτι ἦτο «ἡ σχολὴ τοῦ Σωκράτους», ἡ πύλη τῆς Ἀθηνᾶς Ἀρχιγέτιδος εἶχε μεταβληθῆ ἐν τῷ κοιῷ λόγῳ εἰς «παλάτιν τοῦ Θεμιστοκλέους», τὸ Ὁδεῖον τοῦ Περικλέους ἐκαλεῖτο «σχολὴ τοῦ Ἀριστοφάνους» καὶ τὸ τοῦ Ἡρώδου τοῦ Ἀιτικοῦ εἶχε διπλὴν προσωνυμίαν, καλούμενον «παλάτιν τοῦ Κλεωνίδου καὶ Μιλτιάδου». Αἱ οἰκίαι αἵτινες ποτε ἀνήκον εἰς τὸν Θουκυδίδην, τὸν Σόλωνα καὶ τὸν Ἀλκμαίωνα, ἦσαν γνωστόταται εἰς τὸν πάντα εἰδόμενα ἐπιχώριον ἀρχαιογνώστην, ὅστις ἄνευ δισταγμοῦ μεταβάλλει τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης εἰς μικρὸν σχολεῖον μουσικῶν ἰδρυθὲν ὑπὸ τοῦ Πυθαγόρου.

Τὴν πέμπτην ἡμέραν μετὰ τὴν ἀφίξιν αὐτοῦ εἰς Ἀθήνας ὁ κληρονόμος τῶν μεγάλων ἐκείνων ἀνδρῶν ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς πόλεως καὶ μετέβη εἰς τὰς Θήβας, τὴν ἔδραν τοῦ ὑποτελοῦς Φράγκου, ὅστις βεβαίως ἐξέπεμψε στεναγμὸν ἀνακουφίσεως, ὅτε ὁ τρομερὸς αὐτοῦ ἐπισκέπτης μετὰ βραχεῖαν ἐξέτασιν τῆς Βοιωτίας ἀπῆλθε μεταβαίνων εἰς τὴν Μακεδονίαν. Ἐπὶ δύο δὲ ἀκόμη ἔτη κατώρθωσε νὰ διατηρήσῃ τὰς ἐν Θήβαις κτήσεις αὐτοῦ, ἐξ ὧν ἀπελάμβανεν εἰσόδημα ἐπ' ἴσης μέγα ὡς καὶ πρότερον, ἕως τῷ 1460 ὁ Μωάμεθ μετὰ τὴν ὀριστικὴν κατάλυσιν τῶν δύο ἑλληνικῶν δεσποτάτων τῆς Πελοποννήσου ἐπεσκέφθη καὶ πάλιν τὰς Ἀθήνας. Ἐκεῖ δὲ ὁ σουλτᾶνος ἤκουσε τὴν φήμην, ὅτι Ἀθηναῖοι τινες εἶχον συνωμῶσαι νὰ ἐγκαταστήσωσι καὶ πάλιν τὸν Φλωρεντίνον αὐτῶν αὐθέντην. Ἡ ἀπόπειρα αὕτη ἔκρινε τὰ κατὰ τὴν τύχην τοῦ Φράγκου. Κατ' ἐκείναν τὸν χρόνον οὗτος ὑπερέτει ὡς ὑποτελὴς τοῦ σουλτάνου μετὰ ἕλης βοιωτικοῦ ἱππικοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦ Μωάμεθ. Ὁ δ' ἐπικυρίαρχος αὐτοῦ διέταξεν αὐτὸν νὰ συμπράξῃ κατὰ τινὰ ἐπίθεσιν ἢν ἐμελέτα ἐναντίον τῶν ὑπολειπομένων τμημάτων τῆς ἀρχαίας κομτείας τῆς Κεφαλληνίας, τῆς κτήσεως τῶν Τόκων. Καὶ ὄκνει

μὲν ὁ Φράγκος νάγωνισθῆ ἔναντιον τοῦ δημοφύλου ἔπ' ἐσχάτων δ' ἐξεδόθη περίεργος αὐτοῦ ἐπιστολή, ἐν ἣ δια τούτον δὴ τὸν λόγον, προσήνεγκε τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ ὡς σπείραρχος (condottiere) εἰς τὸν δοῦκα τοῦ Μεδιολάνου Φραγκίσκον Σφόρτσαν ἀντὶ ἐνιαυσίας χορηγίας δεκακισχιλίων δουκάτων¹. Ἄλλ' ἠναγκάσθη ὅμως ὁ Φράγκος νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν Μωάμεθ² ἐπετέλεσε τὸ ἐπιβληθὲν εἰς αὐτὸν ἀξιοθρήνητον ἔργον, καὶ μετέβη εἰς τὸ στρατήγιον τοῦ Ζαγανοῦ πασσᾶ, τοῦ διοικητοῦ τῆς Πελοποννήσου, μὴ ἐννοήσας, ὅτι οὗτος εἶχε διάταγην νὰ φονεύσῃ αὐτόν. Καὶ δὴ ὁ πασσᾶς ἐκάλεσε τὸν Φράγκον εἰς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐν ἣ ἐκράτησεν αὐτόν ἐν μέσφ λόγων μέχρις οὗ ἐνύκτωσεν. Ἄλλ' ὅτε ὁ ἀνύποπτος Φράγκος ἐπορεύετο ἐπιστρέφων εἰς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, οἱ φύλακες τοῦ Ζαγανοῦ συνέλαβον καὶ ἐστραγγάλισαν αὐτόν. Τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ θλιβερόν τέλος τοῦ τελευταίου αὐθέντου τῶν Θηβῶν. Ὁ Μωάμεθ προσήρτησε σύμπασαν τὴν Βοιωτίαν, καὶ οὕτως κατέλυσε τὰ τελευταῖα λείψανα τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν.

Οἱ τρεῖς υἱοὶ τοῦ Φράγκου εἰσῆχθησαν εἰς τὸ σῶμα τῶν Γενιτάρων, ὅπου εἰς αὐτῶν ἐπέδειξε τοιαύτην στρατιωτικὴν καὶ διοικητικὴν ἱκανότητα, ὥστε εἴλκυσε τὴν εὐνοίαν τοῦ κυριάρχου. Ἡ δὲ μήτηρ αὐτῶν, Ἑλληνίς ἐξ εὐγενῶν καταγομένη καὶ περιώνυμος ἐπὶ τῆ καλλονῇ, ἔγεινεν ἡ αἰτία φοβερᾶς τραγῳδίας διαταραξάσης τὴν τε αὐτὴν καὶ τὴν ἐκκλησίαν. Καὶ δὴ ὁ Γεώργιος Ἀμοιρούτζης, ὁ πρότερον ὑπουργὸς καὶ [νομιζόμενος] προδόχης τοῦ τελευταίου Ἑλληνοαὐτοκράτορος τῆς Τραπεζίνης [Δαυὶδ Κομνηνοῦ] κατελήφθη ὑπὸ ἀπεγνωσμένου ἔρωτος πρὸς τὴν ὡραίαν χήραν, πρὸς ἣν ἀπηύθυνε ἔρωτικούς στίχους³ καὶ ὤμοσεν, εἰ καὶ ἦτο ἤδη ἔγγαμος, νὰ νυμφευθῆ αὐτὴν ἢ νάποθάνῃ. Ὁ οἰκουμηνικὸς Πατριάρχης ἀπηγόρευσε τὸν γάμον, καὶ προειμίμησε νὰ κείρωσι τὸ γένειον αὐτοῦ καὶ νάποβάλλῃ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον μᾶλλον ἢ νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὸν σουλτάνον. Ἀλλὰ ταχεῖα νέμεις ἐτιμώρησε τὸν δίγαμον, ἐπειδὴ κατέπεσε νεκρὸς, κρατῶν διὰ τῆς χειρὸς τοὺς κύβους⁴.

Καίτοι ἡ δυναστεία τῶν Ἀτζαϊωλῶν εἶχεν οὕτω καταλυθῆ διὰ παντός, μέλη τῆς μεγάλης ταύτης οἰκογενείας διέμειναν ἀκόμη ἐν

Ἑλλάδι. Ἀτζαϊώλης τις ἔγεινε πολιτικὸς διοικητὴς τῆς ἀρχαίας βενετικῆς ἀποικίας Κορώνης ἐν Μεσσηνίᾳ, ὅτε κατέκτησαν αὐτὴν τῷ 1532 οἱ Ἰσπανοὶ, νικήσαντες τοὺς Τούρκους. Ὅτε δὲ οὗτοι ἔγκατέλιπον τὴν πόλιν, συνέληφθη μὲν ὑπὸ πειρατιῶν καὶ τέλος ἀπηλευθερώθη διὰ λύτρων, ἀλλ' ἀπέθανε πτωχὸς ἐν Νεαπόλει, ἐν αὐτῇ ἐκείνῃ τῇ πόλει, ὅπου ὁ οἶκος αὐτοῦ εἶχε τὸ πρῶτον ἀνέλθει εἰς περιοπὴν. Ἀρχομένου δὲ τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος εἰς τὸν Γάλλον περιηγητὴν Γιουζεβιλ ἐπεδείχθη ἐν Ἀθηναῖς ὀνηλάτης καλούμενος Νέρης, εἰς οὗ τὰς φλέβας ἔρρεεν αἷμα τῶν ἐκ Φλωρεντίας δουκῶν, καὶ ὁ νέος ἱστορικὸς τῶν χριστιανικῶν Ἀθηνῶν Νεροῦτσος συνείθιζε νὰ ἰσχυρίζεται, ὅτι ὁ οἶκος αὐτοῦ κατήγετο ἐκ τοῦ Νεροτσο Πίττη αὐθέντου τοῦ Συκαμίνου καὶ θείου τοῦ τελευταίου δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν. Ἐν δὲ τῇ Φλωρεντίᾳ ὁ οἶκος τῶν Ἀτζαϊωλῶν ἐξέλιπε πρὸ ὀλίγων μόνον δεκάδων ἐτῶν, τῷ 1834, καὶ ἡ μονὴ τῶν Καρθουσίων (Certosa) καὶ ἡ παρόχθις τοῦ Ἄρνου ὁδοῦ ἡ φερωνυμουμένη ἀπὸ τῶν Ἀτζαϊωλῶν (Lung' Arno Acciaiuoli) διασώζουσι μέχρι τοῦ νῦν τὴν μνήμην αὐτῶν. Ἐν τινὶ δὲ φλωρεντιακῇ πινακοθήκῃ σώζονται δύο ἔγχρωμοι προσωπογραφίαι δουκῶν τῶν Ἀθηνῶν, οἵτινες φαίνονται ὄντες ὁ Νέριος Α' καὶ ὁ νόθος Ἀντώνιος Α'. Οὕτω δὲ οἱ Φλωρεντίνοι δοῦκες τῶν Ἀθηνῶν εἶνε οἱ μόνοι Φράγκοι δυνάσται τῆς Ἑλλάδος, ἐξαιρουμένων τῶν παλατινῶν κομίτων τῆς Κεφαλληνίας, ὧν ἡ εἰκὼν διεσώθη εἰς τοὺς μεταγενεστέρους¹.

Οὕτως ἔληξεν ἡ παράδοξος σχέσις μετὰξὺ Φλωρεντίας καὶ Ἀθηνῶν. Καὶ ἐπίτιτλος μὲν δοῦξ τῶν Ἀθηνῶν ἀπέβη τύραννος τῶν Φλωρεντίνων, Φλωρεντίνος δ' ἔμπορος ἔγεινε δοῦξ τῶν Ἀθηνῶν.

Ἄλλ' οἱ χρόνοι, καθ' οὓς Γάλλοι καὶ Ἴταλοὶ τυχοδιώκται ἠδύναντο νὰ εὕρωσι γῆν τῆς ἐπαγγελίας ἐπὶ τοῦ ποιητικοῦ ἐδάφους τῆς Ἑλλάδος εἶχεν παρέλθει. Ἐπὶ τὴν χώραν ἐπεχύθη ἡ στεγνὴ μονοτονία τῆς τουρκοκρατίας πλὴν ἡ ἐκεῖ ὅπου οἱ δοῦκες τοῦ Αἰγαίου καὶ αἱ βενετικαὶ ἀποικίαι συνέμεναν ἀκόμη ὡς μόνοι θεματοφύλακες ἐσπερίου πολιτισμοῦ, μόναι ἀκτινες φωτὸς ἐν τῇ ἄλλοτε λαμπρᾷ λατινικῇ Ἀνατολῇ.

1. Σπυρ. Π. Λάμπρου Νέος Ἑλληνομνημίων Τόμ. Α' σ. 216 - 8.
2. Σπυρ. Π. Λάμπρου Δελτίον ἱστορ. καὶ ἐθν. ἔταιρ. τριμ Β' σ. 275έ. «Ποιήματα τοῦ Γεωργίου Ἀμοιρούτζη»
[3. Λαονίκου Χαλκοκονδύλη 483, 4.]

1. Αἱ προσωπογραφίαι τῶν ἐξ Φλωρεντίνων δουκῶν τῶν Ἀθηνῶν ἐν τῇ συγγραφῇ τοῦ Fanelli Atene Attica εἶνε δυστυχῶς φαντασιώδεις. Ἐξ ἑτέρου δὲ ἡ ζωγραφία τοῦ Ἰωσίου ἐν τινὶ τῶν τοιχογραφιῶν εἰς τὸ Γεράκι τῆς Λακωνικῆς φαίνεται σκοποῦσα τὴν ἐξεκόνισεν ἐνὸς τῶν Φράγκων βαρῶνων τοῦ κάστρου ἐκείνου.

Κ. Ι. ΔΥΟΒΟΥΝΙΩΤΟΥ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ¹

296.

Περγ. 0,19×0,14 Αἰῶνος 12 (φ. 32).

*Λοχ. «καὶ λεγέτοισαν διὰ παντός μεγαλυνοῦτο ὁ Θεὸς οἱ ἀγαπῶντες τὸ σωτήριόν σου».

Περιέχει τὸ ψαλτήριον τοῦ Δαβὶδ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ἐξηκοστοῦ ἐνάτου ψαλμοῦ μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ εἰκοστοῦ πρώτου.

*Ακέφαλον καὶ κολοβόν.

*Αστάχωτον.

Δωρεὰ Ν. Πολίτου.

297.

Χάρτ. 0,32×0,23 Αἰῶνος 18 (φ. 11+σελ. 268).

1 (φ. 1α). «Τοῖς ἀπανταχοῦ εὑρισκομένοις ὀρθοδόξοις ἱερομονάχοις τε καὶ λαϊκοῖς ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Προσίμιον τοῦ παρόντος νομίμου».

*Λοχ. «Θησαυρὸς κεκρυμμένος» κ.τ.λ.

¹ Μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ Λάμπρου δημοσιευθέντων καταλόγων κωδίκων εὑρισκομεν καὶ τὸν κατάλογον τῶν κωδίκων τῆς ἐν Ἀθήναις ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας. Ὁ κατάλογος αὗτος δημοσιευθεὶς ἐν τῷ Νέφ Ἑλληνομνήμονι περιέχει τὴν περιγραφὴν 295 κωδίκων, ὅσους περιελάμβανε κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ καταλόγου ἢ βιβλιοθήκη τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας (Ν. Ἑλλην. τόμ. 10 τεύχ. Α' τοῦ 1913 σ. 470—481). Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἅμως ἐκείνης προσετέθησαν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας καὶ ἄλλοι κώδικες προελθόντες ἐκ δωρεῶν ἢ ἀγορῶν. Τὴν κατάταξιν καὶ ἀρίθμωσιν τῶν προστεθέντων τούτων χειρογράφων ἀνέλαβον ὡς σύμβουλος τῆς εἰρημένης ἐταιρείας πρότριετίας, συνέταξα δὲ τότε καὶ κατάλογον αὐτῶν. Τὸν κατάλογον τοῦτον δημοσίευσεν νῦν ἐν τῷ Νέφ Ἑλληνομνήμονι ὡς συμπληρωματικὸν τοῦ καταλόγου τοῦ ἀοιδίου Λάμπρου.

Κ. Ι. Δ.

2. (φ. 16) | Πίναξ σὺν Θεῷ τοῦ παρόντος νο | μίμου ἕς τάδε περιέχει.

*Λοχ. «Περὶ κριτοῦ πῶς νὰ εἶναι συμπαθῆς εἰς πάντας κ.τ.λ.

3. (σ. 1). «Περὶ κριτοῦ, ὅτι πρέπει νὰ εἶναι συμπαθῆς εἰς πάντας» κ.τ.λ.

*Λοχ. «Πρέπει τὸν κριτὴν, τοῦτέστι τὸν ἀρχιερεῖα» κ.τ.λ.

4 (σ. 266). «Ἔλος καὶ τῷ Θεῷ δόξα ἀμήν».

«Περὶ τῶν βαπτιζομένων βρεφῶν εἰς καιρὸν ἀνάγκης ἂν πρέπει νὰ λέγονται ὕστερον εἰς αὐτὰ αἱ εὐχαὶ ὅπου ἀφῆθησαν».

Πρόκειται περὶ τοῦ νομοκάνονος τοῦ Μανουὴλ Μαλαξοῦ, τοῦ εἰς τὴν ἀπλὴν ¹. Περιέχει κεφάλαια τρεῖς καὶ 4 ἔτι προστεθέντα ὑπὸ τινος τῶν ἀντιγραφῶν (τριστ'—τρητ').

Στάχωσης βυρσίνη.

298.

Χάρτ. 0,21×0,15 Αἰῶνος 17 (φ. 245).

1. (φ. 3α) Τοῖς ἀπανταχοῦ εὑρισκομένοις χριστεπωνύμοις λαοῖς ἱερωμένοις τε καὶ λαϊκοῖς ἐν Κυρίῳ χαίρειν ἀεὶ. Προσίμιον τοῦ παρόντος νομίμου.

*Λοχ. «Θησαυρὸς κεκρυμμένος» κ.τ.λ.

2. (φ. 46). Πίναξ σὺν Θεῷ, ὅς τάδε περιέχει.

*Λοχ. «Περὶ κριτοῦ τοῦ εἶναι» κ.τ.λ.

3. (φ. 31α) Κεφ. αῶν Ματθαίου τοῦ νομοθέτου ἕς τὴν ἱερομόναχος καὶ πάνυ σοφώτατος τὸ ἐπικλητὸν Βλαστάρης Περὶ κριτοῦ τοῦ εἶναι εἰς πάντας συμπαθῆς» κ.τ.λ.

Πρόκειται περὶ τοῦ νομοκάνονος τοῦ Μανουὴλ Μαλαξοῦ, τοῦ εἰς ἀπλὴν. Περιέχει κεφάλαια σξδ'.

¹ Ἐν φύλ. 1 καὶ 2 καὶ 240—245 σημειώσεις ἀνάξια λόγου.

² Ἐν φύλ. 1α ἀνεγινώσκομεν «ζωὴν», Ἐν φύλλῳ 2α συγχωρητικὴν εὐχήν. Ἐν φύλ. 42β «Εἰς τὸ πολυχρόνιον, ζοὴν, ὑγίαν, εὐμερίαν, εὐρωστίαν εὐδόξωσιν, κατεχθρόν νίκην. Τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ ἐκλαμπροτάτου ἀφθοντοῦ ἡμῶν κυρίου κυρίου Ἱερεμίου Βοεδόδα σὴν τῷ εὐσεβεστάτῳ υἱῷ αὐτοῦ ὁ δεῖνα».

«Εἰς τὸ πολυχρόνιον, ζοὴν ὑγίαν, εὐμερίαν τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Κοσμά διατηρήη κύριος ὁ Θεὸς τὸ ἔνθεον ἕως τῆς ἀρχιερωσύνης σου» κ. τ. λ.

Στάχωσης χαρτίνη.

¹ Πρβλ. Κ. Ι. Δυοβουνιώτου Ὁ νομοκάνων τοῦ Μανουὴλ Μαλαξοῦ. Ἐν Ἀθήναις 1916.

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ ΤΟΜΟΣ Κ'

299.

Χάρτ. 0,20×0,14 Αἰῶνος 17 (φ. 89).

*Λογ. «Περὶ εὐρέσεως καθαιρεθέντος, ἐὰν λέγει τὸ εὐλογητὸς ὁ Θεός».

Πρόκειται περὶ τοῦ νομοκάνονος τοῦ Μανουὴλ τοῦ Μαλαξοῦ τοῦ εἰς τὴν ἀπλήν. Περιέχει κεφάλαια οκτ' ἐλλειπόντων τινῶν ἔτι.

Ἄκεφαλος καὶ κολοβός ἐλλειπόντων καὶ ἐν τῷ μεταξύ φύλλων.

Ἄσπαστος.

Δωρεά Ν. Γ. Πολίτου.

300.

Χάρτ. 0,20×0,14 Αἰῶνος 18 (φ. 1).

1. (φ. 1α). Ἰσοῦς ἀπανταχοῦ εὐρισκομένοις χριστεπωνύμοις, λαϊκοῖς, ἱερομένοις τε καὶ μοναχοῖς ἐν κυρίῳ χαίτην».

*Λογ. Θησαυρός κεκορημένος καὶ πηγὴ ἐσφραγισμένη».

2. (φ. 1β) Πίναξ σὴν Θεῷ τοῦ παρόντος βιβλίου.

*Λογ. «Περὶ ἀρχιερέως καὶ πῶς εἶναι κρέπον νὰ εἶναι».

Πρόκειται περὶ τοῦ νομοκάνονος τοῦ Μανουὴλ Μαλαξοῦ τοῦ εἰς ἀπλήν.

Ἐν φύλλῳ 1β.

«Ἦνίσται αὕτη ἡ βίβλος μετὰ πολλοῦ μόχθου, ἐν τῇ περικλήμῃ ἀγιότητι μητροπόλεϊ Κεφαλληνία, ἡτῆς ἐστὶν ὁ ναός τοῦ αὐτοῦ ἐνδόξου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου Ἰωάννου τοῦ θεολόγου, ὅτου γενήτορες εὐγενέστατοι, ἡ δὲ πατρίς αὐτῶν ἡ θεοφιλέστατος νῆσος Ἐφέσου παρ' ἐμοῦ τοῦ ἐπιτελοῦ καὶ ἐλαχίστου δούλου αὐτοῦ Συμεῶν Νοταρίου τοῦ Λουβέρδου ἐκ τῆν νῆσον τῆς Κεφαλληνίας. Ὑπάρχει δὲ τοῦ ἐν ἱερέωσιν εὐλαβεστάτου κυρίου κυρίου ἱερέως Μακαρίου τοῦ Γενατῆ ἐκ τῆς ἀνοθεν νήσου Καλλάδων χωρίου τῆς Κεφαλληνίας· ἐμοῦ δὲ Συμεῶν σκαπὸς ἐπὶ ἔτους ,αμκδ' ἐν μηνὶ νοεμβρίῳ ια'».

301.

Χάρτ. 0,33×0,22 Αἰῶνος 17 (φ. 35+481).

1 (φ. 1α) «Πίναξ σὴν Θεῷ τοῦ παρόντος νόμου».

*Λογ. «Πρόλογος τοῦ παρόντος βιβλίου».

2 (φ. 1α) «Ἰῶν παναγιωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ καὶ οἰκουμένικῳ πατριάρχῃ, κυρίῳ κυρίῳ Περθερίῳ σωτηρίαν, ὑγείαν, πολυχρονίαν καὶ κατ' ἐχθρῶν νίκην αἰσθητῶν καὶ νοητῶν».

*Λογ. «Τὸ γαῦνον καὶ ἀσθενές τῆς ἡμῶν διανοίας».

Πρόκειται περὶ τῆς «Βακτηρίας τῶν ἀρχιερέων».

Τὰ φύλλα 88—89 ἄγραφα.

Κολοβὸν ἐλλειπόντων τὸ πολὺ δύο φύλλων, ὡς δύναται τὸ εἶναι ἐκ τοῦ πίνακος τῶν περιεχομένων.

Στάχσις βυραίνῃ.

302.

57 ἔγγραφα μοναστηριακά γεγραμμένα πλὴν τεσσάρων ρουμανιστί.

Ἐνιαχοῦ ἐξώθεν ἑλληνιστί σύντομοι σημειώσεις τοῦ περιεχομένου αὐτῶν.

Ἐξ ἀγορᾶς.

303.

Χάρτ. διαφόρων σχημάτων Αἰῶνος 19 (φ. 60).

«Διάφοροι ἀναφοραὶ 1888».

Περιέχει ἀναφορὰς πενήτηντα ἕξ (56) ἀποτεινομένας πρὸς τὸν Μογλενὸν καὶ Καλλιπόλεως. Ἡ πρώτη τῶν ἀναφορῶν φέρει χρονολογίαν «Ἐν Οσιάνῃ, τῇ 14 Ὀκτωβρίου 1891» καὶ ἡ τελευταία «Ἰῆ 23 Αὐγούστου 1888 ἐν Καλλιπόλει».

Ἐν τῷ ἄνω μέρει τῆς σταχίσεως γέγραπται.

«Εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας τῆς Ἑλλάδος δῶρον τοῦ Μ. Χαρτοφύλακος Μ. Γεδεώ, 1919». Ὁ δωρητής

1. Πρβλ. Ἀντωνίου Μομφερράτου Εὐρετήριον καὶ πρόλογος τῆς βακτηρίας τῶν ἀρχιερέων [Δελτ. τῆς Ἱστ. καὶ Ἑθν. ἑτ. τομ. 3 σελ. 128 ἑ.]. Ἐκτὸς τοῦ κώδικος τοῦ περιγραφέντος ὑπὸ τοῦ Μομφερράτου καὶ τοῦ ἀνωτέρου ἔχομεν καὶ ἄλλους κώδικας, ἐν οἷς ἡ βακτηρία τῶν ἀρχιερέων, πρβλ. ἰδίᾳ Νίκου Βέη κατάλογον τῶν χειρογράφων τῆς μονῆς τοῦ μεγάλου Σπηλαίου σελ. 180 χειρόγρ. 157 ἐνθα ἀναφέρονται καὶ ἄλλοι κώδικες περιέχοντες τὴν βακτηρίαν. Εἰς τούτους πρέπει νὰ προστεθῶσιν οἱ ὑπ' ἀριθμὸν 300, 619 καὶ 800 τοῦ καταλόγου τῶν ἑλληνικῶν χειρογράφων τῆς Ρουμανίας τοῦ Litziua. Πρβλ. ἔτι τὸ ἐν τέλει τοῦ «Ἐτερος λόγος διαλαμβάνων» κλπ. τοῦ χειρογράφου τοῦ Μομφερράτου [ἐν ἀν. σελ. 218] ἐνθα περὶ τοῦ συντάκτου καὶ γραφέως τῆς βακτηρίας πρὸς τὸ ἐν τῷ ἡμετέρῳ χειρογράφῳ φύλλῳ 15α «ἐγράφη μὲν καὶ συντάσσεται διὰ χειρὸς ἐμοῦ ἐλαχίστου Ἰακώβου ἱερομονάχου ἀρχιμανδρίτου καὶ ἐπιτρόπου Ἰωάννιναν. ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου, ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ αμμε' ἐν μηνὶ Σεπτεμβρίῳ Ἰνδικτιῶνος ιδ'».

ἔχει προσθέσει εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ ἐξωφύλλου. «Ἐκ Καλλιπόλεως καὶ Μογλενῶν».

Στάχσις χαρτίνη.

304.

Χάρτ. 0,26X0,16 Αἰῶνος 17 ἔ (σ. 156).

«Κώδης τῆς ἱερᾶς μονῆς ἁγίου Γεωργίου τοῦ Ἀγριδιανοῦ τῆς Κερασιᾶς».

Μέχρι τῆς σελίδος 121 πράξεις δωρεᾶς ἀμπέλων, ὡς τὰ πολλά, καὶ ἄλλων κτημάτων καὶ ἀντικειμένων εἰς τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Γεωργίου πρὸς μνημόνευσιν ὀνομάτων εἰς τὴν πρόθεσιν. Ἀπὸ τῆς σελίδος 122 μέχρι τέλους ὀνόματα πρὸς μνημόνευσιν ἐν τῇ πρόθεσι.

Ἡ πρώτη πράξις φέρει χρονολογίαν, ἔρλατ' (1628) (σελ. 7) ἐν σελίδι 17 «1846 ὀκτωβ. 25» καὶ ἐν σελίδι 33 «τῇ πρότι Ἰαννουαρίου χίλια ὀκτακόσια ἑβδόμηντα ἕξι—1876 Ἀρχὴ τῆς Ἡγουμενείας τοῦ ἐν Ἱερωμονάχοις παπᾶ Συμεῶν ἐκ Κερασιᾶς.

ὁ Ἴδιος Γράψας
πρὸς ἐνθήμευσιν
τῶν μεταγενεστέρων
Ἀδελφῶν»

Ἐν σελίδι 122.

«Τῶν ἀρχιερέων

πρώθεις τῶν θίων καὶ σεβασμίων τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ τροπικοφόρου τοῦ ἀγριδινοῦ». Τὰ ὀνόματα τῶν ἀρχιερέων ἔχουσι δημοσιευθῆ ὑπὸ τοῦ Μ. Γεδεῶν.

Στάχσις διὰ ξύλων περιβεβλημένων διὰ δύρησις.

Ἐκ δωρεᾶς Μ. Ι. Γεδεῶν ὅστις ἐν σελίδι 1 γράφει.

«Εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς ἐθνολογικῆς καὶ ἱστορικῆς ἐταιρείας τῆς Ἑλλάδος δῶρον τοῦ Μαγουήλ Ι. Γεδεῶν 1919».

305

Χάρτ. 0,27X0,19 Αἰῶνος 18 (φ Π19)

Κυρίλλου Μαρμαρινοῦ σόνημα μουσικὸν περιέχον τὰ ἀκόλουθα.

1. (φ. 10α) τῷ πανιερωτάτῳ, σοφολογιωτάτῳ τε καὶ θεοπροβλήτῳ μητροπολίτῃ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Δέρκων, κυρίῳ κυρίῳ Σαμουήλ, τὴν ὀφειλομένην πρόσρησιν καὶ τὸν ἐν Χριστῷ ἀσπασμόν».

2. (φ. 17α) «Ἐισαγωγὴ μουσικῆς κατ' ἐρωταπόκρισιν εἰς ῥαοπέραν κατάληψιν τῶν μαθητιῶντων, ἧς ὁ λόγος περὶ τε τῶν ἀνιουσῶν καὶ κατιουσῶν φωνῶν σωμάτων τε καὶ πνευμάτων, ἧ καθ' ἑαυτά, καὶ ἧ πρὸς ἀλληλα ἔχουσιν, ἐν τε συνθέσει καὶ συντάξει καὶ περὶ τῶν ἐνεργειῶν τε καὶ σχημάτων, τῶν κοινῶς λεγομένων μεγάλων σημαδίων, παρὰ τε τοῖς πάλαι καὶ νῦν ἐπὶ παντὸς ἤχου φθορῶν τε αὐτῶν καὶ φωνουργιῶν καὶ λήξεων καὶ τῶν τινῶν ἄλλων παρεπεμένων αὐτοῖς πονηθεῖσα παρ' ἐμοῦ Κυρίλλου ἀρχιερέως Ἰήγου τοῦ Μαρμαρινοῦ».

3. (φ. 36α) «Ἀνάπτυξις καὶ ἐρμηνεία τῶν μεγάλων σημαδίων ἧτοι: ἡ ὀλική. τούτων χρῆσις κατὰ τε τὴν παλαιὰν καὶ νέαν σύνθεσιν τῶν κατὰ μουσικὴν συγγραφέων βιβλίων ἤχος α'»

4 (φ. 86) «Κατάλογος τῶν ὄσοι κατὰ διαφόρους καιροὺς ἤχμασαν ἐπὶ τῇ μουσικῇ ταύτῃ κατὰ ἀλφάβητον».

5. (φ. 88α) «Στοιχειωδεστέρα διδασκαλία περὶ τῆς ἐξω μουσικῆς ἐν ἧ περὶ τε τῶν κατ' αὐτὴν σοχηπέδων καὶ μακαμίων λεγομένων. ἔτι δὲ καὶ νημίων καὶ ἄλλων τινῶν τούτοις ἐπιθεωρουμένων, ὧν ἡ μάθησις προὔργου γένοιτ' ἂν τοῖς κατ' αὐτὴν ἐνεργεῖν βουλομένοις».

6 (φ. 94α) Σαφήνια ἐκ ποίων καὶ πῶσων ἤχων συγκροτεῖται: ἕκαστον τῶν μακαμίων καὶ τίς ἡ ἀπαρχὴ καὶ μέχρι τέλους ἔφοδος:»

Ἐν φ. 1α ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς

«Ἐκ τῶν τῆς συλλογῆς Π. Χριστοδούλου.

Libraria

P. Christopulo

Galatz

Ἀριθ. 381.»

Ἐν φ. 9δ ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς

«Κυρίλλου Μαρμαρινοῦ

χειρόγραφον

1749

13 Μαρτίου

παρὰ Β. Χ. Α.»

Ἐν φ. 103 β «Καὶ ταῦτα μὲν περὶ μουσικῆς εἰσαγωγικώτερον εἴρηται παρ' ἐμοῦ, εἰ δὲ καὶ τὸ πολλοστημόριον τῆς ἐλπίδος ὁ κάρπὸς δόξης, ἀλλ' οὖν εὐγνώμων ἀνὴρ, εἰ μὴ τι ἄλλο, τὸ γοῦν πρόθυμόν μου περὶ τὸ κοινωφελὲς ἀποδεξάμενος, αἰδ' ὅτι με συγγνώμης ἀξιώσας ἐπαινέσεται ἁψίμβ' μαρτίου ιζ'».

«Ὁ εὐτελέστατος τίνου Κύριλλος ὁ μαρμαρινός».

Τὰ φύλλα 1 .10. 84—85 104—119 ἀγγραφα.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἀξιὸν σπουδῆς τοσούτῳ μάλλον καθ' ὅσον ὁ Μαρμαρινός, ὡς ὁ Ἴδιος λέγει, «ἵνα δὲ μουσικὸν ἀκριβολογήσωμαι μέ-

λας, τὴν ἡμετέραν πρὸς τὴν κατὰ Πέρσας ἐνεργουμένην μουσικὴν ἀντεξετάσας καὶ παραθεωρήσας τῆ λόγῳ τοὺς τε ἤχους ἐκείνης μακρῶς καλουμένους καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν ἀνακύπτοντας κυρίους τε καὶ καταχρηστικὰς σοχμπάδες καὶ τ' ἄλλα ἕσα προσεπιθεωρεῖται τούτοις μουσικῇ γραφῇ παραδοὺς φωνῆν φωνῆ, καὶ θέσιν θέσει παραδαλῶν καὶ περισώσας ἀκριβῶς ἐπεξήληθον».

Προσθέτω κατωτέρω τὸν «κατάλογον τῶν ἔσοι κατὰ διαφόρους καιροὺς ἠκμασαν ἐπὶ τῇ μουσικῇ ταύτῃ κατὰ ἀλφάβητον» (φύλ. 86α - 87β).

Ἀγιάθων ἀδελφὸς Ξένου Κορδίνῃ
 Ἀμπελοκυπιώτης
 Ἀνδρέας Σιγηροῦ.
 Ἀρχάδιος μοναχός.
 Ἀνδρονικός.
 Ἀθανάσιος μοναχός.
 Ἀργυρὸς Ρόδιος.
 Ἀνθίμος ἱερομόναχος.
 Ἀρσένιος ἱερομόναχος μικρός.
 Ἀθανάσιος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως μαθητὴς Μπαλασίου.
 Ἀθανάσιος μοναχὸς ἀγιορίτης.
 Ἀντώνιος ἱερεὺς καὶ μέγας οἰκονόμος μαθητὴς Ἱερεμίου Χαλκηδόνης
 Βενέδικτος δομέστικος Καρακάλου.
 Βασίλειος μοναχός.
 Γρηγόριος Γλυκός.
 Γεώργιος Κοντοπεντροῦ.
 Γεώργιος Παναρέτου.
 Γαβριὴλ ἐκ τῆς μονῆς τῶν Ξανθοπούλων.
 Γεώργιος Σγουροπούλλου.
 Γρηγόριος ἱερομόναχος Μπούνης ὁ ἀλιώτης.
 Γεράσιμος ἱερομόναχος Χαλκιοπούλλου.
 Γαβριὴλ ἱερομόναχος καὶ φιλόσοφος.
 Γεννάδιος ὁ ἐξ Ἀγχιάλου.
 Γεώργιος Πλαγιώτου.
 Γαβριὴλ ὁ ἐξ Ἀγχιάλου.
 Γεώργιος πρωτοψάλτης Γάνου.
 Γερμανὸς μοναχός.
 Γεώργιος ὁ ἐκ Ραιδεστοῦ καὶ πρωτοψάλτης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.
 Γερμανὸς νέων Πατρῶν.
 Λαβίδ μοναχός.
 Δημήτριος Δοκιανὸς καὶ μαθητὴς Κουκουζέλου.
 Δούκας Λαοσυνάπτης.
 Διονύσιος μοναχός.
 Δανιὴλ παλαιός.
 Δούκας Συρόπουλλος.
 Δημήτριος ἐκ Ραιδεστοῦ.

Λαμμανὸς Βατοπεδινός.
 Λανιὴλ ὁ νῦν λαμπαδάριος καὶ μαθητὴς Παναγιώτου Χαλάτσογλου.
 Εὐνοῦχος καὶ πρωτοψάλτης τοῦ Φιλανθρωπικοῦ.
 Ζαχαρίας πρωτοψάλτης Κυζίκου, ἀνεμὸς μὲν Ἀναγίου Κυζίκου, μαθητὴς δὲ Ἰωάννου τοῦ νῦν πρωτοψάλτου.
 Θεόδωρος Ἀγαλλιανός.
 Θεόδωρος Θαλασσινός.
 Θεόδουλος μοναχός.
 Θεοφύλακτος Ἀργυροπούλου.
 Θεόδωρος Καλλικρατίας.
 Θεόδωρος Κλαβᾶς.
 Θεοφάνης ἱερεὺς.
 Θεοφάνης Καρόκης πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.
 Ἰωάννης ὁ ὄσιος καὶ πατὴρ ἡμῶν Δαμασκηνός.
 Ἰωάννης Γλυκός.
 Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης.
 Ἰωάννης Βατάτζης.
 Ἰωάννης Σγουροπούλλου.
 Ἰωάννης Φωκᾶς.
 Ἰωάννης Οὐρανιώτης.
 Ἰωάννης ὁ Κλαδιᾶς.
 Ἰωάννης ἱερεὺς Πλουσιανός.
 Ἱερεμίας Χαλκηδόνης.
 Ἰωακείμ Βιζύης Ἀλαμπάσης καὶ μαθητὴς Μπαλασίου ἱερέως.
 Ἰωάννης ὁ ἡμέτερος διδάσκαλος πρωτοψάλτης τε τῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ μαθητὴς Παναγιώτου Χαλάτσογλου.
 Ἰωακείμ ὁ Ρόδιος ἱερομόναχος καὶ μαθητὴς τοῦ αὐτοῦ πρωτοψάλτου Ἰωάννου.
 Ἰωάννης πρωτοψάλτης Ῥαιδεστοῦ, ἀνεμὸς μὲν Ἡρακλείας Ἱερασίμου, μαθητὴς δὲ τοῦ νῦν πρωτοψάλτου.
 Κουσμᾶς ὁ ὄσιος καὶ πατὴρ ἡμῶν.
 Κωνσταντῖνος Μαγουλλᾶς.
 Καμπάνης.
 Κορνήλιος μοναχὸς ἀγιορίτης.
 Καρβουνάρης.
 Κάλλιστος Παλαιός.
 Κωνσταντῖνος ἐξ Ἀγχιάλου.
 Κλήμης Λέσβιος.
 Κάλλιστος ἐκ Νικαίας.
 Λέων ὁ Ἀλμυριώτης.
 Λάσκαρης Πηγωνίτης.
 Λογγίνος μοναχός.
 Μανουὴλ υἱὸς Κορώνης.
 Μανουὴλ Γαζῆς.
 Μιχαὴλ Ἀνανεώτης.

Μιχαὴλ ἱερεὺς Κοιζουλάς,
 Μισχιανός.
 Μανουὴλ Ἀργυροπούλου.
 Μιχαὴλ Φωκιανός.
 Μανουὴλ ὁ Ἀγαλλιανός.
 Μανουὴλ ὁ μέγας ῥήτωρ.
 Μήροσ ὁ Εὐγενικός.
 Μάροσ Κορίνθου.
 Μανουὴλ Θηβαῖος.
 Μανουγρῆσ.
 Μελχισηδέξ ὁ Ραιδεστοῦ.
 Μανουὴλ Χρυσάφης.
 Μελέτιος Σιναΐτης.
 Μπαλάσιος ἱερεὺς.
 Μανουὴλ Γούτασ.
 Νήφων Δομέστικοσ.
 Νικηφόροσ ἱερομόναχοσ ὁ ἠθικός.
 Νικόλαοσ Δομέστικοσ.
 Ναθαναὴλ Νικαίας.
 Νικόλαοσ Τριμιουκτάνασ καὶ πρωτοψάλτησ Ρόδου.
 Νικόλαοσ Ἀσὴν Κύπριοσ.
 Νικόλαοσ Τραπεζούντιοσ μαθητὴσ τοῦ νῦν πρωτοψάλτου Ἰωάννου.
 Νικόλαοσ Τραπεζούντιοσ μαθητὴσ τοῦ αὐτοῦ πρωτοψάλτου.
 Ξένοσ ὁ Κορώνης.
 Παγκράτιοσ ἱερομόναχοσ.
 Παῖσιοσ μοναχοσ.
 Πατζάδασ ὁ πράσινοσ.
 Πέτροσ γλυκὺσ ὁ μερικέτης.
 Παναγιώτησ Χαλάτσογλουσ ὁ ἡμέτεροσ διδάσκαλοσ καὶ πρωτοψάλ-
 τησ τῆσ μεγάλης ἐκκλησίας.
 Συμεὼν Λαοσυνάπτησ τῆσ μεγάλης ἐκκλησίας.
 Σωφρόνιοσ ἱερομόναχοσ Καφῆσ.
 Στυλιανόσ ἱερεὺσ.
 Συμεὼν Ψηρίτζισ.
 Τζακνόπουλοσ.
 Φωκάσ Δομέστικοσ.
 Φίλιπποσ Γαβαλλάσ.
 Χριστόφοροσ Μιστάκιων.
 Χουρμούζησ ἱερεὺσ.
 Χρυσάφης ὁ νέοσ καὶ πρωτοψάλτησ τῆσ μεγάλης ἐκκλησίας.
 Χρῦσανθοσ ἱερομόναχοσ Κύπριοσ καὶ μαθητὴσ τοῦ νῦν πρωτο-
 ψάλτου
 Χαλιβούρησ.
 Πέτροσ Πελοποννήσιοσ λαμπυδάριοσ τῆσ μεγάλης ἐκκλησίας, μαθητὴσ

τοῦ Ἰωάννου πρωτοψάλτου.

Πέτροσ Βυζάντιοσ ὁ νῦν λαμπυδάριοσ καὶ μαθητὴσ τοῦ Πέτροσ Πε-
 λοποννησίου.

Ἰάκωβοσ ὁ νῦν πρωτοψάλτησ καὶ μαθητὴσ Δανιὴλ πρωτοψάλτου.

Λάξαροσ ὁ ἡμέτεροσ διδάσκαλοσ πρωτοψάλτησ τοῦ μεγάλου ῥεψίματοσ.

Στάχωσισ διὰ ξύλου περιβεβλημένοῦ διὰ βύρσησ καὶ μετὰ ἐπιτεπωμι-
 μάτου. Σώζονται αἱ βάσεισ τῶν θηλυκιοτήρων.

Ἐκ δωρεῆσ Ν. Γ. Πολίτου.

306.

Χάρτ. 0,18X0,125 Αἰῶνοσ 19 (φ. 13).

1 (φ. 1α) Ἰολλέτο γυναικῶν.

2 (φ. 6δ) Αἱ φαντασῖαι-των γυναικῶν.

3 (φ. 7δ) Παραφροσύνη γυναικῶν.

4 (φ. 10x) Παράλληλα γυναικῶν.

5 (φ. 116) Κεφ. Σκόρδου.

6 (φ. 12x) Κεφ. ἀγγουρίου.

7 (φ. 13α) Κεφ. γυναικῶν κ'.

Ἄρχ.

Ἐν ἀρχῇ τὸν οὐρανὸν τε καὶ τὴν γῆν δημιουργεῖ
 ὁ Θεὸσ ὁ πρὸ αἰῶνων μὲ μίαν μόνη προστάγῃ
 συντελέσασ δ' ἐν ἡμέρασ ἕξ τὸ πᾶν ὁ ποιητὴσ
 καὶ τὸν ἄνθρωπον τῇ ἕκτῃ ἡμέρασ ἐκ τῆσ γῆσ αὐτῆσ.
 Ἀστάχωτον.

307.

Χάρτ. 0,20X0,16 Αἰῶνοσ 17 (φ. 221)

Διονυσίου τοῦ ἐξ Ἀργάφων ἐρμηνεία τῶν ζωγράφων.

Ἐν φύλλῳ 16. «καὶ ἄλλα τινὰ χρησιμεύοντα εἰς τὴν αὐτὴν
 ἐπιστήμην καθάπερ ἐν τῷ πίνακι σαφέστατα δεικνύονται, ἅτινα καὶ
 ἐπιπόνωσ ἐσυνάθροισα μετὰ τοῦ ἱερολογιωτάτου κὺρ Κυρίλλου τοῦ
 ἐμοῦ μαθητοῦ».

Ἀκέφαλοσ καὶ κολοβόν.

Ἀστάχωτον.

Ἐκ δωρεῆσ Βλαχογιάννησ

308.

Χάρτ. 0,28X0,225 Αἰῶνος 19 (φ. 1)

«Πληρεξουσιότης»

Ἄρχ. «Χορηγῶ διὰ τῆς παρουσίας πληρεξουσιότητα εἰς τὸν ἐν Ἀθή-
ναις δικηγόρον Κύριον Ἀριστείδην Μπαλάνοῦ ἵνα ἐνεργῇ ὅ,τι ὑπαιτεῖται
κατὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι ἰσχύοντες Νόμους πρὸς ἀπομνηνίαν τῆς παραγραφῆς
τῶν πρὸς τὸ Β' Ἑλληνικὸν δημόσιον παρὲν ἀκολουθίαν ἀπατιήσεων».

καὶ τελευτῶ

«Πρὸς πιστοποίησιν τούτου ὑπέγραψα ἰδιοχείρως τὸ παρὸν ἔγγραφο
σημασιμένον διὰ τῆς σφραγίδος μου.

Ἐν Βαμβέργῃ τῇ 9)21 Ἰανουαρίου 1868.

Ἀμαλία

Ἡ διὰ μέλανος ἰσπανικοῦ κηροῦ σφραγίς σώζεται ἀλύμαντος.

309

Χάρτ. 0,81X0,56 Αἰῶνος 19 (φ. 1.)

«Χρονολόγιον νέας μεθόδου»

Ἐξ Ἱεροσολύμων Κυρ Πανάγῳ Π. Παπαγεωργακοπούλῳ ὑποπροξένῳ
τῆς Ἑλλάδος ἐν Λαμασκῷ 1864

Ἐν τέλει

«Καὶ μέμνησθε, ὅν πρὸ χρόνων οἴδατε τὸν ἐλάχιστον ἐν Ἱερουσα-
λιματὶ Κοινωτῆριον ἐκ τῆς Νήσου Σύμης 1859 Ἀπριλ. 20 Ἀλεξανδρείᾳ.
Ἐκ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββια.

Ὁ ἐκδότης

Παπᾶ Κ. Καντούνας

Λιθόγραφον πλὴν τῆς ὑπογραφῆς τοῦ ἐκδότου καὶ τῆς ἀφιερώσεως.
Τὸ χρονολόγιον ἀρχεῖται ἀπὸ τοῦ 1859 καὶ φθάνει μέχρι τοῦ 1890.

Ἐκ δωρεῆς Π. Παπαγεωργακοπούλου.

310

Χάρτ. 0,15X0,11 Αἰῶνος 19 (σ. 122)

1 (σ. 1) «Ἀκολουθία νεκρώσιμος εἰς κοσμικοὺς ἀνδρας».

2 (σ. 34) «Ἀκολουθία νεκρώσιμος εἰς κοιμηθείσας γυναῖκας»

3 (σ. 51) «Ἀκολουθία ἀναπαύσιμος εἰς νύκτια τελευτήσαντα».

4 (σ. 75) «Ἀκολουθία νεκρώσιμος εἰς κοσμικοὺς».

5 (σ. 97) «Ἑρμηνεία τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας εἰτουν: ἐξοδια-

στικοῦ ἀνθρώπου εἰ τύχη τῇ ἁγίᾳ ἐβδομ. τῆς διακαινησίμου οὕτω
γίνεται».

6 (σ. 101) «Εὐχὴ ἐπὶ πᾶσαν ἀρρωστίαν».

7 (σ. 102) «Ἀκολουθία τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Κυριακῆς τοῦ
Πάσχα».

8 (σ. 113) «Περὶ δὲ τῶν ὥρων τῆς Διακαινησίμου ἐδδ. οὕτω».

9 (σ. 119) «Πράξεων τῶν ἀποστόλων τὸ ἀνάγνωσμα».

10 (σ. 121) «Ἐπὶ τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Κυριακῇ ἐσπέρας στιχηρὰ
Ἀναστάσιμα».

Στάχωςις χαρτίνη.

311

Χάρτ. 0,20X0,14 Αἰῶνος 19 (φ. 7.)

Ἄρχ. «καὶ σοι πρέπει δόξα σὺν τῷ πατρὶ σου καὶ τῷ ζῴοιζῳ σου
πνεύματι».

2 (φ. 1α) «Εὐχὴ ἣν λέγει ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ ἱστορηθείσαν καινὴν
εἰκόνα».

3 (φ. 1β) «Συστατηκὸν κατὰ πνεῦμα υἱῷ πατρὶ κύρω τῷ δεῖνι,
εἰς ἐνδειξίν καὶ ἀσφάλειαν».

4 (φ. 2δ) «Πεντὰς ἡ δευτέρα».

5 (φ. 3α) «Πεντὰς ἡ τρίτη»

6 (φ. 5β) «Τάξις ἐπὶ προχειρίσεως μεγάλου οἰκονόμου, γίνεται ἡ
πρόσφεσις οὕτως»

7 (φ. 7α) «Τάξις ἀκολουθίας εἰς τὸ παιῆσαι πρωτοπρεσβύτερον»

Κατὰ ταῦτα πρόκειται περὶ τεμαχίου εὐχολογίου.

Ἀκέφαλον καὶ κολοβόν. Τὸ δεύτερον φύλλον δὲν εἶνε ἡ συνέχεια
τοῦ πρώτου.

Ἀστάχωτον.

312.

Χάρτ. 0,22X0,165 Αἰῶνος 18 (φ. 153).

1 (φ. 2α) «Ἑρμηνεία τῶν ἀναβαθμῶν τῆς ὀκτωήχου ἐκδοθείσα
παρὰ Νικηφόρου Καλλιστῆ τοῦ Ξανθοπούλου ἀξιό-
σεως ἕνεκά τινος τῶν αὐτοῦ φίλων, οὗπερ τῆς κλήσεως διεφθαρμένου
τοῦ πρωτοτύπου τυγχάνοντος σὺν τῷ προσιμῳ ... γήσαμεν, ἀρχόμε-
νοι μόνον ἐκ τῶν ζητημάτων, ἀπερ εἰσὶν ἑπτὰ αἰῶν μὲν τις ἄρα ὁ τού-
των ἔστι ποιητῆς βῶν πόθεν ἀναβαθμῶν δι' ἣν αἰτίαν ἐν ταῖς ἀναστά-
σεσιν τῶν ἡμερῶν ψάλλεσθαι ἐτάχθησαν εἰς τὸν λόγον ἄρα τὸν ποι-
ητὴν κατ' ἤχον γὰρ ποιεῖν ἀντίφωνα ἐγγέα δὲ τοῦ ἀναβαθμοῦ εἰς ὅτι

ἀντίφωνα κατονομάσθαι καὶ οὐχὶ τροπάρια στον τὸ ὅτι τῶν λοιπῶν ἡχῶν ἀνὰ τρίτην ἐχόντων ὁ πλ. δ' αὖ δ' αὖ καὶ ἀναβαθμοὺς ιβ'. ζ' ὅτι καὶ τελευταῖον τί δῆτα ἀεὶ τὸ τελευταῖον τοῦ ἀντιφώνου τῷ παναγίῳ ἀνατίθῃσι Πνεύματι».

2 (φ. 68α) «Τοῦ αὐτοῦ λόγου ὑπέθεσις. Τὸν παρόντα πανηγυρικὸν λόγον ἐξεφώνησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ Θεολόγος διὸ καὶ ὡς ἐναγωνισμῶ κατὰ τῶν αἰρετικῶν ἢ ἐνταῦθα θεολογία σφόδρα ἠκρίβωται».

3 (φ. 125δ) «Περικοπαί τινες διερμηνευθεῖσαι ἐκ τῆς λατινίδος εἰς τὴν ἑλληνίδα παρὰ τοῦ σοφωτάτου καθηγητοῦ Πάτμου Μακαρίου ἱεροδιακόνου ἐκ τῶν πολλῶν ἐξηγήσεων τοῦ Ἡλία τοῦ Ἄρρου ἐρμηνείας τῶν ὑψηλῶν δυσνοήτων λόγων Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου εἰς τὸν ἀπολογητικὸν τῆς εἰς τὸν Πόντον φυγῆς ἐνεκα καὶ αὐθις ἐκεῖθεν ἐπανέβη, οὗ ἡ ἀρχὴ Ἦττημαι

+ (φ. 128α) Ἱερωνύμου Ἀγοθαγγέλου ὀπτασία.

ὁ (φ. 143β) Στίχος Στεφάνου Ἀλεξανδρέως διδασκάλου οἰκουμηνικοῦ.

Ἄρχ. «Φυλάξου τὸ βασιβλόνιον τρεῖς ἑκατὸν κατάρξαν· τῆς ἐπταλόφου καὶ τι πρὸς, ὁ τρίτος τῶν κρατούντων».

Ἐν φύλλῳ 67 β ἀναγινώσκομεν.

«Ἐἶλος ταῦτα λέλειπε παρὰ τοῦ ἐν σπουδαίοις ἀρίστου κυρίου Γεωργίου τοῦ πικλῆν Βουλευσῶ τοῦ ἐκ τῆς Ἰθάκης».

Τὰ ἀπὸ φύλλου 125δ—127ε ἔχουσι διαγραφὴ ὑπὸ μεταγενεστέραις χειρὸς γραφῆς καὶ ἐν φύλλῳ 125δ καὶ 126α «ὡς περιττὰ ὄντα».

Ἐν φύλλῳ 2α «Μαργαρίτου τοῦ ἐκ τεσσαράκοντα ἐκκλησιῶν καὶ τέξε».

Τὰ φύλλα 144—153 ἄγραφα.

Στάχως βυραίνη

Ἐκ δωρεῆς Κ. Α. Ψάχου.

313.

Χάρτ. 0,25×0,17 Αἰῶνος 18 (σ. 1000+φ. 8).

Ἐν φύλλῳ 8α ὑπὸ νεωτάτης χειρὸς.

«Σύντομος γενικὴ ἱστορία συνταχθεῖσα μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας, γραφείσα δὲ καὶ ἰδιοχειρῶς παρὰ Δημητρίου Ξ. Καταρτση μεγάλου Κλουτσέρου. Ἐν Ἰασίῳ ἐν ἔτει 1785 κατὰ Αὐγούστον ἡμέρᾳ εἰκοστῇ πρώτῃ.

«Ἐν σελίδι 1.

«αψιδ' Δεκεμ. θ'».

καὶ ἐν σελίδι 1000

«1785 Αὐγούστου κθ'».

Τὰ φύλλα 1—6 περιέχουσι τὸν πίνακα τῶν περιεχομένων.

Ἐν φύλλῳ 1α'.

«Πίνακες τοῦ ζ' κεφαλαίου τμήμα α'».

καὶ ἐν σελίδι 1.

«Πολιτικά τοῦ Μ: ρεάλ

Εἰσαγωγή

Κεφ. ζ'.

Ἰδιαιτέρη καὶ τωρινὴ διοικήσις κάθε ἔθνους τῆς Εὐρώπης.

Τμήμα Α'

Διοικήσις τῆς Φράντζας».

Στάχως βυραίνη

314.

Χάρτ. 0,30×0,21 Αἰῶνος 19 σ. 314+89)

(Γρηγοριάδου) Ἀλήθεια ἱστορικὰ ἦται περιγραφή διαφόρων γεγονότων ἀναγομένων διὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανόστασιν».

Δύο τεύχη, ὧν τὸ μὲν² περιέχει 314 σελίδας, τὸ δὲ 89.

Ἀστάχουτον

Ἐκ δωρεῆς Σ. Λάμπρου.

315.

Χάρτ. 0,225×0,16 Αἰῶνος 19 (σ. 98).

«Σύντομος ἱστορία διὰ στίχων τοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1878 ἀγῶνος τῶν Κρητῶν συνταχθεῖσα ἐν τῷ χωρίῳ Ἀσκύφου τῆ ἐπαρχίας Σφακίων κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον αὐτοῦ ἔτους 1878 ὑπὸ Α. Ε. Σ.»

1. Πρὸβλ Ν. Ἑλληνομν. τόμ. 10 τεύχ. 4 σ. 489.

2 Ὁ Λάμπρος ἐν τῷ καταλόγῳ αὐτοῦ τῶν χειρογράφων τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας ἀναφέρει ἕτερον χειρογράφων τοῦ Γρηγοριάδου, τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 291, ὅπερ ὅμως δὲν περιέχει 314 φύλλα, ἀλλὰ μόνον φ. 36. Ὡς φαίνεται ἡ ἀρίθμησις 314 φύλλων προῆλθεν ἐκ συγχύσεως τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 291 χειρογράφου πρὸς τὸ ἡμέτερον

3. Τὰ στοιχεῖα Α. Ε. Σ. ἔχουσι διαγραφὴν καὶ ἀντ' αὐτῶν ἐτέθη τὸ «ἐνὸς Λευκορίτου». Τοῦτο ἐγένετο ἐν τέλει τοῦ «Πρὸς τοὺς ἀναγνώστας» κεφαλαίου. Τοῦτο ἐγένετο καὶ ἐν σελίδι 97 καὶ 75. Ἐν σελίδι 97 ἀναγινώσκομεν.

«Ἐγραψα ἐτελείωσα τοῦτο δὲ τὸ τραγοῦδι

ὑπ' ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ Ἀνδρέου τοῦ Σταυροῦδης».

Καὶ ἐν σελίδι 75.

Ὁ Συντάξας

Α. Ε. Σταυροῦδης».

Εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη ἔχει διαγραφὴν τὸ ὄνομα καὶ τεθῆ ἡ λέξις «εἰς Λευκορίτης».

ένος Λευκορίτου καὶ ἐκδοθεῖσα νῦν τῇ φροντίδι καὶ δι' ἐξόδων τῆς ὑπὲρ τοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1896 ἀγῶνος τῶν Κρητῶν ἐν Ἀθήναις ἐπιτροπῆς. Ἐκδόσις πρώτη. Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφεῖον... 1896».

Αἱ σελίδες 93-98 ἄγραφοι. Ἐξ σελίδες ἐν ἀρχῇ, ἐνθα «πρὸς τοὺς ἀναγνώστας» ἄνευ ἀριθμήσεως.

Ἀστάχωτον.

316.

Χαρτ. 6,30X0,26 Αἰῶνος 19 (σελ.72)

«Ἰπόμνημα Παναγιώτου Ζαφειροπούλου Συνταγματάρχου ἢ Ἀκυρου»

Αἱ σελίδες 50-72 ἄγραφοι.—

Ἀστάχωτον

Ἐκ δωρεᾶς τῆς κοινότητος Ἀστρου.

317.

Περιέχει τὰ ἀκόλουθα

1 (φ. 2. 0,32X0,21) Πιερὸς Μπεη Μαυρομιχάλη ἐκθεσις ἀπολογητικὴ πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτὴν τῆς μεγάλης Βρετανίας ἐκ Κιτριῶν τῇ 15 Νοεμβρίου 1818 (μετάφρασις ἰταλικὴ τοῦ ἑλληνικοῦ πρωτοτύπου).

2 (φ. 1. 0,29X0,40). Κυπριανοῦ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ χριστιανούς τῆς εὐαγοῦς πόλεως Λευκωσίας τῇ 22 Ἀπριλίου 1821.

3 (σ. 134. 0,29X0,19 (σ. 1—43) 0,32X0,21 (σ. 44—53) 0,285X0,20 (σ. 54—99) 0,32X0,22 (σ. 100—117) 0,21X0,13 (σ. 118-127) καὶ 0,22X0,165 (σ. 128-134). Ἰωάννου Δ. Φραγκοῦδη ἡμερησίως αὐτόγραφος, ἐν εἴδει ἡμερολογίου, περιγράφουσα τὰς ἐκστρατείας τοῦ θριγαντίνου Ἡρακλέους, διοικουμένου παρὰ τοῦ ἀναγνώστου Χατζῆ Ἀναργύρου.

Ἡ διήγησις ἀρχεται ἀπὸ τῆς 3 Ἀπριλίου 1821 καὶ λήγει τῇ 13 Ἰουνίου 1823.

4 καὶ 5 (φ. 2+2. 0,32X0,22 καὶ 0,27X0,19). Δύο ἀποδεικτικὰ σεσημασμένα τῇ σφραγίδι τῆς νήσου Σπετσῶν, ὧν τὸ μὲν ὑπὸ χρυ-

κολογίαν 14 Αὐγούστου 1821, τὸ δὲ 28 Νοεμβρίου 1822 περιέχοντα τὰς κατὰ τὸν ἀγῶνα ὑπηρεσίας τοῦ Ἰωάννου Δ. Φραγκοῦδη.

6 (φ. 1. 0,23X0,22) Ἀντίγραφον ἀδείας τῆς κοινότητος Σπετσῶν χορηγηθείσης εἰς τὸν πλοίαρχον Θεοδόσιον Γλίκα Βέτασιν τῇ 21 Ἰουνίου 1823 «γὰ κατατρέχῃ τοὺς ἀσπόνδους κοινούς ἡμῶν ἐχθροὺς Τούρκους μὲ ἐπιεὶν τρόπον δύναται, ἕως οὗ τῇ δυνάμει τοῦ παντοκράτορος γὰ στερεωθῇ τῶν ἐλλήνων ἡ ἀνεξαρτησία».

7 (φ. 1. 0,42X0,31) Ν. Σ. Σπηλιοπούλου ἰχθυογράφημα διὰ μελάνης «ἐξομνοῦν τὸν θρίαμβον τῶν Παραίων καὶ Ἰδραίων καὶ τὴν ἀνέγερσιν τῶν Ἀθηναίων».

Ἐκάστου τῶν ἀνωτέρω ἔργων προτάσσεται εἰσαγωγὴ βραχεῖα πρὸς διαλεύκανσιν τοῦ περιεχομένου καὶ δήλωσιν τῆς προελεύσεως αὐτοῦ γραφεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἐπαμ. Ι. Φραγκοῦδη. Ἐν ἀρχῇ βραχεῖα εἰσαγωγὴ ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ Ἐπαμ. Ι. Φραγκοῦδη «ἐν Πικυρεστίῳ 5 Μαρτίου 1884».

Στάχωσις χωρτίνη

Ἐκ δωρεᾶς Ἐπ. Ι. Φραγκοῦδη.

318

Χαρτ. 0,22X0,16 Αἰῶνος 19 (φ. 21)

1. (φ. 1α) Ἀρχ. «Ἡ Αἴγυπτος εἶναι ἓνα βασίλειον τῆς Ἀφρικῆς, τὸ ὅποιον μέγα εἰς μίαν ἑκτασιν»

2. (φ. 3α) «Συλλογὴ τῆς Σεμιράμιδος. Τραγωδία λιρικὴ τοῦ Μεταστάσιου». Ἀρχ. Πράξις πρώτη.

Τὸ θέατρον παρρησιάζετα· εἰς ἓνα μέγαλον παραστάντα (στολὴ ἢ πόρτιγον) περικυκλωμένον».

Τὰ φύλλα 11-21 ἄγραφα.

Ἀστάχωτον.

319

Χαρτ. 0,21X0,15 Αἰῶνος 20 (φ. 16)

«Περιγραφή τῆς ἐν Θράκῃ πόλεως Σουζλι».

Ἀστάχωτον.

Ἐκ δωρεᾶς Κ. Ν. Παπαμιχαλοπούλου.

320

Χαρτ. 0,35×0,24 Αἰῶνος 19 (φ. 70.)

«Rapporto al Senato delle Repubblica Settinsu are del Segrio.
di Stato Co: Capostria

Ἰταλιστί.

Ἐξ φύλλα 66—70 ἔγγραφα.

Στάχσις χαρτίνη.

321

Χαρτ. 0,18 × 0,115 Αἰῶνος 19

«Βιβλία, φυλλάδια καὶ φύλλα ἀφορῶντα τὴν πολιτικὴν καὶ φι-
λολογικὴν ἱστορίαν τῆς ἐπανάστασεως»

Αὐτόγραφον Σπυρ. Ζαμπελλίου.

Ἀστάχωτον

Ἐκ δωρεᾶς Σπ. Π. Λάμπρου

322

Χαρτ. 0,36×0,22 Αἰῶνος 19 (φ. 70)

Negociations relatives aux Iles Ioniennes entre le Conte
Capodistrias et la Admistre Anglais dans les années 1819-1820»

Γαλλιστί.

Ἀστάχωτον.

323

Χαρτ. 0,345×0,215 Αἰῶνος 19 (α. 278)

«Saggio storico dell Isola Cefalonia»

Ἰταλιστί.

Αἰ σελίδες 73—108 καὶ 268—278 ἄγγραφοί.

Στάχσις χαρτίνη

Ἐξ ἀγορᾶς.

324

Χαρτ. 0,25×0,19 Αἰῶνος 19 (φ. 190)

«Raccolta di varie notizie riguardanti la Storia di Cefalonia tanto antica che moderna estratte da me Constantino Valsamachi nelle biblioteche di Firenze divise per ora in Capitoli per maggior schiarimento della materia, non avendo ancor divisato qual ordine potro in sequito tenere per la tessitura delle medesima»

Ἰταλιστί

Ἐν ἀρχῇ «1807»

Φύλλα τινὰ ἐν τῷ μεταξὺ ἄγγραφοι.

Στάχσις χαρτίνη.

325

Χαρτ. 0,29×0,20 Αἰῶνος 19 (φ. 369)

«Prof. Luigi C. Jppaviz Corcira antica e moderna»

Ἰταλιστί.

Ἐν φύλλῳ 1β.

«Libri di Luigi C. Jppaviz» μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀναφέρονται:
«Corcira antica e moderna» Tipografia greca «La Fenice» ch. Triantafillo Venezia 1901»

Ἐν τῷ περικαλύμματι

«Τὸ ἐκ 376 σελίδων ἔργον εἶναι ἀφιερωμένον «A. S. Muesà Olga Konstantinowna Regina di Graccia», περιεχει δὲ πολυτίμους πληροφορίες περὶ Κερκύρας, καθόσον ὁ συγγραφεὺς διέμεινε μακρὰ ἐτη ἐν τῇ νήσῳ τῶν Φαιάκων καὶ ἐμελέτησεν αὐτήν».

Ἀστάχωτον

Ἐκ δωρεᾶς Κων. Ν. Ράδου.

326

Χαρτ. 0,31×0,21 καὶ 0,28×0,20 καὶ 0,29×0,20)
Αἰῶνος 19 (φ. 128).

Περὶ Κερκύρας

Ἄρχ. Preface.

«Although the Island of Corfu»

Ἐν τέλει δύο χάρται

Ἀγγλιστί

Στάχσις χαρτίνη μετὰ βύρσης ἐν τῇ ῥάχῃ.

1. Περὶ Ν. Ἑλλήν τομ. 11 τευχ. Δ' σελ. 168 ἐνθα περιγραφὴ τοῦ κώδικος καὶ ἀναγραφὴ τῶν βιβλίων μετὰ τινων παρατηρήσεων.

Χαρτ. 0,28X0,18 Αἰῶνος 19 (φ. 136)

1 (φ. 2α) «Κατάλογος τῶν ἐταίρων τῆς φιλικῆς ἐταιρείας μετὰ τοῦ συμβόλου ἐκάστου καὶ τῆς χρηματικῆς ἐκάστου εἰσφορᾶς».

2 (φ. 51β) Διάφοροι λογαριασμοί.

3 (φ. 130β—107β) Ἀντίγραφα ἐπιστολῶν περὶ φιλικῆς ἐταιρείας

II. Σέκερη.

Ὁ κατάλογος κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν. Τὰ φύλλα 58-107 ἀγραφα.

Τὰ ἀντίγραφα τῶν ἐπιστολῶν γεγραμμένα ἀντιστρόφως ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ χειρογράφου πρὸς τὴν ἀρχήν.

Στάχταις χαρτίνη.

Ἐκ δωρεῆς Α. Σέκερη συνταγματάρχου.

(* Ἐπεται τὸ τέλος)

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

Ἑλληνικὴ ἐπιγραφή Κερκύρας τοῦ 1228. Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 36 σύμμικτον ἀποτελούμενον ἐκ σελίδων πέντε γεγραμμένων ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως ἄρχεται ὡς ἀκολουθεῖ:

A lbert Martin Inscription grecque de Corcyre de 1228 (Melanges d'archeol. et d'histoire σ. 380—385 κάτωθεν ἐκάστης σελίδος γαλλ. μετάφρασις).

1. Ὁ παντέρωτατος μητροπολίτης κερκύρας καὶ τῆ βασιλεία μου τιμώμενος διὰ τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν

2. ὁ κυριος γεωργιος προσελθὼν τῆ βασιλεία μου ἐνεφάνισεν αὐτὴ τὰ τῆ ἐκκλησία

3. αὐτοῦ ἀποτεθῆμένα ἔγγραφα διάφορα δικαιώματα ἡγουν βα κλ. τελευτῆ δὲ

39. μηνὶ Ἰουνίῳ ἡμερα πρώτη ἔτει σφιστ'

†† Θεόδωρος ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ π'

†0στος βασίλειος καὶ αὐτοκράτωρ ρωμαίων κομνηνός ὁ δούκας.

Πρόκειται ὀφθαλμοφανῶς περὶ τῆς ἐπί λιθοῦ, εὐρισκομένου ἄλλοι ἐν τῷ ἐν Βενετία μουσεῖῳ τοῦ γερουσιαστοῦ Ἰακώβου Νάνη, ἐπιγραφῆς, τῆς ἐκδοθείσης τὸ πρῶτον ὑπὸ Βιασί ἐν Monumenta graeca et latina ex museo il equitis et senatoris Jacobi Nani i Veneti Romae 1787 σ. 209—232, εἶτα δὲ ὑπὸ τοῦ Ignazio Guidi ἐν τῷ Bullettino dello commissione archeologica comunale di Roma (Οκτ—Δεκεμ. 1881 καὶ τέλος ὑπὸ τοῦ Alb. Martin ἐν τοῖς Melanges d'archeologie et d'histoire 2 (1882) σ. 379—389 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Inscription grecque de Corcyre de 1228. Ἡ ὑπὸ τοῦ Martin ἐκδοσις τῆς ἐπιγραφῆς ἔχει ἀντιγραφή ἐν τῷ ἀνωτέρῳ συμμίκτῳ.

— Ἀθηναϊκὰ σημειώματα ἐκ τοῦ κώδ. graec. Lips. I. 4, 66. Ἐπιστολὴ ἐκ Λειψίας ἀνευ ὑπογραφῆς περιέχουσα τὰ ἀκόλουθα:

Cod. graec. I, 4, 66

Ἐν φύλ. 5α τὰ ἐξῆς τρία σημειώματα ἐν μέρει δυσανάγνωστα

1 . . . . . ἔτους σφιστ' ὁμολογεῖ κο|ἀννης! ὁ μανδράς. ὅτι ἔλαβεν ἀπὸ II. . . . . θω|μάν|τὸν ριζηνόν ἀσπρα ἑκατὸν ἀπὸ χρέος ἐποῦ τοῦ ἐχρεώστη ἀπὸ ἐλαιον ὁμολογεῖ (sic) δὲ καὶ ἔ π|απα:| θωμάς ὁ ριζηνός. ὅτι χρεοστὴ πρὸς τὸν ἡρημένον μαν-

δρᾶν ἕτερα ἄσπρα $\frac{4\eta}{\sigma\eta}$ ($\frac{118}{204}$ οὐχί στη' = 0108, ὡς νομίζω) καὶ

ἐλαιον . . . ἰκτώ (ἐν συνεχείᾳ δι' ἐρυθρᾶς μελάνης) ἱερὲ μιχα-
ήλ (:) ὁ ἀγγελάρχης καὶ ἱερωμνήμων (sic) παρακληθεὶς ὑπὸ τῶν δύο
μερῶν ἔγραψα τάνωθεν.

Σημ. Ἴσως εἰς τὸν Μιχαήλ Ἀγγελάρχην τοῦτον ἀναφέρεται τὸ
ἐν ζύλλ. 109α σημεῖωμα

† Εὐκμηθή ἐν κυρίῳ ὡ τὰ πάντα καλὸς μιχαήλ ὡ ἀγγελάρχης
εμηνή (sic) ὁῦ (sic) (= Ἰουλιῳ;) εἰς τὰς ζ' ἐτ [ῶν;] λά

2. Ἡ ὧα ἐνταῦθα ἔχει ἀποκοπὴ διὰ τοῦτο τὰ ἀρχικὰ γράμματα
ἐλλείπουσι.

[Θ] υσιαστήριον τοῦ ἀγίου . . . ἁγιασθὲν ὑπὸ τῆς χά-
ριτος τοῦ παναγίου καὶ ζῳοποιῦ (πνεύματος διαγεγραμμένον) [κ] αὶ
τελεταρχικοῦ πνεύματος εὐλογηθὲν καὶ ἱεουργηθὲν παρὰ τοῦ (πανα-
γιωτάτου διαγεγραμμένον) πανιερωτάτου μητροπολίτου [Α] θηνῶν
κυροῦ . . . ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου πάσης Ἑλλάδος κυ-
ροῦ . . . ἔτους 'στϞ'

3. † Ἐκοιμήθη ἐν κυρίῳ ἱερεὺς (sic) ἀθανάσιος ὁ ἀγγελάρχης
καὶ προτοφάλης τῶν Ἀθηνῶν ἐν μηνὶ δῖου (sic) (= Ἰουλιῳ) δέκ
(= δέκα;) καὶ ἐθάπτη τὸ σῶμα αὐτοῦ . . . τὸ ἐπωνομαζό-
μενον μεντέλη. αἰωνία ἡ μνήμη Ζ' ϩ (= 7000)

Σημ. Τὸ γράμμα μετὰ τὸ Ζ πρέπει νὰ εἶναι ἢ μ' ἢ ϩ. Κλίνω νὰ
δεχθῶ ὅτι εἶναι μᾶλλον ω, ὅτε πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἐλλείπει ἢ
ὑπογεγραμμένη.

Χρονολογία Βασιλείου Μακεδόνης. Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 34 σύμ-
μικτον ἀποτελούμενον ἐξ ἐνὸς φύλλου χάρτου γεγραμμένου ἐπὶ τῆς
μιά; ὀψεως περιέχει τὸ ἀκόλουθον πρόχειρον σημεῖωμα ὑπὸ τὴν ἐπι-
γραφὴν Zur Chronologie von Basilius Macedon (πρὸλ. καὶ Σπ.
Λάμπρου Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος τόμ. Δ' σ. 193 ἐ).

« Ἐν τῷ συμπροσίῳ Ἀντιγόνου διακρίνεται τὸ πρῶτον καταβαλῶν
τὸν Βούλγαρον. Ἀλλ' ὁ Ἀντίγονος ἦτο δομέστικος τῶν σχολῶν,
ἐπειτα δὲ πρότερον δομέστικος ἦτο ὁ Μανουήλ, καὶ ἐπειτα ὁ Περωνᾶς,
τοῦτον πιθανώτατα, θανόντα βραχὺ μετὰ τὴν ἦτταν τοῦ Ὀμάρ
τῆ 862, διεδέχθη. Ὡστε περὶ τὸ 862 νικᾷ ὁ Βασιλεὺς τὸν Βούλ-
γαρον καὶ μετ' αὐτὸ συμβαίνει τὸ ἐπεισόδιον τοῦ ἱππου καὶ ἡ ἀνά-
δειξις αὐτοῦ εἰς στρατάρχ καὶ πικωστράτορα. Ταῦτα λοιπὸν καίνται
μεταξὺ τοῦ 862 καὶ 865, ὅτε παρκοιμώμενος μετὰ τὴν κουρὰν τοῦ
παρακοιμωμένου Δαμιανοῦ. Συσχέτισον μετάδασιν μετὰ Θεοφιλιτζῆ
εἰς Πάτρας καὶ γέννησιν καὶ ἡλικίαν του, ἀφ' οὗ μεμαρτυρημένον ἐστὶ
εἰκοσιπενταετῆς ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Νεούτζικος καὶ ἐπτά-

γυρος δὲν ἠδύνατο νὰ καλῆται κατὰ τὸ ἐπεισόδιον τοῦ ἱππου, ἐν εἰ-
γεν ἔλθει, ὡς ὁ Παπαρρηγόπουλος διασχυρίζεται, τῆ 867 . . .

Ἐν τῇ ὧα πρὸς τὰ ἀριστερὰ σημειοῦνται τὰ ἑξῆς:

« Ὁ Συμεὼν (ὁδῶ Βόννης) τὸν λέγει κε' ἐτῶν, ὅτε ἦλθεν εἰς τὴν
Κωνσταντινούπολιν καὶ ἔγεινε τὸ ἐπεισόδιον τὸ 1' ἔτος τῆς βασιλείας
Θεοδώρας ἦτοι 854

25
829 »

Χρυσόβουλλον Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ. Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 35
σύμμικτον ἀποτελούμενον ἐξ ἐνὸς φύλλου χάρτου γεγραμμένου ἐπὶ
τῆς μιᾶς ὀψεως περιέχει τὸ ἀκόλουθον ἀντίγραφον ἀκεφάλου χρυσο-
δούλλου τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ. Τὸ χρυσόβουλλον ἀνήκει τῇ Καπε-
τανάκῃ, ὡς δύναται τις νὰ εἰκάσῃ ἐκ τοῦ ὀνόματος «Καπετανάκη»
τοῦ γεγραμμένου ὑπὸ τοῦ Λάμπρου δι' ἐρυθρᾶς μολυβδόδου. Ἴδοῦ τὸ
ἀντίγραφον:

« . . . διὸ παρεγγυώμεθα καὶ πάντας ἐξασφαλιζόμεθα
ἀπὸ τῶν κατὰ καιροὺς σακελλαρίων (;) γερτ (= . . .) καὶ
στρατιωτικῶν λογοθετῶν τῶν ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου σακελλίου τοῦ βεστια-
ρίου οἰκονόμων τῶν εὐαγῶν αἰκῶν τῶν ἐπὶ τῶν οἰκεακῶν καὶ τῶν
ἐφόρων τῶν βασιλικῶν κουρατόρων ἐκδίκων γηροτρόφων, ὄρφανο-
τρόφων τῶν ἐπὶ τοῦ θείου ἡμῶν ταμείου καὶ τοῦ φύσκου (;) κουρατό-
ρατόρων τοῦ οἴκου τοῦ Ἐλευθερίου καὶ τῶν Μαγγάνων οἰκιστικῶν (:)
καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς ἀπάντων (;) νοταρίων λογαριαστικῶν λατουάριον (:)
βασιλικῶν νοταρίων καὶ νοταρίων τοῦ μηδένα τῶν ἀπάντων ἐν αἰγι-
οδήποτε χρόνῳ ἔχειν ἀθετεῖν μερικῶς ἢ καθ' ὁλοκληρίαν τὸν παρόντα
εὐτερεῖ χρυσόβουλλον λόγον τῆς βασιλείας μου κατὰ τὸν Ἀπρίλιον
μῆνα τῆς ἐνδεκάτης Ἰνδικτιῶνος τοῦ σφῆε' ἔτους ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέ-
τερον εὐσεβὲς καὶ θεοπρόδλητον ὑπεσημῆνατο κράτος.

† Ἀλέξιος ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ
Ῥωμαίων ὁ Κομνηνός»

√ **Ἐπιστολαὶ τοῦ μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας Φιλαρέτου.**
Ὁ Ι. Α. Πιρχαρίδης γράφων πρὸς τὸν Λάμπρον ἐκ Ἰρραπεζούντος
τῆ 24 Ἰουνίου 1900 μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρει τὰ ἀκόλουθα: « Ἐν τῇ
βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐνταῦθα κ. Γεωργίου Δομνηνοῦ, ἀνήκοντος εἰς τὴν
ἱστορικῶς γνωστὴν οἰκογένειαν τῶν Δομνηνῶν, ὑπάρχει χειρόγραφον
τῶν ἀρχῶν τοῦ ἡδὴ λήγοντος αἰῶνος περιέχον σελίδας 228, σχήματος
μεγάλου 8ου Ἐν αὐτῷ περιέχονται πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀντίγραφα πολ-
λῶν ἐπιστολῶν τοῦ Μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας Φιλαρέτου (ἐκλε-
χθέντος τῷ 1792) πρὸς διαφόρους μητροπολίτας, πατριάρχας καὶ ἀρ-
χιεπισκόπους καὶ ἀπαντήσεις τούτων κ.τ.λ. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι τὸ χειρό-

γραφον εἶνε κώδιξ τῆς μητροπόλεως Οὐγγροβλαχίας ἢ ἀνείγραφον τοῦ κώδικος αὐτῆς, περιῆλθε δὲ εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς οἰκογενείας τῶν Δομνηνῶν, καθὼς ὑποθέτει: ἔκ. Γεώργιος Δομνηνός, διὰ τοῦ θείου αὐτῶν Γερασίμου Δομνηνοῦ, ὅστις ἀποσταλεῖς ἐντεύθεν εἰς Βλαχίαν τῷ 1805 ἐγένετο μητροπολίτης Σερβίας κ.τ.λ. καὶ ἀπέθανεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὡς μητροπολίτης Ἐφέσου. Ἡ δὲ βιβλιοθήκη τῆς οἰκογενείας ἀνήκεν εἰς τὸν πάππον του Γεώργιον Δομνηνὸν τὸν Χατζῆ Ἰωάννην Δομνηνόν, τὸν καὶ Πουτπούταν».

Λευκόπετρα. Ἐξ ἐπιστολῆς γραφείσης πρὸς τὸν Λάμπρον ἐξ Ἄργους τῆ 28 Ἰανουαρίου 1894 ἀποσπώμεν τὰ ἐξῆς: «Ἐξηκολούθησα ἐρευνῶν περὶ τῆς πολυθρυλήτου Λευκόπετρας. Κατὰ τὰς μέχρι τοῦδε πληροφορίας μου πιθανώτατα ἐπατήσαμεν εἰς τὰ ἴχνη τῆς Ἐκείνης ὁ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ χωρίου Ἐξαμιλλίων ἀμφιθεατρικὸς πετρῶδης τόπος, ὃν εἶδομεν, ὁ κοινῶς λεγόμενος Λιθοκοπιῶ, ἐξάγει, ὡς ἔμαθον, πέτραν λευκοτάτην, ἣτις εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τῆς Κορινθίας χώρας εὔρηται. Ἡ ἐξακριβωσις αὐτῆς εἶνε, νομίζω, σπουδαία, διότι ὅπως λέγεται ἀσπρόχωρα, τὸ μέρος, ἐπόθεν ἐξάγεται ἄσπρον χῶμα, ἔστω καὶ μὴ λευκὸν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, οὕτως ἠδύνατο νὰ λέγηται λευκόπετρα τὸ μέρος, ἐπόθεν ἐξήγετο λευκὴ πέτρα, ὅπερ κάλλιστα ἠδύνατο νὰ ἦνε λατομεῖον. Ἐπειτα τὸ ὄνομα Λιθοκοπιῶ ἔχει τὴν πέτραν ἐν αὐτῷ ἢ τὴν ἔννοιάν τῆς. Ἐκ τῆς θέσεως δὲ αὐτῆς πιθανὸν νὰ ὀνομάσθῃ τὸ πάλαι εἰς τοὺς χρόνους ἰδίως τοῦ Αὐρηλίου Βίκτωρος καὶ ἡ κύκλω χώρα Λευκόπετρα χωρὶς νὰ ἐπηρεάζῃ τὸ ὄνομα καὶ ἡ ὑπαρξίς πλησίον ἐκεῖ ἐνός ἢ δύο ἄλλων πετρώων, οἵτινες ἠδύνατο νὰ ἀποτελοῦν μέρος τῆς περιφερείας Λευκοπέτρας».

Εἰδησεῖς

— Ἐκ τῆς Ἐφορείας τῶν Βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων ἀναγγέλλεται ἡ στερέωσις τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς Δαφνίου διὰ τοῦ Γραφεῖου Ἀναστηλώσεως τοῦ Ἰπουργείου τῆς Παιδείας.

Κατὰ τὰς στερευτικὰς ἐργασίας παρεμερίσθη τὸ νεώτερον ξύλινον εἰκονοστάσιον καὶ ἀνεψάνη ἐπὶ παραστάδος τοῦ Ἰέμπλου νέον μωσαϊκὸν εἰκονίζον τὸν Χριστὸν τὸ ψηφιδωτὸν τοῦτο πρόκειται ἔτι νὰ καθαρισθῇ καὶ στερευθῇ ὑπὸ εἰδικῶν καλλιτέχνων.

— Εἰς τὸ Βυζαντινὸν Μουσεῖον ἐγένετο κατ' αὐτὰς διὰ τοῦ καλλιτέχνου κ. Δ. Πελεκάση καθαρισμὸς παλαιῶν φορητῶν εἰκόνων ἀνακαινισθεισῶν εἰς νεωτέρους χρόνους. Ἰπὸ τὰ νεώτερα στρώματα ἀνεψάνησαν βυζαντινῶν χρόνων ἀξιολογώταται εἰκόνες τῆς Θεοτόκου, τοῦ Ἁγ. Ἰπατίου κλπ. Αἱ εἰκόνες αὗται εὐρίσκονται νῦν ἐκτεθειμέναι εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου.

— Ἰὸ αὐτὸ Μουσεῖον ἐπλουτίσθη ἐσχάτως διὰ ἀξιολόγων ἔργων ἐκ δωρεῶν ὁμογενῶν.

Ὁ ἐν Λονδίῳ ὁμογενὴς κ. Τζῶν Σταυρίδης ἀπέστειλεν ἐξ Ἀγγλίας μεγάλην εἰκόνα (ὑψ. 1,08Χ0,90 μ) ἀγορασθεῖσαν παρ' αὐτοῦ καὶ ἄλλων ὁμογενῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ τοῦ Λονδίνου καὶ παριστῶσαν τὸν Προφήτην Ἠλίαν μετὰ σκηνῶν ἐκ τῶν βαυμάτων καὶ τῆς ζωῆς τοῦ Προφήτου. Ἡ εἰκὼν εἶναι καλῆς ἑπτανησιακῆς τέχνης τοῦ τέλους τοῦ 17ου ἢ τῶν ἀρχῶν τοῦ 18ου αἰῶνος, ἀνηρτήθη δὲ ἐν τῇ Δ' αἰθούσῃ τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου.

Ὁ ἰατρὸς κ. Β. Λαμπέκης ἐδώρησεν εἰς τὸ Μουσεῖον τὰ ἀντίγραφα τοιχογραφιῶν (Μιστρά, Γερακίου, Ὀξυλίτου Κόζουλας, Ἀττικῆς κλπ.) καὶ ἀπόψεις βυζαντινῶν μνημείων συνοδείας τῆν δωρεάν του δι' ἐνθουσιώδους ἐπιστολῆς.

Ὁ κ. Α. Σταμούλης ἐδώρησε φωτοτυπία ἀπὸ μικρογραφίας τοῦ Ἀλεξίου Ἀποκατάκτου εἰς Κωδ. τοῦ Ἰπποκράτους ἐν τῇ Ἑθν. Βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων καὶ φωτογρ. εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ τῆς Ἁγ. Σοφίας ἐν Βιζύῃ.

Ἡ Κοινότης Βελταίστης ἐδώρησεν ἀντιμήσιον τοῦ ἔτους 1803

Ἰέλως διὰ τοῦ κ. Θωμᾶ Βελλιανίτου ὁ **Θεόδωρος Βέργος** ἐδώρησεν ἀντιμήσιον τοῦ ἔτους 1810 καὶ ἔντυπον ἀρχιερατικὸν ἐκδόσεως Βενετίας 1714.

Ὅταν τὸ Βυζαντινὸν ἡμῶν Μουσεῖον περιβάλλεται ὁλοὲν δι' ἀγάπης πλουτιζόμενον παρὰ τῶν δυναμένων, ἐμφανίζεται δὲ θαυμάσιον ὡς ἀληθὲς ἔθνικὸν καθέδρα ἀναποσπάστως συνδεμένον πρὸς τὴν σημερινὴν Ἑλληνικὴν ζωὴν καὶ προωρισμένον νὰ παράσχη τὴν δεύσαν κατεύθυνσιν πρὸς ἀνάπτυξιν ἀληθοῦς νεοελληνικῆς τέχνης βασιζομένης εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ προσφάτου ἡμῶν παρελθόντος.

— Κατὰ πληροφορίας τοῦ καθημερινοῦ τύπου ὁ καθηγητὴς τῆς Κ. Δ. ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου Deissman ἐπὶ κεφαλῆς Γερμανῶν ἀρχαιολόγων μεταβαίνει εἰς Ἐφεσον τῆς Μ. Ἀσίας, ἵνα συνεχίσῃ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ Ναοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἃς ἤρχισεν ὁ κ. Γ. Σωτηρίου. Εὐχόμεθα, ὅπως ἡ ἀρξαμένη ἑλληνικὴ ἀνασκαφή, ἥς τὰ ἀποτελέσματα ἐδημοσιεύθησαν ἤδη ὑπὸ τοῦ κ. Σωτηρίου ἐν τῷ Ἀρχαιολογικῷ Δελτίῳ τοῦ Ἰπουργείου τῆς Παιδείας (τοῦ ἔτους 1922), ἐκρῆθησαν δὲ τοσοῦτον εὐμενῶς ὑπὸ τῶν εἰδικῶν ἐξωπικίων σοφῶν, ἄχθῃ εἰς πέρας ἵνα γίνῃ ἡ συνολικὴ δημοσίευσίς σεβασμοῦ μνημεῖου τῆς χριστιανικῆς ἀρχαιότητος ἐνέχοντος τόσην θρησκευτικὴν, ἱστορικὴν καὶ ἔθνικὴν σημασίαν.